

**ROČNÍ SOUHRNNÁ ZPRÁVA O VÝSLEDKÁCH
KONTROLNÍCH AKCÍ STÁTNÍHO ÚŘADU INSPEKCE
PRÁCE ZA ROK 2021**

Státní úřad inspekce práce
Kolářská 451/13, 746 01 Opava
telefon: 950 179 101, fax: 553 626 672
IČ 750 46 962
opava@suip.cz, www.suip.cz
ID DS: **cmwaazf**

Obsah

Úvod.....	1
Postavení a kontrolní působnost.....	2
1 Podněty ke kontrole	5
1.1 Podněty ke kontrole v oblasti PPV.....	6
1.2 Podněty z oblasti zaměstnanosti a poskytování služby péče o dítě v dětské skupině	7
1.3 Podněty v oblasti bezpečnosti práce.....	9
1.4 Kontroly na základě přijatých podnětů.....	10
2 Kontrolní činnost v oblasti zaměstnanosti.....	11
2.1 Kontroly nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců.....	11
2.2 Zastřené zprostředkování zaměstnání.....	18
2.3 Poskytování služby péče o dítě v dětské skupině.....	20
2.4 Kontroly rovného zacházení a zákazu diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání..	22
2.5 Kontroly plnění povinného podílu zaměstnáváním OZP.....	23
3 Kontrolní činnosti v oblasti pracovněprávních vztahů.....	26
3.1 Agenturí zaměstnávání.....	27
3.2 Odměňování zaměstnanců, dodržování minimální mzdy a nejnižší úrovně zaručené mzdy stanovené podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávané práce	31
3.3 Kontrola v oblasti pracovní doby a doby odpočinku.....	35
3.4 Rovné zacházení, rovné odměňování zaměstnanců a dodržování zákazu diskriminace	39
3.5 Kontroly v oblasti pracovních podmínek při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí.....	41
3.6 Kontroly dodržování pravidel při vysílání pracovníků na základě směrnic 96/71/ES a 2014/67/EU	43
4 Kontrola BOZP a bezpečnosti provozu VTZ.....	47
4.1 Pracovní úrazovost v roce 2021	48
4.2 Stavebnictví.....	50
4.3 Prevence BOZP při přípravě a provádění staveb	58
4.4 Doprava.....	62
4.5 Zemědělství a potravinářský průmysl.....	66
4.6 Lesnictví a dřevozpracující průmysl.....	75
4.7 Nebezpečné látky	88
4.8 Terciární sféra.....	93
4.9 Zpracovatelský průmysl.....	107
4.10 Elektrická zařízení.....	114
4.11 Zdvihací zařízení.....	118
4.12 Plynová zařízení.....	122
4.13 Tlaková zařízení.....	129

4.14	Integrovaná inspekce.....	135
4.15	Program Bezpečný podnik	139
	Seznam použitých zkratek.....	144
	Seznam tabulek.....	146
	Seznam grafů.....	147

Úvod

Kontrolní činnost Státního úřadu inspekce práce (dále jen „SÚIP“ nebo „Úřad“) byla realizována v roce 2021 na základě Ročního programu kontrolních akcí Státního úřadu inspekce práce na rok 2021, který byl řádně projednaný Radou vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, vyššími odborovými orgány a organizacemi zaměstnavatelů a také schválený Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“).

Kontrolní činnost byla v první polovině roku a následně v jeho závěru významně ovlivněna pandemií onemocnění COVID-19. V důsledku přijatých opatření Vlády ČR a Ministerstva zdravotnictví ČR musela být kontrolní činnost orgánů inspekce práce po jistou dobu výrazně omezena, početná skupina inspektorů byla v průběhu roku pověřena společně s kontrolory Úřadu práce České republiky (dále jen „ÚP ČR“) realizací veřejnosprávních kontrol programu Antivirus a v průběhu první poloviny roku bylo více než 300 inspektorů dočasně přeloženo k výpomoci Krajským hygienickým stanicím (dále jen „KHS“) pro účely trasování onemocnění COVID-19. Zejména z těchto důvodů nebylo možné objektivně naplnit plánovaný počet provedených kontrol, nicméně zaměření kontrol v jednotlivých oblastech kontrolní působnosti a cíle těchto kontrol, tak jak je stanovil Roční program kontrolních akcí na rok 2021, byly naplněny.

Tab. č. 1 – Vývoj počtu kontrol, uložených pokut a výše pokut v letech 2018 až 2021

Ukazatel	Rok			
	2018	2019	2020	2021
Plánovaný počet kontrol	23 000	23 000	17 100	20 000
Počet provedených kontrol	22 995	25 834	15 852	14 443
Počet uložených pokut	4 045	3 562	3 101	3 526
Výše uložených pokut (v Kč)	299 359 611	344 576 200	274 961 500	378 967 000

Kromě kontrolní činnosti se orgány inspekce práce zabývaly také další činností, mezi kterou patří vyjádření k projektové dokumentaci staveb určených pro užívání ve veřejném zájmu nebo jako pracoviště fyzických osob, účast na kolaudačním řízení, kontrola příčin a okolností pracovních úrazů (dále jen „PÚ“) nebo také poskytování poradenství.

Tab. č. 2 – Další činnost orgánů inspekce práce

Činnost	Rok			
	2018	2019	2020	2021
Vyjádření k projektové dokumentaci	2 198	1 844	1 734	2 076
Účast na kolaudačním řízení	1 176	1 171	1 009	1 053
Kontrola příčin a okolností PÚ	751	605	607	572
Poskytování poradenství	12 854	11 508	11 546	11 824

V roce 2021 SÚIP zaměřil svou kontrolní činnost zejména na kontroly prováděné na základě podnětů ke kontrole, na kontroly v sektoru stavebnictví, dopravy, zpracovatelského průmyslu, na kontroly agentur práce, na kontroly nelegálního zaměstnávání a zastřenému zprostředkování zaměstnání, na kontroly v oblasti pracovní doby a odměňování zaměstnanců a na kontroly dodržování zákazu diskriminace. V průběhu roku byl významným způsobem rozšířen rozsah poskytovaného pracovněprávního poradenství veřejnosti formou provozování tzv. zelených telefonních linek.

Roční souhrnná zpráva za rok 2021 byla zpracována za součinnosti oblastních inspektorátů práce (dále jen „OIP“ nebo „inspektorát“). Statistická data uvedená v této zprávě jsou aktuální k datu 31. 12. 2021, pokud není uvedeno jinak.

Postavení a kontrolní působnost

SÚIP a OIP jsou správními úřady se zákonem vymezenou působností a jako celek tvoří orgány inspekce práce.

Úřad je účetní jednotkou, přičemž jednotlivé inspektoráty jsou z hlediska hospodaření s majetkem, prostředky státního rozpočtu, účetnictví, pracovněprávních vztahů zaměstnanců a služebních vztahů státních zaměstnanců jeho vnitřními organizačními jednotkami na úrovni odboru. V čele SÚIP stojí generální inspektor. V čele každého inspektorátu pak stojí vedoucí inspektor.

Úřad a inspektoráty kontrolují dodržování povinností vyplývajících z:

- právních předpisů, z nichž vznikají zaměstnancům, příslušnému odborovému orgánu nebo radě zaměstnanců nebo zástupci pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (dále také „BOZP“) práva nebo povinnosti v pracovněprávních vztazích, včetně právních předpisů o odměňování zaměstnanců, náhradě mzdy a náhrady výdajů zaměstnancům,
- právních předpisů stanovících pracovní dobu (dále jen „PD“) a dobu odpočinku,
- právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce,
- právních předpisů k zajištění bezpečnosti provozu technických zařízení se zvýšenou mírou ohrožení života a zdraví,
- právních předpisů o zaměstnávání zaměstnankyň, mladistvých zaměstnanců a zaměstnanců pečujících o děti,
- právních předpisů upravujících výkon umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dítěte,
- kolektivních smluv v částech, ve kterých jsou upraveny individuální pracovněprávní nároky vyplývající z právních a vnitřních předpisů,
- předpisů upravujících právní postavení zaměstnanců vyslaných k výkonu práce v rámci nadnárodního poskytování služeb,
- právního předpisu upravujícího péči o dítě v dětské skupině,
- vybraných částí právních předpisů o zaměstnanosti, včetně nelegálního zaměstnávání.

Činnost orgánů inspekce práce je naplňována zejména v návaznosti na tyto právní předpisy:

zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů (dále také „**zákon o inspekci práce**“),

zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále také „**zákoník práce**“ nebo také „**ZP**“),

zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále také „**zákon o zaměstnanosti**“ nebo také „**ZoZ**“),

zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále také „**zákon o dětské skupině**“),

zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky BOZP v pracovněprávních vztazích a o zajištění BOZP při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy, ve znění pozdějších předpisů (dále také „**zákon č. 309/2006 Sb.**“)

a dalšími právními předpisy a normami uvedenými v následujícím textu.

Samotná kontrolní činnost byla v roce 2021 naplňována prostřednictvím 537 služebních míst inspektorů ve služebním poměru, přičemž tyto inspektoři jsou specializováni na následující kontrolní oblasti:

- pracovněprávní vztahy (dále také „**PPV**“),

- BOZP a vyhrazená technická zařízení (dále jen „VTZ“),
- zaměstnanost, včetně nelegálního zaměstnávání (dále také „NLZ“).

Tab. č. 3 – Počet služebních míst inspektorů dle kontrolních oblastí

Ukazatel	BOZP a VTZ	PPV	NLZ	Celkem
Počet inspektorů dle oblastí	198	157	182	537

Územní působnost inspektorátů

- Oblastní inspektorát práce pro hlavní město Prahu se sídlem v Praze**
 Kladenská 103/105, 160 00 Praha 6
 (dále v textu také „OIP 03“)

- Oblastní inspektorát práce pro Středočeský kraj se sídlem v Praze**
 náměstí Barikád 1122/2, 130 00 Praha 3
 (dále v textu také „OIP 04“)

- Oblastní inspektorát práce pro Jihočeský kraj a Vysočinu se sídlem v Českých Budějovicích**
 Vodní 1629/21, 370 06 České Budějovice
 (dále v textu také „OIP 05“)

- Oblastní inspektorát práce pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj se sídlem v Plzni**
 Schwarzova 2617/27, 301 00 Plzeň
 (dále v textu také „OIP 06“)

- Oblastní inspektorát práce pro Ústecký kraj a Liberecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem**
 SNP 2720/21, 400 11 Ústí nad Labem
 (dále v textu také „OIP 07“)

- Oblastní inspektorát práce pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj se sídlem v Hradci Králové**
 Říční 1195/5, 501 01 Hradec Králové
 (dále v textu také „OIP 08“)

 Oblastní inspektorát práce pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj se sídlem v Brně
Milady Horákové 1970/3, 658 60 Brno
(dále v textu také „OIP 09“)

 Oblastní inspektorát práce pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj se sídlem v Ostravě
Živičná 1123/2, 702 69 Ostrava
(dále v textu také „OIP 10“)

1 Podněty ke kontrole

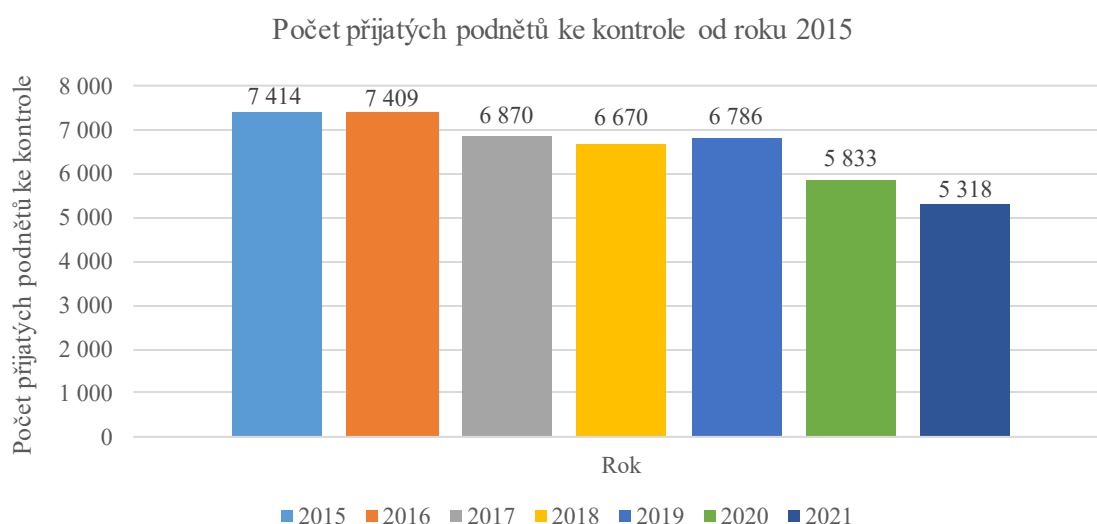
Orgány inspekce práce přijmou každoročně tisíce podnětů ke kontrole, které upozorňují na možné porušování právních předpisů ze strany zaměstnavatelů. Přijaté podněty ke kontrole směřují do všech oblastí kontrolní činnosti, především do oblasti PPV, BOZP a zaměstnanosti včetně NLZ. V menší míře se jedná také o podněty do oblasti poskytování služby péče o dítě v dětské skupině. Část přijatých podnětů ke kontrole poukazuje na možné porušování právních předpisů ve více kontrolních oblastech, nejčastěji se jedná o kombinaci podnětů v oblasti PPV a BOZP, respektive v oblasti NLZ. Z tohoto důvodu nelze uvedené počty přijatých podnětů ke kontrole v jednotlivých oblastech sčítat.

Podněty ke kontrole jsou podávány nejen samotnými zaměstnanci, ale také orgány státní a veřejné správy, sociálními partnery a v mnoha případech i anonymně. Vzhledem k počtu přijatých podnětů jsou kontroly prováděné na základě podnětů dlouhodobě významnou součástí kontrolní činnosti orgánů inspekce práce.

V roce 2021 bylo přijato celkem 5 318 podnětů ke kontrole, z toho 3 068 podnětů směřovalo do oblasti PPV, 1 294 podnětů do oblasti NLZ, 676 podnětů do oblasti BOZP, 213 podnětů do oblasti zákona o zaměstnanosti a 20 podnětů poukazovalo na možné porušování v oblasti poskytování služby péče o dítě v dětské skupině.

Přijaté podněty ke kontrole v oblasti PPV nejčastěji upozorňovaly na možné porušování právních předpisů v oblasti odměňování zaměstnanců, pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr nebo v oblasti pracovní doby. Podněty v oblasti NLZ nejčastěji upozorňovaly na možný výkon nelegální práce občana ČR, případně cizince. V oblasti BOZP bylo nejčastěji poukazováno na porušování všeobecných pravidel bezpečnosti práce, na nedodržování bezpečnosti při provozu VTZ a na nebezpečné provozování technických zařízení. Podněty v oblasti zaměstnanosti směřovaly především do oblasti zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí a na diskriminaci a rovné zacházení před vstupem do zaměstnání.

Graf č. 1 – Vývoj počtu přijatých podnětů ke kontrole v období let 2015 až 2021

Nejvíce podnětů ke kontrole upozorňovalo na možné porušování právních předpisů u zaměstnavatelů zaměstnávajících méně než 10 zaměstnanců, případně na zaměstnavatele zaměstnávající počet zaměstnanců v rozmezí 10–49.

Z pohledu sektoru podnikání bylo nejvíce podnětů přijato na zaměstnavatele zpracovatelského průmyslu, přičemž se konkrétně jednalo o výrobu potravinářských výrobků, výrobu kovových konstrukcí a kovodělných výrobků a o výrobu pryžových a plastových výrobků.

1.1 Podněty ke kontrole v oblasti PPV

Podněty ke kontrole upozorňující na porušování pracovněprávních předpisů v oblasti PPV patří dlouhodobě k nejpočetnějším. V roce 2021 obdržely SÚIP a OIP celkem 3 068 podnětů směřujících do úseku PPV, což bylo cca o 15 % podnětů méně než v předchozím roce.

Mezi podatelí podnětů ke kontrole se objevují především stávající zaměstnanci, bývalí zaměstnanci nebo občané, dále odborové organizace, jiné státní orgány a ve větší míře než v minulosti také anonymní osoby.

Shodně jako v předchozích letech nejvíce podnětů v oblasti PPV upozorňovalo na porušení při odměňování zaměstnanců. Jednalo se o 1 565 podnětů, tj. přibližně o 26 % méně než v předchozím roce. Podněty poukazovaly zejména na neposkytnutí mzdy nebo její části, na výši mzdy, platu nebo odměny, na nedodržení nejnižší úrovně zaručené mzdy, nesprávné zařazení do platové třídy, nezaplacení práce a příplatků za práci přesčas nebo na nevyplacení příplatků za práci přesčas, ve dnech pracovního klidu a v noci, neposkytnutí mzdy nebo platu ve stanoveném termínu či na nevydání dokladu o vyúčtování mzdy nebo mzdového/platového výměru.

Druhou největší skupinu tvořily podněty týkající se vzniku, změn a zejména skončení pracovního poměru. Takových podnětů bylo přijato celkem 1 023. Nejčastěji zaměstnanci upozorňovali na nevydání potvrzení o zaměstnání. Zaměstnavatelé tuto povinnost opomíjejí nebo jí nepřikládají až takovou váhu (potvrzení o zaměstnání vydávají později), ovšem pro zaměstnance to může znamenat nemalé komplikace ve chvíli, kdy například požádají o zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání.

Podnětů směřujících do oblasti pracovní doby orgány inspekce práce obdržely 444, což je asi o 17 % méně než v předchozím roce.

Čtvrtou početnou skupinu tvořily podněty ke kontrole na oblast náhrady mzdy (při překážkách v práci, dovolené). Tyto často úzce souvisely s chováním zaměstnavatelů v době pandemie onemocnění COVID-19.

Dalších 257 podnětů směřovalo do oblasti rovného zacházení se zaměstnanci. V roce 2021 se orgány inspekce práce rovněž zabývaly podněty upozorňujícími na nerovné zacházení se zaměstnanci v souvislosti s očkovaním, respektive neočkovaním zaměstnanců proti onemocnění COVID-19.

Podněty ke kontrole nejčastěji upozorňovaly na porušování právních předpisů ze strany zaměstnavatelů zpracovatelského průmyslu (360 podnětů), velkoobchodu a maloobchodu, oprav a údržby motorových vozidel (290 podnětů), dopravy a skladování (160 podnětů), ubytování, stravování a pohostinství (148 podnětů). Častěji se objevovaly také podněty na bezpečnostní a pátrací služby a na agenturní zaměstnávání.

Výsledky kontrol na základě podnětů v oblasti PPV

V roce 2021 bylo provedeno celkem 1 881 kontrol s využitím podnětů ke kontrole směřujících do oblasti PPV, přičemž těmito kontrolami se podařilo využít asi 80 % podnětů ke kontrole (tj. zařadit zaměstnavatele, na které poukazují, do plánu kontrol a podnět při takovéto kontrole využít). Přesto, že orgány inspekce práce zahajují všechny kontroly z moci úřední (tj. na základě uvážení kontrolního orgánu, kterého zaměstnavatele zařadí do plánu kontrol a kontrolu provedou) a při kontrole nejsou obsahem podnětu ke kontrole vázány, snaží se provést co nejvíce kontrol s využitím podnětů ke kontrole

a podněty maximálně využít jako vodítko, kam nejlépe směřovat kontrolní činnost, aby byla co nejefektivnější.

Celkem bylo těmito kontrolami zjištěno 4 318 porušení právních předpisů, z toho v naprosté většině šlo o porušení zákoníku práce.

V následujícím přehledu jsou uvedena zjištěná porušení dle četnosti:

- 1 665 porušení na úseku odměňování, z toho bylo 1 598 porušení zákoníku práce, nejčastěji šlo o nevyplacenou mzdu nebo nedodržení termínu výplaty mzdy,
- 1 295 porušení na úseku pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, nejčastěji šlo o nevydání potvrzení o zaměstnání nebo jeho pozdní vydání,
- 575 porušení na úseku náhrad, nejčastěji šlo o náhradu za dovolenou,
- 541 porušení na úseku pracovní doby, nejčastěji šlo o nevedení evidence PD,
- 93 porušení na úseku dovolené, nejčastěji šlo o čerpání dovolené,
- 56 porušení na úseku rovného zacházení,
- 40 porušení na úseku agenturního zaměstnávání,
- 26 porušení na úseku ochrany soukromí a osobních práv zaměstnanců,
- 23 porušení na úseku součinnosti zaměstnavatele a orgánu zaměstnanců,
- 3 porušení na úseku obsazování míst úředníků územních samosprávních celků,
- 1 porušení na úseku zvláštních pracovních podmínek.

1.2 Podněty z oblasti zaměstnanosti a poskytování služby péče o dítě v dětské skupině

Orgány inspekce práce v roce 2021 přijaly celkem 1 443 podnětů ke kontrole upozorňujících na porušování právních předpisů v oblasti zaměstnanosti, přičemž se jednalo o 1 294 podnětů upozorňujících na výkon nelegální práce a 213 podnětů upozorňovalo na porušování ostatních ustanovení zákona o zaměstnanosti.

Kromě podnětů směřujících do oblasti zaměstnanosti obdržely orgány inspekce práce dalších 20 podnětů směřujících do oblasti poskytování služby péče o dítě v dětské skupině.

Shodně s předchozími roky bylo v oblasti NLZ v roce 2021 nejčastěji poukazováno na možný výkon nelegální práce občanů ČR, cizinců ze třetích zemí a občanů Evropské unie (dále jen „EU“).

Přijaté podněty ke kontrole:

- 926 podnětů směřujících do oblasti nelegální práce občanů ČR,
- 442 podnětů směřujících do oblasti nelegální práce cizinců mimo EU,
- 129 podnětů směřujících do oblasti nelegální práce občanů EU mimo ČR,
- 213 podnětů směřujících do dalších oblastí zákona o zaměstnanosti (diskriminace a rovné zacházení, zprostředkování zaměstnání, zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí, ust. § 136 ZoZ, zaměstnávání osob se zdravotním postižením (dále jen „OZP“),
- 20 podnětů upozorňujících na nedodržování podmínek vymezených zákonem o dětské skupině.

Podněty ke kontrole do oblasti zákona o zaměstnanosti nejčastěji poukazovaly na možné nedodržování rovného zacházení a zákazu diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání. Jednalo se zejména o podněty, které upozorňovaly především na zveřejnění nabídky práce, která obsahovala diskriminační prvky (například věk a pohlaví uchazeče o zaměstnání).

Výsledky kontrol na základě podnětů v oblasti zaměstnanosti a NLZ

V roce 2021 bylo provedeno celkem 823 kontrol s využitím podnětů ke kontrole v oblasti zaměstnanosti. U 300 dokončených kontrol bylo zjištěno 873 porušení právních předpisů.

Zjištěná porušení právních předpisů:

- 356 porušení ust. § 5 písm. e) bod 2 zákona o zaměstnanosti, kdy cizinci vykonávali práci bez povolení k zaměstnání, zaměstnanecké karty či modré karty, je-li podle zákona o zaměstnanosti vyžadováno, nebo v rozporu se zaměstnaneckou kartou, ale na území ČR pobývali legálně,
- 323 porušení spočívající v umožnění výkonu závislé práce fyzických osob mimo pracovní právní vztah ve smyslu ust. § 5 písm. e) bod 1 zákona o zaměstnanosti, a to jak občanů ČR a občanů EU, tak i cizinců ze třetích zemí,
- 82 porušení se týkalo ostatních povinností vyplývajících zaměstnavatelům ze zákona o zaměstnanosti, např. porušení povinností souvisejících se zaměstnáváním cizinců, se zprostředkováním zaměstnání, s plněním povinného podílu zaměstnávání OZP a v neposlední řadě i s porušením zákazu diskriminace a rovného zacházení při uplatňování práva na zaměstnání,
- 63 porušení ust. § 136 zákona o zaměstnanosti, kdy zaměstnavatelé nesplnili povinnost mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovního vztahu (toto porušení se týkalo hlavně zaměstnavatelů, kteří se zaměstnanci sjednali dohody o provedení práce),
- 47 porušení ust. § 5 písm. e) bod 3 zákona o zaměstnanosti, kdy cizinci vykonávali práci bez platného oprávnění k pobytu na území ČR, je-li podle zákona o pobytu cizinců na území ČR vyžadováno,
- 2 porušení ust. § 5 písm. g) zákona o zaměstnanosti spočívající v pronájmu pracovní síly, aniž by byly dodrženy podmínky pro zprostředkování zaměstnání dle ust. § 14 odst. 1 písm. b).

Při kontrolách na základě podnětů upozorňujících na možný výkon nelegální práce bylo zjištěno celkem 668 nelegálně pracujících osob. Z celkového počtu 668 nelegálně pracujících osob bylo 118 občanů ČR, 156 občanů EU a 394 cizinců.

Výsledky kontrol na základě podnětů v oblasti péče o dítě v dětské skupině

V roce 2021 přijal SÚIP celkem 20 podnětů upozorňujících na nedodržování podmínek vymezených zákonem o dětské skupině. Na základě těchto přijatých podnětů bylo v roce 2021 zahájeno celkem 19 kontrol poskytovatelů služby péče o dítě v dětské skupině a další 1 podnět byl z důvodu jeho nepříslušnosti postoupen.

V roce 2021 bylo dokončeno 18 kontrol u poskytovatelů služby péče o dítě v dětské skupině. Při těchto dokončených kontrolách prováděných na základě podnětu bylo zjištěno celkem 49 porušení právních předpisů u 11 kontrolovaných poskytovatelů. Pouze v 7 případech byly kontroly zcela bez porušení.

Na základě dokončených kontrol bylo zjištěno následující porušení zákona o dětské skupině:

- 15 porušení spočívající v nedodržení povinnosti poskytovatele vést evidenci dětí,
- 12 porušení spočívající v nedodržení podmínek kladených na pečující osobu, tj. na fyzickou osobu, která je v základním pracovním vztahu s poskytovatelem služby, vykonává činnost přímo působící na dítě spočívající v hlídání dítěte a v péči o dítě,
- 9 porušení spočívající v nedodržení povinnosti poskytovatele zpracovat a dodržovat vnitřní pravidla organizace poskytování služby péče o dítě v dětské skupině,

- 8 porušení spočívající v nedodržení povinnosti poskytovatele uzavřít s rodičem před zahájením poskytování služby péče o dítě v dětské skupině písemnou smlouvu o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině,
- 4 porušení spočívající v nedodržení stanoveného počtu dětí a nejnižšího počtu pečujících osob v jedné dětské skupině,
- 1 porušení spočívající v nedodržení oprávnění k poskytování služby péče o dítě v dětské skupině.

1.3 Podněty v oblasti bezpečnosti práce

V roce 2021 obdržely orgány inspekce práce celkem 676 podnětů směřujících do oblasti BOZP, což bylo o 22 podnětů méně než v roce 2020. Z analýzy přijatých podnětů vyplývá, že tyto byly nejčastěji podány bývalými zaměstnanci, kteří ukončili pracovněprávní vztah se zaměstnavatelem z důvodů pracovních nebo osobních neshod. Část podnětů byla orgánům inspekce práce postoupena jinými orgány státní správy či institucemi, např. Českou obchodní inspekcí, Policií ČR (dále jen „PČR“), městskými úřady apod.

Podněty do oblasti BOZP nejčastěji upozorňovaly na porušení právních předpisů při stavebních pracích, při provozu VTZ, při provozu strojů a dalších zařízení na pracovištích zaměstnavatelů, na nevybavení strojů ochrannými zařízeními, na neprovádění kontrol a revizí u zařízení, na neposkytnutí osobních ochranných pracovních prostředků (dále jen „OOPP“) zaměstnancům nebo na nedodržení povinností zaměstnavatelů v případě vzniku PÚ u zaměstnanců. Podněty směřující do oblasti stavebnictví upozorňovaly zejména na nedostatečně zajištěná staveniště při provádění zemních prací spojených s nedostatečně zajištěnými výkopy, oplocením (i proti vstupu nepovolaných osob), nezabezpečením zaměstnanců při pracích ve výšce technickou konstrukcí (např. lešením), nezabezpečením veřejných prostor, nad kterými se pracovalo apod.

Samostatnou skupinou podnětů ke kontrole v oblasti bezpečnosti práce byly neuznané PÚ zaměstnanců zaměstnavateli, jejich nedostatečná evidence a problematika jejich finančního odškodňování. Problematika úrazů, které nebyly zaměstnavateli uznány jako PÚ, je složitá a tyto podněty přicházely často s velkým časovým odstupem, kdy se následně jen těžko dalo prokázat případná porušení ze strany zaměstnavatelů.

V roce 2021 podněty poukazovaly také na porušení v oblasti všeobecné bezpečnosti práce. Mimo již výše uvedenou problematiku OOPP, se dále jednalo o nedostatečné vyhodnocení rizik na pracovištích zaměstnavatelů, neuhrazení pracovnělékařských vyšetření zaměstnavateli, nenaplnění zákonných povinností týkajících se vybavenosti pracovišť a pracovních prostředí, organizace práce. Některé podněty poukazovaly na obecné porušování BOZP u zaměstnavatelů bez bližší specifikace.

V roce 2021 bylo na základě podnětů směřujících do oblasti BOZP provedeno celkem 423 kontrol u 402 kontrolovaných zaměstnavatelů. Z tohoto počtu se jednalo o 356 právnických osob a 46 fyzických osob.

U více jak poloviny provedených kontrol (234) bylo konstatováno porušení právních předpisů. Z celkového počtu 841 porušení právních předpisů se z velké části jednalo o nedodržení povinností zaměstnavatele stanovených zákoníkem práce.

Nejčastější porušené právní předpisy z oblasti BOZP:

- 304 porušení zákoníku práce,
- 222 porušení zákona č. 309/2006 Sb., která se týkala nezajištění dalších podmínek BOZP,

- 147 porušení NV č. 101/2005 Sb., jež souvisela s nenaplněním podrobnějších požadavků na pracoviště a pracovní prostředí,
- 68 porušení NV č. 378/2001 Sb., která se týkala nezajištění bližších požadavků na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí.

Nejčastějším porušením zákoníku práce bylo nedodržení povinnosti zaměstnavatelů vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací BOZP a přijímáním opatření k předcházení rizikům (88 porušení) a porušení povinnosti zaměstnavatele nepřipustit, aby zaměstnanci vykonávali zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jejich schopnostem a zdravotní způsobilosti (39 porušení).

Další zjištění se týkala nesplnění povinnosti zaměstnavatele zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP.

1.4 Kontroly na základě přijatých podnětů

Na základě všech přijatých podnětů ke kontrole bylo v roce 2021 dokončeno celkem 3 221 kontrol, z toho bylo 673 kontrol dokončeno na základě přijatých podnětů z předchozích let. V případě 1 803 kontrol (tj. 57 % z celkového počtu) bylo zjištěno 6 237 porušení právních předpisů.

Graf č. 2 – Procentuální vývoj počtu porušení u dokončených kontrol na základě podnětu

Orgány inspekce práce v roce 2021 uložily v rámci provedených kontrol na základě podnětů ke kontrole celkem 755 pokut v souhrnné výši 47 121 000 Kč.

2 Kontrolní činnost v oblasti zaměstnanosti

Kontrolní činnost na tomto úseku inspekce byla v roce 2021 zaměřena především na tyto hlavní oblasti:

- kontroly nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců,
- kontroly zastřehného zprostředkování zaměstnání,
- kontroly poskytování služby péče o dítě v dětské skupině,
- kontroly rovného zacházení a zákazu diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání,
- kontroly plnění povinného podílu zaměstnávání OZP.

Uvedené kontrolní oblasti byly do ročního programu kontrolních akcí zařazovány již v předchozích letech. Na základě Ročního programu kontrolních akcí na rok 2021 bylo stanoveno provést na úseku zaměstnanosti min. 7 000 kontrol. Kontrolní činnost byla v roce 2021 významně ovlivněna pandemií onemocnění COVID-19.

Kontrolní činnost v oblasti zaměstnanosti byla v roce 2021 realizována 14 odděleními inspekce NLZ, jež mají krajskou působnost na rozdíl od dalších kontrolních útvarů SÚIP. V organizační struktuře orgánů inspekce práce je zařazeno 182 míst inspektorů a inspektorek (dále jen „inspektor“)

Při plánování kontrolní činnosti byly v roce 2021 častým zdrojem pro výběr subjektů k zařazení do plánu kontrol podněty ke kontrolám ze strany široké veřejnosti, úřadů a institucí. Do oblasti zaměstnanosti bylo v roce 2021 podáno 1 443 podnětů a 20 podnětů upozorňovalo na porušování předpisů v oblasti služeb péče o dítě v dětské skupině. Na základě podnětů bylo v oblasti zaměstnanosti a poskytování služby péče o dítě v dětské skupině provedeno 841 kontrol.

V roce 2021 bylo celkem provedeno v oblasti zaměstnanosti 5 891 kontrol, z toho 5 222 kontrol zaměřených na odhalování nelegální práce, při kterých bylo zjištěno 3 295 nelegálních zaměstnanců. Za zjištěná porušení právních předpisů v oblasti zaměstnanosti bylo uloženo celkem 1 676 pokut v souhrnné výši 283 137 000 Kč.

Tab. č. 4 – Počet kontrol v oblasti zaměstnanosti v roce 2021 dle OIP

Oblastní inspektorát práce	Počet kontrol v oblastech		
	Zaměstnanost bez NLZ	NLZ	Celkem
Hlavní město Praha	58	500	558
Středočeský kraj	73	417	490
Jihočeský kraj a Vysočina	60	699	759
Plzeňský kraj a Karlovarský kraj	85	510	595
Ústecký kraj a Liberecký kraj	195	828	1 023
Královéhradecký kraj a Pardubický kraj	98	550	648
Jihomoravský kraj a Zlínský kraj	56	904	960
Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj	44	814	858
Celkem	669	5 222	5 891

2.1 Kontroly nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců

Kontroly zaměřené na oblast nelegální práce jsou SÚIP řazeny každoročně mezi jedny z hlavních kontrolních priorit s ohledem na nastavené priority resortu MPSV a vnitřní politiku EU. Realizace těchto kontrol probíhá prostřednictvím orgánů inspekce práce již od roku 2012.

V loňském roce došlo oproti roku 2020 k mírnému nárůstu zjištěných nelegálně pracujících osob. Oproti předcházejícímu roku byl zjištěn výrazný pokles nelegálně pracujících občanů ČR, k nárůstu případů došlo u cizinců a občanů EU. Rok 2021 byl opět ovlivněn situací spojenou s onemocněním COVID-19, jako tomu bylo v předcházejícím roce.

I přes pandemii onemocnění COVID-19 byl nadále na trhu práce nedostatek pracovní síly, přičemž se zaměstnavatelé tento problém snažili opět řešit zejména zapojením pracovníků ze zahraničí, nejvíce ze zemí mimo EU. U zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí je však nutné dodržet pracovní právní předpisy a předpisy související s pobytem cizinců na území ČR, přičemž splnění těchto podmínek může být administrativně i časově náročné. Při kontrolní činnosti se inspektoři často setkávají nejen s nelegálním zaměstnáváním cizinců, ale zejména snahou vyhnout se splnění stanovených podmínek, jako například zneužití bezvívazového styku, zprostředkování zaměstnání či zneužití institutu vysílání pracovníků při poskytování služeb zaměstnavatelem usazeným v jiném členském státě EU.

Při provádění kontrolní činnosti v oblasti NLZ se výborně osvědčuje spolupráce s ozbrojenými složkami, zejména Celní správou, PČR a Službou cizinecké policie. Dále na centrální i oblastní úrovni probíhá dlouhodobá spolupráce s jinými orgány státní správy, zejména ÚP ČR a Českou správou sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“). Vzájemná spolupráce s těmito orgány je velmi cenná zejména při kontrole zaměřené na umožnění výkonu nelegální práce cizinců nebo při kontrolách velkých pracovišť.

SÚIP je aktivně zapojen do Systému pro výměnu informací o vnitřním trhu (IMI), který zjednodušuje výměnu informací mezi členskými státy EU v oblasti vysílání pracovníků. V roce 2021 bylo prostřednictvím tohoto systému ze strany SÚIP přijato celkem 237 žádostí. Z tohoto počtu se jednalo o 47 žádostí o poskytnutí informací, 156 žádostí o předání dokumentu včetně rozhodnutí českým zaměstnavatelům a 34 žádostí o vymození sankce uložené v zahraničí. Ze strany SÚIP bylo na členské státy EU odesláno 21 žádostí, z toho 19 žádostí o poskytnutí informací a 2 žádosti o vymození pokuty uložené zahraničnímu zaměstnavateli.

Nepostradatelnou částí kontrolní činnosti je i poskytování základního pracovní právního poradenství. Jako v předcházejícím roce byl i v roce 2021 zaznamenán zvýšený počet dotazů ze strany zahraničních pracovníků souvisejících s různými oblastmi pracovní právních předpisů.

Každoročně směřuje do oblasti NLZ řada podnětů, které jsou orgánům inspekce práce zaslány nejčastěji ze strany zaměstnanců, veřejnosti či jiných správních orgánů. Takovýchto podnětů ke kontrole obdržely orgány inspekce práce v roce 2021 celkem 1 294. Z tohoto počtu upozorňovalo 926 podnětů na možný výkon nelegální práce občanů ČR, 129 podnětů na možný výkon nelegální práce občanů EU a 442 podnětů na možný výkon nelegální práce cizinců. Jeden podnět přitom může upozorňovat na více skutečností a může tak směřovat do více oblastí, jejich počty tedy není možné sčítat.

Tab. č. 5 – Vývoj počtu zjištěných nelegálně pracujících osob ve vztahu k počtu kontrol

Rok	Počet kontrol	Počet osob zjištěných při nelegální práci			
		občané ČR	občané EU	cizinci	celkem
2012	35 557	2 675	430	1 471	4 576
2013	36 101	1 394	295	1 481	3 170
2014	15 911	1 238	184	650	2 072
2015	9 583	1 913	294	858	3 065
2016	9 308	760	193	1 337	2 290
2017	9 707	767	234	1 917	2 918
2018	8 339	763	225	3 595	4 583
2019	8 160	622	207	3 513	4 342
2020	5 557	556	141	2 413	3 110
2021	5 222	312	288	2 695	3 295

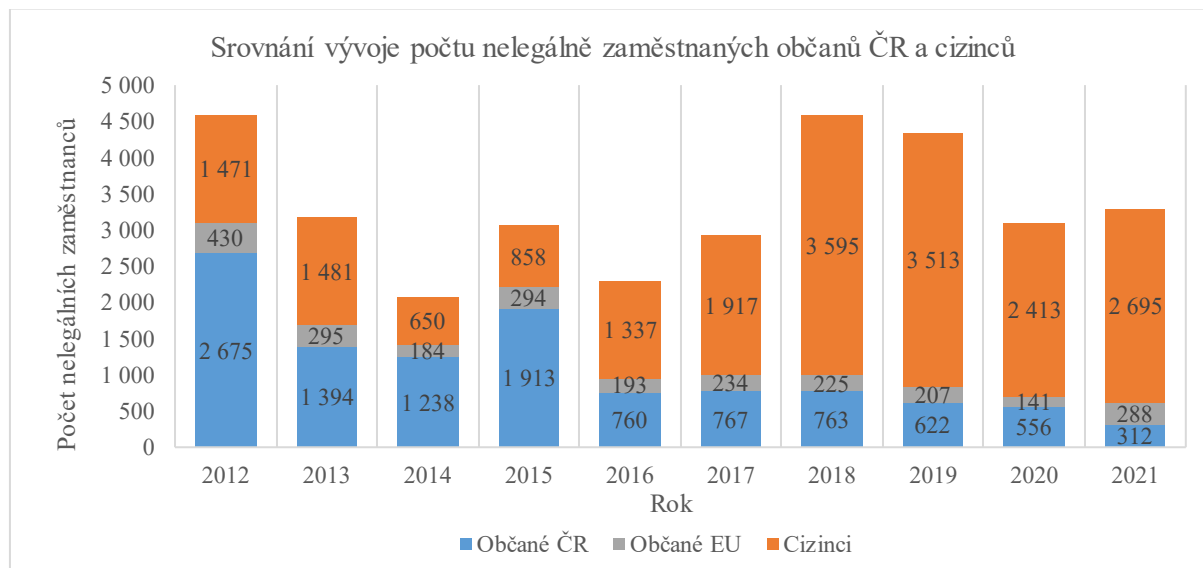
V roce 2021 bylo provedeno celkem 5 222 kontrol přímo zaměřených na NLZ. Uvedené kontroly byly provedeny celkem u 4 945 subjektů, z tohoto počtu bylo zkontrolováno celkem 1 629 fyzických osob a 3 316 právnických osob.

Provedenými kontrolami bylo orgány inspekce práce zjištěno celkem 3 295 osob vykonávajících nelegální práci. Konkrétně se jednalo o 312 občanů ČR, 288 občanů jiných členských států EU a v 2 695 případech šlo o cizince ze zemí mimo EU. Nelegální práce byla OIP zjištěna celkem u 735 subjektů.

Tab. č. 6 – Počet zjištěných nelegálně pracujících osob ve vztahu k počtu kontrol a OIP

Oblastní inspektorát práce	Počet kontrol	Počet osob zjištěných při nelegální práci			
		občané ČR	občané EU	cizinci	celkem
Hlavní město Praha	500	7	3	201	211
Středočeský kraj	417	22	12	151	185
Jihočeský kraj a Vysočina	699	18	72	615	705
Plzeňský kraj a Karlovarský kraj	510	13	8	342	363
Ústecký kraj a Liberecký kraj	828	37	9	209	255
Královéhradecký kraj a Pardubický kraj	550	44	5	402	451
Jihomoravský kraj a Zlínský kraj	904	58	51	405	514
Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj	814	113	128	370	611
Celkem	5 222	312	288	2 695	3 295

Graf č. 3 – Vývoj počtu nelegálně pracujících osob

Počet nelegálně pracujících osob oproti roku 2020 mírně vzrostl, přičemž došlo k nárůstu počtu cizinců a občanů EU.

V případě nelegálně pracujících občanů ČR došlo ve srovnání s předchozím rokem k výraznému poklesu, přičemž je výsledný počet nejmenší, jaký kdy orgány inspekce práce odhalily. Počet nelegálně zjištěných cizinců v letošním roce opět výrazně převyšuje občany ČR a EU a dále nabírá vzestupnou tendenci.

Mezi nejčastěji zjištěné cizince pak patřily v roce 2021, shodně s předcházejícími roky, občané Ukrajiny, Moldavska a Vietnamu.

Tab. č. 7 – Nelegálně zaměstnaní cizinci ze zemí mimo EU

Státní příslušnost	Počet osob
Ukrajina	2 295
Moldavsko	81
Vietnam	80
Gruzie	32
Uzbekistán	29
Kazachstán	25
Rusko	24
Bělorusko	18
Kyrgyzstán	16
Ostatní země	95
Celkem	2 695

Mezi nejčastěji zjištěné nelegálně zaměstnané pracovníky z členských zemí EU patřili v roce 2021 občané Polska, Slovenska, Maďarska, Rumunska a Bulharska.

Tab. č. 8 – Nelegálně zaměstnaní občané zemí EU

Státní příslušnost	Počet osob
Polsko	187
Slovensko	40
Maďarsko	36
Rumunsko	19
Bulharsko	4
Litva	1
Lotyšsko	1
Celkem	288

V roce 2021 byly nejčastěji nelegálně pracující osoby zjišťovány u zaměstnavatelů v oborech stavebnictví (u 148 subjektů), zpracovatelský průmysl (u 96 subjektů), velkoobchod, maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel (u 82 subjektů), profesní, vědecké a technické činnosti (49 u subjektů), ubytování, stravování a pohostinství (u 45 subjektů).

Z pohledu velikosti zaměstnavatele se NLZ v roce 2021 nejčastěji dopouštěli zaměstnavatelé kategorie do 9 zaměstnanců, resp. 10–49 zaměstnanců nebo zaměstnavatelé s 50–249 zaměstnanci. Toto zjištění se shodně opakuje již od roku 2018.

Při kontrolní činnosti zaměřené na odhalování NLZ se inspektoři zabývají také kontrolami zastírání faktického pracovněprávního vztahu jiným právním vztahem, typicky obchodněprávním nebo občanskoprávním, tzv. švarcsystémem.

Umožnění výkonu nelegální práce formou švarcsystému bylo v roce 2021 zjištěno u 133 případů. Nejčastěji se jednalo o švarcsystém občanů ČR, konkrétně se jednalo o 66 případů. Dále bylo odhaleno 43 případů švarcsystému cizinců a v 24 případech šlo o švarcsystém občanů EU. Oproti předcházejícím letům je z výsledků kontrolní činnosti v roce 2021 patrný zvýšený počet švarcsystému u cizinců.

Z pohledu pracovního práva a zaměstnanosti je NLZ formou švarcsystému zvláště nebezpečné v situacích, kdy do tohoto stavu vstupují zaměstnanci pod tlakem budoucího zaměstnavatele. Často je však takový obchodní vztah upřednostněn před vztahem pracovněprávním i ze strany zaměstnanců (dodavatelů služeb). V takovém případě dojde k preferování možných vyšších výdělků před právní

ochranou, kterou zaručuje současně platná legislativa. Zaměstnavatelé (odběratelé služeb) preferují tuto variantu zejména z důvodu výrazné finanční a administrativní úspory.

Řešení takovýchto případů vyžaduje velkou míru individuálního náhledu a respektování smluvní volnosti v obchodněprávních a občanskoprávních vztazích. Je třeba rozlišovat, zda je danou činnost možné vykonávat pouze v rámci obchodněprávního vztahu nebo v rámci uzavřeného pracovněprávního vztahu. Předmětem takovéto činnosti může být nejen zaměstnání, ale i podnikatelská činnost. Příkladem mohou být např. kreativní činnosti, finanční poradenství či činnost lektorů.

V souvislosti s výkonem práce cizinců na území ČR se inspektoři, tak jako už v předcházejících letech, i v roce 2021 stále setkávali s vysíláním zahraničních pracovníků na území ČR zaměstnavateli z okolních států EU v rámci poskytování služeb (s odkazem na Směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 96/71/ES o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb). Kontrolním šetřením bylo často zjištěno, že se jedná o zneužití tohoto institutu a vysílání má pouze zastřít skutečný stav – pronájem pracovní síly. I v roce 2021 se jednalo zejména o polské subjekty, které jako v předchozích letech na území ČR vysílají zaměstnance ukrajinské státní příslušnosti. Ti disponují oprávněním k pobytu uděleným v Polsku, které je opravňuje pobývat na území států schengenského prostoru (tedy i ČR) po dobu nejdéle 90 dní během jakýchkoliv 180 dní. Přestože je jednou z hlavních podmínek pro vysílání uzavření pracovněprávního vztahu s vysílajícím subjektem, je prostřednictvím navázané spolupráce s ČSSZ, případně prostřednictvím systému IMI, ověřeno, že vyslané osoby neměly pracovněprávní vztah s vysílajícím subjektem uzavřen.

Kontrolní činnost v roce 2021 opět zaznamenala větší počet případů cizinců vykonávajících práci v rozporu s vydaným povolením k zaměstnání nebo zaměstnaneckou kartou, a to zejména v rozporu s místem výkonu práce nebo druhem pracovní činnosti či zaměstnavatelem, pro kterého bylo toto oprávnění uděleno.

Dále se inspektoři často setkávali s tzv. řetězením zaměstnavatelů, kdy kontrolovaný zaměstnavatel přesně neví, jaké osoby vykonávají práci na jeho pracovišti. Bývá obvykle zjištěna účast několika dalších subjektů, které jsou spolu dále provázány obchodními vztahy a postupně se zříkají veškerých povinností za osoby na pracovišti, případně jako za zodpovědné osoby označují své obchodní partnery. Takovýto postup je charakteristický zejména na velkých pracovištích, jakými jsou například výrobní haly či rozsáhlá staveniště.

I v roce 2021 dále pokračoval trend z předcházejících let, kdy se inspektoři ve zvýšené míře setkávali se zneužíváním bezvízového styku s Ukrajinou, který je v platnosti od 11. června 2017, ze strany držitelů biometrických pasů. Bezvízový styk je možné využít pouze pro nevýdělečný účel pobytu (např. turismus). Inspektoři se ovšem při kontrolní činnosti setkávali s případy, kdy byl s takto přicestovanými cizinci, držiteli biometrických pasů a povolení k zaměstnání vydaných krajskými pobočkami ÚP ČR, uzavřen pracovněprávní vztah – tedy výdělečná činnost. Nezanedbatelné množství takovýchto cizinců pak uzavře pracovněprávní vztah bez dalšího oprávnění k zaměstnání v domnění, že jim bezvízový styk umožňuje volný vstup na trh práce v ČR.

V roce 2021 byla kontrolní činnost, zejména z důvodu epidemiologických opatření souvisejících s onemocněním COVID-19, náročnější než v předcházejících letech. Inspektoři museli často činnosti řešené přímo na pracovištích realizovat např. datovou schránkou. Časovou a administrativní náročnost kontrol ovlivňuje také poskytování součinnosti, resp. nesoučinnosti povinných i kontrolovaných osob, které se snaží průběh kontroly ovlivnit buďto svou nesoučinností nebo naopak předkládáním nesouvisejících dokumentů. Výjimkou tak nejsou ani kontroly v délce několika měsíců.

V roce 2021 orgány inspekce práce realizovaly celkem 3 rozsáhlé mimořádné celostátní kontrolní akce, v rámci kterých bylo zkontrolováno celkem 207 zaměstnavatelů. Kromě inspektorů oblastních inspektorátů práce bylo do akcí zapojeno také 320 policistů Služby cizinecké policie. Kontroly se zaměřily zejména na podniky v průmyslu, agropotravinářství, na stavby či logistická centra. Na základě

dokončených kontrol bylo zjištěno porušení právních předpisů u 151 zaměstnavatelů. Kontrolami bylo odhaleno 44 zaměstnavatelů, kteří umožnili výkon nelegální práce celkem 190 osobám. Nejčastěji se jednalo o cizince, státní příslušníky Ukrajiny (116 osob) a Vietnamu (48 osob). Zastřené zprostředkování zaměstnání bylo odhaleno u 31 zaměstnavatelů, kteří nezákonně přidělovali k uživateli 240 zaměstnanců, nejčastěji takto byly zaměstnány osoby se státní příslušností Ukrajina (117) a Maďarsko (60).

Při kontrolách zaměřených na odhalování NLZ bylo současně zjištěno celkem 4 270 porušení pracovněprávních předpisů, a to jak v oblasti dodržování povinností stanovených ZoZ, tak v oblasti PPV a BOZP v případech, kdy tyto byly součástí kontrol.

Tab. č. 9 – Kromě NLZ byla nejčastěji zjištěna následující porušení zákona o zaměstnanosti

Ustanovení zákona o zaměstnanosti	Popis porušení	Počet porušení
§ 87, § 88	Nesplnění informační povinnosti zaměstnavatelů vůči krajským pobočkám ÚP ČR ve vztahuk zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí.	719
§ 136	Nesplnění povinnosti zaměstnavatele mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu a nesplnění této povinnosti ze strany zaměstnavatele usazeného v jiném členském státu EU, který v rámci poskytování služeb vyslal svého zaměstnance k dočasnému výkonu práce do ČR, přičemž doklady, jimiž je plněna tato povinnost, musí být přeloženy do českého jazyka.	356
§ 102	Zaměstnavatelé nesplnili evidenční povinnost ve vztahu k zaměstnancům ze zahraničí.	69
Celkový počet porušení zákona o zaměstnanosti		4 018

Tab. č. 10 – Kromě NLZ bylo nejčastěji zjištěno porušení zákoníku práce

Ustanovení zákoníku práce	Popis porušení	Počet porušení
§ 77 odst. 1	Nesplnění povinnosti mít písemně uzavřenu dohodu o provedení práce nebo dohodu o pracovní činnosti.	80
§ 75	Nedodrženo ustanovení zákoníku práce ve vztahu k výkonu práce na základě dohody o provedení práce.	51
§ 34	Nedodržení náležitostí týkající se obsahu a formy pracovní smlouvy.	36
§ 138	Nedodržení ustanovení týkají se sjednání výše odměny z dohody a podmínek pro její poskytování v dohodě o pracovní činnosti nebo v dohodě o provedení práce.	29
Celkový počet porušení zákoníku práce		251

Obdobně jako v předcházejícím roce patřilo i v roce 2021 mezi nejčastěji zjištěná porušení zákona o zaměstnanosti neplnění informační povinnosti zaměstnavatele (k ÚP ČR) při zaměstnání zahraničních pracovníků a dále nesplnění povinností zaměstnavatele mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu.

Za umožnění výkonu nelegální práce a výkon nelegální práce bylo v roce 2021 uloženo 740 pokut v celkové výši 190 178 000 Kč. Z toho bylo 16 pokut ve výši 127 000 Kč uloženo za výkon nelegální práce fyzickým osobám (nelegálně pracujícím osobám).

Tab. č. 11 – Počet a výše pokut za nelegální zaměstnávání uložených v roce 2021

Důvod uložení pokuty	Počet uložených pokut	Výše uložených pokut v Kč
§ 139 odst. 1 písm. c) - přešupek, výkon nelegální práce fyzickou osobou podle § 5 písm. e)	16	127 000
§ 139 odst. 1 písm. d) - přešupek, umožnění výkonu nelegální práce fyzickou osobou podle § 5 písm. e) bodu 1 nebo 2	10	367 500
§ 140 odst. 1 písm. c) - přešupek, umožnění výkonu nelegální práce podle § 5 písm. e) bodu 1 nebo 2	708	186 403 500
§ 140 odst. 1 písm. e) - přešupek, umožnění výkonu nelegální práce podle § 5 písm. e) bodu 3 (cizinec bez povolení k pobytu)	19	3 280 000

(Pozn.: Jedná se o pokuty uložené ve správních řízeních v období od 1. 1. do 31. 12. 2021, tj. částečně se může jednat o pokuty za protiprávní jednání zjištěná i kontrolami provedenými v předchozích obdobích. Počet pokut nelze sčítat, neboť jedna pokuta může zahrnovat více přešupků.)

Za porušení ust. § 136 zákona o zaměstnanosti bylo v roce 2021 uloženo celkem 218 pokut ve výši 3 519 000 Kč. Za porušení informační povinnosti dle ust. § 87 zákona o zaměstnanosti bylo v roce 2021 uloženo celkem 309 pokut ve výši 3 342 000 Kč. I v tomto případě se jedná o pokuty za protiprávní jednání zjištěné také kontrolami provedenými v předchozím období, tedy nejen v roce 2021.

Na základě kontrol, které byly se zjištěním NLZ zahájeny i dokončeny v roce 2021, bylo uloženo celkem 49 pokut v celkové výši 15 235 000 Kč. Za porušení ust. § 136 zákona o zaměstnanosti bylo uloženo celkem 13 pokut ve výši 160 000 Kč a za nesplnění informační povinnosti dle ust. § 87 zákona o zaměstnanosti bylo uloženo celkem 39 pokut ve výši 525 000 Kč.

Podstatná část pokut za zjištění z kontrol roku 2021 pak bude předmětem přešupkového řízení v následujícím roce.

Tab. č. 12 – Počet a výše pokut uložených v roce 2021 za NLZ na základě kontrol roku 2021

Důvod uložení pokuty	Počet uložených pokut	Výše uložených pokut v Kč
§ 139 odst. 1 písm. c) - přešupek, výkon nelegální práce fyzickou osobou podle § 5 písm. e)	1	10 000
§ 139 odst. 1 písm. d) - přešupek, umožnění výkonu nelegální práce fyzickou osobou podle § 5 písm. e) bodu 1 nebo 2	4	91 000
§ 140 odst. 1 písm. c) zákona o zaměstnanosti, umožnění výkonu nelegální práce podle § 5 písm. e) bod 1 (výkon práce mimo pracovněprávní vztah) nebo bod 2 (cizinec bez povolení k zaměstnání)	49	15 235 000

(Pozn.: Jedná se o pokuty za protiprávní jednání, zjištěná kontrolami zahájenými a také dokončenými v roce 2021. Počet pokut nelze sčítat, neboť jedna pokuta může zahrnovat více přešupků.)

Orgány inspekce práce se nevěnují pouze represivní složce části své činnosti, tedy realizaci kontrol, ale velký důraz kladou rovněž na prevenci, tj. poskytování základního pracovněprávního poradenství.

Poradenství je poskytováno osobně, prostřednictvím bezplatné telefonické linky a případně prostřednictvím elektronické komunikace.

Umožnění výkonu nelegální práce ze strany zaměstnavatelů je jedním z velmi negativních jevů, s negativními dopady na podnikatelské prostředí a veřejné rozpočty. Fyzické osoby vykonávající nelegální práce ztrácejí možnost právní ochrany, která je jim jinak garantována uzavřeným pracovněprávním vztahem. Nelegálně pracující osoby nejsou také účastny plateb zdravotního a sociálního pojištění, což může mít pro ně nepříznivé dopady (např. na výši důchodu).

2.2 Zastřené zprostředkování zaměstnání

Orgány inspekce práce se kontrolám zprostředkování zaměstnání agenturami práce věnují již více než 10 let. Jedná se například o vyhledávání zaměstnání pro fyzickou osobu, která je v pozici uchazeče o zaměstnání, vyhledávání zaměstnanců pro zaměstnavatele, zaměstnávání fyzických osob za účelem výkonu práce pro uživatele nebo aktivity spojené s poradenskou a informační činností v oblasti pracovních příležitostí.

Takový podnikatelský subjekt musí disponovat povolením k příslušné formě zprostředkování zaměstnání. Další podmínky pro zprostředkování zaměstnání stanovuje nejen ZoZ, ale rovněž také ZP. Zvláštní úpravu klade ZP na zprostředkování zaměstnání formou zaměstnávání fyzických osob za účelem výkonu jejich práce pro uživatele.

V posledních letech lze sledovat trend, kdy podnikatelské subjekty stanovené podmínky nedodržují, a navíc se je často snaží cíleně obcházet a dochází z jejich strany k zneužívání institutu zprostředkování zaměstnání formou tzv. zastřené zprostředkování zaměstnání. V roce 2017 byl pojem zastřené zprostředkování zaměstnání zohledněn v právních předpisech a jeho potírání bylo zařazeno mezi hlavní kontrolní priority orgánů inspekce práce v oblasti zaměstnanosti.

S účinností od 2. 8. 2021 došlo v ZoZ k doplnění přestupku umožnění zastřené zprostředkování zaměstnání, tedy k zavedení zodpovědnosti subjektu, jež služby zastřené zprostředkování zaměstnání využívá.

Za naplnění přestupku výkonu či umožnění zastřené zprostředkování zaměstnání podle výše uvedeného ustanovení ZoZ může být fyzická osoba pokutována až do výše 5 000 000 Kč. Právnícké osobě a podnikající fyzické osobě (dále jen „PFO“) pak hrozí pokuta v rozmezí 50 000 – 10 000 000 Kč. S ohledem na závažnost a společenskou nebezpečnost výše zmíněného přestupku, byla výše maximální hranice pokuty, stejně jako stanovení spodní hranice v případě právníckých osob či PFO, které se přestupku dopustí, stanovena na stejnou úroveň jako v případě umožnění výkonu NLZ.

Při zastřené zprostředkování zaměstnání reálně dochází k dočasnému přidělování pracovníků (pronájmu pracovní síly), ale tato činnost je zastřena uzavřením jiného právního vztahu. Standardní a zákonný postup, jakým je v tomto případě řádné uzavření dohody o dočasném přidělení zaměstnance mezi agenturou práce a uživatelem, je nahrazen např. uzavřenou smlouvou o dílo nebo rámcovou smlouvou o poskytování služeb. V těchto případech již subjekty vystupují jako obchodní partneři, nikoliv jako agentura práce a uživatel.

Orgány inspekce práce se s porušováním zastřené zprostředkování zaměstnání nejčastěji setkávají u subjektů, které z různých důvodů nejsou držiteli příslušné formy povolení ke zprostředkování zaměstnání. Výjimečně jsou zjištěny případy subjektů, které příslušným povolením disponují, ale svou činnost přesto zastírají obchodními smlouvami, nebo ty, které povolením ke zprostředkování zaměstnání dříve disponovaly.

Motivací k zastřenému zprostředkování zaměstnání je zejména snaha vyhnout se dodržování zákonných podmínek stanovených pro zprostředkování zaměstnání, zejména srovnatelných pracovních a mzdových podmínek přidělených zaměstnanců, dále snaha vyhnout se povinným odvodům sociálního a zdravotního pojištění.

Při realizaci kontrol dochází poměrně často k situacím, kdy na pracovišti kontrolované osoby vykonávají práce zaměstnanci v tzv. řetězci několika dalších zaměstnavatelů. V takovém případě jsou současně zahájeny kontroly se subjekty, které jsou mezi sebou provázány fiktivními obchodními vztahy. Jednotlivé články v řetězci se postupně zřikají odpovědnosti za zaměstnance a nejčastěji se odkazují na uzavřené obchodní smlouvy, a tím na tvrzení, že poptávají či nabízejí realizaci díla, nikoliv pracovní sílu. Důsledkem takového postupu je i fakt, že častokrát ani samotní zaměstnanci (často cizinci) nejsou schopni identifikovat svého skutečného zaměstnavatele.

Při kontrolách zaměřených na zastřené zprostředkování zaměstnání je současně poměrně často odhalováno umožnění a výkon nelegální práce, a to jak občanů ČR či EU, tak zejména cizinců. V případě cizinců se jednalo o případy výkonu práce v rozporu s vydaným povolení k zaměstnání nebo zaměstnaneckou kartou, a to zejména v rozporu s místem výkonu práce či druhem pracovní činnosti, pro které bylo toto oprávnění vydáno, neboť v okamžiku vyřizování takového oprávnění zastřené agentury práce neznají skutečné místo výkonu práce takového cizince.

V roce 2021 provedl SÚIP celkem 197 kontrol přímo zaměřených na oblast zastřenému zprostředkování zaměstnání. Kontroly proběhly u 189 subjektů, přičemž se jednalo o 183 právnických osob a v 6 případech o PFO. Z celkového počtu 197 kontrol byly nedostatky zjištěny ve 149 případech a celkem bylo zjištěno 952 porušení pracovněprávních předpisů.

Stejně jako v roce 2020 se kontroly se zaměřením na zastřené zprostředkování zaměstnávání prováděly na celém území ČR, přičemž se orgány inspekce práce zaměřovaly zejména na větší výrobní a průmyslové areály nebo stavby. U těchto typů pracovišť je předpoklad většího počtu zaměstnanců a s ohledem na trh práce i větší pravděpodobnost potřeby pronájmu pracovní síly.

K výběru pracovišť ke kontrole využívají oblastní inspektoráty práce své znalosti regionálního trhu práce a provádí cílený monitoring. Důležitým impulsem pro zahájení kontroly jsou rovněž informace získané z přijatých podnětů ke kontrole. Informace o možném NLZ a nelegálním agenturím zaměstnávání inspekci práce předává i Ministerstvo vnitra ČR – Odbor azylové a migrační politiky, který tyto získává v souvislosti s činností agendy udělování, prodlužování či odnímání povolení k pobytu pro cizince. Není výjimkou, že dochází k opakovaným kontrolám pracovišť se zjištěným porušením předpisů souvisejících se zastřeným zprostředkováním zaměstnání.

Provedenými kontrolami bylo zjištěno 952 porušení pracovněprávních předpisů, přičemž přímo zastřené zprostředkování zaměstnání bylo zjištěno u 71 kontrolovaných subjektů.

Současně bylo kontrolami zaměřenými na oblast zastřenému zprostředkování zaměstnání zjištěno 642 osob při výkonu nelegální práce. V 613 případech šlo o cizince (nejčastěji občané státní příslušnosti Ukrajina a Kazachstán), v 18 případech o občany EU a v 11 případech se jednalo o občany ČR.

Tab. č. 13 – Kontroly zastřenému zprostředkování zaměstnání

Rok	Kontroly zaměřené na zastřené zprostředkování	Případy zastřenému zprostředkování	Případy zastřenému zprostředkování v rámci jiných kontrol	Celkový počet odhalených případů zastřenému zprostředkování
2018	268	116	126	242
2019	261	125	153	278
2020	195	101	107	208
2021	197	71	128	199

Kontrolami, které byly primárně zaměřeny na zastřené zprostředkování zaměstnání byla, obdobně jako v předchozích letech, zjištěna i porušení jiných pracovněprávních předpisů. Nejčastěji se jednalo o tyto porušení:

- 30 porušení v oblasti informační povinnosti zaměstnavatele v souvislosti se zaměstnáváním zaměstnanců ze zahraničí,
- 27 porušení v oblasti dodržování podmínek, za kterých je možné zprostředkovávat zaměstnání (tedy na základě povolení k příslušné formě zprostředkování zaměstnání),
- 19 porušení v oblasti povinnosti zaměstnavatele mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu,
- 11 porušení v oblasti evidence občanů EU a cizinců.

Zastřené zprostředkování zaměstnání, tak jak je definováno v ust. § 5 písm. g) zákona o zaměstnanosti, se dopustilo 71 podnikatelských subjektů. Zastřené zprostředkování zaměstnání bylo v rámci kontrol, primárně zaměřených na jinou kontrolní oblast, zjištěno také u dalších 128 subjektů. V souhrnu bylo zastřené zprostředkování zaměstnání v roce 2021 zjištěno u 199 subjektů. Od data účinnosti nové právní úpravy zákona o zaměstnanosti, tj. od 2. 8. 2021, bylo již také u 13 podnikatelských subjektů konstatováno, že zastřené zprostředkování zaměstnání umožnily.

Mezi převládající odvětví, dle klasifikace ekonomických činností CZ-NACE, ve kterých bylo v roce 2021 zastřené zprostředkování zaměstnání zjištěno, patří zpracovatelský průmysl (zjištěno u 29 subjektů), stavebnictví (zjištěno u 28 subjektů), dále profesní, vědecké a technické činnosti (zjištěno u 23 subjektů), velkoobchod, maloobchod a opravy a údržba motorových vozidel (zjištěno u 17 subjektů) a administrativní a podpůrné činnosti (zjištěno u 10 subjektů).

Za přestupek zastřené zprostředkování zaměstnání bylo v roce 2021 uloženo celkem 144 pokut v celkové výši 69 711 000 Kč. Jedná se o všechny pokuty uložené v roce 2021, částečně se tedy může jednat o pokuty za zastřené zprostředkování zaměstnání zjištěné kontrolami provedenými v předchozích letech.

2.3 Poskytování služby péče o dítě v dětské skupině

Dětská skupina je službou péče o předškolní děti (již od 6 měsíců věku dítěte) a má fungovat jako nástroj sladění rodinného a pracovního života. Činnost dětských skupin od roku 2014 upravuje zákon o dětské skupině, který stanovuje podmínky zřízení a provozu dětské skupiny. Zároveň vymezuje kontrolní působnost orgánů inspekce práce.

Kontroly poskytovatelů služby péče o dítě v dětské skupině jsou zařazeny mezi hlavní kontrolní oblasti na úseku zaměstnanosti již od roku 2019 a jsou zahajovány zejména na základě přijatých podnětů ke kontrole.

Podstatnou částí realizované kontrolní činnosti v této oblasti je i poskytování základního pracovněprávního poradenství poskytovatelům služby péče o dítě v dětské skupině. Takovéto poradenství je předáváno orgány inspekce práce poskytovatelům služby péče o dítě v dětské skupině jakožto zaměstnavatelům, ale rovněž i jejich zaměstnancům. Při podnětu nebo zjištění směřujícím do oblasti hygienických požadavků na stravování, prostory a provoz těchto skupin, postupují OIP informace místně příslušné KHS.

V roce 2021 bylo v oblasti poskytování služby péče o dítě v dětské skupině zahájeno celkem 49 kontrol, z toho bylo 21 kontrol zahájeno na základě obdržených podnětů. Ze 49 zahájených kontrol bylo 39 kontrol v roce 2021 dokončeno, zbývající kontroly budou dokončeny v průběhu roku 2022.

Celkem bylo dokončeno 41 kontrol, přičemž porušení zákona o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině bylo zjištěno při 28 kontrolách. Ve srovnání s uplynulým rokem znamená takový počet zjištění v poměru k provedeným kontrolám mírný nárůst.

Dokončenými kontrolami bylo zjištěno celkem 94 porušení zákona o dětské skupině. Níže jsou uvedena vybraná zjištěná porušení:

- 24 porušení spočívajících v nedodržení podmínek kladených na pečující osobu, tj. na fyzickou osobu, která je v základním pracovněprávním vztahu s poskytovatelem služby a která vykonává činnost přímo působící na dítě spočívající v hlídání dítěte a v péči o dítě,
- 24 porušení spočívající v nedodržení povinnosti poskytovatele vést evidenci dětí,
- 16 porušení spočívající v nedodržení povinnosti poskytovatele uzavřít před zahájením poskytování služby péče o dítě v dětské skupině s rodičem písemnou smlouvu o poskytování této péče,
- 12 porušení spočívající v nedodržení povinnosti poskytovatele zpracovat a dodržovat vnitřní pravidla organizace poskytování služby péče o dítě v dětské skupině,
- 6 porušení spočívající v nedodržení stanoveného počtu pečujících osob v jedné dětské skupině,
- 3 porušení spočívající v nedodržení povinnosti poskytovatele zpřístupnit vnitřní pravidla a plán výchovy a péče v prostorách, v nichž je služba péče o dítě v dětské skupině poskytována a které jsou přístupné rodičům, popřípadě též zpřístupnit vnitřní pravidla a plán výchovy a péče způsobem umožňujícím dálkový přístup,
- 3 porušení spočívající v povinnosti poskytovatele oznámit ministerstvu všechny změny týkající se údajů a dokladů, které jsou stanoveny pro žádost o zápis, a předložit doklady o nich do 15 dnů ode dne jejich vzniku.

Za porušení v oblasti poskytování služby péče o dítě v dětské skupině bylo v roce 2021 uloženo 9 pokut v souhrnné výši 46 000 Kč.

Od 1. 10. 2021 vstoupila v účinnost novela zákona o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině. Z hlediska kontrolní činnosti orgánů inspekce práce došlo k několika změnám, které se vztahují k výkonu kontrolní činnosti. Službu je nově možné poskytovat i dětem již od 6 měsíců (při splnění specifických podmínek). Podstatné změny se vztahují k odborné způsobilosti, kdy dosavadní odborné způsobilosti v oblasti zdravotnické, sociální a pedagogické zůstávají v platnosti s výjimkou kvalifikací bez maturitní zkoušky (ošetřovatel, pracovník v sociálních službách bez maturity, naopak doplněn je asistent pedagoga s maturitou). Zůstává také profesní kvalifikace „chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky“, zavádí se nová profesní kvalifikace „chůva pro děti v dětské skupině“.

S platností od 1. 7. 2022 budou zavedeny dvě nové podmínky v oblasti odborné způsobilosti, a to jednak, že alespoň 1 z pečujících osob musí mít při péči o dítě zdravotnickou odbornou způsobilost (všeobecná, praktická, dětská sestra, zdravotnický záchranář, lékař a další) nebo novou profesní kvalifikaci „chůva pro děti v dětské skupině“, jednak při péči o děti starší 3 let (přesněji od 1. září následujícího po 3. narozeninách dítěte, tedy ode dne, kdy má dítě nárok na místo v mateřské škole) musí poskytovatel zajistit alespoň 20 hodin péče poskytované pečující osobou s pedagogickou kvalifikací.

Poskytovatelé zapsaní do evidence dětských skupin před 30. 9. 2021 mají pro splnění nových podmínek v oblasti odborné způsobilosti přechodné období do 1. 10. 2024, resp. 1. 10. 2026.

Výsledky kontrolní činnosti v roce 2021 potvrzují účelnost realizovaných kontrol a i z tohoto důvodu budou kontroly zaměřené na poskytování služby péče o dítě v dětské skupině součástí hlavní kontrolní činnosti i pro rok 2022.

2.4 Kontroly rovného zacházení a zákazu diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání

V roce 2021, tak jako v předchozích letech, se kontrolní činnost orgánů inspekce práce zaměřila i na oblast rovného zacházení a zákazu diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání.

Kontroly v této oblasti byly prováděny na základě monitoringu přímo v terénu, vytipováním inzerátů uveřejněných v denním tisku nebo na internetu a v neposlední řadě obdržel SÚIP rovněž podněty upozorňující na nerovné zacházení a diskriminaci při uplatňování práva na zaměstnání nejen od fyzických osob, ale i od správních orgánů.

Při uplatňování práva na zaměstnání je dle ZoZ zakázána jakákoliv diskriminace a hlediska pro výběr zaměstnanců musí zaručovat rovné příležitosti všem fyzickým osobám ucházejícím se o zaměstnání. Na trhu práce však i přes tento zákaz stále dochází ke znevýhodnění osob na trhu práce, nejvíce pak z důvodu věku a pohlaví. Vyplývá to nejen z kontrolní činnosti orgánů inspekce práce, ale rovněž i z inzerovaných nabídek zaměstnání, z poradenské činnosti OIP a z obdržení podnětů ke kontrole. Vzhledem k této zkušenosti se orgány inspekce práce zaměřují na nabídky zaměstnání, u nichž požadavky pro výběrová řízení nejsou formulovány neutrálně a předem odrazují zájemce o práci z hlediska zdravotního stavu, pohlaví, věku a dalších důvodů, tak jak je definuje ust. § 4 odst. 2 zákona o zaměstnanosti, pokud pro to není oprávněný věcný důvod.

Do oblasti rovného zacházení a zákazu diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání přijal SÚIP v roce 2021 celkem 72 podnětů upozorňujících na možné diskriminační jednání. Počet podnětů směřujících do této oblasti oproti předchozím létům mírně vzrostl (v roce 2020 bylo přijato 64 podnětů), a to i přestože v roce 2021 byla přijata řada epidemiologických opatření v důsledku pandemie onemocnění COVID-19 způsobené virem SARS-CoV-2.

OIP provedly v oblasti diskriminace a rovného zacházení při uplatňování práva na zaměstnání celkem 231 kontrol, z toho 25 kontrol bylo realizováno na základě obdržení podnětů ke kontrole. Ve 215 případech byla oblast diskriminace a rovného zacházení při uplatňování práva na zaměstnání hlavním předmětem kontroly a v 16 případech byla vedlejším předmětem kontroly, např. u kontrol zaměřených na odhalování NLZ. Kontroly byly provedeny u 226 zaměstnavatelů, z toho se jednalo o 171 právnických a 55 fyzických osob. Porušení bylo zjištěno u 167 kontrol.

Stejně jako v předchozích letech byly i v roce 2021 předmětem kontrol nejčastěji uveřejněné nabídky volných pracovních pozic s diskriminačním charakterem.

Diskriminační nabídky zaměstnání byly zjišťovány rovněž přímo na provozovnách (výlohy prodejen, vstupy do provozoven apod.) v souvislosti s jinak zaměřenou kontrolou. Ve větším rozsahu byly inspektoráty zahajovány kontroly diskriminačních inzerátů uveřejněných na internetových stránkách, a to i s ohledem na nepříznivou situaci způsobenou pandemií onemocnění COVID-19, neboť i množství přijatých inzerátů ukazuje, že tak, jak společnost přesunula většinu komunikace do prostoru internetových stránek a sociálních sítí, přesunula se do tohoto prostoru i možnost hledat zde co nejrychleji vhodné kandidáty na pracovní pozice. Z monitoringu inzerátů uveřejněných na internetových stránkách je patrné, že se zde diskriminační inzeráty stále objevují.

Inspektoři se při kontrolní činnosti stále setkávají s argumentem kontrolovaných osob, že neměly v úmyslu nikoho diskriminovat. Diskriminační znění inzerátů na internetových stránkách kontrolované osoby zdůvodňují chybnou korekcí (asistentka), popřípadě tím, že uveřejnily požadavky mající diskriminační charakter ve snaze jednodušeji nalézt někoho se zkušenostmi (*např. nabídka práce pro muže z Ukrajiny a ze Slovenska na výpomoc na stavbě*), popřípadě vhodnějšími předpoklady daného pohlaví pro určitou profesi, aniž by pohlaví představovalo věcný důvod spočívající v povaze vykonávané práce. V pracovníprávní inzerci se také objevuje problematický požadavek bezúhonnosti nebo čistého trestního rejstříku, ale ne vždy je takový požadavek oprávněný.

Uveřejněné nabídky zaměstnání s diskriminačními znaky jsou spíše poptávkou konkrétní profese z hlediska zkušeností a zaměření dané profese (prodavačka, cukrářka, kuchařka apod.) než prvotním záměrem zaměstnavatele diskriminovat určitou skupinu uchazečů o práci. Takovéto nabídky zaměstnání se budou objevovat pravděpodobně i v budoucnu. V případě diskriminačních nabídek zaměstnání ve většině případů kontrolované osoby své pochybení uznávají a sjednají nápravu, nabídky pracovních pozic opraví tak, aby byly v souladu se zákonem, nebo je následně odstraní.

V případě realizace kontrol zaměřených na možnou diskriminaci a nerovné zacházení při výběrových řízeních je průběh kontrol velmi individuální. Jedná se většinou o kontroly zahájené na základě podnětů, a proto i komunikace s podatelem podnětu před zahájením kontroly může přispět k získání dalších informací, které mohou vést k efektivnějšímu provedení kontroly. Prokazování porušení v této oblasti je s odstupem času velmi obtížné, neboť mimo jiné neexistuje zákonná povinnost, která by stanovila zaměstnavateli po určitou dobu uchovávat podklady z výběrových řízení.

V loňském roce byl zaznamenán mírný nárůst přijatých podnětů ke kontrole upozorňujících na možné nerovné zacházení a diskriminaci při uplatňování práva na zaměstnání.

V rámci provedených kontrol bylo v roce 2021 zjištěno celkem 171 porušení, přičemž inspektoři konstatovali porušení pracovněprávních předpisů v následujících oblastech:

- 2 porušení spočívající v diskriminaci při uplatňování práva na zaměstnání dle ust. § 4 odst. 2 zákona o zaměstnanosti,
- 169 porušení spočívající v uveřejnění diskriminační nabídky zaměstnání dle ust. § 12 odst. 1 a 2 zákona o zaměstnanosti.

Nejčastěji byly v oblasti rovného zacházení a zákazu diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání ukládány pokuty za diskriminační nabídky volných pracovních pozic. Svou výší však rozhodně nepatří mezi sankce nejvyšší, neboť takové mají převážně preventivně výchovný charakter.

V roce 2021 bylo zaměstnavatelům uloženo za přestupky v oblasti rovného zacházení a zákazu diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání celkem 122 pokut v celkové výši 292 000 Kč.

2.5 Kontroly plnění povinného podílu zaměstnávání OZP

Tak jako v minulých letech byly i v roce 2021 nedílnou součástí kontrolní činnosti orgánů inspekce práce v oblasti zaměstnanosti kontroly plnění povinnosti zaměstnavatelů zaměstnávat osoby se zdravotním postižením (dále „OZP“) ve výši povinného podílu těchto osob na celkovém počtu zaměstnanců.

SÚIP jako kontrolní orgán provádí kontroly plnění povinností zaměstnavatelů zaměstnávat OZP ve výši povinného podílu na základě podkladů od jednotlivých kontaktních pracovišť ÚP ČR a od jeho generálního ředitelství, kteří poskytují pro kontroly orgánů inspekce práce nezbytné informace z jimi vedeného informačního systému. Informační systém obsahuje jak informace o jednotlivých zaměstnavatelích, kteří jsou povinni OZP zaměstnávat, tak i informace o poskytovatelích náhradního plnění. V případě poskytovatelů náhradního plnění jsou pro kontrolní činnost důležité informace o rozsahu poskytovaného náhradního plnění, neboť zákon o zaměstnanosti stanoví poskytovatelům limit pro poskytnutí svých výrobků a služeb nebo poskytnutí zakázky maximálně do výše odpovídající 28násobku průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí předcházejícího kalendářního roku za každého přepočteného zaměstnance se zdravotním postižením zaměstnaného v předchozím kalendářním roce.

Tím, že zákon o zaměstnanosti ukládá dodavateli povinnost vložit do evidence náhradního plnění údaje o poskytnutém plnění do 30 kalendářních dnů od jeho zaplacení, získá odběratel průběžnou informaci

o tom, zda byl či nebyl dodavatelem zahrnut do režimu náhradního plnění. Odběratelům je i tak nadále doporučováno, aby si prostřednictvím smluvního ujednání stanovili s dodavatelem odpovědnost za poskytování správných údajů, na jejichž základě je vypočítáváno plnění povinného podílu, a to včetně sankcí tak, aby bylo možné předejít případným sporům v této oblasti. Dle zákona o zaměstnanosti za plnění povinného podílu formou odběru výrobků a služeb a zadáváním zakázek odpovídá odběratel a odpovědnost dodavatele za správnost údajů poskytnutých odběrateli není zákonem řešena. Nejen informace od ÚP ČR byly podkladem pro realizaci kontrol v roce 2021, ale byly to také poznatky z vlastní kontrolní činnosti, popř. i podněty směřující do této oblasti.

Tak jako v předchozích letech se kontrolní činnost v této oblasti zaměřila na ty zaměstnavatele, kteří dle informací ÚP ČR měli plnit povinnost zaměstnávat OZP a v hlášení ÚP ČR deklarovali povinnost odvodu do státního rozpočtu, ale tento neodvedli v zákonem stanovené lhůtě, případně vůbec, dále na nedodržení termínu oznámení plnění povinného podílu zaměstnavatelem podle ust. § 83 zákona o zaměstnanosti, způsob výpočtu plnění povinného podílu, vnitřní předpisy nebo uzavřenou kolektivní smlouvu v případě, že zaměstnavatel při výpočtu přepočteného počtu zaměstnanců používá jinou délku PD než je uvedena v ust. § 79 zákoníku práce, platnost dokladů, kterými se prokazuje OZP v souladu s ust. § 67 zákona o zaměstnanosti, uznatelnost náhradního plnění, tj. zda zaměstnavatelem započítané náhradní plnění bylo realizováno v souladu s podmínkami, které pro to stanoví zákon o zaměstnanosti.

I v roce 2021 z kontrolní činnosti vyplynulo, že mnoho zaměstnavatelů neplní povinnost zaměstnávat OZP v zákonem stanovené výši, ani neplní zákonnou povinnost jednou z dalších forem náhradního plnění, tj. odběrem výrobků, služeb nebo zadáním zakázek od zaměstnavatelů, se kterými ÚP ČR uzavřel dohodu o uznání zaměstnavatele za zaměstnavatele na chráněném trhu práce podle ust. § 78 zákona o zaměstnanosti, nebo odvodem do státního rozpočtu v zákonem stanovené lhůtě do 15. 2. následujícího roku. Z kontrolní činnosti je v mnoha případech patrné, že k nesplnění povinností dochází i z důvodu nesprávného vlastního výpočtu, kdy následně zaměstnavatelé odvedou nesprávnou výši odvodu do státního rozpočtu. Tak jako v minulých letech i v tomto roce docházelo k tomu, že zaměstnavatelé nedodrželi zákonem stanovenou povinnost do 15. 2. následujícího roku písemně ohlásit příslušné krajské pobočce ÚP ČR plnění povinného podílu zaměstnávání OZP včetně způsobu plnění.

V roce 2021 bylo 142 subjektů zahájeno celkem 145 kontrol zaměřených na tuto oblast, z toho celkem 132 kontrol bylo v tomto roce i dokončeno. Z tohoto počtu bylo 99 kontrol zahájeno u zaměstnavatelů a 33 kontrol bylo zahájeno na plnění povinností vyplývajících ze ZoZ u poskytovatelů náhradního plnění.

Při samotných kontrolách zaměstnavatelů byl vždy kontrolován výpočet průměrného přepočteného počtu všech zaměstnanců v pracovním poměru s následným výpočtem výše povinného podílu a dále průměrný přepočtený počet zaměstnanců OZP v pracovním poměru. U zaměstnanců se zdravotním postižením jsou vždy kontrolovány i jejich statusy.

V roce 2021 bylo z celkového počtu 150 dokončených kontrol (z toho 18 kontrol z předchozích let) směřujících do oblasti plnění povinného podílu zaměstnávání OZP zjištěno celkem 160 porušení, přičemž nejčastěji bylo konstatováno:

- 55 porušení spočívající v nesplnění zákonné povinnosti zaměstnávat OZP ve stanovené výši 4 % povinného podílu dle ust. § 81 zákona o zaměstnanosti,
- 50 porušení spočívající v nesplnění ohlašovací povinnosti o plnění povinného podílu včetně uvedení způsobu plnění místně příslušné krajské pobočce ÚP ČR dle ust. § 83 zákona o zaměstnanosti.

Nejčastěji zjištěným porušením v této oblasti bylo, tak jako v minulých letech, neplnění povinnosti v zákonem stanovené lhůtě do 15. 2. následujícího roku provést odvod do státního rozpočtu, kdy ze ZoZ vyplývá, že pokud tak zaměstnavatelé neučinili, pak dle zákona nesplnili povinný podíl zaměstnáváním

OZP. Dalším častým porušením bylo nedodržení lhůty pro ohlášení plnění povinnosti, která je stanovena dle ust. § 83 zákona o zaměstnanosti rovněž do 15. 2. následujícího roku.

Při této kontrolní činnosti se dlouhodobě potvrzuje, že důvodem pro neplnění povinností je u řady zaměstnavatelů stále nedostatečná znalost prováděcího právního předpisu, ve kterém je uveden způsob výpočtu průměrného ročního přepočteného počtu zaměstnanců. Kontrolované osoby se při výpočtu povinného podílu nejčastěji spoléhají výlučně na mzdový program, jehož neaktuální verze nebo nesprávně nadefinované parametry mohou zkreslit samotný výpočet. Kontrolní činnost v této oblasti ztěžují různé druhy mzdových listů, které každý mzdový program zpracovává jinak (některé jsou přehledné, některé nepřehledné). V případě nepřehledných mzdových listů je nutné při kontrolách vycházet i z evidence docházky, evidence dovolené, evidence dočasné pracovní neschopnosti či ošetřování člena rodiny a z evidence překážek v práci. V těchto případech se pak kontrolní šetření prodlužuje.

Za porušení zjištěná kontrolami zaměřenými na plnění povinností vyplývajících ze zaměstnávání OZP realizovanými v roce 2021 a kontrolami provedenými v předchozích letech bylo uloženo celkem 53 pokut v souhrnné výši 501 500 Kč.

Problematika související s povinnostmi stanovenými v ust. § 81 až § 83 zákona o zaměstnanosti je pro řadu zaměstnavatelů stále okrajovou záležitostí a nevěnují jí patřičnou pozornost. Kontrolní činnost zaměřená na tuto oblast má ve svém důsledku i dopad do státního rozpočtu, a to z důvodu dodatečných odvodů za neplnění zákonných povinností. Výpočet průměrného přepočteného počtu zaměstnanců činí stále mnohým zaměstnavatelům nemalé problémy. Někteří zaměstnavatelé upozorňují i na to, že odebrání výrobků a služeb od poskytovatelů náhradního plnění a s tím související samotný výpočet je administrativně velmi složitý.

Na druhou stranu údaje získané z elektronické evidence náhradního plnění jsou pro zaměstnavatele (odběratele) velmi přínosné, protože získají průběžnou informaci o svém odebraném zboží nebo službě, s ohledem na skutečnost, že dle ZoZ si může odběratel započítat jen takové náhradní plnění, které dodavatel nejpozději do 30 kalendářních dnů od jeho zaplacení vloží do elektronické evidence náhradního plnění na portálu MPSV.

Zavedení elektronické evidence náhradního plnění je velkým pomocníkem při kontrolní činnosti orgánů inspekce práce nejen při kontrolách zaměstnavatelů plnících povinný podíl odebráním výrobků nebo služeb od poskytovatelů náhradního plnění, ale i při kontrolách poskytovatelů náhradního plnění, kdy tato evidence všem přehledně zobrazuje nejen limity jednotlivých poskytovatelů náhradního plnění, ale i jednotlivá náhradní plnění.

Stejně jako v předchozích letech bude i v roce 2022 cílem SÚIP nejen kontrolní, ale i poradenská činnost, tak aby i nadále docházelo ke zvýšení právního povědomí zaměstnavatelů.

3 Kontrolní činnost v oblasti pracovněprávních vztahů

Kontrolní činnost SÚIP a OIP na úseku PPV v roce 2021 byla, obdobně jako v roce 2020, ovlivněna přetrvávající pandemií onemocnění COVID-19. Roční program kontrolních akcí SÚIP pro rok 2021 stanovil v oblasti PPV provedení celkem 4 000 kontrol s výhradou možné modifikace tohoto počtu s ohledem na celospolečenskou situaci související s pandemií.

Reálný vývoj poté ukázal, že pandemická situace s sebou i v roce 2021 přinášela určitá limitující omezení a vynucené změny v organizaci činnosti víceméně všech zaměstnavatelů v rozpočtové i podnikatelské sféře, SÚIP nevyjímaje. V systému SÚIP a OIP se specifika pandemické situace projevila v praxi především tím, že část inspektorů byla přeložena k výkonu jiné práce, konkrétně ke KHS za účelem trasování infekčních osob, dále přetrvávající potřebou omezovat co nejvíce osobní kontakty, preferovat nekontaktní formy jednání, a v neposlední řadě respektovat obtížnou situaci nejen zaměstnanců, ale také zaměstnavatelů (například v oboru zdravotnictví a sociálních služeb). Co nejefektivnější směřování pracovní kapacity inspektorátů práce, způsob provedení kontrol a jejich dopad na jednotlivé zaměstnavatele byly z těchto důvodů pečlivě zvažovány a – obdobně jako v roce 2020 – byly prováděny kontroly především v těch případech, kdy bylo možné (například z obsahu podnětu) předpokládat závažnější porušení pracovněprávních předpisů ze strany zaměstnavatele.

Vysokou intenzitu za této situace vykazovala oblast poradenství, které bylo v četných případech poskytováno i v souvislosti s podněty ke kontrolám, a primárně pak jako samostatná agenda písemně, elektronicky, telefonicky a v redukované míře i osobně. Z důvodu zvýšeného rozsahu poskytovaného poradenství a pro vyšší komfort veřejnosti zavedl SÚIP již v roce 2020 bezplatně, tzv. zelené telefonní linky s každodenním provozem, přičemž tato služba veřejnosti pokračovala i v roce 2021.

Kontrolní činnost SÚIP a OIP v roce 2021 měla být – jako každoročně – z podstatné části zaměřena na kontroly na základě podnětů občanů a institucí. Tyto kontroly jsou nepominutelnou a – z pohledu široké veřejnosti, a především zaměstnanců – dosti možná i základní či prvořadou součástí kontrolní činnosti orgánů inspekce práce. Vzhledem ke skutečnosti, že převážná část obdržených podnětů je řešena kontrolou, představují kontroly na základě podnětů v konečném důsledku významnou část provedených kontrol inspekce práce (v roce 2021 byla na základě podnětů provedena více než polovina všech kontrol). Přijaté podněty SÚIP statisticky sleduje, vyhodnocuje a získané informace zohledňuje i v dalším zaměření ročních programů kontrolní činnosti.

Speciálně zaměřené kontroly v rámci ročního programu kontrolních akcí byly v roce 2021 (návazně na tentýž program pro rok 2020) směřovány především do oblasti dodržování zákazu diskriminace, rovného zacházení se zaměstnanci a rovného odměňování zaměstnanců, do oblasti odměňování zaměstnanců a dodržování minimální mzdy a nejnižší úrovně zaručené mzdy stanovené podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávané práce, do oblasti pracovní doby a doby odpočinku, do oblastí agenturního zaměstnávání, vysílání zaměstnanců a pracovních podmínek zaměstnanců ze zahraničí. V těchto oblastech byla oblastním inspektorátům práce vymezena přesná pravidla co do zaměření a předmětu kontrol a byly stanoveny minimální počty kontrol, které každý OIP v jednotlivých oblastech realizuje. Plánované počty těchto speciálně zaměřených kontrol byly činností OIP v roce 2021 navzdory specifické – pandemické – situaci naplněny.

Agenda poradenství měla v roce 2021 obdobná specifika jako v roce 2020. Převažovaly dotazy související s pandemií a opatřeními, která si tato situace vynutila. Zaměstnanci i zaměstnavatelé se dotazovali na svá práva a povinnosti v souvislosti s testováním osob na pracovištích, mnohdy řešili otázku, zda je možno testování (nebo i očkování) stanovit jako podmínku přístupu na pracoviště a výkonu práce, tázali se na problematiku překážek v práci, náhrady mzdy, neplaceného volna, dovolené, a pochopitelně i na další pracovněprávní instituty tak jako v běžných letech.

V roce 2021 provedly orgány inspekce práce na úseku inspekce PPV celkem 3 318 kontrol.

Do oblasti PPV bylo v roce 2021 podáno 3 068 podnětů ke kontrolám, nejčastěji pak, jako již každoročně, se jednalo o podněty na nedodržování povinností zaměstnavatele v oblasti odměňování. Na základě podnětů bylo inspektory PPV provedeno 1 881 kontrol.

Kontrolami zaměřenými na oblast PPV bylo zjištěno celkem 5 571 porušení právních předpisů. Z tohoto počtu se jednalo o 5 490 porušení přímo v oblasti PPV, 81 porušení zjištěných inspektory PPV se pak zaměstnavatelé dopustili na úsecích zaměstnanosti a BOZP.

Nejčastěji byla kontrolami v oblasti PPV zjištěna porušení právních předpisů v oblasti odměňování zaměstnanců (2 136 porušení), v oblasti pracovního poměru a dohod konaných mimo pracovní poměr (1 451 porušení), pracovní doby (818 porušení), náhrad (620 porušení) a v oblasti agenturního zaměstnávání (225 porušení).

Za prokázaná porušení právních předpisů v oblasti PPV bylo kontrolovaným osobám uloženo v řízení o přestupku 905 pokut v souhrnné výši 30 713 500 Kč, dále bylo uloženo 234 příkazů na místě (tzv. blokových pokut) v celkové výši 836 700 Kč a ve 44 případech byl kontrolovaným osobám jako pachatelům přestupků uložen správní trest napomenutí.

3.1 Agenturní zaměstnávání

Agenturnímu zaměstnávání byla ze strany orgánů inspekce práce věnována, tak jako v předchozích obdobích, velká pozornost. Jedná se o důležitou součást kontrolní činnosti jednotlivých inspektorátů z hlediska eliminace negativních jevů spojených s agenturním zaměstnáváním. Agentury práce, jimiž se rozumí jak fyzické, tak právnické osoby, mohou provozovat svou činnost pouze na základě vydaného povolení ke zprostředkování zaměstnání, jež je – po splnění podmínek stanovených v zákoně o zaměstnanosti – vydáváno Generálním ředitelstvím ÚP ČR (dále jen „GR ÚP ČR“). Samotný pojem zprostředkování zaměstnání je definován ustanovením § 14 zákona o zaměstnanosti, přičemž zprostředkováním se rozumí:

- vyhledávání zaměstnání pro fyzickou osobu, která se o práci uchází, a vyhledání zaměstnanců pro zaměstnavatele, který hledá nové pracovní síly,
- zaměstnávání fyzických osob za účelem výkonu jejich práce pro uživatele, kterým se rozumí jiná právnická nebo fyzická osoba, která práci přiděluje a dohlíží na její provedení (dále jen „uživatel“),
- poradenská a informační činnost v oblasti pracovních příležitostí.

Cílem kontrolní činnosti orgánů inspekce práce v oblasti agenturního zaměstnávání je přispívat k dodržování pracovněprávních předpisů vyplývajících jak ze zákoníku práce, tak ze zákona o zaměstnanosti. Zákoník práce i zákon o zaměstnanosti ukládá agenturám práce a uživatelům řadu poměrně přísných legislativních povinností, které jsou tyto subjekty povinny řádně plnit.

Zákon o zaměstnanosti mimo jiné ukládá např.:

- povinnost agentur sjednat pojištění záruky pro případ svého úpadku nejméně do výše trojnásobku průměrného měsíčního čistého výdělku všech svých zaměstnanců a doložení tohoto sjednání ve stanovené lhůtě GR ÚP ČR,
- poskytnutí kauce ve výši 500 000 Kč,
- zřízení funkce odpovědného zástupce, který musí splňovat stanovené podmínky.

Zákoník práce pak ukládá povinnosti týkající se např.:

- obsahové náplně dohody o dočasném přidělení, která musí být písemně uzavřena mezi agenturou práce a uživatelem,
- obsahové náplně písemného pokynu, kterým agentura práce přiděluje zaměstnance k dočasnému výkonu práce u uživatele,
- stanovení délky dočasného přidělení k výkonu práce.

Orgány inspekce práce kromě výše uvedeného kontrolovaly další podmínky vyplývající ze zákona o zaměstnanosti, jako např. zda agentura práce splnila evidenční a informační povinnost ve smyslu ust. § 59 zákona o zaměstnanosti a nejpozději do 31. ledna běžného roku zaslala potřebné informace pro statistické účely GŘ ÚP ČR. Často se kontrolovaly i další povinnosti vůči GŘ ÚP ČR týkající se změny názvu či sídla, kdy agentury jsou povinny o těchto změnách informovat ÚP ČR nejpozději do jednoho měsíce. Kontroly byly také zaměřeny na to, zda agentury práce vykonávají svou činnost na základě řádně vydaného povolení ke zprostředkování zaměstnání, které vydává GŘ ÚP ČR na základě žádosti právnické nebo fyzické osoby. Při kontrolách se inspektoři zaměřili rovněž na ostatní ustanovení zákoníku práce týkající se např. odměňování, pracovní doby, vzniku či skončení pracovního poměru apod.

Kontrolní činnost orgánů inspekce práce kladla opět velký důraz na dodržování tzv. srovnatelných podmínek mezi dočasně přiděleným zaměstnancem agentury a kmenovým zaměstnancem uživatele. Dle ust. § 309 odst. 5 zákoníku práce jsou agentura práce a uživatel povinni zabezpečit, aby pracovní a mzdové podmínky dočasně přiděleného zaměstnance nebyly horší, než jsou nebo by byly podmínky srovnatelného zaměstnance. Tento požadavek srovnatelných podmínek rovněž odpovídá principu stejné (srovnatelné) mzdy za stejnou (srovnatelnou) práci, což je vyjádřeno v ust. § 110 odst. 1 zákoníku práce, dle kterého všem zaměstnancům u zaměstnavatele za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty přísluší stejná mzda, plat či odměna z dohody. Inspektoři orgánů inspekce práce jsou při vyhodnocování srovnatelných podmínek agenturního a kmenového zaměstnance povinni postupovat v souladu s metodickým pokynem generálního inspektora SÚIP č. 2/2016 „Zásady hodnocení srovnatelných pracovních a mzdových podmínek agenturního zaměstnance a zaměstnance uživatele“.

V roce 2021 obdržely orgány inspekce práce celkem 102 podnětů ke kontrole, které směřovaly výhradně do oblasti agenturního zaměstnávání. Na základě těchto podnětů bylo dokončeno celkem 69 kontrol. Dalších 42 podnětů směřovalo do oblasti zprostředkování zaměstnání, přičemž na základě těchto podnětů bylo dokončeno 21 kontrol. Podněty poměrně často podávali stávající nebo bývalí zaměstnanci agentury práce. Podněty ke kontrole zaměstnanců jsou důležitým aspektem při výběru agentur práce a uživatelů ke kontrole. Kontroly jsou však realizovány i na základě podání ÚP ČR a rovněž je při plánování využíván seznam agentur práce zveřejněný na portálu MPSV. Orgány inspekce práce v roce 2021 obdržely od GŘ ÚP ČR 633 podnětů k zahájení řízení z moci úřední s agenturami práce, které nesplnily oznamovací povinnost podle § 59 odst. 2 zákona o zaměstnanosti, případně rovněž nevedly povinnou evidenci dle § 59 odst. 1 zákona o zaměstnanosti, nebo nesplnily oznamovací povinnost ve smyslu § 61 odst. 6 zákona o zaměstnanosti a neinformovaly ÚP o změnách údajů souvisejících s povolením ke zprostředkování.

V roce 2021 bylo dokončeno celkem 675 kontrol, které byly zaměřeny na oblast agenturního zaměstnávání a zprostředkování zaměstnání. Z tohoto počtu bylo 127 kontrol přímo zaměřených na oblast agenturního zaměstnávání a 548 kontrol bylo primárně zaměřeno na jinou kontrolní oblast. Během těchto kontrol bylo odhaleno celkem 467 porušení právních předpisů týkajících se jak zákoníku práce, tak zákona o zaměstnanosti; tato porušení byla zjištěna u 282 kontrol.

Tab. č. 14 – Kontroly agenturního zaměstnávání a zprostředkování zaměstnání odhalily nejčastěji tato porušení zákoníku práce

Ustanovení zákoníku práce	Popis porušení	Počet porušení
§ 308 odst. 1	Dohoda o dočasném přidělení neobsahovala zákonem stanovené náležitosti.	113
§ 309 odst. 2	Písemný pokyn neobsahoval zákonem stanovené náležitosti.	71
§ 309 odst. 5	Nedodržení srovnatelných pracovních a mzdových podmínek.	51
§ 308 odst. 2	Dohoda o dočasném přidělení nebyla uzavřena písemně.	19
Ostatní ust.	Další porušení ZP zjištěná při kontrolách v rámci agenturního zaměstnávání	21
Celkem porušení zákoníku práce		275

Tab. č. 15 – Kontroly agenturního zaměstnávání a zprostředkování zaměstnání odhalily nejčastěji tato porušení zákona o zaměstnanosti

Ustanovení zákona o zaměstnanosti	Popis porušení	Počet porušení
§ 59 odst. 2	Nesplnění povinnosti agentur práce sdělit GŘ ÚP ČR údaje pro statistické účely.	88
§ 14 odst. 3 písm. b)	Zprostředkování zaměstnání bez povolení k příslušné formě zprostředkování zaměstnání.	56
§ 60 odst. 10	Nesplnění podmínky vykonávání funkce odpovědného zástupce v rozsahu nejméně 20 hodin týdně.	13
§ 61 odst. 6	Nesplnění oznamovací povinnosti při změnách údajů týkajících se povolení ke zprostředkování zaměstnání.	10
Ostatní ust.	Další porušení ZoZ zjištěná při kontrolách v rámci agenturního zaměstnávání	25
Celkem porušení zákona o zaměstnanosti		192

Za přestupky v oblasti agenturního zaměstnání a zprostředkování zaměstnání bylo agenturám práce v roce 2021 uloženo 593 pokut v celkové výši 13 401 500 Kč.

Na základě podnětů z GŘ ÚP ČR bylo uloženo 391 pokut v celkové výši 4 986 500 Kč. Vedle peněžitých pokut bylo agenturám práce na základě podnětů od ÚP ČR uloženo také 76 napomenutí. Tato správní řízení zahrnují nejen podněty z roku 2021, ale také podané podněty z přechodných let. Další správní řízení budou zahájena v následujícím období.

Orgány inspekce práce během své kontrolní činnosti odhalily celkem 54 subjektů, které neměly povolení k příslušné formě zprostředkování zaměstnání dle ust. § 14 odst. 3 písm. b) zákona o zaměstnanosti.

Níže uvedená tabulka znázorňuje pokuty uložené na základě provedených kontrol orgány inspekce práce a zároveň na základě podnětů k zahájení řízení z moci úřední s agenturami práce, které byly orgánům inspekce práce zaslány GŘ ÚP ČR.

Tab. č. 16 – Počet a výše pokut v oblasti agenturního zaměstnávání a zprostředkování zaměstnání

Důvod uložení pokuty	Počet uložených pokut	Výše uložených pokut v Kč
§ 140 odst. 1 písm. d) - nesplnění oznamovací povinnosti	421	4 589 500
§ 33a zákona o inspekci práce - přestupky na úseku agenturního zaměstnávání	78	2 744 500
§ 140 odst. 1 písm. f) - nedoložení dokladu o sjednání pojištění agenturou práce	55	471 500
§ 140 odst. 1 písm. b) ZoZ - zprostředkování zaměstnání bez povolení či jiný způsob porušení zprostředkování zaměstnání	41	5 576 000
§ 139 odst. 2 písm. d) - nesplnění oznamovací povinnosti	2	10 000

(Pozn.: Jedná se o pokuty uložené ve správních řízeních v období od 1. 1. do 31. 12. 2021. Z tohoto důvodu se může jednat i o pokuty za protiprávní jednání zjištěná kontrolami provedenými v předchozích obdobích. Počet pokut nelze sčítat, neboť jedna pokuta může zahrnovat více přestupků.)

V rámci kontrol v oblasti agenturního zaměstnávání se inspektoři při své hlavní kontrolní činnosti zaměřují také na kontrolu dodržování pracovněprávních předpisů u uživatelů.

Nejsou to tedy pouze agentury práce, ale rovněž uživatelé, kteří musí splnit řadu zákonem stanovených povinností. Po dobu dočasného přidělení zaměstnance agentury práce k výkonu práce u uživatele ukládá zaměstnanci agentury práce pracovní úkoly, organizuje, řídí a kontroluje jeho práci, dává mu k tomu účelu pokyny, vytváří příznivé pracovní podmínky a zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví při práci uživatel. Uživatel však nesmí vůči zaměstnanci agentury právně jednat jménem agentury práce.

V roce 2021 bylo dokončeno 65 kontrol u uživatelů, při kterých bylo orgány inspekce práce odhaleno celkem 37 porušení právních předpisů. Tato porušení byla zjištěna u 21 kontrol. Zjištěná porušení se týkala pouze zákoníku práce. Uživatelům bylo uloženo 12 pokut v celkové výši 483 000Kč.

Tab. č. 17 – Nejčastější porušení ust. zákoníku práce u uživatelů

Ustanovení zákoníku práce	Popis porušení	Počet porušení
§ 308 odst. 1	Dohoda o dočasném přidělení neobsahovala zákonem stanovené náležitosti.	17
§ 309 odst. 5	Nedodržení srovnatelných pracovních a mzdových podmínek.	5
Ostatní ust.	Další zjištěná porušení	15
Celkem porušení zákoníku práce		37

Agentury práce patří mezi důležitou skupinu zaměstnavatelů působících na trhu práce. I přes částečné snížení intenzity kontrolní činnosti v jiných oblastech z důvodu pandemie onemocnění COVID-19 v oblasti agenturního zaměstnávání prováděly orgány inspekce práce v roce 2021 kontrolní činnost v obvyklém rozsahu a v takto zaměřených kontrolách budou pokračovat i v následujícím období.

3.2 Odměňování zaměstnanců, dodržování minimální mzdy a nejnižší úroveň zaručené mzdy stanovené podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávané práce

Kontrola dodržování pracovněprávních předpisů v oblasti odměňování je jednou z neopominutelných kontrolních aktivit orgánů inspekce práce. Odměňování za práci je primárním důvodem pro výkon práce zaměstnancem, je podstatným měřítkem kvality pracovněprávního vztahu z pohledu zaměstnance, úroveň odměňování v jednotlivých segmentech trhu práce má aspekt nejen osobní pro zaměstnance, ale též celospolečenský.

Minimální mzda je nedílnou součástí české legislativy a představuje silnou, mnohostranně působící intervenci do pracovněprávních vztahů. Minimální mzda, jako nejnižší přípustná výše odměny za práci v pracovněprávním vztahu, a zaručená mzda, stanovující nejnižší přípustnou výši odměny za práci s ohledem na složitost, odpovědnost a namáhavost vykonávané práce, byly do tuzemského právního řádu zakotveny jako nástroje sociální ochrany před nepřiměřeně nízkým oceněním práce v pracovněprávním vztahu.

Smyslem a účelem kontrol důsledného dodržování právních předpisů upravujících oblast minimální a zaručené mzdy je, v souladu s jejich funkcemi, boj proti nezaměstnanosti a chudobě, podpora motivace pracovat, podpora spravedlivého odměňování a zamezení pracovního vykořisťování a také snaha zamezit daňovým únikům a únikům u jiných povinných odvodů. Nejsou-li právní předpisy týkající se minimální mzdy, resp. nejnižší úroveň zaručené mzdy dodržovány, dochází k narušení jejich funkcí, z čehož následně vyplývají negativní právní, ekonomické a sociální důsledky.

Důvodem pro porušování předmětných předpisů bývají pravidelné změny výše minimální mzdy a jednotlivých úrovní zaručené mzdy, kdy zaměstnavatelé, ať již vědomě nebo v důsledku opomenutí či neznalosti, tyto předpisy porušují. Proto i v roce 2021 byly kontroly v oblasti odměňování zaměřeny zejména na ty zaměstnavatele a ty obory podnikatelské činnosti, o nichž orgány inspekce práce obdržely nejvíce informací nebo indicií o porušování právních předpisů v této oblasti. Rovněž byly provedeny následné kontroly u těch zaměstnavatelů, kteří se porušení právních předpisů v oblasti odměňování dopustili v minulých letech.

V roce 2021 bylo dokončeno celkem 2 771 kontrol se zaměřením na oblast odměňování. Těmito kontrolami bylo zjištěno 2 389 porušení. Z toho 447 kontrol bylo zahájeno již v roce 2020, ale dokončeno až v roce 2021, a to z různých důvodů, vždy ale v souladu s kontrolním řádem. V souvislosti s podanými podněty bylo provedeno celkem 1 445 kontrol (některé kontroly reagovaly na více podnětů na jednoho zaměstnavatele). Bylo provedeno rovněž 104 následných kontrol bez zásadního zjištění.

V rámci kontrolní akce, která byla výhradně směřovaná na oblast odměňování (tzn. mimo kontrol na základě podnětu), bylo realizováno a dokončeno 373 kontrol u 370 právních subjektů (220 právnických osob a 150 PFO). U 305 těchto kontrol nebylo zjištěno porušení, tzn. u 81 % kontrolovaných subjektů.

Orgány inspekce práce dokončily v roce 2021 kontroly v oblasti odměňování u 2 565 právních subjektů (u některých opakovaně), z nichž 2 113 bylo právnických osob a 452 PFO.

Oblast odměňování byla kontrolována zejména u malých a drobných podnikatelů, a to u 682 zaměstnavatelů velikostní kategorie do 9 zaměstnanců včetně a u 404 zaměstnavatelů ve velikostní kategorii 10–49 zaměstnanců. U těchto zaměstnavatelů bylo zjištěno celkem 1 167 porušení právních předpisů v oblasti odměňování.

Nejvíce porušení pracovněprávních předpisů v souvislosti s kontrolou zaměřenou na oblast odměňování odhalily kontroly u zaměstnavatelů podnikajících v oborech pozemní dopravy, velkoobchodu, maloobchodu, stravování a pohostinství, stavebnictví a v potravinářské výrobě (46 %).

Nejčastějším zjištěným porušením v počtu 619 případů bylo porušení ust. § 141 odst. 1 zákoníku práce, zejména nedodržení splatnosti mzdy, nevyplacení mzdy nebo její části, vyplacení mzdy v nesprávné výši. Uvedená skutečnost přitom zřejmě souvisí i s tím, že porušení předmětného ustanovení postihuje více druhů jednání ze strany zaměstnavatele. Jedná se o případy, kdy zaměstnavatel vůbec nevyplatí mzdu (popř. plat či odměnu z dohody), ale i o situace, kdy zaměstnavatel vyplatí určitou část odměny za práci opožděně (po termínu splatnosti), a také o případy, kdy zaměstnavatel poskytne zaměstnanci jen část mzdy (popř. platu či odměny z dohody), na kterou vznikl zaměstnanci nárok, a to ať již na základě chybně provedeného vyúčtování nebo v důsledku neoprávněného zkrácení mzdových nároků zaměstnance.

Dalším nejčastějším zjištěním v počtu 243 případů bylo porušení ust. § 112 odst. 3 zákoníku práce – nedodržení nejnižší úrovně zaručené mzdy, resp. neposkytnutí doplatku do úrovně zaručené mzdy. Z toho u 108 zaměstnavatelů s počtem zaměstnanců do 9 včetně.

Mezi početnější zjištění patří i porušení povinností ze strany zaměstnavatelů při poskytování povinných příplatků, a to i přesto, že úprava obsažená v zákoníku práce je velmi jasná a přehledná. Bylo zjištěno 157 případů nevyplacení příplatků za práci v sobotu a neděli dle ust. § 118 zákoníku práce a 169 případů nevyplacení příplatků při odměňování noční práce dle ust. § 116 zákoníku práce. Při posuzování této oblasti však bývá situace nezdědky komplikována nevedením, resp. chybným vedením evidence dle ust. § 96 zákoníku práce ze strany zaměstnavatelů.

Kontrolovaným zaměstnavatelům bylo v roce 2021 za porušení právních předpisů vztahujících se k oblasti odměňování uloženo 452 pokut v celkové výši 11 636 000 Kč. Z toho 151 pokut za to, že zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci mzdu alespoň ve výši minimální mzdy, popřípadě nejnižší úrovně zaručené mzdy nebo platu ve stanovené výši.

Kontrolní činnost inspektorátů byla v roce 2021 významně ovlivněna šířením onemocnění COVID-19 a souvisejícími opatřeními státu a také skutečností, že v prvním pololetí roku 2021 byla velká část inspektorů přeložena ke KHS za účelem tzv. trasování kontaktů osob pozitivně testovaných na onemocnění COVID-19. Současně se část inspektorů podílela na kontrolní činnosti ÚP ČR při účasti inspektorů na kontrolách prováděných ÚP ČR v souvislosti s plněním podmínek programu ANTIVIRUS.

V průběhu kontrolní činnosti se inspektoři setkali s častou neochotou zaměstnavatelů poskytovat odpovídající součinnost v případech, kdy jsou si vědomi svých pochybení na úseku odměňování (zejména při neposkytnutí mzdy, náhrady mzdy či odměny z dohody). V některých jednotlivých případech zaměstnavatel výslovně odmítl doložit požadované dokumenty.

Stejně jako v roce 2020 se opakovaly průtahy při provádění kontrol zapříčiněné opožděným předkládáním dokladů ze strany kontrolovaných osob. V důsledku parciálního omezení osobního kontaktu při výkonu kontroly se zástupci kontrolované osoby, a tím i redukcí možnosti jim podrobněji vysvětlit průběh kontroly pak častěji docházelo k nepochopení požadavků kontrolního orgánu ze strany kontrolovaných osob (resp. osob za ně jednajících) a ve větší četnosti se tak vyskytovala potřeba vyzývání kontrolovaných osob k dokládání doplňujících údajů a dokumentů.

Přetrvávají dlouhodobé problémy při kontrolní činnosti spojené s nemožností ověření pravosti podpisů zaměstnanců (často v rámci kontroly nedostupných k provedení úkonů ze strany inspekčního orgánu) na dokladech prokazujících vyplacení mezd.

Rovněž se vyskytují též problémy s ověřováním reálného vydávání dokladů obsahujících údaje o jednotlivých složkách mzdy a o provedených srážkách jednotlivým zaměstnancům.

Je opětovně nutné zdůraznit problematičnost zaměstnávání na základě dohody o provedení práce vyplývající již z právní úpravy tohoto pracovněprávního vztahu a poukázat na jednu z hlavních komplikací kontrolní činnosti nejen v oblasti odměňování. V podnětech zaměstnanců (nejčastěji zaměstnanců soukromých bezpečnostních služeb) se velmi často objevují stížnosti na zneužívání tohoto pracovněprávního vztahu k faktickému nahrazení pracovního poměru, tj. k pravidelnému výkonu práce zaměstnancem v rozsahu vysoce přesahujícím zákoníkem práce dovolený rozsah 300 hodin v kalendářním roce a nezděná též i možný rozsah výkonu práce v pracovním poměru. Prakticky výhradně je přitom zaměstnavatelem v příslušných dokladech, které jsou předkládány kontrolnímu orgánu (zejména „mzdový list“), vykazován nízký počet odpracovaných hodin a odměna do 10 000 Kč.

Z kontrolní činnosti inspektorátů práce dále vyplývá, že zaměstnavatelé se zaměstnanci neuzavírají pracovní poměr na základě pracovní smlouvy, ale pouze pracovněprávní vztah na základě některé z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, a tak nemá zaměstnavatel povinnost poskytovat zaměstnanci mzdu za práci podle její složitosti, odpovědnost a namáhavosti, neboť tato povinnost se na odměnu z dohody nevztahuje. K využívání zaměstnávání zaměstnanců na základě dohod o pracích mimo pracovní poměr vede zaměstnavatele i nepoměrně méně povinností vůči těmto zaměstnancům i v jiných oblastech, než je minimální a zaručená mzda.

Opakují se i situace, že za kontrolovanou osobu v průběhu kontroly jednájí externí poskytovatelé účetních služeb, kteří nemají s ohledem na rozsah služeb poskytovaných zaměstnavateli k dispozici veškeré údaje a dokumenty potřebné k výkonu kontroly. To mívá rovněž za následek předkládání nekompletních podkladů ke kontrole a průtahy při provádění kontroly.

Za pozitivní lze naopak označit nikoliv ojedinělý výskyt případů, kdy zaměstnavatel již v průběhu kontroly nebo v návaznosti na její provedení uzná své pochybení a zaměstnancům uhradí částky, které jim do té doby v důsledku zjištěných pochybení nebyly vyplaceny.

Rovněž lze na základě zkušeností z prováděných kontrol v roce 2021 konstatovat, že na straně zaměstnavatelů se prokazuje dlouhodobá nevědomost o existenci institutu zaručené mzdy, kdy tito mívají povědomí pouze o existenci minimální mzdy, kde je zjištěno porušení právního předpisu ojediněle. Zároveň jsou zaměstnavateli při provádění kontrol udávány problémy se zařazením jednotlivých prací do příslušných skupin, a to zejména u prací, které nejsou vyjmenovány v příloze nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí (dále jen „NV č. 567/2006 Sb.“). Za zmínku v neposlední řadě stojí taktéž celkem frekventovaná absence přesných a dostatečných údajů k náplni práce zaměstnance v kontrolovaném období. K dispozici jsou často jen pracovní smlouvy s obecněji vymezeným sjednaným druhem práce a v dalším je pak inspekční orgán často odkázán v podstatě jen na vyjádření zaměstnavatele. Možnost ověření konkrétních, zaměstnancem v kontrolovaném období vykonávaných činností zde byla v průběhu předmětného období rovněž dotčena omezením osobního výkonu kontrol.

V praktické činnosti lze poměrně často spatřovat zřejmý rozdíl v průběhu kontrol prováděných na základě podnětů (zejména od zaměstnanců) a kontrol prováděných bez podnětu se zaměřením na oblast odměňování. Pokud se týče kontrol prováděných na základě podnětu, je si zaměstnavatel ze své činnosti obvykle vědom konkrétního důvodu kontroly inspekce práce a často si bývá i vědom případných pochybení, což se odráží i na neochotě k poskytování součinnosti z jeho strany jakožto kontrolované osoby ve srovnání s kontrolami u subjektů, vůči nimž podnět podán nebyl. U kontrol prováděných na základě podnětů však na druhé straně kontrolující mnohdy disponuje informacemi a podklady přímo od podatele podnětu, které mohou pochybení zaměstnavatele prokazovat. U kontrol prováděných bez podnětu takovéto informace absentují a možnost zjištění případných porušení povinností zaměstnavatelem je v tomto ohledu omezená. Uvedené se v oblasti odměňování týká zejména vedení reálné evidence PD a návazného odměňování včetně poskytování příplatků

a poskytování odměn za odpracovanou dobu u dohod o pracích konaných mimo pracovních poměr. U kontrol prováděných mimo podniků tak zřejmě i vlivem těchto skutečností docházelo ve srovnání s kontrolami prováděnými na základě podniků k menšímu počtu zjištění, co se týče nevyplacení mzdy, odměny z dohody, popř. některé její části.

Kontroly byly prováděny napříč všemi obory podnikání a u všech typů zaměstnavatelů. Nižší povědomí o právech zaměstnanců a povinnostech zaměstnavatele a obecně o právní úpravě v pracovní právní oblasti mívají zaměstnavatelé s menším počtem zaměstnanců, kteří si personální agendu nejčastěji vedou sami nebo za pomoci účetních znalých sice postupů v účetnictví, nikoli však kompletní problematiky pracovního práva, na rozdíl od velkých zaměstnavatelů, kteří častěji využívají pro vedení personální agendy služeb osob odborně způsobilých.

Z kontrolní i poradenské činnosti orgánů inspekce práce vyplývá, že většina zaměstnavatelů i zaměstnanců již mají povědomí o minimální mzdě, o její výši i o skutečnosti, že tato se v posledních letech pravidelně zvyšuje. Naproti tomu informovanost veřejnosti, zaměstnavatelů, ale i zaměstnanců o existenci institutu nejnižších úrovní zaručené mzdy podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávané práce je stále malá. K tomu se přidává také pochybení při správném zařazení konkrétní práce vykonávané zaměstnancem do odpovídající jedné z 8 skupin prací v případech, kdy zaměstnavatel o existenci úrovní zaručené mzdy podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávaných prací obecně informován je. Zejména u malých zaměstnavatelů, a současně pak podnikajících v oborech pohostinství, maloobchodu a služeb, a u pracovních pozic, v nichž se kumulují složitější práce s tou méně náročnou, je problém se zařazením práce zaměstnance do příslušné skupiny prací tak, aby byla zohledněna složitost, odpovědnost a namáhavost, jak ukládá NV č. 567/2006 Sb. Při provádění kontrole pak kontrolované osoby kladou požadavky na vysvětlení dané problematiky a poskytnutí poradenství v této oblasti nezděrně přesahuje rámec základního pracovní právního poradenství.

Zde je nutno opětovně, jako i v minulých letech, konstatovat, že mnoho zaměstnavatelů chybí, nebo i úmyslně uvádí nepravdivé údaje v evidenci pracovní doby zaměstnanců, která je zásadním podkladem pro kontrolu plnění jejich povinností v oblasti odměňování.

S ohledem na trvale vysoký podíl podniků zaměřených na odměňování i s ohledem na počty kontrolních zjištění v této oblasti se jeví jako zcela důvodné zaměřovat se na problematiku odměňování i v dalších letech. Je nutné i nadále následnými kontrolami zjišťovat, zda se zaměstnavatel z kontrolních zjištění poučil a zda tak došlo k zvýšení právního povědomí zaměstnavatelů zejména v oblasti odměňování.

Podněty a poskytované pracovní právní poradenství se jeví jako největší zdroj informací pro kontroly v této oblasti, a to zejména pokud se týče nevyplacení mzdy (odměny) či její části, opožděného vyplacení mzdy, neposkytování příplatků či vyplacení zaručené mzdy.

Samostatné kontroly se zaměřením na odměňování, včetně dodržování úrovní minimální a zejména zaručené mzdy, se s přihlédnutím ke skutečnostem zjištěným provedenými kontrolami jeví vhodné trvale zaměřit zejména na menší zaměstnavatele, zaměstnavatele nově vzniklé či takové, u kterých dosud nebyla provedena kontrola. Tímto způsobem tak rozšiřovat právní znalost zaměstnavatelů zejména v oblasti zařazení práce zaměstnanců do příslušné skupiny prací v souladu s NV č. 567/2006 Sb.

Na závěr je možno konstatovat, že kontroly, které byly provedené i přes mnohé obtíže v roce 2021 inspektoráty, zvýšily u kontrolovaných subjektů (a to jak u právnických osob, tak i u fyzických osob) respekt i pochopení k celé problematice dodržování minimální mzdy a nejnižší úrovně zaručené mzdy a přispěly tak ke zkvalitnění dodržování pracovní právních předpisů jak v této oblasti, tak i v dalších souvisejících oblastech, např. v evidenci PD, v celé oblasti odměňování včetně poskytování příplatků, v oblasti poskytování náhrad mezd či v oblasti pracovních poměrů či dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.

3.3 Kontrola v oblasti pracovní doby a doby odpočinku

Kontrola PD a doby odpočinku patří i nadále mezi hlavní kontrolní oblasti, které orgány inspekce práce kontrolují. Důvodů, proč je tato problematika stále zařazena mezi hlavní kontrolní priority orgánů inspekce práce, je několik. Především je to fakt, že PD velmi významným způsobem ovlivňuje kvalitu pracovněprávního vztahu každého zaměstnance. Délka PD a s ní související doba odpočinku může z dlouhodobého hlediska mít dopad na zdravotní stav zaměstnance. Nadměrná zátěž zaměstnance ve smyslu delší PD a kratšího odpočinku, způsobuje v pracovněprávním vztahu řadu nežádoucích jevů, jakými jsou např. vznik PŮ, nemoci z povolání, případně vznik škod na majetku zaměstnavatele apod. Dále to je finanční stránka věci, která také může zásadním způsobem ovlivňovat, ať už pozitivně či negativně, daný pracovněprávní vztah. Zaměstnavatelé by měli mít tyto skutečnosti při řešení otázky PD vždy na paměti.

Co se týká právní úpravy PD a doby odpočinku, už dle samotné Listiny základních práv a svobod (čl. 28) mají zaměstnanci právo na spravedlivou odměnu za práci a na uspokojivé pracovní podmínky, přičemž podrobnosti stanoví zákon. Pod pracovní podmínky lze zařadit rovněž PD a dobu odpočinku. Na úrovni zákona je problematika PD a doby odpočinku upravena v zákoníku práce, konkrétně v části čtvrté. PD je dle ust. § 78 odst. 1 písm. a) zákoníku práce, doba, v níž je zaměstnanec povinen vykonávat pro zaměstnavatele práci, a doba, v níž je zaměstnanec na pracovišti připraven k výkonu práce podle pokynů zaměstnavatele. Dobou odpočinku je pak doba, která není pracovní dobou (ust. § 78 odst. 1 písm. b) zákoníku práce), z toho vyplývá, že během této doby nemá zaměstnavatel oprávnění požadovat po svých zaměstnancích plnění pracovních úkolů. Tato doba má sloužit primárně k regeneraci organismu zaměstnance. Zaměstnanec navíc za tuto dobu nedostává zaplacení. V tom se doba odpočinku liší od tzv. přiměřené doby na jídlo a oddech, která se do PD zaměstnance naopak započítává a musí být za ni zaměstnanci poskytnuta mzda. Přiměřená doba na jídlo a oddech se uplatní především u zaměstnavatelů, u kterých práce nemůže být přerušena, např. práce vrátného, recepční, práce v pásové výrobě apod.

Zaměstnavatel má v rámci problematiky PD a doby odpočinku dle zákoníku práce mnoho povinností. V prvé řadě je povinen vypracovat písemný rozvrh týdenní PD a seznámit s ním nebo s jeho změnou zaměstnance nejpozději 2 týdny (v případě konta PD 1 týdně) před začátkem období, na něž je PD rozvržena, pokud se nedohodne se zaměstnancem na jiné době seznámení. Dále je zaměstnavatel povinen dodržovat maximální délku směny, stanovenou týdenní PD, maximální rozsah práce přesčas a práce v noci, dále pak dodržovat přestávky v práci a bezpečnostní přestávky, dodržovat nepřetržitý odpočinek mezi dvěma směnami a nepřetržitý odpočinek v týdnu a v neposlední řadě vést u jednotlivých zaměstnanců evidenci s vyznačením začátku a konce odpracované: směny, práce přesčas, noční práce, doby v době pracovní pohotovosti a pracovní pohotovosti, kterou zaměstnanec držel. Zákoník práce zaměstnavateli dále ukládá povinnost řídit se ustanoveními o pracovních podmínkách zaměstnankyň, zaměstnankyň-matek, zaměstnanců pečujících o dítě a o jiné fyzické osoby, respektive přihlížet při zařazování zaměstnanců do směn též k potřebám zaměstnankyň a zaměstnanců pečujících o děti, poskytovat zaměstnankyni, která kojí, zvláštní přestávky ke kojení či nezaměstnávat práci přesčas těhotnou zaměstnankyni či práci přesčas a v noci mladistvého zaměstnance.

Cílem kontrolní činnosti orgánů inspekce práce v oblasti pracovní doby a doby odpočinku bylo v roce 2021, stejně jako v předešlých letech, odhalovat a eliminovat porušování právních předpisů v oblasti rozvrhování PD, dodržování zákonem stanovených dob odpočinku, řádného vedení evidence PD, a v neposlední řadě poskytovat poradenství, osvětu a přispívat tak k prevenci porušování pracovněprávních předpisů v dané oblasti.

Každý z osmi inspektorátů měl provést v rámci své místní příslušnosti minimálně 8 kontrol zaměřených na oblast pracovní doby a doby odpočinku. Kontroly byly realizovány na základě vlastního výběru

jednotlivých OIP. Při provádění kontrol OIP zohlednily zkušenosti z kontrolní činnosti v předchozích obdobích a monitoringu zaměstnavatelů v teritoriu své územní působnosti.

Kontroly PD a doby odpočinku byly zaměřeny především na:

- řádné vedení evidence PD – § 96 zákoníku práce,
- dodržování povolené délky směny – § 83 zákoníku práce,
- existenci písemného rozvrhu směn a seznámení zaměstnanců s rozvrhem směn v zákonem stanovené době – § 84 zákoníku práce,
- poskytování přestávek v práci – § 88 a § 89 zákoníku práce,
- poskytování nepřetržitého odpočinku mezi dvěma směnami – § 90 zákoníku práce,
- dodržování stanovených pravidel pro práci ve dnech pracovního klidu – § 91 zákoníku práce,
- poskytování nepřetržitého odpočinku v týdnu – § 92 zákoníku práce,
- dodržování stanovených pravidel pro přesčasovou práci – § 93 zákoníku práce,
- dodržování zákonem stanovené průměrné délky směny u zaměstnance pracujícího v noci – § 94 zákoníku práce.

V uplynulém roce orgány inspekce práce obdržely celkem 445 podnětů upozorňujících na možné porušení pracovněprávních předpisů zaměstnavatelem v oblasti pracovní doby a doby odpočinku. Podatelé ve svých podnětech upozorňovali zejména na nedodržení přestávek v práci, nepřetržitého odpočinku mezi dvěma směnami či nepřetržitého odpočinku v týdnu, na nařizování práce přesčas ve větším rozsahu než povoluje zákoník práce, na nesoulad mezi evidencí, kterou vede zaměstnavatel a evidencí, kterou si vedou zaměstnanci sami, a v neposlední řadě také na neseznámení se s rozvrhem týdenní PD u svého zaměstnavatele minimálně 2 týdny předem, případně na jeho úplnou absenci.

V předmětné oblasti bylo v roce 2021 zahájeno a dokončeno celkem 1 808 kontrol. Z tohoto počtu jich bylo 744 zahájeno na základě podnětů (částečně se jednalo o podněty primárně směřované do jiných oblastí, než je PD, nebo i podněty, které orgány inspekce práce obdržely v roce 2020).

V roce 2021 bylo ve sledované oblasti dokončeno také 41 kontrol, které byly zahájeny v roce 2020. Celkem tedy orgány inspekce práce v roce 2021 dokončily 1 849 kontrol spadajících do oblasti pracovní doby a doby odpočinku, což je o 15 více než v roce 2020.

V rámci všech vykonaných kontrol bylo konstatováno porušení v předmětné oblasti ve 1 008 případech, přičemž u jedné kontroly mohlo být zjištěno více porušení.

V roce 2021 docházelo ze strany zaměstnavatelů, stejně jako v předchozích letech, nejčastěji k porušení ust. § 96 odst. 1 zákoníku práce, dle kterého je:

- (1) Zaměstnavatel povinen vést u jednotlivých zaměstnavatelů evidenci s vyznačením začátku a konce:
 - a) odpracované:
 - směny,
 - práce přesčas,
 - noční práce,
 - doby v době pracovní pohotovosti,
 - b) pracovní pohotovosti, kterou zaměstnanec držel.
- (2) Na žádost zaměstnance je zaměstnavatel povinen umožnit zaměstnanci nahlédnout do jeho účtu PD nebo evidence PD a do jeho účtu mzdy a pořizovat si z nich výpisy, popřípadě stejnopisy na náklady zaměstnavatele.

Porušení tohoto ustanovení bylo orgány inspekce práce konstatováno ve 559 případech. U evidence PD dělá zaměstnavatelům dlouhodobě problém vůbec její vedení a posléze naplnění zákonných požadavků na její vedení. Nadále se inspektoři setkávají s případy, kdy zaměstnavatel předloží „docházku

zaměstnanec“, s tím, že se jedná o evidenci PD ve smyslu ust. § 96 ZP, přitom taková evidence neobsahuje vyznačení odpracované směny zaměstnanec, práce přesčas, noční práce apod., ale např. pouze počet odpracovaných hodin v daném dni, „čárku“ či označení příchodu a odchodu zaměstnanec do areálu či na pracoviště zaměstnavatele. Takovýmto způsobem vedená evidence PD pak zcela postrádá svůj zákonný účel. Inspektoři na jejím základě nemohou zjistit, zda došlo k vyplacení všech zákonných příplatků a k dodržení povinností na úseku práce přesčas, nepřetržitých odpočinků apod. Kontrolní činnost inspektorů je v tu chvíli podstatně ztížena. V souvislosti s pandemií onemocnění COVID-19 vyvstalo v mnohých případech podezření na zaměstnavatele dodatečně vypracované evidence PD, jelikož kontroly byly z velké části realizovány pouze distanční formou (vyžádáním si požadovaných dokladů od kontrolované osoby např. prostřednictvím datové schránky).

Dále bylo u zaměstnavatelů nejčastěji zjišťovaným porušením porušení ust. § 92 zákoníku práce (ve 101 případech) – zaměstnavatelé nerozvrhli PD tak, aby měl zaměstnanec nepřetržitý odpočinek v týdnu v trvání alespoň 35 hodin. V případech uvedených v ust. § 90 odst. 2 ZP a u technologických procesů, které nemohou být přerušeny, zaměstnavatelé nerozvrhli PD zaměstnanců starších 18 let tak, aby doba nepřetržitého odpočinku v týdnu činila nejméně 24 hodin s tím, že poté zaměstnancům poskytnou nepřetržitý odpočinek v týdnu tak, aby v období 2 týdnů činila délka tohoto odpočinku celkem alespoň 70 hodin.

V 56 případech bylo orgány inspekce práce konstatováno porušení ust. § 84 zákoníku práce, ve kterém se uvádí povinnost zaměstnavatele vypracovat písemný rozvrh týdenní PD a seznámit s ním nebo s jeho změnou zaměstnanec nejpozději 2 týdny (v případě konta PD 1 týden) před začátkem období, na něž je PD rozvržena, pokud se nedohodne se zaměstnancem na jiné době seznámení.

Čtvrtým nejčastěji porušovaným ustanovením v oblasti pracovní doby a doby odpočinku bylo ust. § 90 zákoníku práce (49 případů). Dle tohoto ustanovení má zaměstnavatel povinnost dodržovat nepřetržitý odpočinek zaměstnanců mezi dvěma směny, tzn. rozvrhovat PD tak, aby měl zaměstnanec mezi koncem jedné směny a začátkem následující směny nepřetržitý odpočinek po dobu alespoň 11 hodin během 24 hodin po sobě jdoucích, případně, ve vyjmenovaných provozech, nepřetržitý odpočinek 8 hodin během 24 hodin po sobě jdoucích za podmínky, že následující odpočinek mu bude prodloužen o dobu zkrácení tohoto odpočinku.

Ve 48 případech bylo konstatováno porušení ust. § 88 zákoníku práce – zaměstnavatel neposkytoval zaměstnanci nejdéle po 6 hodinách nepřetržitě práce přestávku v práci na jídlo a oddech v trvání nejméně 30 minut, případně neposkytoval přiměřenou dobu na jídlo a oddech u prací, které nemohou být přerušeny, a nezapočítával tuto dobu do PD zaměstnanec.

Šestým nejčastěji porušovaným ustanovením bylo ust. § 83 zákoníku práce (ve 28 případech). Zaměstnavatelé nedodrželi maximální délku směny zaměstnanec, která činí 12 hodin.

Ve 23 případech zaměstnavatelé porušili ust. § 93 zákoníku práce upravující práci přesčas, která byla nařizována ve větším rozsahu než 8 hodin v jednotlivých týdnech a 150 hodin v kalendářním roce, nebo celkový rozsah práce přesčas činil v průměru více než 8 hodin týdně v období, které může činit nejvýše 26 týdnů po sobě jdoucích, v případě vymezení v kolektivní smlouvě nejvýše 52 týdnů po sobě jdoucích.

V 11 případech bylo konstatováno porušení ust. § 81 odst. 1 zákoníku práce. Dle tohoto ustanovení zaměstnavatel rozvrhuje PD a určí začátek a konec směň.

Inspektory bylo dále konstatováno porušení ust. § 78 zákoníku práce (v 9 případech), nejčastěji porušení odst. 1 písm. m) týkající se nerovnoměrně rozvržené PD, v rámci které zaměstnavatel rozvrhl zaměstnanci PD tak, že průměrná týdenní PD přesáhla stanovenou týdenní PD, popřípadě kratší PD, za období nejvýše 26 týdnů po sobě jdoucích, v případě vymezení v kolektivní smlouvě za období nejvýše 52 týdnů po sobě jdoucích.

V 6 případech bylo inspektory orgánů inspekce práce konstatováno porušení ust. § 79 zákoníku práce, a tedy nedodržení délky stanovené týdenní PD, která činí:

- 40 hodin týdně (odst. 1),
- 37,5 hodin týdně – u zaměstnanců s vícesměnným nebo nepřetržitým pracovním režimem (odst. 2 písm. b),
- 38,75 hodin týdně – u zaměstnanců s dvousměnným pracovním režimem (odst. 2 písm. c).

Kontrolní činností v oblasti pracovní doby a doby odpočinku byla dále zjištěna tato porušení ustanovení:

- § 87 ZP (6 případů) – při uplatnění konta PD zaměstnavatel vykazuje na účtu PD zaměstnance: a) stanovenou týdenní PD, popřípadě kratší PD, b) rozvrh PD na jednotlivé pracovní dny včetně začátku a konce směny, c) odpracovanou PD v jednotlivých pracovních dnech a za týden;
- § 91 ZP (1 případ) – zaměstnavatel nařídil práci ve dnech pracovního klidu, i když tak může učinit pouze výjimečně. Dny pracovního klidu jsou dny, na které připadá nepřetržitý odpočinek zaměstnance v týdnu, a svátky;
- § 94 odst. 1 ZP (1 případ) – délka směny zaměstnance pracujícího v noci překročila 8 hodin v rámci 24 hodin po sobě jdoucích;
- § 85 odst. 1 ZP (1 případ) – zaměstnavatel neurčil začátek a konec základní a volitelné PD při pružném rozvržení PD.

Opakovaně se dá říct, že k porušování právních předpisů v oblasti pracovní doby a doby odpočinku dochází napříč celým spektrem zaměstnavatelů. Jedná se o zaměstnavatele provozující služby (restaurace, hotely, penziony a jiné), u maloobchodních i velkoobchodních prodejců, ve strojírenském průmyslu, dále ve stavebnictví, u autodopravců, vnitrostátní i mezinárodní kamionové dopravy, čerpacích stanic či u bezpečnostních agentur.

Pokud je inspektory při kontrole zjištěno porušení právních předpisů v oblasti pracovní doby, může být zaměstnavateli ve správním řízení uložena pokuta. Pokuta může být kontrolované osobě uložena při naplnění jedné ze skutkových podstat přestupku na úseku pracovní doby podle ust. § 28 zákona o inspekci práce.

V roce 2021 bylo orgány inspekce práce uloženo 224 pokut v celkové výši 2 725 000 Kč. Nejvíce pokut bylo uloženo za přestupek podle ust. § 28 odst. 1 písm. l) zákona o inspekci práce (nevedení evidence PD, ačkoli k tomu má zaměstnavatel povinnost dle zákoníku práce, a to v souhrnné výši 1 567 000 Kč.

V případě, že je při kontrole zjištěn nedostatek, je zde možnost uložit kontrolované osobě rovněž opatření k odstranění zjištěných nedostatků. Při kontrolách v oblasti pracovní doby a doby odpočinku jich bylo v roce 2021 uloženo celkem 123.

Je nutno říct, že kontrolní činnost byla i v roce 2021 ovlivněna epidemiologickou situací. Provádění kontrol, nejen v oblasti pracovní doby bylo dosti komplikované a v některých případech i velmi zdoluhavé. Velká část kontrol musela být provedena pouze distanční formou (s vyžádáním si příslušných dokladů od kontrolovaných osob), to pro inspektory znamenalo téměř nulovou možnost dotazování se zaměstnanců či samotných kontrolovaných osob.

V oblasti pracovní doby se stále jeví jako problematické prokazování odpracované doby u dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr (dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti), jelikož v případě dohod není zaměstnavatel ze zákona povinen vést evidenci odpracované doby, dále absence povinnosti archivovat evidenci PD např. za předcházející období a v neposlední řadě složitost kontrol PD a doby odpočinku v případě např. pedagogických pracovníků a řidičů, u kterých není PD řešena pouze zákoníkem práce, ale i jinými právními předpisy.

Uvedené výstupy z kontrolní činnosti nadále ukazují, že tato oblast stále vyžaduje pozornost ze strany orgánů inspekce práce a je nezbytné ji i v následujícím roce zařadit mezi hlavní kontrolní oblast SÚIP.

3.4 Rovné zacházení, rovné odměňování zaměstnanců a dodržování zákazu diskriminace

Mezi hlavní zásady pracovněprávních vztahů patří také zásada rovného zacházení a dodržování zákazu diskriminace a zásada spravedlivého odměňování. Tyto zásady jsou pak dále v zákoníku práce konkrétněji rozvíjeny. Ten mimo jiné stanovuje, že zaměstnavatelé jsou povinni dodržovat zásadu rovného zacházení se zaměstnanci, a to pokud jde o jejich pracovní podmínky, odměňování za práci a jiná peněžitá plnění a plnění peněžité hodnoty, odbornou přípravu a příležitost dosáhnout funkčního nebo jiného postupu v zaměstnání. Samotný pojem diskriminace a pojmy s ní související jsou definovány v zákoně č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Zákoník práce pak uvádí výčet diskriminačních důvodů, jež je značně rozšířen, oproti diskriminačním důvodům, uvedeným v antidiskriminačním zákoně.

V případě, že na pracovišti není dodržováno rovné zacházení se všemi zaměstnanci a dodržován zákaz diskriminace, může tato skutečnost ztlačovat do práva na důstojnost jednotlivce, zvláště pak v případě, jedná-li se o neuspokojivé pracovní prostředí a nevytváření příznivých pracovních podmínek pro výkon práce. Zaměstnanci vnímají porušení v této oblasti obzvláště citlivě. Zasahuje-li nerovné zacházení také do oblasti odměňování, pak může mít toto jednání negativní vliv na ekonomickou situaci daného zaměstnance a současně může přispívat k celkovému rozdílu v odměňování mužů a žen, který je v ČR dle posledních zveřejněných statistických dat Eurostat 18,9 %. Toto číslo pro ČR oproti předchozím letům lehce klesá. Celkový rozdíl v odměňování mužů a žen však není způsoben jen možným nerovným odměňováním u zaměstnavatelů, kdy by zaměstnavatel jinak odměňoval zaměstnance a zaměstnankyně vykonávající stejnou práci nebo práci stejné hodnoty, ale také možnou horizontální a vertikální segregací na trhu práce.

SÚIP se opět i v roce 2021 aktivně účastnil projektu Rovnost žen a mužů na trhu práce se zaměřením na (ne)rovné odměňování žen a mužů, známého pod názvem 22 % K ROVNOSTI. V souvislosti s tímto projektem byla zaměřena i kontrolní činnost inspektorátů v dané oblasti. V těchto kontrolách zaměřených na nerovné odměňování je konkrétněji zjišťováno, zda případný rozdíl v odměňování zaměstnanců není ovlivněn genderovým aspektem, respektive zda nejsou zaměstnanci diskriminováni z důvodu pohlaví. Taktéž se v kontrolní činnosti v roce 2021 začal testovat analytický nástroj LOGIB, jenž by měl napomoci cílenému výběru kontrolního vzorku zaměstnanců, u nichž by mohlo docházet k nerovnému odměňování. S využitím tohoto nástroje při kontrolách jsou nápomocni členové pracovní skupiny KA 2 projektu, jakožto odborníci, kteří již mají s tímto nástrojem určitou zkušenost a jsou kompetentní tento nástroj účelně využívat; těchto kontrol se účastní jako přizvané osoby. Kontroly s analytickým nástrojem LOGIB jsou velmi náročné, a to především díky objemu dat, které je potřeba od zaměstnavatele získat. Pracovní skupina KA 2, jejímiž členy jsou také zaměstnanci SÚIP, má za cíl vytvořit metodiku pro kontrolní činnost orgánů inspekce práce zaměřenou na rovné odměňování mužů a žen.

Kontrolní činnost zaměřená na rovné zacházení a dodržování zákazu diskriminace je nejčastěji konaná na základě obdržení podnětů. V roce 2021 obdržely orgány inspekce práce celkem 257 podnětů, jenž poukazovaly na možné porušení pracovněprávních předpisů v oblasti rovného zacházení a dodržování zákazu diskriminace či nerovného odměňování. Ve 2 podnětech bylo poukazováno na možné nerovné odměňování mezi muži a ženami a ve 3 případech byl obdržen podnět, jež by poukazoval na možné nerovné odměňování u jednoho zaměstnavatele napříč regiony.

V rámci podnětů je nejčastěji poukazováno na tzv. šikanu, mobbing či bossing. Tyto pojmy však nejsou zákonem upraveny a inspektor musí v namítaném jednání hledat znaky porušení pracovněprávních předpisů, respektive možného nerovného zacházení, diskriminace, případně nezajištění příznivých pracovních podmínek. S podněty, kde by bylo poukazováno výslovně na diskriminaci s uvedením konkrétního diskriminačního důvodu, se orgány inspekce práce setkávají v menší míře. Mnohdy z obsahu podnětů, případně z provedené kontroly později vyplývá, že se jedná o osobní spory, případně špatnou kvalitu mezilidských vztahů či nesouhlas zaměstnance s pracovními rozhodnutími vedoucího zaměstnance.

S podatelem podnětu je aktivně komunikováno, a to osobně, telefonicky, či písemně. Podatelé bývají vyzýváni k doplnění informací, je-li to potřeba pro účelně zaměřenou kontrolní činnost, je jim problematika vysvětlována z pohledu orgánů inspekce práce a jsou jim osvětleny zákonné možnosti a limity kontrolní činnosti. Jako problematické pro kontrolní činnost se jeví podněty anonymní, kdy podatele nelze zpětně kontaktovat a z podnětu nevyplývá, kterých zaměstnanců se popisované jednání má týkat.

V dané oblasti je také velmi prospěšné, když podatel podnětu zbaví inspektora povinnosti mlčenlivosti, jelikož inspektoři jsou ze zákona povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozví v souvislosti s kontrolní činností, což zahrnuje taktéž totožnost podatele podnětu. V případě, že je inspektor povinnosti mlčenlivosti zbaven, může se dotazovat na konkrétní záležitosti, které jsou v podnětu uvedeny. Je však právem podatele, aby na povinnosti mlčenlivosti trval, v takovém případě je kontrola provedena v obecné rovině.

Povinností inspektora při kontrole je zjistit skutečný stav věci a doložit jej potřebnými podklady, přičemž při kontrolách na úseku rovného zacházení není zpravidla možné stavět na listinných dokladech nebo fotografiích (tak jako v jiných kontrolních oblastech), jelikož k poukazovanému jednání dochází mnohdy bez přítomnosti třetích osob a současně málokdy existují listinné doklady o daném jednání. Inspektoři pro zjištění skutečného stavu při těchto kontrolách využívají ve velké míře svého oprávnění dotazovat se zaměstnanců zaměstnavatele bez přítomnosti dalších fyzických osob na záležitostech vztahující se k vykonávané kontrole. Takovýmto způsobem mohou získat cenné informace od dalších zaměstnanců, nicméně ve většině případů inspektoři narážejí na nevěli či strach ostatních zaměstnanců hovořit o vztazích na pracovišti nebo dokonce na záměrné zkreslování informací. V roce 2021 bylo toto oprávnění inspektorů komplikováno také pandemií koronaviru, kdy se inspektoři často museli uchýlit k dálkové komunikaci se zaměstnanci například prostřednictvím emailu či telefonicky. Kontroly v oblasti rovného zacházení a dodržování zákazu diskriminace patří mezi nejnáročnější kontrolní oblasti.

V roce 2021 provedly orgány inspekce práce v oblasti rovného zacházení a dodržování zákazu diskriminace na pracovišti celkem 456 kontrol. Ve 223 případech byly kontroly vykonány s využitím informací z obdržených podnětů. Napříč veškerou kontrolní činností v roce 2021 bylo učiněno 123 zjištění, jež svým obsahem spadala do oblasti nerovného zacházení a dodržování zákazu diskriminace. Tento počet zjištění byl konstatován ve 100 kontrolách. U jedné kontroly může být konstatováno více zjištění vztahujících se k předmětné oblasti.

Konkrétně se jednalo o:

- 56 porušení ust. § 16 odst. 1 zákoníku práce, kdy zaměstnavatelé nezajistili rovné zacházení se všemi zaměstnanci v některé ze zákonem stanovených oblastí, tj. pokud jde o jejich pracovní podmínky, odměňování a poskytování dalších peněžitých plnění a plnění peněžité hodnoty, odbornou přípravu, a o příležitost dosáhnout funkčního nebo jiného postupu v zaměstnání,
- 30 porušení ust. § 110 odst. 1 zákoníku práce, které stanoví, že za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty náleží všem zaměstnancům u zaměstnavatele stejná mzda, plat nebo odměna z dohody,
- 22 porušení ust. § 16 odst. 2 zákoníku práce, kdy zaměstnavatel porušil zákaz diskriminace v pracovněprávních vztazích, z některého z diskriminačních důvodů, tj. zejména z důvodu pohlaví,

sexuální orientace, rasového nebo etnického původu, národnosti, státního občanství, sociálního původu, rodu, jazyka, zdravotního stavu, věku, náboženství či víry, majetku, manželského a rodinného stavu a vztahu nebo povinností k rodině, politického nebo jiného smýšlení, členství a činnosti v politických stranách nebo politických hnutích, v odborových organizacích nebo organizacích zaměstnavatelů,

- 11 porušení ust. § 302 písm. c) zákoníku práce, dle kterého jsou vedoucí zaměstnanci povinni vytvářet příznivé pracovní podmínky,
- 3 porušení ust. § 276 odst. 9 zákoníku práce, kdy zaměstnavatel neprojednal stížnost zaměstnance na výkon práv a povinností vyplývajících z pracovněprávních vztahů,
- 1 porušení ust. § 1a písm. e) zákoníku práce, tedy základní zásady zajistit rovné zacházení se zaměstnanci a zákaz jejich diskriminace.

Zjištěná diskriminace byla nejčastěji v oblasti odměňování, a to konkrétně při poskytování docházkových bonusů. Zaměstnavatel zaměstnance odměňuje za naplnění tzv. fondu měsíční PD, tedy v případě, že zaměstnanec nezmešká v průběhu měsíce směny, dostane odměnu. Tento způsob odměňování však znevýhodňuje zaměstnance z důvodu zdravotního stavu, kdy zaměstnanec například onemocní nebo potřebuje navštívit lékaře, případně se jedná o diskriminaci z důvodu povinností k rodině, mateřství nebo otcovství. Další zjištění diskriminace se taktéž týkala odměňování, či poskytování jiných peněžitých plnění a plnění peněžité hodnoty a většinou se jednalo o jistou formu benefitu ze strany zaměstnavatele, nastavení těchto benefitů však obsahovalo diskriminační kritérium. Kromě diskriminace z důvodu zdravotního stavu, z důvodu povinností k rodině, mateřství nebo otcovství byla zjištěna také diskriminace z důvodu věku a z důvodu národnosti.

Rovné odměňování mužů a žen

V roce 2021 bylo vykonáno celkem 92 kontrol specificky zaměřených na rovné odměňování mužů a žen. Kontrolováni jsou zaměstnavatelé, kteří odměňují své zaměstnance mzdou i zaměstnavatelé, kteří odměňují své zaměstnance platem. Vybrání byli spíše větší zaměstnavatelé, kde byl vyšší předpoklad, že budou stejnou práci či práci stejné hodnoty vykonávat muži i ženy.

V těchto kontrolách bylo zjištěno celkem v 5 případech nedodržení rovného zacházení, ve 3 případech byla zjištěna diskriminace a v 1 případě bylo zjištěno nerovné odměňování. Zjištění nerovného odměňování se sice týkalo jak mužů, tak žen, nicméně u zaměstnavatele nebylo zjištěno, že by nerovně odměňoval na základě pohlaví zaměstnance. V rámci kontrol zaměřených na rovné odměňování mužů a žen byla učiněna také další zjištění, která svým obsahem spadala do oblasti odměňování.

Jedním z oprávnění, které inspektoři při kontrolách mají, je možnost uložit zaměstnavateli opatření k odstranění zjištěných nedostatků, je-li u něj zjištěno porušení pracovněprávních předpisů. V roce 2021 bylo této možnosti využito celkem v 11 případech.

V případě, že je závažnost konkrétního porušení na úseku rovného zacházení odrážena také v legislativně zakotvené skutkové podstatě přestupku, je orgány inspekce práce zahájeno přestupkové řízení, v rámci něhož může být zaměstnavateli uložena pokuta až do výše 1 000 000 Kč.

V dané oblasti bylo uloženo celkem 31 pokut v souhrnné výši 667 000 Kč, z toho počtu bylo 8 pokut v souhrnné výši 156 000 Kč uloženo za přestupky naplňující skutkovou podstatu neposkytnutí zaměstnanci za stejnou práci, či práci stejné hodnoty stejnou mzdu, plat, či odměnu z dohody.

3.5 Kontroly v oblasti pracovních podmínek při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí

Při provádění kontrolní činnosti v oblasti pracovních podmínek zaměstnanců ze zahraničí se orgány inspekce práce zaměřily na zaměstnavatele, kteří byli zařazeni do Programu kvalifikovaný zaměstnanec

(dále také „Program“). Cílem Programu je poskytnout podporu přímým zaměstnavatelům, kteří do ČR potřebují přivést kvalifikované zahraniční pracovníky. Program se vztahuje na zaměstnance z Ukrajiny, Mongolska, Srbska, Filipín, Indie, Běloruska, Moldavska, Černé hory a Kazachstánu.

Program kvalifikovaný zaměstnanec je program schválený vládou za účelem dosažení ekonomického přínosu pro ČR. Zaměstnavatelé mohou být do tohoto Programu zařazeni pouze tehdy, jestliže splní stanovená kritéria, přičemž o jejich zařazení rozhodují garanti programu (např. Hospodářská komora, Svaz průmyslu a dopravy atd.). Rovněž zahraniční pracovník může být do tohoto Programu zařazen pouze po splnění patřičných kritérií. Program je v ČR realizován od 1. 9. 2019.

Program byl poprvé orgány inspekce práce zařazen do kontrolní činnosti v roce 2020, kdy jednotlivé oblastní inspektoráty prováděly kontroly u zaměstnavatelů zařazených do tohoto Programu.

Kritéria, která jsou kontrolována ze strany orgánů inspekce práce a která jsou definována v podmínkách tohoto Programu, jsou následující:

- se zahraničním zaměstnancem bude uzavřen pracovní poměr na stanovenou týdenní PD (plný úvazek) v souladu s ust. § 79 zákoníku práce,
- pracovní poměr se zahraničním zaměstnancem bude uzavřen na dobu alespoň 1 roku,
- zahraniční zaměstnanec bude po celou dobu trvání pracovního poměru pobírat mzdu nebo plat v minimální výši 1,2násobku zaručené mzdy odpovídající příslušné skupině prací dle NV č. 567/2006 Sb.

Inspektoři se během své kontrolní činnosti zaměřili nejen na splnění podmínek Programu, ale i na dodržování pracovněprávních předpisů jako např. na soulad obsahu pracovněprávního vztahu cizince se zaměstnaneckou kartou, která mu byla vydána, na dodržování právních předpisů v oblasti odměňování obecně, na povinnosti zajistit všem zaměstnancům daného zaměstnavatele rovné zacházení, zejména v oblasti odměňování, dále na dodržování právních předpisů v oblasti pracovní doby či BOZP.

Inspektoři při výběru kontrolovaných osob vycházeli ze seznamu zaměstnavatelů zařazených do Programu, který poskytlo Ministerstvo vnitra.

V roce 2021 bylo při kontrolách v oblasti pracovních podmínek při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí dokončeno 83 kontrol (z toho 14 kontrol se zahájením v roce 2020 a 69 kontrol zahájených v roce 2021). V rámci těchto 83 kontrol bylo u 5 zaměstnavatelů zjištěno, že nezaměstnávají žádné pracovníky zařazené do Programu, ale zaměstnávali cizince, přičemž inspektoři zaměřili kontrolu na dodržování pracovněprávních předpisů u těchto cizinců, byť nezařazených do Programu. Kontrola podmínek Programu tedy proběhla u 78 zaměstnavatelů, z nichž 64 se nedopustilo žádného porušení podmínek Programu a u 14 zaměstnavatelů bylo zjištěno porušení některých z podmínek Programu.

V rámci dodržování podmínek stanovených Programem (viz výše) bylo v průběhu kontrol v roce 2021 zjištěno, že nejčastěji docházelo k porušování podmínky stanovující vyplácení 1,2násobku zaručené mzdy. Tato podmínka byla porušena celkem u 13 zaměstnavatelů.

Pouze ve výjimečných případech došlo k porušení podmínky, kdy se zaměstnancem nebyl uzavřen pracovní poměr na stanovenou týdenní PD (zjištění pouze u 1 zaměstnavatele), a dále k porušení podmínky, kdy nebyl uzavřen pracovní poměr na dobu alespoň jednoho roku (zjištění pouze u 2 zaměstnavatelů v kombinaci s nedodržením 1,2násobku zaručené mzdy).

Jak bylo uvedeno, v rámci kontrol se inspektoři nezaměřovali pouze na dodržování podmínek Programu, ale odhalili rovněž porušení v oblasti pracovněprávních předpisů. V rámci dodržování pracovněprávních předpisů bylo zjištěno 109 porušení, z toho 100 porušení se týkalo zákoníku práce, a 9 porušení směřovalo do zákona o zaměstnanosti.

Nejčastější porušování zákoníku práce se týkalo ustanovení:

- § 32 zákoníku práce (15 porušení), kdy zaměstnavatel nezajistil, aby se fyzická osoba před vznikem pracovního poměru podrobila vstupní lékařské prohlídce,
- § 110 odst. 1 zákoníku práce (9 porušení), kdy zaměstnavatel neposkytl za stejnou práci nebo za práci stejné hodnoty všem zaměstnancům stejnou mzdu, plat nebo odměnu z dohody,
- § 96 zákoníku práce (8 porušení), kdy zaměstnavatel nevedl u zaměstnanců evidenci s vyznačením začátku a konce odpracované směny, práce přesčas, noční práce a doby v době pracovní pohotovosti,
- § 112 zákoníku práce (8 porušení), kdy zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci nejnižší úroveň zaručené mzdy, případně neposkytl doplatek,
- § 16 odst. 1 zákoníku práce (7 porušení), kdy zaměstnavatel je povinen zajišťovat rovné zacházení se všemi zaměstnanci,
- § 313 odst. 1 zákoníku práce (6 porušení), kdy potvrzení o zaměstnání neobsahovalo všechny zákonem stanovené údaje,
- § 141 zákoníku práce (5 porušení), kdy nebyla dodržena splatnost výplaty mzdy nebo platu.

Porušování zákona o zaměstnanosti se týkalo zejména ust. § 84 odst. 1 a 4 vztahující se k informační povinnosti zaměstnavatele při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí (9 porušení).

Pandemie onemocnění COVID-19 se projevila na samotných kontrolách tím způsobem, že kontroly se často prováděly distanční formou a zasláním požadovaných dokumentů ke kontrole prostřednictvím např. datových schránek, což prodlužovalo celý proces vzhledem k tomu, že kontrolované osoby většinou nezaslaly všechny požadované doklady, příp. často žádaly o změny termínu kontrol z důvodu nemoci, karantén či ošetřovného.

V praxi často inspektoři naráželi na čerpání tzv. „neplaceného volna“, v některých případech i celý kalendářní měsíc. Ale vzhledem k tomu, že zaměstnavatelé předložili žádosti zaměstnanců o neplacené volno, nemohlo být ze strany inspektorátu práce konstatováno porušení příslušných ustanovení zákoníku práce. Oproti loňskému roku byl zaznamenán nárůst případů, kdy zaměstnavatel nezajistil provedení vstupní lékařské prohlídky před vznikem pracovního poměru a zaměstnanec vykonával práci bez ověření zdravotní způsobilosti.

Celkem bylo při kontrolách dodržování pracovních podmínek při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí uloženo 7 pokut v celkové výši 131 000 Kč.

Cílem kontrol v oblasti pracovních podmínek při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí bylo zejména eliminovat porušování pracovněprávních předpisů v oblasti chráněných práv zaměstnanců ze zahraničí. Kontrolami byli zaměstnavatelé upozorňováni na nutnost dodržování nejen podmínek Programu, ale i běžných povinností vůči svým zaměstnancům. Vzhledem k tomu, že záměrem orgánů inspekce práce je především předcházet a zamezovat porušování pracovněprávních předpisů, byl kladen důraz také na poradenskou činnost za účelem co největší osvěty v daných oblastech.

3.6 Kontroly dodržování pravidel při vysílání pracovníků na základě směrnic 96/71/ES a 2014/67/EU

Orgány inspekce práce kontrolují dodržování právních předpisů upravujících právní postavení zaměstnanců vyslaných k výkonu práce v rámci poskytování služeb.

Základní právní úpravu v oblasti vysílání pracovníků nalezneme v těchto platných směrnicích EU:

- Směrnice Rady a EP č. 96/71/ES o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb,

- Směrnice Rady a EP č. 2014/67/EU o prosazování směrnice 96/71/ES o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb a o změně nařízení (EU) č. 1024/2012 o správní spolupráci prostřednictvím systému pro výměnu informací o vnitřním trhu („nařízení o systému IMI“),
- Směrnice Rady a EP č. 2018/957/EU, kterou se mění směrnice o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb č. 96/71/ES.

Dle Směrnice č. 96/71/ES se za vysílání pracovníka považují tyto tři situace:

- vysílání pracovníka na území členského státu na vlastní účet a pod svým vedením na základě smlouvy uzavřené mezi podnikem pracovníky vysílajícím a stranou, pro kterou jsou služby určeny, činnou v tomto členském státě, jestliže po dobu vyslání existuje pracovní poměr mezi vysílajícím podnikem a pracovníkem, nebo
- vysílání pracovníka do provozovny nebo podniku náležejícího ke skupině podniků na území členského státu, jestliže po dobu vyslání existuje pracovní poměr mezi vysílajícím podnikem a pracovníkem (koncern, holding), nebo
- jako podnik pro dočasnou práci či podnik poskytující pracovníky vyšlou pracovníka do podniku, který jej využije, se sídlem nebo vykonávajícího činnost na území některého členského státu, jestliže po dobu vyslání existuje pracovní poměr mezi podnikem pro dočasnou práci či podnikem poskytujícím pracovníky na straně jedné a pracovníkem na straně druhé (v ČR institut známý pod pojmem agenturní zaměstnávání).

Vyslaným pracovníkem se pak rozumí pracovník, který po omezenou dobu vykonává práci na území jiného členského státu než státu, ve kterém obvykle pracuje.

Podle právních předpisů ČR je vysílání zaměstnanců podle směrnice 96/71/ES regulováno zákoníkem práce a zákonem o zaměstnanosti. Ust. § 319 zákoníku práce taxativně vyjmenovává výčet pracovních podmínek, které musí být vyslanému zaměstnanci během vyslání zajištěny (nejsou-li pracovní podmínky v členském státě, ze kterého byl zaměstnanec vyslán, nastaveny výhodněji). Hovoříme o tzv. tvrdém jádru podmínek. Toto tvrdé jádro podmínek se použije vždy bez ohledu na délku trvání vyslání – výjimku tvoří pouze minimální délka dovolené a odměna, od kterých se mohou členské státy odchýlit v případě vyslání kratšího než 1 měsíc; tato výjimka ovšem neplatí, jestliže je zaměstnanec vyslán k výkonu práce v rámci nadnárodního poskytování služeb agenturou práce.

Právní úprava rozlišuje krátkodobé vyslání (do 12, resp. 18 měsíců), na které se aplikuje pouze výše zmiňované tvrdé jádro pracovních podmínek, a dlouhodobé vyslání, kdy zaměstnanci budou podléhat všem pravidlům hostitelského státu ohledně pracovních podmínek s výjimkou úpravy týkající se vzniku, změny a skončení pracovního poměru.

V souvislosti s ust. § 319 je nutno konstatovat, že se jedná o jakousi specifickou kolizní normu, když toto ustanovení není adresováno českým zaměstnavatelům, kteří vysílají své zaměstnance v rámci EU, nýbrž výhradně zaměstnavatelům zahraničním, kteří jsou usazení v některém z členských států EU a vysílají své zaměstnance k výkonu práce na území ČR za účelem poskytování služeb.

S vysíláním pracovníků jsou spojeny také povinnosti podle zákona o zaměstnanosti, a to informační a evidenční povinnost zaměstnavatele vůči ÚP ČR a povinnost mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovního vztahu, přičemž tyto doklady musí být přeloženy do českého jazyka. Je nutno zdůraznit, že tyto povinnosti připadají výhradně zaměstnavateli vyslaných pracovníků, tj. v praxi zahraničnímu podniku. Ačkoli čeští zaměstnavatelé povinnosti podle ust. § 319 a výše uvedené povinnosti dle zákona o zaměstnanosti nemají, lze doporučit, aby své zahraniční partnery o těchto jejich povinnostech informovali.

Dle ust. § 14 odst. 4 zákona o zaměstnanosti mají fyzické nebo právnické osoby usazené za účelem zprostředkování zaměstnání v jiném členském státě EU v souladu s jeho právními předpisy právo poskytovat na území ČR služby v oblasti zprostředkování zaměstnání, to však pouze dočasně

a ojedinele. Pojmy dočasnost a ojedinelost nejsou národními ani unijními předpisy konkrétně definovány. Zohledňuje se především délka poskytování služeb, pravidelnost, periodicita a spojitost. Naprosto nezbytnou podmínkou je, aby daná služba byla poskytována i v zemi původu. Dočasností a ojedinelostí pak lze rozumět, pokud služba spočívající ve zprostředkování zaměstnání bude poskytnuta jedenkrát na dobu nepřesahující 12 kalendářních měsíců. Ovšem vždy se musí přihlídnout ke konkrétním okolnostem dané situace.

Hlavním zaměřením kontrol v oblasti vysílání pracovníků v roce 2021 byla kontrola dodržování povinností vysílajících zaměstnavatelů podle ust. § 319 zákoníku práce a příslušných ustanovení zákona o zaměstnanosti v návaznosti na výše uvedené evropské směrnice. Ročním programem kontrolních akcí SÚIP, stanoveným a schváleným počátkem roku 2021, bylo každému OIP uloženo provést v rámci své místní příslušnosti alespoň 5 kontrol se zaměřením na zahraniční zaměstnavatele, kteří realizují vysílání zaměstnanců na území ČR.

Při výběru zaměstnavatelů ke kontrole využívaly jednotlivé OIP seznamy poskytnuté ze strany ÚP ČR a úzce spolupracovaly s krajskými pobočkami ÚP ČR, které na základě splněných informačních povinností zaměstnavatelů disponovaly seznamy pracovníků ze zahraničí, kteří měli vykonávat práci na území ČR. Kontrolní praxe však prokázala, že výběr subjektů ke kontrole byl nejproblematictějším aspektem plnění zadání tohoto kontrolního úkolu. Spolupráci s jednotlivými pracovníky krajských poboček ÚP ČR lze hodnotit jako velmi dobrou, ovšem úroveň dokladů sloužících pro identifikaci zahraničních pracovníků je třeba hodnotit jako velmi problematickou. ÚP ČR nedisponovaly aktuálními údaji, přičemž zahraniční zaměstnavatelé informující místně příslušné pobočky ÚP ČR o nástupu zaměstnanců svou informační povinnost sice splnili, ale často se stalo, že hlášení zaměstnanci vůbec nenastoupili. Stejně tak bylo velmi rozšířené neplnění povinnosti zahraničních zaměstnavatelů informovat ÚP ČR o skončení vysílání. Tyto okolnosti velmi ztěžovaly provádění kontrolní činnosti ze strany inspektorů OIP.

Na samotném provádění kontrol se podepsala rovněž situace kolem pandemie onemocnění COVID-19, kdy řada inspektorů byla převedena v rámci trasování na KHS, což protahovalo celý proces prováděných kontrol. Také doručování oznámení o zahájení kontroly zahraničním subjektům prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb komplikovalo faktické provedení kontroly, poněvadž v mnoha případech nebylo toto oznámení kontrolované osobě vůbec doručeno a provedení kontroly tak bylo zmařeno. V některých případech se nevrátilo potvrzení o doručení nebo se dokumenty vrátily jako nevyžádaná pošta. Stejně obtížné se jeví také zajišťování dokumentů ze zahraničí, které je velmi zdoluhavé.

I přes výše popsaná úskalí bylo v roce 2021 ukončeno 42 kontrol (z toho 1 kontrola zahájená v roce 2019, 15 kontrol zahájených v roce 2020 a 26 kontrol zahájených v roce 2021). Dalších 14 kontrol bylo v roce 2021 zahájených s předpokladem dokončení v roce 2022. 26 kontrol bylo provedeno u zahraničních, tj. vysílacích subjektů (Německo 9 kontrol, Slovensko 9 kontrol, Polsko 6 kontrol, Rakousko 1 kontrola, Francie 1 kontrola) a 16 kontrol bylo provedeno u přijímajících zaměstnavatelů, na jejichž pracovištích na území ČR vykonávali vyslaní zaměstnanci práci.

Z celkového počtu kontrol bylo odhaleno 25 porušení pracovněprávních předpisů, a to porušení povinností stanovených zákoníkem práce (15 porušení) a porušení povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti (10 porušení). Celková výše uložených pokut dosahovala 65 000 Kč.

Zákoník práce byl porušován nejčastěji v těchto případech ustanovení:

- § 37 zákoníku práce (3 porušení), kdy zaměstnavatel nesplnil svou povinnost informovat zaměstnance o obsahu pracovního poměru,
- § 309 odst. 2 a 5 zákoníku práce (3 porušení), týkající se písemného pokynu, na základě kterého agentura práce přiděluje zaměstnance k dočasnému výkonu práce u uživatele a dále povinnosti zabezpečit srovnatelné pracovní a mzdové podmínky agenturního a kmenového zaměstnance,

- § 96 zákoníku práce (2 porušení) v souvislosti s řádným vedením evidence PD,
- § 319 odst. 1 písm. a), kdy nebyla dodržena maximální délka PD a minimální doba odpočinku (1 porušení).

Zákon o zaměstnanosti byl kontrolovanými osobami porušen nejčastěji v těchto případech ustanovení:

- § 87 zákona o zaměstnanosti (7 porušení), kdy zaměstnavatelé nesplnili povinnost ohlásit v zákonem stanoveném lhůtě příslušné krajské pobočce ÚP ČR nástup svých zaměstnanců k výkonu práce, příp. neoznámili skočení výkonu práce na území ČR,
- § 136 zákona o zaměstnanosti (2 porušení), kdy zaměstnavatel je povinen mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu, ve stanovených případech přeložených do českého jazyka,
- § 102 odst. 3 zákona o zaměstnanosti (1 porušení), kdy zahraniční zaměstnavatel je povinen mít v místě pracoviště evidenci osob vyslaných na území ČR.

Kontroly v oblasti vysílání pracovníků můžeme považovat za jedny z nejsložitějších a náročných kontrol, kdy se stejně jako v předchozích obdobích potvrdila časová náročnost, a to z důvodu kontrol zaměstnavatelů se sídlem v jiném členském státě EU. Jelikož není možné doručovat prostřednictvím datových schránek, ale prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb, je proces doručení poměrně zdoluhavý a riziko nedoručení je poměrně vysoké a časté. Svou roli zde sehrává rovněž jazyková bariéra. Dalším slabým místem je splnění informační povinnosti ze strany zahraničního zaměstnavatele, kdy tento je povinen na předepsaném formuláři Notification of posting worker (vydaného ÚP ČR) uvést místo výkonu práce, jakožto povinný údaj. Často je tento údaj vyplněn neúplně nebo zcela obecně (např. je uvedeno místo výkonu práce celý Moravskoslezský kraj), což pak komplikuje provedení účelné a efektivní kontroly.

Ve vztahu k ust. § 319 zákoníku práce, kdy se výhodnost posuzuje u každého práva vyplývajícího z pracovněprávního vztahu samostatně, je pro inspektory časově náročné zjišťovat, zda je výhodnější právo ČR či právo příslušného státu EU, ze kterého byl pracovník vyslán, ať už se jedná např. o délku přestávků v práci, odpočinek v týdnu či mezi směnami, nejnižší úroveň zaručené mzdy, výše zákonných příplatků atd. SÚIP při své činnosti v rámci kontrolování dodržování pravidel při vysílání pracovníků využívá systému pro výměnu informací IMI, který sehrává podstatnou roli při zjišťování pracovních podmínek v ostatních zemích EU a do budoucna se předpokládá ještě širší využití tohoto systému.

4 Kontrola BOZP a bezpečnosti provozu VTZ

SÚIP a OIP v rámci inspekce BOZP kontrolovaly na základě své působnosti, dle zákona o inspekci práce, dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce, k zajištění bezpečnosti provozu technických zařízení se zvýšenou mírou ohrožení života a zdraví a dále také dle právních předpisů o bezpečnosti provozu VTZ. Výše uvedená kontrolní činnost v oblasti BOZP byla rozdělena mezi inspektory BOZP a inspektory VTZ.

V rámci kontrolní činnosti provedli inspektoři BOZP a VTZ v roce 2021 celkem 5 234 kontrol. Z tohoto celkového počtu se jednalo o 3 654 kontrol v oblasti BOZP a 1 580 kontrol v oblasti VTZ.

Mimo výše popsané kontrolní činnosti v oblastech BOZP a VTZ byly výše uvedenými inspektory na OIP také v roce 2021 provedeny:

- v počtu 2 076 vyjádření k projektovým dokumentacím staveb, určených pro užívání ve veřejném zájmu nebo jako pracoviště fyzických osob, což je o 342 více, jak v předchozím období,
- účasti na 1 053 kolaudačních řízeních, což je o 44 více, jak v předchozím období.

Kromě hlavní kontrolní činnosti bylo v rámci vedlejší činnosti provedeno také 254 kontrol, z toho 234 v oblasti BOZP, 20 kontrol v oblasti VTZ, což je o 39 více, jak v předcházejícím období.

Z provedených kontrol bylo celkem zjištěno 12 111 porušení v oblastech BOZP a VTZ. Mezi nejčastější kontrolní zjištění patřila v oblasti BOZP:

- chybějící či neúplná školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP včetně návodů výrobců pro obsluhu daných zařízení,
- chybně nebo nedostatečně vyhodnocená rizika pro pracovní činnosti (nevyhledání a nevyhodnocení rizik v rámci pracovních a technologických postupů),
- neseznámení zaměstnanců s příslušnými riziky ohrožujícími život a zdraví na pracovišti,
- nevhodné organizace práce ze strany zaměstnavatelů,
- nebezpečné pracovní postupy tolerované zaměstnavateli,
- nevhodné stavy pracovišť a pracovních prostředí vzhledem k bezpečnostním požadavkům (např. poškozené podlahy, nezajištěná místa s rizikem pádu z výšky nebo do hloubky apod.).

V oblasti VTZ se jednalo o:

- zanedbané údržby používaných zařízení,
- chybějící revize používaných zařízení,
- nedostatečné kontroly používaných zařízení.

Za porušení právních předpisů bylo v roce 2021 v oblastech BOZP, VTZ a v oblasti ochrany zdraví před škodlivými účinky návykových látek uloženo celkem 681 pokut ve výši 35 038 500 Kč, což je o 1 860 700 Kč více, jak v předchozím kontrolním období.

Stejně jako v předchozím období, tak i v roce 2021 byla kontrolní činnost prováděna především prostřednictvím stanovené kontrolní činnosti, a to dle jednotlivých specializací. V rámci ní uvedení inspektoři BOZP a VTZ kontrolovali dodržování právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce v oblastech stavebnictví, dopravy, zemědělství a potravinářského průmyslu, lesnictví a dřevozpracujícího průmyslu, zpracovatelského průmyslu zahrnujícího i hutnictví a strojírenství, terciární sféry včetně manipulace s břemeny a skladování. Dále se také kontrolní činnost zaměřovala na dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů k zajištění bezpečnosti provozu technických zařízení se zvýšenou mírou ohrožení života a zdraví a právních předpisů o bezpečnosti provozu VTZ, kterými jsou zařízení zdvihací (dále jen „ZZ“), elektrická (dále jen „EZ“), plynová

(dále jen „PZ“) a tlaková (dále jen „TZ“). Kromě toho se kontrolní činnost zaměřila na dodržování bezpečné práce s nebezpečnými chemickými látkami a směsmi a kontroly v rámci integrované inspekce dle zák. č. 224/2015 Sb., ale také i na dodržování povinností dle zák. č. 65/2017 Sb., jenž se zabývá ochranou zdraví před škodlivými účinky návykových látek.

Zároveň v uvedeném období probíhaly i následné kontroly BOZP a VTZ, včetně kontrol dodržování předpisů na základě podnětů směřujících do oblastí bezpečnosti práce.

V roce 2021 obdržely orgány inspekce práce v rámci činnosti BOZP celkem 676 podnětů ke kontrole, z nichž jejich převážná část se týkala bezpečnosti práce, menší zastoupení pak bezpečnosti technických zařízení, včetně těch vyhrazených.

Nedílnou součástí práce inspektorů BOZP a VTZ bylo poskytování bezúplatných základních informací a poradenství týkající se ochrany pracovních vztahů a pracovních podmínek. V roce 2021 dotazy převážně směřovaly např. do oblastí pracovnělékařských prohlídek, k naplňování povinností k poskytování ochranných prostředků dýchacích cest zaměstnancům včetně OOPP na pracovištích. Dále také na platnosti osvědčení, např. odborně způsobilé osoby (dále jen „OZO“) k zajišťování úkolů v prevenci rizik, dále koordinátorů BOZP na staveništích, OZO podle vyhl. č. 50/1978 Sb., montážních pracovníků PZ, topičů nízkotlakových kotlů, tzv. kvalifikací vyžadujících osvědčení k činnostem na VTZ vydaných Technickou inspekcí ČR (dále jen „TIČR“) v případě nemožnosti obnovení svých kvalifikací v řádném termínu z důvodu současné situace na území ČR či přípuštění provozu VTZ bez platných revizí (omezení vstupu externích osob do společností) a prodlužování platností revizí.

Dotazy se také týkaly problematiky provádění práce z domova (tzv. home office), povinností zaměstnavatelů při vzniku PÚ, bezpečnosti práce a bezpečného provozu VTZ, revizních zpráv, požadovaných odborných způsobilostí k provádění údržeb, revizí, oprav a kontrol VTZ, vyjádření k požadovaným zabezpečovacím zařízením dle právních předpisů apod.

Mezi činnosti inspektorů BOZP a VTZ patřily v roce 2021 také prověrky systému řízení BOZP zavedeného u zaměstnavatelů, kteří jsou zapojeni do programu Bezpečný podnik. V rámci tohoto programu bylo v daném roce prověřeno celkem 24 právních subjektů, ve kterých inspektoři vykonali 149 prověrek, zjistili 24 nedostatků či neshod s tímto programem a vydali 69 doporučení na zlepšení stavu BOZP a VTZ.

4.1 Pracovní úrazovost v roce 2021

Výskyt a postupné změny ve vývoji virového onemocnění COVID-19 na území ČR svým způsobem měly vliv i na počet PÚ v roce 2021, které se staly na různých pracovištích zaměstnavatelů a OSVČ. Pokud se zaměříme na jednotlivé druhy těchto PÚ evidovaných v informačním systému SÚIP, tak v roce 2021 došlo celkem k 88 smrtelným PÚ (poškození zdraví, na jehož následky úrazem postižený zaměstnanec nejpozději do 1 roku zemřel), 770 závažným PÚ (poškození zdraví, trvá-li hospitalizace úrazem postiženého zaměstnance více než 5 dnů) a 35 541 ostatním PÚ (poškození zdraví, jehož následkem došlo ke zranění zaměstnance s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny).

V rámci srovnání počtu PÚ s předchozím rokem 2020, kdy hodnoty byly 106 smrtelných PÚ, 819 závažných PÚ a 33 665 ostatních PÚ, bylo v roce 2021 patrné snížení hodnot u smrtelných a závažných PÚ. Jednotlivé přehledy vývoje pracovní úrazovosti v ČR z dat SÚIP nám nabízí za rozmezí let 2019–2021 níže uvedené tabulky.

Tab. č. 18 – Přehled PÚ v letech 2019 – 2021 (pouze SÚIP)

Rok	Druhy PÚ			Celkový počet
	smrtelné	závažné	ostatní	
2019	92	988	40 786	41 866
2020	106	819	33 665	34 590
2021	88	770	35 541	36 399

Tab. č. 19 – Přehled PÚ zaměstnanců občanů EU a cizinců (pouze SÚIP)

Rok	Druhy PÚ			Celkový počet
	smrtelné	závažné	ostatní	
2019	15	71	1 659	1 745
2020	14	61	1 391	1 466
2021	17	49	1 520	1 586

Z počtu 88 smrtelných PÚ v roce 2021 se jednalo o 10 případů ve spojitosti s dopravní nehodou. Oblast stavebnictví opět patřila mezi odvětví s vysokým počtem PÚ, zvláště pak závažných PÚ a smrtelných PÚ. Na staveništích se setkáváme s různými pracovními činnostmi, které obsahují rizika z mnoha odvětví a ke zvýšené pracovní úrazovosti přispívá i rozdílná praktická zkušenost a kvalita služeb zhotovitelů staveb a OSVČ. Nejvyšší počet smrtelných PÚ a závažných PÚ byly a stále jsou ve spojitosti s pracemi ve výškách, kde je nejčastějším zdrojem PÚ pád z výšky nebo do hloubky, a to např. propadnutím střešní krytinou, nebo sesutím z volného okraje střechy.

K výše uvedeným počtům PÚ za rok 2021 je nutné zdůraznit, že se nejedná o konečné hodnoty k PÚ v ČR v roce 2021. Ty budou následně uvedeny ve Zprávě o pracovní úrazovosti v ČR v roce 2021 včetně PÚ u subjektů podléhajících výkonu vrchního dozoru Českého báňského úřadu (dále jen „ČBÚ“). Tato zpráva bude dostupná na oficiálních internetových stránkách SÚIP.

Inspektoři BOZP a VTZ z OIP, a to s ohledem na mimořádnou epidemiologickou situaci, prováděli v roce 2021 také kontroly příčin a okolností smrtelných, závažných a případně i ostatních PÚ. Ani tato mimořádná situace počet těchto kontrol výrazně nesnížila. Celkem bylo roce 2021 provedeno 572 kontrol příčin a okolností PÚ. Z uvedeného počtu mělo největší zastoupení v kategorii kontrol příčin a okolností závažných PÚ (512), dále pak smrtelných PÚ (43) a nakonec i ostatních PÚ (17). Při těchto kontrolách bylo zjištěno celkem 908 porušení.

Mezi nejčastější porušení patřila:

- chybně nebo nedostatečně vyhodnocená rizika pro pracovní činnosti (nevyhledání a nevyhodnocení rizik v rámci pracovních a technologických postupů),
- neseznámení zaměstnanců s příslušnými riziky ohrožujícími život a zdraví na pracovišti a chybějící či neúplné školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP včetně návodů výrobců pro obsluhu daných zařízení,
- nevhodné stavy používaných technických zařízení (údržby, revize, kontroly),
- používání nebezpečných pracovních postupů tolerovaných zaměstnavatelem.

Za závažná porušení právních předpisů, která byla zjištěna při provádění kontrol příčin a okolností PÚ, bylo orgány inspekce práce v roce 2021 uloženo celkem 77 pokut v celkové výši 5 416 000 Kč.

4.2 Stavebnictví

Stavebnictví je odvětvím s vysokým počtem PÚ, zvláště pak úrazů vyžadujících hospitalizaci delší než 5 dnů, tzv. závažných a smrtelných PÚ. Na staveništích se setkáváme s pracovními činnostmi, které obsahují rizika z mnoha odvětví a ke zvýšené úrazovosti přispívá i různá zkušenost a kvalita zhotovitelů staveb. Kontrolní činnost inspektorů z OIP se u zadavatelů staveb a koordinátorů BOZP na staveništích při přípravě a provádění staveb zaměřovala na plnění povinností zadavatelů staveb a činnosti koordinátorů BOZP na staveništích, tzn. zda tyto subjekty dodržovaly povinnosti uložené jim zákonnými předpisy a tím zároveň působily i na snižování pracovní úrazovosti, která bývá způsobena ne vždy dostatečnou informovaností jednotlivých zhotovitelů o možných rizicích a úkonech prováděných jednotlivými zaměstnanci pro bezpečný výkon práce. Dále pak kontroly prováděné přímo na staveništích měly za úkol prověřit stav a úroveň zajišťování bezpečnosti práce u zhotovitelů staveb a prověření dodržování povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP. K nejvyššímu počtu smrtelných PÚ a závažných PÚ stále dochází při pracích ve výškách, kde je zdrojem úrazu pád z výšky, nebo do hloubky, dále pak propadnutí střešní krytinou nebo sesutí z volného okraje. Smrtelné PÚ při pádu z výšky se již několik let pohybují kolem 65 % všech smrtelných PÚ ve stavebnictví. Na dalším místě se stále vyskytuje zvýšená úrazovost při zemních pracích (práce v nezajištěných výkopech) a dále je zaznamenána vysoká pracovní úrazovost při manipulaci s materiály na staveništích a při montážních pracích (práce neprováděné v souladu s bezpečnostními požadavky). Kontrolní činnost byla opět průřezově zaměřena na všechny činnosti prováděné na staveništích.

Výběr subjektů ke kontrolní činnosti vycházel především z poznatků a skutečností zjištěných na konkrétních staveništích v rámci územní působnosti jednotlivých OIP, z databáze zaslaných oznámení o zahájení prací a z projektových dokumentací předložených k posouzení. Do kontrol byly zařazeny rovněž ty subjekty, u kterých byly v minulosti při namátkových kontrolách zjištěny závažné nedostatky, nebo u kterých došlo k PÚ a v neposlední řadě byly kontrolovány PFO, které nikoho nezaměstnávají.

Kontrolní činnosti byla rozdělena na 2 části:

- kontrola plnění úkolů zadavatele stavby a koordinátora BOZP na staveništi,
- bezpečnost práce ve stavebnictví.

Kontrola plnění úkolů zadavatele stavby a koordinátora BOZP na staveništi byla zaměřena zejména na to, zda:

- zadavatel stavby doručil oznámení o zahájení prací na OIP, zda oznámení splňuje náležitosti přílohy č. 4 k NV č. 591/2006 Sb., a zda je zajištěno jeho vyvěšení na staveništi,
- zadavatel stavby zajistil, aby před zahájením prací na staveništi byl zpracován plán BOZP,
- na staveništi, kde působí zaměstnanci více než jednoho zhotovitele, zadavatel určil potřebný počet koordinátorů BOZP na staveništi v souladu se zák. č. 309/2006 Sb.,
- zadavatel zavazuje zhotovitele k součinnosti s koordinátorem BOZP na staveništi,
- koordinátor BOZP na staveništi plní povinnosti dané ust. § 18 zák. č. 309/2006 Sb. a ust. § 7 a ust. § 8 NV č. 591/2006 Sb.

Kontrola bezpečnosti práce ve stavebnictví byla zaměřena zejména na to, zda:

- se při práci více zhotovitelů na jednom staveništi tyto subjekty vzájemně informují o rizicích vyplývajících z jejich činnosti a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením, v případech, kdy není ustanoven koordinátor BOZP na staveništi,
- zaměstnavatel vede dokumentaci o úrazech a vyhotovuje o nich záznamy,

- zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům bezplatně podle vlastního seznamu OOPP na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce,
- zaměstnavatel chrání zaměstnance proti pádu z výšky kolektivním zajištěním (ochranné zábradlí, ochranné ohrazení, záchytné lešení, záchytné sítě),
- v případě, že zaměstnanci nejsou chráněni proti pádu kolektivním zajištěním, mají zaměstnavatelem přiděleny OOPP proti pádu, které jsou pro danou činnost vhodné, je určeno místo ukotvení a OOPP jsou pravidelně kontrolovány,
- stavba, pracoviště nebo zařízení staveniště je zabezpečeno proti vstupu nepovolaných fyzických osob,
- technické konstrukce, kterými jsou zaměstnanci chráněni proti pádu, propadnutí střešní krytinou nebo sklouznutí ze střechy, odpovídají svým provedením bezpečnostním požadavkům,
- je předepsaným (vhodným) způsobem zajištěn prostor pod a okolo přepravovaného břemene a pod prací ve výškách,
- výkopové práce a stěny výkopů jsou bezpečně zajištěny a jsou provedeny bezpečné výstupy a sestupy,
- zaměstnavatel seznámil obsluhu stavebních strojů s místními provozními a pracovními podmínkami majícími vliv na bezpečnost práce a obsluha stroj ovládá v souladu s návodem výrobce,
- je provoz staveništních rozvaděčů a pohyblivých přípojů prováděn v souladu s bezpečnostními předpisy.

Celkem bylo v dané oblasti provedeno 617 kontrol.

Tab. č. 20 – Vybrané ukazatele ve stavebnictví dle OIP

Ukazatel	OIP								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrolovaných subjektů	95	47	58	37	56	139	73	80	562*
Počet kontrol	115	47	58	38	57	145	77	80	617
Počet zjištěných porušení	79	65	93	137	199	235	240	231	1 279
Počet opatření	0	0	6	0	0	0	1	0	7

Pozn.: *Subjekty nelze sčítat, 1 subjekt mohl být kontrolován více OIP.

Tab. č. 21 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů ve stavebnictví

Předpis	Počet porušení	% vyjádření daného porušení
zák. č. 309/2006 Sb.	588	45,9
NV č. 591/2006 Sb.	227	17,7
NV č. 362/2005 Sb.	225	17,6
zákoník práce	161	12,6
ostatní	78	6,2
Celkem	1 279	100

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zák. č. 309/2006 Sb., u ostatních zákonů bylo porušení právních předpisů zjištěno v menší míře.

Zhodnocení výsledku kontrol dle zaměření:

Kontrola plnění úkolů zadavatele stavby a koordinátora BOZP na staveništi

- **Zda zadavatel stavby doručil oznámení o zahájení prací na OIP, zda oznámení splňuje náležitosti přílohy č. 4 k NV č. 591/2006 Sb., a zda je zajištěno jeho vyvěšení na staveništi**

Splnění této povinnosti není pro zadavatele staveb nijak náročné a zadavatelé oznámení převážně zasílají. Často je zasílají i tehdy, kdy povinnost podle zákona nevznikla, především z důvodu neznalosti určení potřebných kritérií. Stále se ale objevovali zadavatelé staveb, kteří nezaslali oznámení o zahájení stavby na OIP. Většinou šlo o stavby typu developerských projektů, řadových rodinných domů či samotných rodinných domů. U výrobních či provozních budov pak spíše u fyzických osob bez IČO, nebo u zadavatelů z menších obcí. Vysoké procento oznámení však bylo doručeno na místně příslušný OIP až po zákonném termínu, kdy zadavatel až při předání staveniště zjistil, že by mělo být provedeno ohlášení. To se dělo i u státních organizací či dokonce se tento problém objevil i u subjektů, které získaly titul Bezpečný podnik. Obsah zasílaných dokumentů neodpovídal příloze č. 4 NV č. 591/2006 Sb. Přestože je striktně stanoveno to, co má být minimálním obsahem, zadavatelé si upravovali formuláře podle svého uvážení. Při kontrolách bylo zjištěno, že někteří zadavatelé stavby předali ve skutečnosti staveniště zhotoviteli mnohem dříve, než jak uvedli v oznámení o zahájení prací. Ve většině těchto případů bývá datum předání staveniště na oznámení účelově posunuto tak, aby při pouhé vizuální kontrole odpovídalo zákonem stanovenému termínu pro jeho odeslání, tj. 8 dní před předáním staveniště. V oznámeních zaslaných na OIP nejčastěji chyběl údaj o určení koordinátora BOZP při přípravě stavby. Tento údaj (kolonka) byl v některých oznámeních zcela vypuštěn, aniž by bylo např. uvedeno, že koordinátor BOZP při přípravě stavby určen nebyl.

- **Zda zadavatel stavby zajistil, aby před zahájením prací na staveništi byl zpracován plán BOZP**

Povinnost zajistit zpracování plánu BOZP na staveništi při přípravě stavby většinou nebyla ze strany zadavatelů staveb plněna. Z hlediska kontroly plánů BOZP na staveništích bylo z poznatků získaných při posuzování projektových dokumentací, nebo při kontrolách na staveništích, možno konstatovat, že problémy byly jednak ve lhůtě zpracovávání, kdy byly zpracovávány na „poslední chvíli“, tzn. po dokončení projektových dokumentací na stavby a často byly zpracovávány až při realizaci staveb koordinátory BOZP na staveništích ve fázi realizací staveb. To i tak z hlediska obsahů, které byly většinou obecným výpisem citací z NV č. 591/2006 Sb. a NV č. 362/2005 Sb. a byly univerzální pro jakékoli stavby. Oblíbeným tématem plánů BOZP na staveništích bylo uvádění informací typu povinnosti zadavatele, stavbyvedoucího, koordinátora BOZP na staveništi, poskytování první pomoci při úrazu elektrickým proudem, registry rizik, traumatologický plán atp. Ke zvýšení kvality plánů BOZP na staveništích zatím nepřispěla novela NV č. 591/2006 Sb. s přílohou č. 6, která určuje požadavky na obsah plánu BOZP na staveništi. Ze získaných poznatků lze konstatovat nízkou odbornou úroveň zpracovatelů plánů BOZP na staveništích.

- **Zda na staveništi, kde působí zaměstnanci více než jednoho zhotovitele, zadavatel určil potřebný počet koordinátorů BOZP na staveništi v souladu se zák. č. 309/2006 Sb.**

Kontroly ukázaly, že zadavatelé staveb nadále určovali koordinátory BOZP na staveništích převážně jen pro fázi realizace staveb. Ve fázi přípravy stavby obvykle zadavatelé staveb koordinátory BOZP na staveništích neurčovali anebo je určili pozdě. Toto se zjistilo jednak ze zaslaných oznámení, kde se k tomu zasilatelé přiznali, dále pak při kontrolách u zadavatelů. Z hlediska určování koordinátorů BOZP na staveništích, a to ve fázi realizace staveb bylo zjištěno, že ne vždy byli určeni zadavatelé, ale byli určováni technickým dozorem inspektora, projektanty nebo zhotoviteli, což není akceptováno jako naplnění požadavku příslušného zákona. Byly zjištěny případy, kdy koordinátoři BOZP na staveništích byli formálně zadavatelem určeni, ale platili je zhotovitelé ze svých finančních prostředků a také si je sami zajišťovali. Ze strany zadavatelů (velkých staveb, zejména liniových) je po koordinátorech

BOZP na staveništích smluvně požadováno plnění dalších úkolů nad rámec zákonných povinností (např. šetření PÚ, dodržování smluvních požadavků jako používání OOPP bez ohledu na rizika apod.).

- **Zda zadavatel zavazuje zhotovitele k součinnosti s koordinátorem BOZP na staveništi**

Tato povinnost byla zadavateli staveb často opomíjena a byla také v řadě případů nahrazena pouze formální informací o určení konkrétního koordinátora BOZP na staveništi, v rámci realizace stavby, poskytnuté zadavatelem zhotovitelům stavebních prací na staveništi, v rámci uzavřeného smluvního vztahu, smlouvy o dílo. V těchto případech bylo postavení koordinátora BOZP na staveništi působícího na staveništi ve vztahu k jednotlivým zhotovitelům a k plnění jejich povinností obtížnější. Informace zhotovitelů o zvolených pracovních a technologických postupech, řešení rizik vznikajících při těchto postupech a přijatá opatření k jejich odstranění byla poskytována koordinátorům BOZP na staveništích často až v době, kdy již zhotovitel působil (vykonával stavební činnost) na staveništi, a to ještě po několika opakujících se urgencích ze strany koordinátorů BOZP na staveništích.

- **Zda koordinátor BOZP na staveništi plní povinnosti dané ust. § 18 zák. č. 309/2006 Sb. a ust. § 7 a ust. § 8 NV č. 591/2006 Sb.**

Poznatky z kontrol ukázaly, že stále existoval velký počet koordinátorů BOZP na staveništích, kteří plnili požadavky vyplývající koordinátorům BOZP na staveništích ze zák. č. 309/2006 Sb. a prováděcího právního předpisu NV č. 591/2006 Sb. pouze formálně. Kontrolních dnů se zúčastnili většinou pouze zástupci zadavatele stavby a prvního zhotovitele.

Neúčastnili se však zástupci všech dotčených zhotovitelů, nebo osoby jimi pověřené, jak požaduje ust. § 8 odst. 2 NV č. 591/2006 Sb. Koordinátoři BOZP na staveništích je totiž na kontrolní dny organizovaných za účelem dodržování plánů BOZP na staveništích ani nezvali, čímž si ulehčili svoji práci. Mezi koordinátory BOZP na staveništích se vyskytovali také málo odborně vzdělaní lidé, kteří se v rámci své profesní rekvalifikace zaměřovali na různé další činnosti.

Nejčastěji porušovanou povinností u koordinátorů BOZP na staveništích bylo nesledování provádění zejména rizikových prací a neupozornění na nedostatky, nevyžadování bezodkladné nápravy, nekontrolování dodržování plánů BOZP na staveništích a nekontrolování zajištění obvodu staveniště. Uvedené nedostatky byly způsobeny i neprůkaznou činností koordinátorů BOZP na staveništích, kteří o své činnosti nevedli žádné zápisy a prokazatelně neupozorňovali zhotovitele na zjištěné nedostatky.

Nově koordinátorům BOZP na staveništích přibyla povinnost nechat odsouhlasit a podepsat plány BOZP na staveništích všemi zhotoviteli, pokud byli v době zpracování plánů BOZP na staveništích známi, popř. po jejich aktualizaci. O této povinnosti však koordinátoři BOZP na staveništích zřejmě stále neví, protože ani v 1 případě nebyla splněna. Dále pak koordinátoři BOZP na staveništích při své činnosti opomíjejí ust. § 18 odst. 2 písm. a) bodu 2. zák. č. 309/2006 Sb., který jim ukládá povinnost oznámit zadavateli stavby nedostatky, které nebyly napraveny.

Bezpečnost práce ve stavebnictví

- **Zda se při práci více zhotovitelů na jednom staveništi tyto subjekty vzájemně informují o rizicích vyplývajících z jejich činnosti a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením, v případech, kdy není ustanoven koordinátor BOZP na staveništi**

Staveniště, na nichž neměl zadavatel stavby povinnost ustanovit koordinátora BOZP na staveništi, byla při kontrole zjištěna zřídka. Většinou se jednalo o stavby vodovodních nebo kanalizačních řádů, které probíhaly ve stávající trase a nepožadovaly tudíž vydání stavebního povolení. Tato povinnost byla víceméně plněna pouze formálně. Přetrvává problém, že si zaměstnavatelé mezi sebou předají celé registry obecných (často zakoupených) rizik, které jsou zpracovány pro co nejvíce činností, aniž by měly vazbu na konkrétní stavbu. Bohužel, tyto obecné (často zakoupené) registry používají i OZO

k zajišťování úkolů v prevenci rizik, které pro zhotovitele pracují. Většinou bylo uvedeno, že se „zaměstnavatelé vzájemně informovali o rizicích“, aniž by byl k této informaci přiložen konkrétní seznam rizik pro konkrétní stavbu včetně konkrétních opatření, kterými bude ten, který zaměstnavatel, identifikovaná rizika eliminovat.

- **Zda zaměstnavatel vede dokumentaci o úrazech a vyhotovuje o nich záznamy**

Zaměstnavatelé měli zpravidla zavedenou knihu úrazů, která obsahovala všechny požadované údaje dle ust. § 2 NV č. 201/2010 Sb. Poměrně často bylo ale zjištěno, že v knihách úrazů nebyly zaznamenány žádné PÚ. Inspektoři z OIP tak byli pak při kontrolách ujišťováni, že v dané společnosti k PÚ vůbec nedochází. U závažných PÚ a smrtelných PÚ zaměstnavatelé vyhotovovali záznamy o úrazech, ojedinele však docházelo k tomu, že tyto záznamy nebyly v zákonem stanoveném termínu doručovány na OIP.

- **Zda zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům bezplatně podle vlastního seznamu OOPP na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce**

Celkově lze konstatovat, že základní OOPP (pracovní obuv, pracovní oděv, boty, rukavice) poskytoval každý zaměstnavatel. Nicméně, v seznamech OOPP nebyla uváděna přesná specifikace OOPP v návaznosti na identifikovaná rizika (např. rukavice proti proříznutí, pracovní obuv s ochrannou tužinkou). U OOPP proti pádu byl uváděn většinou jen bezpečnostní postroj bez potřebného příslušenství. Při kontrolách bylo zjištěno, že přidělené OOPP zaměstnanci nepoužívali (např. ochranu sluchu, očí, někdy i OOPP proti pádu z výšky). Chyběla důslednější kontrola jejich používání ze strany zaměstnavatelů. OSVČ OOPP obecně používaly, ale některé z nich na staveništi pracovaly v nevhodné pracovní obuvi (páskové boty, v letním období i pantofle).

- **Zda zaměstnavatel chrání zaměstnance proti pádu z výšky kolektivním zajištěním (ochranné zábradlí, ochranné ohrazení, záchytné lešení, záchytné sítě)**

V této oblasti stále hrála podstatnou roli stránka finanční. Pokud to situace dovolila, bylo upřednostňováno používání prostředků osobní ochrany (OOPP proti pádu). Počátek všeho je již ve výběrových řízeních, ve výkazech výměr není zpravidla s kolektivním zajištěním počítáno, popřípadě jen minimálně. Záchytné sítě se používaly při montáži prefabrikovaných hal zřídka, a to jen u zahraničních investorů. Na stavbách převažovalo používání systémových lešení rámových nad klasickými trubkovými. Nicméně smontovaná a používaná lešení byla jen zřídka bez závad.

Dočasné stavební konstrukce pro práce ve výšce, lešení jako prostředek kolektivní ochrany, se používal zejména při pracích na obvodovém zdívu spojených nejčastěji s dodatečnou montáží tepelné izolace stěn. Při kontrolách stavenišť byly pravidelně zjištěny neustále se opakující nedostatky na těchto konstrukcích, spočívající v chybějících zarážkách u podlah, chybějící podlahové dílce – nesouvisle krytá pracovní podlaha, nevyhovujícím způsobu kotvení a v neposlední řadě také v chybějícím zábradlí, a to zejména na volných příčných okrajích. Lešení na staveništi používají v průběhu výstavby různí zhotovitelé, kteří z důvodů např. montáže technologických prvků na venkovní fasádu, upravují konstrukci lešení (demontáží kotev, podlahových dílců a jiných prvků lešení). Tím již nejsou lešení v těchto místech bezpečná pro výkon pracovních činností jiných, nově nastupujících zhotovitelů. Konstrukce lešení však nebyla na stavenišťích denně kontrolována, prohlížena odpovědnou osobou za jejich užívání, a tak odstranění těchto nedostatků bylo ve většině případů závislé na četnosti kontrol koordinátorů BOZP na stavenišťích, bezpečnostních techniků zhotovitelů, případně 1x měsíčně prováděné kontrole zhotovitele lešení.

Nedostatky při zajištění osob proti pádu při montážích lešení se objevovaly i u subjektů, které se na montáž a demontáž dočasných stavebních konstrukcí přímo specializují.

- **Zda v případě, že zaměstnanci nejsou chráněni proti pádu kolektivním zajištěním, mají zaměstnavatelem přiděleny OOPP proti pádu, které jsou pro danou činnost vhodné, je určeno místo ukotvení a OOPP jsou pravidelně kontrolovány**

Tuto problematiku zaměstnavatelé silně podceňovali. Používání těchto OOPP zaměstnanci při výkonu jejich pracovních činností zaměstnavatelé důsledně nekontrolovali a zaměstnanci pak tyto přidělené OOPP, které omezovaly jejich pohyb na pracovištích, často raději nepoužívali. Proškolení ze způsobů správného používání jednotlivých prvků systému pro pracovní polohování nebo zachycení pádu bylo u zaměstnanců kontrolovaných subjektů omezeno na pouhé seznámení s návody výrobců. Řádné vyškolení se zácvikem a praktickou ukázkou správných postupů při používání OOPP proti pádu, vyprošťovacích postupů OZO bylo pak zajišťováno většinou jen u zaměstnavatelů, jejichž zaměstnanci vykonávali pracovní činnosti spojené s pohybem ve výšce denně za pomoci OOPP proti pádu. Místa kotvení při realizaci menších staveb byla určována pouze obecně s odkazem na konstrukce staveb, nebo byl ponechán výběr místa kotvení na samotných zaměstnancích bez určení konkrétních kotvicích bodů OZO. Nedostatkem zjišťovaným u zaměstnavatelů bylo také nevedení řádné evidence těchto OOPP a s tím spojené provádění jejich pravidelných kontrol a revizí dle návodů výrobců.

- **Zda zajištění stavby, pracoviště nebo zařízení staveniště je zabezpečeno proti vstupu nepovolaných fyzických osob**

Nedostatky v zajištění stavenišť a zařízení stavenišť proti vstupu byly zjišťovány při kontrolách, které byly prováděny na začátku výstavby nebo při kontrolách prováděných na základě podnětů. Při zahájení stavebních prací v době, kdy byly prováděny zemní práce, základy a zemní piloty, byly stavby, přestože se nacházely v zastavěném území obcí, často ohraničeny pouze výstražnými páskami a nebyly souvisle oploceny do výšky nejméně 1,8 m proti vstupu nepovolaných fyzických osob. K oplocení stavenišť bývají stále častěji používány mobilní plotové dílce. U tohoto typu oplocení se však rozmohl jeden nešvar, kvůli kterému není staveniště řádně zajištěno proti vstupu nepovolaných osob. Plotové dílce, které jsou ve spodní části vloženy do otvorů v betonových patkách, nebývají v horní části opatřeny zajišťovacími sponami, které by zamezily nežádoucímu rozpojení jednotlivých plotových dílců. Není ojedinělé, že mezi jednotlivými plotovými dílci jsou ponechány mezery umožňující snadný přístup na staveniště nejen pracovníkům stavby, ale i nepovolaným osobám.

- **Zda technické konstrukce, kterými jsou zaměstnanci chráněni proti pádu, propadnutí střešní krytinou nebo sklouznutí ze střechy, odpovídají svým provedením bezpečnostním požadavkům**

Pro práce na střeších se používání technických konstrukcí, kterými by byli zaměstnanci chráněni proti pádu, zanedbávalo. V případech, kdy byly tyto konstrukce použity, zpravidla svým provedením neodpovídaly bezpečnostním požadavkům. Riziko propadnutí střešní krytinou je stále na staveništích, pracovištích velmi podceňováno. Při provádění rekonstrukcí stávajících střech a pohybu po křehké velkoformátové krytině, která má podpěrnou nosnou konstrukci v osové vzdálenosti až 1,0 m dochází každoročně k případům pádu zaměstnanců, nebo OSVČ, z výšky po prolomení krytiny v souvislosti s pohybem těchto osob po střeších bez použití pomocných konstrukcí, např. dřevěných fošen pro rozložení zatížení na krytinu střechy. V rámci kontrolní činnosti, a to zejména u OSVČ provádějících klempířské a pokryvačské práce, byly zjišťovány případy, kdy se tyto osoby pohybovaly po plochách střech bez jakéhokoli jistění proti pádu a tím ohrožovaly nejen samy sebe, ale často i osoby pohybující se pod jejich nezajištěnými pracovišti ve výšce. Riziko propadnutí se netýkalo jen střešních krytin, ale i otvorů v podlahách, které jsou na staveništích často vidět ve fázi hrubých staveb. Namísto řádně zhotovených poklopů bývají tyto otvory často zakryty jen volně položenými prkny, dřevěnými paletami, či deskami, které nejsou v souladu se zákonnými předpisy zajištěny proti posunutí.

- **Zda je předepsaným (vhodným) způsobem zajištěn prostor pod a okolo přepravovaného břemene a pod prací ve výškách**

Při kontrolách na pracovištích zhotovitelů stavebních prací se vyskytovaly nedostatky v podobě nezajištění prostorů pod místy prací ve výškách při realizaci rekonstrukcí střech, a to zejména u stávajících bytových domů spojených pouze se zateplením střechy, výměnou střešních pláštěů, nebo opravami, výměnou klempířských prvků okapů, případně atiky. Zhotovitelé, kteří prováděli tyto stavební práce si, zejména u těch krátkodobých, neuvědomovali rizika možného pádu materiálů, náradí nebo i pracovníků do prostorů, ve kterých se mohly pohybovat fyzické osoby, např. obyvatelé bytových domů. Nezabepečení ohrožených prostorů bylo zjišťováno i při používání zdvihacích nůžkových plošin při montážích zavěšené zdravotnické, kanalizačních potrubí, elektroinstalací pod stropní konstrukce v průběhu výstavby výrobních a skladovacích hal. Při manipulaci s materiálem pomocí jeřábů a jiné zdvihací techniky byly již téměř vždy nebezpečné prostory zajištěny ohrazením, nebo zejména střežením.

- **Zda výkopové práce a stěny výkopů jsou bezpečně zajištěny a jsou provedeny bezpečné výstupy a sestupy**

Při kontrolách výkopových prací na staveništích bylo velmi často zjištěno, že zhotovitelé nedostatečně, nebo vůbec, nezajistili stěny výkopů proti sesutí při pohybu pracovníků ve výkopu při hloubce od 1,5 m (1,3 m) do 2 m, kdy hrozilo riziko zavalení zeminou. Zaměstnanci, kteří v takto hlubokých výkopech prováděli pokládku inženýrských sítí, si riziko nepřipouštěli a mysleli si, že by v případě sesutí okamžitě z výkopu vyskočili. Zajištění bezpečných sestupů, výstupů pomocí žebříků, schodů nebo šikmých ramp do výkopů při takovýchto hloubkách zhotovitelé často vůbec neřešili. Nezapažené výkopy byly často zjištěny také u krátkodobých zemních prací a u prací prováděných na odlehlých místech staveníšť, kde tyto výkopy nebyly i v řadě případů ohrazeny, nebo jinak zabezpečeny proti pádu fyzických osob do výkopů. Zhotovitelé těchto prací pak uváděli, že provedené výkopy jsou ten samý den zasypány. Problém ale nastává při polední přestávce a opuštění pracoviště všemi zaměstnanci a pracovníky a bez zajištění alespoň střežení těchto nebezpečných prostorů. Při zemních pracích prováděných na veřejných prostranstvích bylo často zjišťováno nedostatečné nebo nevhodně provedené zajištění výkopů. Okraje výkopů byly mnohdy ve vzdálenosti menší než 0,5 m od okraje nadměrně zatěžovány (např. stavebními stroji, nákladními auty apod.).

- **Zda zaměstnavatel seznámil obsluhu stavebních strojů s místními provozními a pracovními podmínkami majícími vliv na bezpečnost práce a obsluha stroj ovládá v souladu s návodem výrobce**

Zaměstnavatelé zpravidla neseznámili obsluhu stavebních strojů s místními provozními a pracovními podmínkami majícími vliv na BOZP. Případně seznámení neobsahovala všechny informace a pokyny důležité pro zajištění bezpečné a zdravé neohrožující práce.

Nedostatky při vlastních kontrolách byly zjištěny často při pohybu fyzických osob (zaměstnanců, OSVČ) v dosahu stavebních strojů, kdy nebyly vymezeny a dodržovány zákazy vstupů do prostorů ohrožených činnostmi strojů. Zejména zaměstnanci se při ručním dočišťování výkopů, zásypů a obsypů často pohybovali v bezprostřední blízkosti ramene (lopaty) zemního stroje a neuvědomovali si rizik možného zasažení, nebo přimáčknutí. U stavebních strojů staršího data výroby, které provozovaly většinou OSVČ, nebyly při jejich provozech k dispozici průvodní nebo provozní dokumentace k těmto strojům a nebylo tak možno ověřit seznámení s návody výrobců s obsluhou a údržbou těchto strojů. U drobné mechanizace, často používané na staveništích, bylo zanedbáváno seznámení pracovníků (zaměstnanců) s obsluhou těchto strojů. Na stavbách se často vyskytující smykové nakladače (např. s označením UNC), které v řadě případů obsluhují libovolní zaměstnanci, a to bez ohledu na to, zda byli pro obsluhu těchto strojů řádně vyškoleni.

- **Zda je provoz staveništních rozvaděčů a pohyblivých přípojů prováděn v souladu s bezpečnostními předpisy**

Na staveništích je používáno velké množství EZ, zejména ruční elektrické nářadí. S tím souvisí potřeba zajištění přípojních míst pomocí dílčích (podružných) staveništních rozvaděčů a pohyblivých přívodů. Opakujícím se nedostatkem, bez ohledu na velikost kontrolovaných subjektů na staveništích, bylo nezajištění pohyblivých elektrických přírodních kabelů proti poškození, jak pohybem stavebních strojů a drobné mechanizace. Riziko úrazu elektrickým proudem vzrůstalo také vlivem povětrnostních podmínek a při provádění tzv. mokrých procesů na staveništích, kdy prodlužovací přívody k jednotlivým EZ nebyly řádně vyvěšovány, byly položeny na mokrých, nebo i kalužemi pokrytých podlahách. Staveništní rozvaděče byly provozovány bez platných revizí jen velmi výjimečně, zejména u stavebních prací prováděných v delším časovém horizontu, kdy nebyly již provedeny následné periodická kontroly a revize.

Shrnutí:

V oblasti stavebnictví bylo v roce 2021 inspektory z OIP uloženo v aktuálním kontrolním období, tzn. v rámci výše uvedené kontrolní činnosti, celkem 31 pokut v celkové výši 799 500 Kč.

Z výsledků kontrolní činnosti je patrné, že staveniště je stále jedním z nejrizikovějších pracovišť, na kterém se setkáváme s pracovními činnostmi obsahujícími rizika z různých odvětví.

U menších subjektů a OSVČ, které přebírají staveniště od hlavních zhotovitelů nebo velkých stavebních firem, nejsou úkoly v prevenci rizik dostatečně plněny. Tyto subjekty nemají zaveden systém vyhledávání rizik a vnitřních kontrol BOZP na staveništích.

Při porovnání zjištěných nedostatků s předcházejícím rokem lze konstatovat, že množství i druh porušení je ve většině případů přibližně stejný. Nejvíce nedostatků bylo zjištěno u pracovních činností spojených s pracemi ve výškách, u zajištění stavenišť, v přijímání opatření zaměstnavatelů k předcházení rizikům a také v provádění pravidelné údržby a kontroly strojů, technických zařízení a nářadí. Nejčastější příčinou vzniku PÚ byl i v letošním roce pád z výšky, a to zejména způsobený propadnutím, nebo sklouznutím ze střešní plochy. Na tyto práce se zvýšenou mírou rizik byly hlavními zhotoviteli a zhotoviteli stavebních prací smluvně najímáni OSVČ, nebo drobné podnikající právnické subjekty, které svoji vlastní bezpečnost často velmi zanedbávaly a svojí činností na staveništích ohrožovaly i ostatní zhotovitele.

Problémem je také to, že se každým rokem na stavbách pohybuje stále méně zkušených pracovníků. Nejde jen o zkušenosti v oblasti BOZP, ale i o stavební odbornost. Největším problémem byli nekvalifikovaní zaměstnanci (dělníci), většinou cizinci. Samozřejmě problém nebyl jen v kvalifikovanosti a kvalitě těchto zaměstnanců, ale i v samotném jejich přístupu k BOZP. Tyto fyzické osoby obecně nemají většinou pud sebezáchovy a vzhledem k tomu, že nebyli vychováni a naučeni vykonávat práci i s přihlédnutím k požadavkům na BOZP, připadá jim výkon jakékoliv práce přirozený a nespátřují v něm žádné nebezpečí. Absence dostatečně vyučených osob a osob znalých požadavků BOZP se každým rokem zvyšuje a s tím se i navyšují rizika spojená s vykonávanou prací. Dalším nešvarem bylo a je působení PFO na staveništích, které mají často omezené zdroje, možnosti i informace a celkovou BOZP nechtějí vůbec řešit. Některé si dokonce myslely, že je inspektoři z OIP nemohou kontrolovat, a tak nedodržovaly ani základní pravidla související s BOZP. U malých organizací a PFO se tak prohlubuje neznalost problematiky BOZP. U většiny subjektů byla zřetelná absence odborníků v oblasti BOZP. Problémy se objevovaly i u subjektů, kde dříve působili bezpečnostní technici, kteří byli uvolněni do jiných funkcí, nebo úplně propuštěni.

PFO, které vykonávaly nebezpečné práce, jako jsou práce ve výškách při montáži a demontáži dočasných stavebních konstrukcí, práce tesařské, klempířské a pokrývačské, přijímaly jakékoliv práce bez ohledu na rizika, kterým byly vystaveny. Nebezpečí vnímaly jako zbytečně zdržující faktor.

Na úroveň zajištění BOZP zhotovitelům mají vliv podmínky stanovené zadavateli, které se odráží v termínech k provedení prací, cenami zakázek a dalšími vlivy odrážejícími se v nedostatku kvalifikovaných pracovníků, a to i za cenu nedodržení samotných technologických postupů na stavbách.

Plnění kontrolní činnosti bylo výrazně ovlivněno absencí mnoha inspektorů z OIP. Jednalo se o jejich převedení na KHS na dobu 4–6 měsíců k provádění trasování v rámci šíření virového onemocnění COVID-19. Uvedené skutečnosti spojené s opatřeními proti šíření tohoto viru (zákaz cestování, omezování osobních kontaktů apod.) výrazně ovlivnily jak výběr kontrolovaných subjektů, tak i celkový počet provedených kontrol. Ani v této době však nebyly přerušeny kontroly příčin a okolností závažných a smrtelných PÚ, které probíhaly při dodržování všech stanovených hygienických opatření.

4.3 Prevence BOZP při přípravě a provádění staveb

Na základě ust. § 5 odst. 1 písm. h) zákona o inspekci práce se OIP vyjadřují k vybraným projektovým dokumentacím staveb určených pro užívání ve veřejném zájmu nebo jako pracoviště fyzických osob, zda splňují požadavky právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení.

Projektové dokumentace jsou vybírány k posouzení v souladu s vnitřním předpisem SÚIP. Ve svých vyjádřeních ke kontrolovaným projektovým dokumentacím OIP upozorňují předkladatele na nedostatky v oblasti plnění právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení a předcházení možnému vzniku PÚ. Dále také pak svojí účastí na kolaudačních řízeních staveb, kde lze podchytit řadu nedostatků vzniklých při provádění staveb, které by později během provozu a užívání staveb mohly vést ke vzniku mimořádných událostí (úrazy nebo havárie, ohrožení osob z řad veřejnosti apod.).

Kontrolou projektových dokumentací a následnou účastí na kolaudačních řízeních se významně ovlivňuje prevence v oblasti bezpečnosti práce a bezpečnosti technických zařízení z hlediska budoucích provozů.

Kontroly byly prováděny ve 2 oblastech:

- kontrola projektových dokumentací,
- účast na kolaudačních řízeních staveb.

Kontroly projektových dokumentací byly zaměřeny na obsahovou stránku předkládaných projektových dokumentací s ohledem na zajišťování BOZP.

Účast na kolaudačních řízeních se zaměřila na podchycení nedostatků BOZP při užívání staveb.

Kontroly a účast na řízení k povolení užívání staveb byly prováděny zejména u staveb:

- určených pro výrobu a skladování, ve kterých bude zaměstnáno více než 20 osob,
- určených pro zaměstnávání osob s omezenou schopností pohybu a orientace,
- určených pro shromažďování více než 200 osob a dále u staveb, ve kterých se nacházel prostor určený k shromažďování osob, v němž počet a hustota osob převyšoval mezní normové hodnoty a byl určen ke kulturním, sportovním a obdobným účelům [ve smyslu ust. § 3 písm. b) vyhl. č. 268/2009 Sb., která se zabývá technickými požadavky na stavby],
- určených pro výrobu a skladování nebezpečných chemických látek a směsí (dle zák. č. 350/2011 Sb.) s výjimkou skladů a výroben výbušnin,
- hromadných garáží – vícepodlažních (ČSN 73 6058, čl. 4.2.2 zabývající se jejich stavebním uspořádáním, čl. 4.2.3 řešící jejich dělení podle výšky podlahy k okolnímu terénu),
- jaderných elektráren,
- kotelen I. a II. kategorie (vyhl. č. 91/1993 Sb.) a dále kotelen s parními a kapalinovými kotli (VTZ) ve smyslu ust. § 2 odst. 1 písm. a) vyhl. č. 18/1979 Sb.,
- čerpacích stanic LPG/CNG,

- bioplynových stanic.

Projektové dokumentace

Dokumentace byly posuzovány z hlediska způsobu zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení pro výstavbu a budoucí provoz. Při posuzování projektové dokumentace staveb bylo zjišťováno, zda byla vyloučena, nebo na nejnížší dosažitelnou míru snížena rizika možného ohrožení zdraví a života osob, tj. zda tato řešení splňují bezpečnostní požadavky, které se vztahují na danou stavbu zvláště pak:

- u staveb s provozním, výrobním nebo technickým zařízením údaje o tomto zařízení a řešení skladování a vnitřní dopravy, včetně ploch pro obsluhu, údržbu a opravy,
- opatření k zajištění BOZP, stanovené na základě zhodnocení všech předvídatelných rizik možného ohrožení zaměstnanců a jiných osob při budoucím provozu,
- umístění a prostorové uspořádání strojů (zařízení), popřípadě jejich souborů,
- způsob odvádění odpadních látek a emisí,
- podmínky pro zhotovení elektrických instalací (stanovení vnějších vlivů),
- zabezpečovací, pojistná a regulační zařízení,
- údaje o způsobilosti stavby (během výstavby i provozu) řešit mimořádné situace při vzniku nehodové události – únikové východy, stabilní zařízení k likvidaci následků událostí (např. záchytné jímky apod.),
- konstrukční řešení, popřípadě opatření umožňující bezpečnou obsluhu, údržbu nebo opravu stavby v době jejího užívání (např. kotvici místa pro pomocné stavební konstrukce, technické konstrukce, popřípadě OOPP proti pádu z výšky, pohyblivé pracovní plošiny, přístupy k nadstřešním částem stavby, jako jsou komíny, zařízení vzduchotechniky, chladičí zařízení, čištění světlíků apod.),
- způsob zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení pro výstavbu a budoucí provoz.

Kolaudační řízení

Při řízení k vydání kolaudačních souhlasů uplatňovali inspektoři z OIP požadavky právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce, a to zejména zda:

- byly odstraněny nedostatky zjištěné při posouzení projektové dokumentace stavby,
- byly odstraněny nedostatky vyplývající ze změn realizovaných v průběhu výstavby,
- stavba je provedena podle schváleného projektu a případné změny jsou vyznačeny v původní projektové dokumentaci,
- provedení stavby odpovídá požadavkům právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce,
- umístění a prostorové uspořádání strojů (zařízení), popřípadě jejich souborů, včetně dopravních a manipulačních ploch a ploch pro obsluhu a údržbu, odpovídá požadavkům právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce,
- byla realizována opatření k zajištění bezpečnosti práce, stanovené na základě zhodnocení všech předvídatelných rizik možného ohrožení zaměstnanců, popřípadě jiných osob či majetku,
- byla realizována konstrukční řešení, popřípadě opatření umožňující bezpečnou obsluhu, údržbu nebo opravu stavby (její části) po dobu jejího užívání,
- byla funkční ochranná zařízení,
- byly provedeny všechny příslušné revize a zkoušky instalovaného zařízení.

Celkem bylo posouzeno 1 858 projektových dokumentací ke stavebnímu řízení.

Tab. č. 22 – Projektové dokumentace dle OIP

Ukazatel	OIP								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrolovaných projektových dokumentací ke stavebnímu řízení	96	330	330	180	342	195	227	158	1 858

Tab. č. 23 – Řízení k vydání kolaudačního souhlasu dle OIP

Ukazatel	OIP								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrol k vydání kolaudačního řízení	14	148	315	111	195	65	49	38	935

Projektové dokumentace

Při posuzování projektových dokumentací byla náležitá pozornost věnována nejen posouzení podmínek pro provádění staveb z hlediska BOZP, ale i pro budoucí bezpečný provoz staveb, včetně zajištění BOZP zaměstnanců, kteří provádí údržby, opravy a revize stavebních konstrukcí, strojů a zařízení. Na posuzování projektových dokumentací se podíleli i inspektoři z OIP se specializacemi na VTZ.

Předkládané dokumentace v mnoha případech neměly dostatečnou vypovídající schopnost o řešení rizik při výstavbě i budoucím provozu a až na výjimky přetrvávala snaha předkládat dokumentace jen v minimálním rozsahu. V technických zprávách byly odkazy na neplatné právní předpisy a technické normy. Neúplné projektové dokumentace byly vráceny k doplnění a opětovnému předložení k posouzení.

Nejčastější důvody vrácení projektových dokumentací staveb k doplnění:

- v technických zprávách při výkopových pracích byly uváděny parametry zabezpečení výkopů, které neodpovídaly, nebo byly v rozporu s ust. z NV č. 591/2006 Sb.,
- projektové dokumentace dostatečně neřešily způsob zajištění BOZP při výstavbě a při užívání,
- v technických zprávách se objevovaly již zrušené nebo neplatné právní předpisy, jako např. vyhl. č. 324/1990 Sb. nebo neplatné technické normy,
- v předložených projektových dokumentacích v části „Silnoproudá elektrotechnika a ochrana před bleskem“ chyběl v mnoha případech dokument „protokol o určení vnějších vlivů“,
- chyběla technologická část projektu týkající se výroby a skladování včetně vnitřní dopravy.

Předkládané projektové dokumentace v mnoha případech upřednostňovaly architektonické a technické řešení a méně se zabývaly BOZP při provádění, užívání a udržování staveb včetně působení předvídatelných vlivů. Vzhledem k celkové závažnosti je této problematice věnována stálá odpovídající pozornost. V rámci prováděného poradenství jsou často vyřešeny nedostatky ještě před podáním dokumentací s žádostmi o posouzení.

Kolaudační řízení

Při výběru a zvažování účasti inspektorů z OIP na kolaudačních řízeních byly upřednostňovány stavby většího rozsahu a stavby se zvýšenými riziky možného vzniku úrazů dle Metodického pokynu generálního inspektora SÚIP, stavby s provozem výrobního a skladového charakteru a stavby, u kterých byla posuzována projektová dokumentace. V těchto případech se také zjišťovalo, zda byly odstraněny závady, na které bylo upozorněno již při posuzování projektové dokumentace.

Nejčastější závady zjištěné při řízeních k vydání kolaudačních souhlasů:

- nevyznačení komunikací na pracovišti, jejich barevné neodlišení od ostatních ploch ohraničujícími pruhy nebo jinou barvou povrchu, neodlišené nástupní a výstupní schodišťové stupně, neoznačené snížené a zúžené profily,
- neoznačené průhledné dveře a prosklené dveře, dále též neoznačené prosklené nebo průsvitné stěny a příčky, ve výšce 1,1 m až 1,6 m nad podlahou podle ust. § 4 odst. 1 NV č. 101/2005 Sb., bod jeho přílohy 3.4.2.,
- volné okraje zvýšených komunikací nebo schodišť nebyly opatřeny předepsaným zábradlím nebo zajištěny proti pádu osob, podle požadavku ust. § 4 odst. 1 NV č. 101/2005 Sb., bod jeho přílohy 3.3.5. a podle ust. § 27 odst. 1 vyhl. č. 268/2009 Sb. Použitá zábradlí neměla požadované výplně podle čl. 5.4.3 ČSN 74 3305,
- neoznačování příslušnými piktogramy jednotlivých prostor staveb (kotelny, kompresorovny, technické místnosti apod.),
- ve skladech a vestavěných nástavbách nebyly tabulky (označení) určující maximální přípustnou nosnost podlahy,
- spodní hrany zdvižných vrat nebyly opatřeny bezpečnostním označením např. šikmým bezpečnostním šrafováním, podle ust. § 3 odst. 7 NV č. 375/2017 Sb.,
- regály neoznačené štítky s uvedením největších nosností buněk a nejvyšších počtů buněk ve sloupcích,
- neoznačené jističe v podružných rozvaděčích,
- absence nebo vady při řešení údržby objektů – zajištění při údržbě na střeších, čištění světlíků apod.,
- umístění a uspořádání strojů a zařízení (odstupy od zdí staveb a jiných technických zařízení, rozvaděčů, hlavních uzávěrů apod.) včetně dopravních a manipulačních ploch a ploch pro údržbu a obsluhu, které v ojedinělých případech neodpovídaly požadavkům právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP,
- při závěrečných kontrolních prohlídkách byly stavby ještě nedokončeny, případně chyběly některé doklady nutné k uvedení do provozu (doklady týkající se revizní činnosti, závazná stanoviska TIČR z hlediska EZ třídy I. ve smyslu vyhl. č. 73/2010 Sb. apod.). Z uvedených důvodů bylo nutné v některých případech vykonat opakovanou fyzickou prohlídku stavby, z důvodu kontroly odstranění nedostatků,
- absence návodu na používání systému zachycení pádu na plochých střeších,
- poslední dobou rozšířená praxe, kdy řada zadavatelů staveb i v souladu s požadavkem stavebních úřadů požaduje provést kontrolu kolaudovaných objektů v předstihu. Tím dostávají zadavatelé možnost ještě před samotným jednáním stavebního úřadu vytknuté nedostatky, mnohdy způsobené nedokončením stavby, odstranit a inspektorům z OIP doložit, že stanovisko ke kolaudaci je bez závad.

V případě uplatňovaných požadavků na odstranění větších závad byly stanoveny lhůty pro jejich odstranění. V několika případech nebyly vydány souhlasy s uvedením staveb do provozu, nebo byl souhlas podmíněn odstraněním nedostatků před uvedením staveb do provozu. Nesouhlasné a podmíněné souhlasy pro uvedení staveb do provozu se ve většině případů týkaly PZ a EZ.

Velký vliv účasti inspektorů z OIP, při schvalování projektových dokumentací a při povolování staveb v rámci závěrečných kontrolních prohlídek za účelem vydání kolaudačních rozhodnutí na celkovou prevenci v oblasti BOZP včetně VTZ, je nepopíratelný a nezpochybnitelný. Je to nejúčinnější nástroj, který vítají investoři a provozovatelé, protože je tak možno odstranit velké množství nedostatků v oblasti BOZP a VTZ většinou na náklady zhotovitele. Zhotovitel je těmito kontrolami nucen provádět stavby kvalitněji, tak aby byly bezpečnější. Odstranění zjištěných závad má většinou efekt násobnosti

odstraňování závad, protože si zhotovitel již málokdy dovolí opakovat závady zjištěné při kolaudačních řízeních.

Inspektoři z OIP se zaměřují v průběhu kolaudačních řízení na podchycení nedostatků, které by mohly negativně ovlivňovat BOZP při užívání staveb. Jedná se většinou o stavby, kde by v případě vydání kolaudačních souhlasů, nebo povolení užívání staveb bez přítomnosti inspektorů z OIP, a tedy nezjištění případných závad, mohlo s velkou pravděpodobností dojít ke vzniku mimořádných událostí, jako jsou např. PÚ, havárie, ohrožení osob z řad veřejnosti apod.

4.4 Doprava

Oblast dopravy je dlouhodobě oblastí s vysokou mírou pracovní úrazovosti. Zejména z tohoto důvodu se v této oblasti věnuje velká pozornost kontrolám plnění povinností zaměstnavatelů při organizování BOZP, přijímání opatření k předcházení rizikům, seznamování zaměstnanců s předpisy k zajištění bezpečnosti práce pro konkrétní pracovní pozice i pracovní činnosti prováděné na pracovištích, dodržování pokynů výrobců techniky uvedených v návodech k obsluhám a údržbám, ověřování odborných a zdravotních způsobilostí řidičů, poskytování OOPP a také organizování PD zaměstnanců v dopravě. I v roce 2021 byla do kontrolní činnosti opakovaně zahrnuta kontrola PD strojvedoucích.

K realizaci kontrolní činnosti v dopravě byly vybrány subjekty poskytující služby v souvislosti s dopravou (logistická střediska, výcviková střediska, opravny kolejových vozidel, pneuservisy, dopravci městské hromadné dopravy). V případě kontroly pracovního režimu strojvedoucích OIP vybral dle vlastního uvážení 1 společnost provozující drážní dopravu.

V rámci kontrolní činnosti byl opět kladen důraz na prevenci rizik a prosazování bezpečnějších a zdravějších podmínek na pracovištích, které souvisí se zlepšováním kvality pracovních míst a pracovních podmínek.

Přestože v rámci kontrolní činnosti nebylo možno provádět kontroly zahájené na základě podnětů, některé OIP tuto podmínku nedodržely a výsledky kontrolní činnosti mohly být touto skutečností ovlivněny.

Kontroly byly zaměřeny zejména na:

- prevenci rizik, a to vyhledávání rizik a provádění pravidelné kontroly úrovně BOZP na pracovišti,
- péči o zaměstnance, jejich odbornou a zdravotní způsobilost, školení k zajištění BOZP včetně školení o rizicích konkrétně vykonávané práce a přijímání opatření k eliminaci rizik,
- poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik, stav OOPP a jejich používání zaměstnanci,
- bezpečnost práce na pracovišti, pracovní a technologické postupy pro činnosti vykonávané na pracovišti, průvodní a provozní dokumentaci strojů a zařízení; posouzení stavu technického zařízení uvedeného v dokumentaci vzhledem k reálnému stavu,
- organizování a dodržování pracovního režimu řidičů silničních vozidel,
- organizování pracovního režimu strojvedoucích.

V roce 2021 bylo provedeno celkem 230 kontrol u 224 subjektů provozujících činnost v oblasti dopravy. Do kontrolního vzorku byly zahrnuty nejen velké podniky, ale i PFO, kterých bylo v tomto kontrolním období zkontrolováno 37. Během kontrol bylo zjištěno 433 porušení. U 70 kontrol v oblasti dopravy nebylo zjištěno žádné porušení. Tento údaj koresponduje se stavem v předchozím kontrolním období, kdy i nyní třetina kontrolovaných subjektů prošla bez zjištění porušení.

Tab. č. 24 – Vybrané ukazatele v dopravě dle OIP

Ukazatel	OIP								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrolovaných subjektů	13	23	25	27	51	14	65	10	224*
Počet kontrol	13	23	25	27	51	14	66	11	230
Počet zjištěných porušení	20	42	42	96	89	37	90	17	433
Počet opatření	0	0	1	0	0	0	0	0	1

Pozn.: *Subjekty nelze sčítat, 1 subjekt mohl být kontrolován více OIP.

Kontroly v roce 2021 byly prováděny se stejným zadáním jako v roce 2020. Oba roky byly obdobně poznamenány protiepidemiologickými opatřeními. Z toho důvodu lze tyto 2 kontrolní období vzájemně porovnávat.

Nejčastěji se vyskytující porušení bylo v roce 2021 spatřováno v nedostacích v organizování PD zaměstnanců v dopravě. V rámci kontrolní činnosti bylo zjišťováno, zda zaměstnavatelé řádně vedou evidenci PD v souladu s požadavkem zákoníku práce. Zda poskytovali nejdéle po 6 hodinách přestávky v práci na jídlo a oddech, zda dodržovali a plánovali maximální délky 13hodinových směn u řidičů silničních vozidel, a jak dodržovali u organizování PD odpočinek mezi směnami a v týdnu.

Tab. č. 25 – Typy objektů a srovnání zjištění s předchozím kontrolním obdobím

Typ objektu	Počet v roce 2021		Počet v roce 2020	
	porušení	subjekty	porušení	subjekty
Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích	107	61	113	74
Zdravotní a odborná způsobilost v dopravě	45	43	75	39
PD v dopravě pro BOZP	128	45	52	26
Provoz a údržba silničních vozidel	54	37	52	37
Výrobní a provozní budovy	12	6	40	20
Sklady a skladování	9	11	18	11
OOPP	13	12	10	10
PD	12	8	6	4

Další kontrolovanou oblastí s nejvíce nedostatky byla oblast řízení péče a bezpečnost práce v organizacích, která úzce souvisí s riziky, jako je vyhledání, vyhodnocení, odstraňování rizik nebo minimalizování působení neodstranitelných rizik, seznámení a udílení vhodných pokynů k zajištění BOZP a dále pak oblast školení a další povinnosti zaměstnavatele včetně pravidelné kontroly úrovně BOZP a dalších povinností vytvářet bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací BOZP a přijímání opatření k předcházení rizikům.

Tab. č. 26 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů v dopravě

Předpis	Počet porušení	% vyjádření daného porušení
zákoník práce	216	49,8
zák. č. 309/2006 Sb.	62	14,3
NV č. 589/2006 Sb.	79	18,2
NV č. 168/2002 Sb.	20	4,6
Nářizení ES č. 561/2006	8	1,8
NV č. 101/2005 Sb.	26	6,0
NV č. 378/2001 Sb.	9	2,0
Ostatní	13	3,0
Celkem	433	100

Oblast provozu a údržby silničních vozidel, která byla třetí nejvíce zastoupenou oblastí co do počtu porušení, zahrnovala stanovení pracovních postupů, vypracování místních provozních bezpečnostních předpisů (dále jen „MPBP“), organizování práce, a v případě dílen také povinnost pravidelně a řádně udržovat, kontrolovat a revidovat výrobní a pracovní prostředky a zařízení.

Zhodnocení výsledku kontrol dle zaměření:

- **Prevence rizik a prosazování bezpečnějších podmínek na pracovišti, vedoucích ke zlepšování kvality pracovních míst a pracovních podmínek, vyhledávání rizik a provádění pravidelné kontroly úrovně BOZP na pracovišti**

Oblast prevence rizik byla nejčastěji zpracována obvyklou formou vyhledávání rizik a stanovení opatření k jejich minimalizaci. V současné době tuto oblast zpravidla za zaměstnavatele zpracovávají OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik podle ust. § 9 zák. č. 309/2006 Sb. V této části kontroly některé kontrolované subjekty předkládaly dokumentace o vyhledaných a vyhodnocených rizicích prací a o opatřeních přijatých proti jejich působení s velmi obširnými rozsahy. Kontrolou bylo následně zjištěno, že dokumentace obsahovaly i činnosti, které u kontrolovaných subjektů vůbec neprobíhaly, a proto vyhledaná rizika nekorespondovala s činnostmi probíhajícími na pracovištích. Celkově lze konstatovat, že většina kontrolovaných subjektů měla zaveden nějaký vnitřní systém řízení BOZP a kontroly práce a formálně si tak svou zákonnou povinnost splnila. Pouze u 3 kontrolovaných subjektů bylo zjištěno, že zde nebyly prováděny pravidelné kontroly BOZP na pracovištích podle ust. § 108 zákoníku práce.

- **Péče o zaměstnance, jejich odbornou a zdravotní způsobilost, školení zaměstnanců o předpisech k zajištění bezpečnosti práce, školení o rizicích konkrétně vykonávané práce a opatření k jejich eliminaci a ověření znalostí**

Kontrolou bylo zjištěno u 45 kontrolovaných subjektů, že tyto neprováděly vstupní lékařské prohlídky nebo periodické lékařské prohlídky v předepsaných termínech anebo předkládaly ke kontrole lékařské prohlídky, které zaměstnanci absolvovali u předchozích zaměstnavatelů. Část kontrolovaných subjektů se odkazovala na určité výjimky v zajišťování lékařských prohlídek, které byly stanoveny s ohledem na vývoj pandemické situace způsobené virovým onemocněním COVID-19 a zaměstnavatelé se i po uplynutí všech lhůt na ně stále odkazovali. Inspektoři z OIP konstatovali, že velká část zaměstnavatelů nadále zaměřovala povinné lékařské prohlídky k řízení motorových vozidel prováděných podle silničního zákona s pracovnělékařskými prohlídkami prováděnými podle zákona o specifických zdravotních službách. Školení k zajištění BOZP ve většině případů prováděly OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. Byla zjištěna rozdílná kvalita tohoto prováděného školení, odvíjející se ze znalostí a profesionality konkrétní OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. Inspektorům z OIP byly v některých případech předloženy osnovy z těchto školení, kde bylo uvedeno, že zaměstnavatelé seznámili zaměstnance s vnitřními předpisy zaměstnavatelů a s návody pro obsluhu, ale nebylo již uvedeno, kterých konkrétních předpisů se uvedená školení týkala. V 6 případech neměli zaměstnavatelé stanoveny způsoby k ověřování znalostí zaměstnanců.

- **Poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik, stav OOPP a jejich používání zaměstnanci**

Nedostatky v oblasti poskytování OOPP byly zjištěny u 13 kontrolovaných subjektů. Bylo zjištěno, že zaměstnavatelé neměli vypracované seznamy OOPP na základě vyhodnocení rizik, ale přesto zaměstnancům poskytovali OOPP na základě vlastního uvážení. Rovněž byly zjištěny případy nevydání všech stanovených OOPP. U některých dopravců byla část výbavy OOPP umístěna jako součást vybavení vozidla z důvodu požadavku zákaznických firem, kde docházelo k nakládce nebo vykládce zboží. V těchto případech bylo vytykáno, že nelze poskytovat zejména ochranný pracovní oděv, rukavice, brýle, ani pracovní obuv společně pro ostatní zaměstnance – řidiče používající stejné vozidlo, jednak z hygienického důvodu, ale ani z důvodu, že pokud má jít o OOPP, nelze je poskytnout

v univerzální velikosti, kdy nejsou přizpůsobeny fyzickým předpokladům a požadavkům každého z řidičů a tím přestávají plnit funkci bezpečného ochranného prostředku. V dokumentacích k OOPP chyběly přesné specifikace pro konkrétní pracovní obuv, pracovní oděv nebo rukavice.

- **Bezpečnost práce na pracovišti, pracovní a technologické postupy pro činnosti vykonávané na pracovišti, průvodní a provozní dokumentaci strojů a zařízení; posouzení stavu technického zařízení uvedeného v dokumentaci vzhledem k reálnému stavu**

Tato část kontroly byla zaměřena převážně na pracoviště, jakými byly například dílny, pneuservisy, technická zařízení, elektrické stroje a na elektrická nářadí v nich používaných. Nedostatky byly konstatovány ve vztahu k požadavkům upraveným v NV č. 101/2005 Sb., jako neoznačení spodní hrany vrat do dílen, neoznačení manipulačního prostoru kolem pracovních jam, neoznačení potrubního vedení rozvodu vzduchu. Inspektoři z OIP zjistili, že na některých pracovištích nebyly k dispozici návody k obsluze provozovaných zařízení (např. zvedací zařízení v pneuservisech), včetně provedení revizí uvedených zařízení. Celkově došlo u 18 subjektů k porušení legislativních povinností ve vazbě na NV č. 101/2005 Sb.

- **Organizování a dodržování stanoveného pracovního režimu zaměstnanců, řidičů a strojvedoucích**

Nejčastěji se vyskytujícím porušením bylo při kontrolách organizování PD zaměstnanců v dopravě zjištěno u nedodržení odpočinku mezi směnami – zjištěno celkem 28 porušení. Lze předpokládat, že toto porušení vznikalo jako důsledek vlivu již uvedené pandemie, kdy dopravci chtěli dostát svým závazkům, ať pod hrozbou sankcí nebo u autobusové dopravy povinností zajistit dopravní obslužnost. Společnou kontrolovanou problematikou u všech subjektů, nejen dopravců, bylo vedení evidence PD v souladu s požadavky zákoníku práce. Zjištěná porušení se týkala 15 zaměstnavatelů v dopravě. Ještě pořád přetrvávaly případy, kdy zaměstnavatelé vedli evidenci PD pouze jako přítomnost zaměstnanců na pracovištích. V některých případech došlo k vědomému nedoložení evidence PD, a to na radu právních zástupců kontrolovaných subjektů. V těchto případech byly aktivity řidičů prověřovány z jiných dokladů, předložených ke kontrole. Dalším zjišťovaným porušením bylo neposkytnutí přestávky v práci na jídlo a oddech nejdéle po 6 hodinách práce. Toto porušení bylo zjištěno ve 20 případech.

U 13 řidičů silničních vozidel bylo zjištěno nedodržení maximální délky 13hodinových směn u 8 dopravců. U zaměstnanců městské hromadné dopravy bylo zjištěno nedodržení povolené maximální délky směn ve 4 případech u 3 dopravců a nedodržení stanovené týdenní PD ve 2 případech u 2 dopravců. Překvapivým bylo zjištění, že někteří zaměstnavatelé, ať dopravci městské hromadné dopravy nebo dopravci kamionové dopravy, délku směn delších než 13 hodin takto i plánovali.

V pracovním režimu strojvedoucích byly zjištěny nedostatky u 2 subjektů, a to v 1 případě nedodržení délky směny a v 1 případě šlo o nedodržení odpočinku mezi směnami.

Kontrolou byl zjištěn dopravce mezinárodní kamionové přepravy, který ve „směrnici pro dopravu“, v části vztahující se k PD řidičů nákladních vozidel nesprávně uváděl délku trvání bezpečnostní přestávky v délce 30 minut po 4,5 hodinách jízdy a umožňoval ji přerušovat na několik částí v délce trvání alespoň 10 minut, což je zcela v rozporu s nařízením ES č. 561/2006.

Shrnutí:

Provedenými kontrolami nebyla zjištěna závažná porušování požadavků právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce. Jednalo se spíše o ojedinělé případy, a to zejména v malých provozech, o malém počtu zaměstnanců. Pokud se jednalo o větší subjekty, ty byly vesměs vybaveny moderním zařízením splňujícím požadavky právních předpisů a zaměstnanci byli vyškoleni k bezpečné obsluze.

Značná část kontrolovaných subjektů přenášela zajištění systému řízení BOZP na OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. Zde je třeba upozornit na to, že ne vždy kontrolované subjekty zcela spolupracovaly s těmito OZO a docházelo tak k nesrovnalostem v některém ze stupňů řízení BOZP.

V oblasti dopravy byla v roce 2021 inspektory z OIP uložena v aktuálním kontrolním období, tzn. v rámci výše uvedené kontrolní činnosti, celkem 1 pokuta v celkové výši 22 000 Kč. Byla zohledněna situace, kterou kontrolované subjekty musely řešit v souvislosti s epidemiologickou situací způsobenou virovým onemocněním COVID-19. Současně je možno konstatovat, že vzrůstá počet subjektů, kde BOZP hraje důležitou roli a kontrolou u těchto subjektů nebyly zjištěny nedostatky. V kontrolovaném období bylo z provedených 230 kontrol 70 kontrol bez nedostatků. V případech zjištěných porušení šlo spíše o ojedinělé případy.

Přes výše uvedené, však nadále u těchto zaměstnavatelů zůstává riziko vzniku PÚ v souvislosti s provozem, údržbami a servisy silničních vozidel. Je tak žádoucí i nadále na tyto subjekty v dopravě preventivně působit, neboť se zvyšováním nároků na pracovní výkonnost zaměstnanců v dopravě roste i pravděpodobnost vzniku kolizních situací.

Závěrem lze konstatovat, že kontroly inspektorů z OIP u zaměstnavatelů s vozovým parkem jsou i nadále přínosné, a to jak pro samotné zaměstnavatele, tak celospolečensky. Zjištěné nedostatky byly těmito inspektory prokonzultovány se statutárními orgány zaměstnavatelů, čímž zaměstnavatelé získali mnoho dalších potřebných informací souvisejících s řešením BOZP v konkrétních podmínkách svých pracovišť.

4.5 Zemědělství a potravinářský průmysl

Při provádění kontrol strojů a technických zařízení (obecně řečeno zařízení) v oblasti zemědělství a potravinářského průmyslu jsme se i v roce 2021 setkávali se skutečností, že tato zařízení nebyla v mnoha případech ze strany zaměstnavatelů řádně a bezpečně provozována. Velké množství těchto zařízení měla nefunkční ochranná zařízení, která byla buď poškozena či jednoduše vyřazena z provozu. Zaměstnanci, kteří obsluhovali tato zařízení, byli a jsou v důsledku nedostatečného seznámení s prací na těchto zařízeních, prováděním oprav či údržby těchto zařízení, mnohdy ohroženi na svém zdraví, případně i na svých životech.

Zaměstnavatelé u provozovaných zařízeních na nich ve velké míře neprováděli pravidelné kontroly a revize, při zjištění závad při kontrole či revizi tyto nebyly odstraňovány. Zařízení mnohdy nebyla v dobrém technickém stavu, chyběla k nim průvodní a provozní dokumentace apod. Tyto skutečnosti vyplývaly i z prováděných kontrol příčin a okolností vzniku PÚ u těchto zařízení.

Dále se při kontrolách inspektoři z OIP zaměřovali na vyhodnocení rizik pro práci na daných zařízeních a pro přidělování OOPP obsluhám zařízení, zda OOPP byly zaměstnancům poskytovány dle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik, zda tyto OOPP zaměstnanci skutečně používali a zda zaměstnavatelé toto používání přidělených OOPP kontrolovali. Součástí kontrolní činnosti inspektorů z OIP bylo také prověřování kvalifikace a zdravotní způsobilosti obsluhy zařízení.

Na kontrolách se na jednotlivých OIP podíleli primárně inspektoři se zaměřením na zemědělství a potravinářský průmysl. Kontroly v oblasti bezpečného používání zařízení v zemědělství a potravinářském průmyslu se prováděly přednostně u subjektů, u kterých došlo ke vzniku PÚ, bez ohledu na velikost subjektu. Při kontrolách tito inspektoři vycházeli ze zkušeností získaných z kontrolní činnosti z předchozích let.

Cílem kontrol bylo prověření, zda zaměstnavatelé bezpečně provozovali zařízení v oblasti zemědělství a potravinářského průmyslu tak, aby nebyli ohroženi jejich zaměstnanci a další fyzické osoby na zdraví

a životě, a také aby inspektoři z OIP v rámci prevence působili na zaměstnavatele a případně jim poskytli základní poradenství v dané oblasti.

Kontroly byly zaměřeny zejména na:

- kontrolu školení zaměstnanců (především seznámení s návodem k obsluze zařízení nebo MPBP) včetně jejich zdravotní způsobilosti,
- kontrolu vyhodnocení rizik pro práci na těchto zařízeních a kontrolu vyhodnocení rizik pro přidělování OOPP pro obsluhu zařízení, zda zaměstnavatelé kontrolují používání přidělených OOPP a zda na vlastní náklady tyto OOPP udržují v použitelném stavu,
- kontrolu provozní dokumentace zařízení používaných v zemědělství a potravinářství (např. linky na sklizeň píce a kukuřice a pro výrobu krmných směsí, potravinářská výrobní technologie pro výrobu masa, mléka, cukrovinek atd.) – zejména návody výrobců k obsluze a údržbě nebo MPBP ke kontrolovaným zařízením,
- kontrolu provozu a používání stabilních skladovacích zařízení sypkých hmot, zařízení pro plynulou dopravu nákladů a kontrolu skladového hospodářství,
- kontrolu ochranných a zabezpečovacích prvků zařízení a způsob zajištění zařízení proti zneužití,
- kontrolu provádění pravidelných revizí, kontrol a údržby zařízení včetně vedení dokumentace o této činnosti.

Při plnění této kontrolní činnosti bylo OIP provedeno celkem 317 kontrol u 315 kontrolovaných subjektů. Při těchto kontrolách bylo zjištěno 963 porušení. Z tohoto počtu kontrol nebyly zjištěny žádné nedostatky u 94 provedených kontrol.

V následující tabulce jsou uvedeny konkrétní informace o provedených kontrolách a počtu zjištěných porušení na jednotlivých OIP.

Tab. č. 27 – Vybrané ukazatele v zemědělství a potravinářském průmyslu dle OIP

Ukazatel	OIP								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrolovaných subjektů	27	17	33	82	28	54	39	36	315*
Počet kontrol	27	17	33	83	28	54	39	36	317
Počet zjištěných porušení	57	86	95	84	114	309	95	123	963
Počet opatření	0	0	0	2	0	0	2	0	4

Pozn.: *Subjekty nelze počítat, 1 subjekt mohl být kontrolován více OIP.

Následující tabulka uvádí soupis nejčastěji porušovaných právních předpisů. Nejčastěji zjišťovaná porušení se týkala nedodržování zákoníku práce, zák. č. 309/2006 Sb. a NV č. 101/2005 Sb.

V tabulce je uvedeno i procentuální zastoupení zjištěných porušení jednotlivých právních předpisů.

Tab. č. 28 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů v zemědělství a potravinářském průmyslu

Předpis	Počet porušení	% vyjádření daného porušení
zákoník práce	262	27,2
zák. č. 309/2006 Sb.	260	27,0
NV č. 101/2005 Sb.	235	24,4
NV č. 378/2001 Sb.	174	18,1
NV č. 27/2002 Sb.	9	0,9
NV č. 168/2002 Sb.	6	0,6
Ostatní	17	1,8
Celkem	963	100

Zhodnocení výsledků kontrol dle zaměření:

- **Kontrola školení zaměstnanců (především seznámení s návodem k obsluze zařízení nebo MPBP) včetně jejich zdravotní způsobilosti**

Během provádění kontrol inspektory z OIP bylo u zaměstnavatelů zjištěno, že tito ve valné většině případů seznamovali a proškolovali své zaměstnance s návody k obsluze a údržbě, či s MPBP jimi používaných zařízení. Mírně horší byla situace u OSVČ, kteří mají zaměstnance. Zaměstnavatelé mnohdy uvedené návody k obsluze zařízení nebo MPBP nevlastnili. I v takových případech však bylo ze strany inspektorů z OIP zjištěno, že s návody či MPBP jimi provozovaných zařízení své zaměstnance seznámili. Toto bylo zapříčiněno především ze dvou důvodů: buď uvedený návod či MPBP zařízení nemohli dohledat (ztráta návodu, jeho zničení či poškození), nebo tyto návody či MPBP fakticky nikdy nevlastnili a chtěli pouze naoko dostát zákonným požadavkům. Zaměstnanec obsluhující zařízení s ním tak nemohl být fakticky seznámen a proškolen, zaměstnavatel to provedl z důvodu vyhnutí se případného postihu ze strany kontrolního orgánu. Dále bylo při kontrolách ze stran inspektorů z OIP zjištěno, že zaměstnavatelé seznamovali své zaměstnance s návody či MPBP všech zařízení, která se u zaměstnavatelů vyskytovala. Pro toto měli většinou zpracován seznam všech zařízení jimi provozovaných, a tento seznam s poznámkou, že byl seznámen a porozuměl seznámení, zaměstnanec pouze podepsal. V mnoha případech se jednalo o vyšší desítky různorodých zařízení (od vrtačky po traktor). Je pak otázkou, k čemu takové seznámení sloužilo, když dle harmonogramu jednotlivých zaměstnavatelů toto probíhalo v rámci školení BOZP a požární ochrany, které dohromady trvala např. pouze 2 hodiny. Za takovýto časový interval nemohli zaměstnanci uvedené návody či MPBP od zařízení ani prolistovat, natož se s nimi seznámit a porozumět základním požadavkům na zařízení. Nehledě na to, že v rámci školení se za daný časový úsek měli probrat i ostatní oblasti BOZP a požární ochrany.

Školení zaměstnanců by nemělo obsahovat pouze část teoretickou, tedy seznámení a proškolení s návody výrobců zařízení či MPBP, ale i část praktickou. Při této části školení by si zaměstnanci měli zařízení tzv. „osahat“. V oblasti zemědělství a potravinářského průmyslu se používají často velmi složitá zařízení, jejichž obsluha se bez podrobného praktického proškolení a zaučení na daném zařízení neobejde. Mnoho větších zaměstnavatelů provádí praktické zaučení na zařízeních za pomoci zkušených zaměstnanců, kteří na zařízení již nějakou dobu pracují a mají o jeho bezpečném používání dostatečné znalosti. Tito zaměstnanci pak dělají novým obsluhám těchto zařízení po určitou dobu jakési mentory a seznamují je se správnou obsluhou těchto zařízení. Tato varianta praktického zaučení nových zaměstnanců při obsluze zařízení se jeví jako ideální. Ne u všech zaměstnavatelů je tato varianta možná. Především menší zaměstnavatelé nemají potřebné kapacity na to, aby se jejich zaměstnanci mohli po určitou dobu věnovat zaučení nového zaměstnance. V takových případech pak probíhá pouze formální „praktické“ zaučení zaměstnance tím, že podepíše prezenční listinu školení a tím je toto ukončeno.

Při kontrolách ze strany inspektorů z OIP byly často zjišťovány nedostatky ve vedení dokumentace o seznámení zaměstnanců s vnitřními předpisy a návody k obsluze, eventuálně s MPBP používaných zařízení. Jednalo se např. o seznámení s jiným typem zařízení, byť od stejného výrobce, seznámením s návodem, kterým zaměstnavatel nedisponoval, seznámením s MPBP, které neobsahovaly veškeré potřebné informace pro obsluhu zařízení k jejímu bezpečnému používání.

V rámci provádění kontrol inspektory z OIP v oblasti zdravotní způsobilosti zaměstnanců byla situace odlišná od předchozích let. V rámci nouzového stavu vyhlášeného v ČR v roce 2021 bylo zaměstnavatelům umožněno, aby nahrazovali vstupní lékařskou prohlídku čestným prohlášením zaměstnance o jeho zdravotním stavu. O uvedené skutečnosti zaměstnavatelé mnohdy nevěděli, a při požadavku inspektora z OIP o předložení vstupní lékařské prohlídky zaměstnance tvrdili, že tuto nemají, neboť jejich poskytovatel pracovnělékařských služeb má uzavřenou ordinaci a doklad o vstupní lékařské prohlídce zaměstnanci nevystaví. Dále pak zaměstnavatelé zapomínali, nebo nevěděli o skutečnosti, že

dané čestné prohlášení má platnost pouze 90 dní po uplynutí nouzového stavu. Inspektoři z OIP se při kontrolách také setkávali s tvrzením, že zaměstnavatel očekával, že jej jeho poskytovatel pracovnělékařských služeb sám vyzve k provedení vstupní či periodické lékařské prohlídky u jeho zaměstnanců.

Ze strany zaměstnavatelů bylo často mylně zaměřováno provedení lékařské prohlídky s vlastnictvím zdravotního průkazu pro práci podle zák. č. 258/2000 Sb. Především v oblasti zemědělství bylo při kontrolách zdravotní způsobilosti zaměstnanců často zjištěno, že zaměstnanci neměli ověření zdravotní způsobilosti pro všechny pracovní činnosti, které u zaměstnavatele vykonávali. Většinou měli zaměstnanci zdravotní prohlídku na jejich hlavní pracovní činnost (např. traktorista), ale už ne na činnosti další, např. obsluhu tlakových nádob stabilních (dále jen „TNS“). Často si zaměstnavatelé spletli termíny lékařských prohlídek, když vycházeli z termínu periodické prohlídky dle kategorizace práce, ale opomenuli na termín lékařské prohlídky dle rizika ohrožení zdraví. Pozitivní vývoj byl a je možný zaznamenat při sjednávání smluvního vztahu se subjekty poskytovatelů pracovnělékařské péče, kdy se i zaměstnavatelům s nízkým počtem zaměstnanců daří poskytovatelskou smlouvu uzavřít. Při kontrolách bylo také zjišťováno, že poskytovatelé pracovnělékařských služeb nevykonávali, až na výjimky, pravidelný dohled na pracovištích zaměstnavatelů a nad výkonem prací za účelem zjišťování a hodnocení rizikových faktorů.

- **Kontrola vyhodnocení rizik pro práci na těchto zařízeních a kontrola vyhodnocení rizik pro přidělování OOPP pro služby zařízení, zda zaměstnavatelé kontrolují používání přidělených OOPP a zda na vlastní náklady tyto OOPP udržují v použitelném stavu**

Během kontrol inspektory z OIP bylo zjištěno, že většina subjektů podnikajících v oblasti zemědělství a v potravinářském průmyslu měla zpracovanou dokumentaci o vyhledávání a hodnocení rizik. Uvedené dokumentace však měly mnohdy rozdílnou úroveň. Lze pozorovat velké rozdíly mezi dokumentacemi vyhledávání a hodnocení rizik zpracovávány samotnými zaměstnavateli a dokumentacemi, které si nechali zpracovat u OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. Dokumentace zpracované těmito OZO byly většinou na daleko profesionálnější úrovni, avšak i tady se najdou rozdíly. Inspektoři z OIP se při kontrolách setkali i s uvedenými OZO, které měly univerzální rizika pro zaměstnavatele, na jejichž přední straně pouze změnily hlavičku, tedy označení zaměstnavatele a tyto jim prodávaly. Zaměstnavatelé se do obsahu takto získané dokumentace mnohdy ani nepodívají, neboť tomu nerozumí a důvěřují těmto OZO, že je dokumentace zpracována správně a že dostali požadavkům legislativy. To, že uvedené dokumentace jsou zpracovány pouze obecně, mnohdy na úplně rozdílné činnosti (rizika např. v pekárně zpracována na kovovýrobu apod.) zaměstnavatelé často neřeší a důvěřují OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik, neboť oni přece mají ty „zkoušky“. Uvedené dokumentace jsou mnohdy velice obsáhlé a nepřehledné, neboť při identifikaci rizik těmito OZO často některá rizika „raději přidají“, aby náhodou na některá nezapomněly. Poté jsou ze strany zaměstnavatelů při kontrolách předkládány dokumenty vyhledávání a vyhodnocení rizik, které mají více než 100 stran, avšak z obsahového hlediska je zde spousta věcí nadbytečných a některé konkrétní požadavky dané konkrétním typem provozovaného zařízení zde chybí.

Najdou se však i tyto OZO, které své práci skutečně rozumějí, při zpracování dokumentace o vyhledávání a vyhodnocení rizik reflektují konkrétní podmínky na pracovišti, na konkrétní zařízení používaná zaměstnanci atd. Dále bylo při kontrolách zjištěno, že zaměstnavatelé nevyhledávali a nehodnotili rizika soustavně. Zaměstnavatelé v mnoha případech neprováděli pravidelné aktualizace rizik. V případě, že zaměstnavatel začne provozovat nové zařízení či technologii, tak u těchto již rizika nevyhodnotí, nepřijme opatření a nezpracuje je do zpracované dokumentace. Mnohé OSVČ o povinnosti vyhledávat a vyhodnocovat rizika ani nevěděly. Když byly na tuto skutečnost ze strany inspektorů z OIP upozorněny, tak řekly, že samy tuto dokumentaci zpracovat neumí a objednat si na zpracování OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik, si nemohou z finančních důvodů dovolit.

V potravinářském průmyslu bylo inspektory z OIP často zjišťováno, že někteří zaměstnavatelé si pleťli vyhledávání a hodnocení rizik s hodnocením rizik z pohledu dodržení správného technologického postupu při zpracování potravin – surovin a nakládání s hotovými výrobky podle jiných předpisů (HACCP). V případě nových zařízení v zemědělství a potravinářském průmyslu jsou rizika vyhodnocena a opatření přijata již v průvodní dokumentaci od zařízení. V těchto případech však zaměstnavatelé zapomenou své zaměstnance s uvedenými dokumentacemi seznámit, tím pádem nejsou seznámeni ani s riziky v nich obsaženými. Mezi nejčastější nedostatky v souvislosti s vyhodnocením rizik zjištěných při kontrolách patřilo nevedení dokumentace o vyhledávání a vyhodnocení rizik a o přijatých opatřeních, a to např. u separátorů, mlýnků, řezaček, seček, pluhů, kloubových hřídelí, řezaček masa. Zaměstnavatelé často nedostatečně vyhodnotili rizika při manipulaci a skladování vaků Big Bag naplněných osivem, při pastevním chovu skotu a stanovení postupů pro stavbu ohrad dle ČSN EN 60335-2-76 ed. 2 atd. Inspektoři z OIP se při kontrolách také setkali s dokumentací, která neobsahovala vyhodnocení rizika výbuchu hořlavých prachů vznikajících v souvislosti se skladováním mouky v zásobnících sypaných hmot.

Během kontrol poskytování OOPP zaměstnavateli svým zaměstnancům inspektoři z OIP zjistili, že většina zaměstnavatelů poskytovala svým zaměstnancům příslušné OOPP. Mnohdy však tyto OOPP poskytovali dle zvyklostí na pracovištích, a ne dle vlastních seznamů zpracovaných na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. Zaměstnavatelé neměli často tento seznam zpracován vůbec, nebo v něm nebyla zpracována konkrétní rizika, před kterými by měly OOPP chránit. Uvedené seznamy nebyly mnohdy zpracovány pro konkrétní profese dle pracovních smluv zaměstnanců, ale obecně pro profese, které se u zaměstnavatele (dle popisu v pracovní smlouvě) třeba vůbec nevyskytovaly (např. profese traktorista). Většinou je to z toho důvodu, že osoba, která zpracovávala tuto dokumentaci, neměla přehled o všech činnostech, které souvisejí s daným pracovním zařízením. Zpracované vlastní seznamy pro poskytování OOPP nestanovovaly, jaký druh OOPP má být konkrétně vydán. Např. při stanovení rizika poranění nohou bylo určeno, že má zaměstnavatel přidělit zaměstnanci pracovní obuv. Nikde však nebylo specifikováno, zda má být obuv např. protiskluzová, s ocelovou špičkou, odolná vůči chemickým látkám, antistatická apod. Mnoho zaměstnavatelů uvedlo ve vlastních seznamech pro poskytování OOPP lhůty pro použití jednotlivých OOPP. Jednalo se především o zaměstnavatele, kterým tyto seznamy zpracovávaly OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. Zaměstnavatelé se řídili těmito seznamy, aniž by si uvědomili, že tyto lhůty jsou pouze orientační a neznamenají, že zaměstnanec nemá nárok na další OOPP daného druhu před uplynutím této lhůty. Zaměstnanci tak často používali nefunkční OOPP, které přestaly chránit proti rizikům, neboť na nové dle výkladu zaměstnavatele neměli nárok. V opačném případě se zaměstnavatelé zpracovými seznamy neřídili vůbec, OOPP poskytovali dle zvyklosti a při následné kontrole inspektorem z OIP zjistili, že pro danou profesi měli dle seznamů poskytovat takové druhy OOPP, které jejich zaměstnanci vůbec nepotřebovali, ale v seznamech uvedeny byly. V oblasti potravinářství byla situace z hlediska poskytování OOPP lepší. Hlavním důvodem byla především ta skutečnost, že v řadě podniků nelze bez OOPP pracovat z hlediska hygienických předpisů.

Kontrola používání a funkčnosti přidělených OOPP byla prováděna ze strany zaměstnavatelů více v oblasti potravinářství. V oblasti zemědělství byla situace horší a zaměstnavatelé v mnoha případech nebyli schopni prokázat, že prováděli kontroly používání přidělených OOPP a jejich funkčnosti. Inspektoři z OIP se při svých kontrolách zaměřili také na dokumentaci přidělování OOPP zaměstnavateli svým zaměstnancům. Povinnost evidovat přidělení OOPP zaměstnanci proti podpisu sice právní předpisy nestanovují, ale inspektoři z OIP se snažili zaměstnavatelům vysvětlit, že bez této evidence nejsou schopni např. při PÚ dokázat, že zaměstnanec dané OOPP skutečně obdržel.

Údržba OOPP byla ve většině případů řešena poskytováním pracích prášků, mycích a dezinfekčních prostředků. Jen výjimečně byla zajištěna jejich údržba ve specializované čistírně. Byly zjištěny také skupiny zaměstnavatelů, kteří zaměstnancům údržbu OOPP nezajišťovali, a tito museli tyto udržovat

a čistit sami doma na své finanční náklady. Také na tuto povinnost zajistit údržbu OOPP zaměstnancům byli zaměstnavatelé ze strany inspektorů OIP upozorňováni.

Dále bylo při kontrolách zjištěno, že zaměstnavatelé se, především v provozech s vysokou fluktuací zaměstnanců, snaží přidělit OOPP až po uplynutí zkušební doby. Do toho okamžiku používá zaměstnanec svou obuv, oděv apod. Tyto však neplní žádnou ochranou funkci a hrozí zde riziko poranění zaměstnanců. Na nově zřizovaných pracovištích bylo zjištěno, že se zaměstnavatelé snaží zavádět prostředky kolektivní ochrany před používáním OOPP. Jde např. o pokládku schválených podlahových krytin do těchto provozů, které jsou protiskluzové a odolné proti otěru.

- **Kontrola provozní dokumentace zařízení používaných v zemědělství a potravinářství (např. linky na sklizeň píce a kukuřice a pro výrobu krmných směsí, potravinářská výrobní technologie pro výrobu masa, mléka, cukrovinek atd.) – zejména návody výrobců k obsluze a údržbě nebo MPBP ke kontrolovaným zařízením**

Při provádění kontrol ze strany inspektorů z OIP u zaměstnavatelů v oblasti zemědělství bylo zjišťováno, že situace průvodní a provozní dokumentace u používaných zařízení se oproti letům předchozím zlepšila. Stále však inspektoři z OIP narazili na zaměstnavatele, kteří zejména u starších provozovaných zařízení neměli k dispozici průvodní dokumentaci k používaným zařízením. Vyskytly se i případy, kdy zaměstnavatelé tuto dokumentaci k zařízení vlastnili, avšak ta byla pouze v jazyce výrobce zařízení. Zaměstnavatel pak s touto dokumentací seznamoval své zaměstnance (dle osnovy školení). Avšak pokud byla napsána např. v bulharštině či ruštině, bylo takovéto školení zbytečné, neboť jemu školený zaměstnanec, ani školitel, nemohl rozumět. Zaměstnavatel toto provedl pouze formálně, aby naplnil požadavek vyplývající z legislativy a tím byla pro něj situace vyřešena. Některé dokumentace si zaměstnavatelé nechali „strojově“ přeložit pomocí různých softwarových překladačů. Kvalita takovýchto překladů však ve většině případů nebyla příliš dobrá a mnohdy i zavádějící pro obsluhu těchto zařízení.

V případech, kdy zaměstnavatel neměl k používanému zařízení k dispozici průvodní dokumentaci (návod výrobce), tak tuto ve většině případů nahrazoval MPBP. Tento postup se vyskytoval většinou u větších zaměstnavatelů, kteří zajišťovali úkoly v prevenci rizik za pomoci OZO. Menší zaměstnavatelé a ti, kteří si zajišťovali úkoly v prevenci rizik sami, o této povinnosti většinou nevěděli. I u MPBP zpracovaných OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik však inspektoři z OIP objevili při kontrolách nedostatky. Tyto MPBP často obsahově neodpovídaly požadavku dle ust. § 2 písm. g) NV č. 378/2001 Sb. Zde např. nebyly určeny, nebo stanoveny pracovní technologické postupy pro používání zařízení a pravidla pohybu zařízení a zaměstnanců v prostorech a na pracovištích zaměstnavatelů a četnost provádění údržeb, prohlídek, kontrol a revizí.

V případech, kdy kontrolovaný subjekt používal při své činnosti novější zařízení, byla průvodní dokumentace v pořádku. Zaměstnanci byli s dokumentací většinou seznámeni a proškoleni přímo od dodavatelských firem zařízení. Dodavatelské firmy často zajišťovaly i servis a opravy daných zařízení. Zjištěné nedostatky v této oblasti se týkaly především chybějící dokumentace (návody výrobců, MPBP) u různých typů zařízení. Jednalo se např. o různé typy starých kolových strojů, napáječek, řezaček, staveb ohrad u pastevního chovu skotu při použití elektrických ohradníků včetně stanovení pravidel pro jejich stavbu a stanovení opatření pro jejich bezpečné používání (včetně welfare zvířat), pásové dopravníky sypkých hmot, posklizňové linky.

Také v oblasti potravinářského průmyslu se situace s průvodní a provozní dokumentací oproti minulým letům zlepšila, a stále je zde situace daleko lepší než v oblasti zemědělství. Toto je především z důvodu větší modernizace používaných zařízení. U starších zařízení byla opět situace horší u menších zaměstnavatelů či OSVČ. Obecně je to dáno hlavně tím, že menší zaměstnavatel či OSVČ si nemůže z finančních důvodů pořídit nová zařízení, kde je průvodní dokumentace jeho součástí a používá při své

činnosti zařízení starší. Mnohdy také tyto zaměstnavatelé nepřikládali adekvátní význam k uchování průvodních dokumentací od výrobců, i v případě nově pořízených zařízení tyto odložili bez většího zájmu o jejich obsah. Často pak dochází k následnému pozbytí těchto dokumentů a nerespektování stanovených požadavků výrobců pro zajištění bezporuchových a bezpečných stavů zařízení. S návody zařízení se provozovatelé tak neseznámí sami a z návodů pak nemohou logicky ani odpovídajícím způsobem proškolit dotčené zaměstnance.

Dále se inspektoři z OIP při kontrolách setkávali s problémem, že na zařízeních v potravinářském průmyslu často chyběly bezpečnostní značky a výstražné symboly, které mají upozornit obsluhu zařízení na možná rizika při práci se zařízeními. Je to důsledkem častého čištění zařízení, jejich dezinfekcí (z hygienických důvodů), při kterých se symboly a značky často smažou či odlepí, a zaměstnavatel je opomene znovu obnovit. Při kontrolách byly zjištěny nedostatky v oblasti vedení dokumentace např. u hnětačů těsta, překlápěcích díží, formátovacích lisů, pohyblivých pracovních plošin, kutrů na maso, řezaček masa, separátorů masa apod.

- **Kontrola provozu a používání stabilních skladovacích zařízení sypkých hmot, zařízení pro plynulou dopravu nákladů a kontrolu skladového hospodářství**

Při kontrolách provozu a používání skladovacích zařízení sypkých hmot bylo inspektory z OIP zjištěno, že v této oblasti se situace s postupnou modernizací zařízení také zlepšuje. U zaměstnavatelů, kteří z různých důvodů modernizaci zařízení neprovedli, nebo soustavně nevyhledávají rizika u stávajících zařízení, se stále objevují nedostatky. Při kontrolách byla u zásobníků a dopravníků stále zjišťována skutečnost, že zemědělské subjekty neměly zpracovány MPBP pro tuto skupinu zařízení, nebo měly tyto předpisy zpracovány všeobecně, které nebyly aplikovány na místní provozní podmínky (chybělo určení odpovědných osob, způsob zajištění vstupních otvorů do zásobníků apod.). U dopravníků a zásobníků byly dále zjišťovány nedostatky u přístupových cest, lávkách, obslužných plošinách (umístěných ve výšce). U stabilních skladovacích zařízení sypkých hmot bylo zjištěno, že nebyla vždy dostatečně zabezpečena proti nežádoucímu vstupu do uzavřených nebezpečných prostor. Nedostatky byly zjištěny jak u vstupních otvorů, tak u výstupních ocelových žebříků, které byly součástí zásobníků (např. nebyly vybaveny ochranným košem, chybělo zajištění pomocí řetězů atd.). Dalším nedostatkem u zásobníků byly chybějící značky s omezením rozměrů projíždějících vozidel u podjezdových skladovacích zařízení. U zařízení pro plynulou dopravu sypkých hmot byla situace obdobná. Častým porušením byly demontované kryty náhonů dopravníků, které bylo nutné demontovat kvůli opravám. Po ukončení oprav ale nebyly tyto ochranné kryty vráceny na své místo. Při kontrolách byly také zjištěny nedostatky při skladování sena a slámy. Tyto se skladovaly v balících a při jejich stohování se nakláněly a hrozilo riziko jejich pádu.

Inspektoři z OIP se stále setkávali s tím, že ve skladovacích prostorech byly používány regály, které byly často přetěžovány a nebyly označeny štítky s uvedením největších nosností buněk a nejvyšších počtů buněk ve sloupcích. U volného skladování zase scházelo označení maximální skladovací výšky sypkého materiálu nad podlahou a nebyly tabulky, které by určovaly maximální přípustnou nosnost podlahy. V souvislosti se skladováním bylo dále např. zjištěno, že kontrolované subjekty neměly zpracovány „Místní řady skladů“ (dále jen „MŘS“) dle ČSN 26 9030.

- **Kontrola ochranných a zabezpečovacích prvků zařízení a způsob zajištění zařízení proti zneužití**

Při kontrolách ochranných a zabezpečovacích prvků zařízení bylo ze strany inspektorů z OIP, zejména v oblasti zemědělství, zjišťováno nejvíce nedostatků. V této oblasti je stále velký problém s používáním ochranných krytů (zařízení nebyla často vybavena ochrannými kryty, nebo byla vybavena kryty poškozenými a existovalo riziko kontaktu nebo zachycení zaměstnance pohybujícími se částmi zařízení). Nejvíce nedostatků bylo zjišťováno při používání kloubových (kardanových) hřídelů u traktorů zapojených do krmných nebo stlačích vozů, u kterých velice často kryty úplně chyběly, nebo

chyběl kryt alespoň na jedné části kloubového (kardanového) hřídele. Jako odůvodnění u těchto zjištěných nedostatků zemědělci často argumentovali „špatnou kvalitou kloubových hřídelí“. Ochranné kryty byly často ze zařízení demontovány samotnými obsluhami těchto zařízení. Obsluhy si tímto způsobem často ulehčovaly práci na zařízení. Inspektoři z OIP se při kontrolní činnosti také setkávali s demontovanými ochrannými kryty zařízení, které odstranil zaměstnanec provádějící údržbu na zařízení, a po skončení údržby kryt zapomněl zpět nainstalovat. Dále byly zjištěny nedostatky u posuvných dveří objektů, kde tyto dveře u ustájení skotu nebyly vybaveny bezpečnostním mechanismem, který by zabránil jejich samovolnému vysunutí z rámu a vypadnutí. Ve většině případů byly po nalezení uvedených nedostatků ze strany inspektorů z OIP tyto bez zbytečných odkladů ze strany zaměstnavatelů odstraněny.

Co se týče zajištění zařízení proti zneužití, tak i v této oblasti byly nalezeny nedostatky. Jednalo se především o zemědělskou mechanizaci (traktory, samohodné krmné vozy, samohodné postřikovače, manipulátory apod.). Tato zařízení byla často ponechána bez dozoru s otevřenými dveřmi, s klíčky ve spínacích skříňkách. Zaměstnavatelé na tuto skutečnost nejčastěji argumentovali tím, že „jeden zaměstnanec při krmení používá více mechanizačních prostředků (např. traktor s krmným vozem, traktor se strojem na stlaní a manipulátor) a během své činnosti často přeseďá, z tohoto důvodu zaměstnanci nechávají klíčky ve spínacích skříňkách, nebo je tam zaměstnanci nechávají druhé směně, aby si je nemuseli předávat“.

Také v oblasti potravinářství byly při kontrolách zjištěny nedostatky v oblasti ochranných a zabezpečovacích prvků zařízení, ale v daleko menší míře než v oblasti zemědělství. Je to dáno především skutečností, že v oblasti potravinářství se používají modernější zařízení, u kterých není tak snadné demontovat ochranná zařízení, neboť by v mnoha případech došlo k zastavení zařízení. I zde se však určité nedostatky objevily. Jednalo se např. o nevybavení hnětačů těsta ochranným zařízením, které by zabránilo zachycení zaměstnanců rotujícím ústrojím a neprovedení spojení vodivých částí zařízení, dále nevybavení zábranou nebo ochranným zařízením u překlápěče díží tak, aby bylo odstraněno riziko zachycení, nebo kontaktu zaměstnance s dráhou pohybu díže a ochranou dosednutí díže na úroveň podlahy. U jednoho zaměstnavatele bylo zjištěno, že provozoval elektrickou kráječku chleba, přičemž její ovládací manuální páka pro posun chleba byla „dopravena“ zaměstnavatelem instalováním vázací gumy, čímž došlo k odblokování ochranné funkce této části zařízení. Také v těchto případech byly závady zjištěné inspektory z OIP při kontrolách ihned ze strany zaměstnavatelů odstraňovány. Dále byly zjištěny nedostatky v označování příslušných ovládacích prvků zařízení a chybějící bezpečnostní značky – výstražné symboly zařízení.

- **Kontrola provádění pravidelných revizí, kontrol a údržby zařízení včetně vedení dokumentace o této činnosti**

Během kontrol provádění revizí, kontrol a údržby zařízení bylo ze strany inspektorů z OIP zjištěno, že nedostatky se vyskytovaly především v oblasti zemědělství. V zemědělství se pracuje s velkým množstvím zařízení, mnohá z nich se používají nepravidelně, ale zaměstnavatelé musí plnit povinnosti ohledně provádění pravidelných revizí, kontrol a údržeb všech svých zařízení včetně vedení dokumentace o této činnosti. Mnoho nedostatků bylo zjištěno v souvislosti s revizemi samotných provozoven, kde zaměstnavatelé provozují svoji činnost. Toto je dáno především skutečností, že zaměstnavatelé mají svou provozovnu často v pronájmu. V nájemních smlouvách či jiných dokumentech nemají s pronajímatelem objektů dohodnuto, kdo odpovídá za revize provozoven (revize elektroinstalace, hromosvodů, kotelen apod.). Pokud zaměstnavatel provádí revize objektů, tak je zpravidla neprovádí na základě zpracovaných harmonogramů revizí, jak požaduje ust. § 3 odst. 4 písm. a) NV č. 101/2005 Sb. a protokolů o určení vnějších vlivů. Zaměstnavatelé tak revize sice prováděli v pravidelných intervalech, ale ty nebyly v souladu s prostředím, ve kterém se jednotlivá zařízení provozují. V případech, kdy kontrolované subjekty měly pro daná zařízení

zpracovány revize, se tak často neseznámily s jejich závěrem a nevěděly, zda nedostatky uvedené v revizích byly odstraněny, případně jak.

Dále bylo při kontrolách zjištěno, že zaměstnavatelé v období nouzového stavu neprováděli revize EZ, neboť revizní technici odmítali provádět revize na provozovnách a po ukončení nouzového stavu revize nestíhali zajišťovat v požadovaných termínech. U OSVČ se inspektoři z OIP setkávali také s konstatováním, že revize u zařízení neprovedli z důvodu vysoké finanční náročnosti u velkého množství zařízení. Mezi nejčastější nedostatky, které byly při kontrolách inspektory z OIP zjišťovány, patřilo: neprovádění revizí elektrických spotřebičů (hnětače těsta, lednice, kutry, separátory), neprovádění provozní a vnitřní revize TNS (vzdušníky kompresorů), neprovedení revize EZ seníku.

Na úseku potravinářství bylo zjištěno, že kontroly jednotlivých zařízení byly zaměstnavateli ve většině případů prováděny zejména v rámci ročních prověrek BOZP. Tímto zaměstnavatelé dokladovali, že u zařízení provádí pravidelné kontroly nejméně jednou za 12 měsíců, jak požaduje ust. § 4 odst. 2 NV č. 378/2001 Sb. Z provedených kontrol (z jejich zápisů) zařízení však nebylo často poznat, co se u zařízení vlastně kontrolovalo. Bylo zde pouze uvedeno, že zařízení je v pořádku. Opětovně bylo při kontrolách zjištěno, že si zaměstnavatelé pletli pojem servisu zařízení a kontroly zařízení

dle ust. § 4 odst. 2 NV č. 378/2001 Sb. Tyto servisy zařízení byly často zaměřeny pouze na zachování základní funkčnosti zařízení, např. broušení nebo výměně řezných nástrojů. Z takovýchto servisů zařízení často u zaměstnavatelů zůstala pouze faktura, z níž nebyly patrné provedené úkony na zařízení, ani případné zjištěné nedostatky nebyly konstatovány.

Shrnutí:

Sankční postihy byly uplatňovány v souladu s příslušnými ust. zákona o inspekci práce. Kontrolovaným subjektům bylo v roce 2021 v oblasti zemědělství a potravinářského průmyslu inspektory z OIP uloženo v aktuálním kontrolním období, tzn. v rámci výše uvedené kontrolní činnosti, celkem 17 pokut v celkové výši 425 000 Kč.

Kontrolní činnost byla v roce 2021, stejně jako v roce 2020, velice ovlivněna probíhající pandemií virového onemocnění COVID-19. Přesto můžeme konstatovat, že stanovený cíl kontrol v zemědělství a v potravinářském průmyslu byl pro rok 2021 splněn. Z výsledku provedených kontrol je zřejmé, že tyto působí na zaměstnavatele především preventivně a zaměstnavatelé si z nich berou ponaučení a výzvu ke zlepšování. Ve většině případů bylo při opakovaných kontrolách zjištěno, že zaměstnavatelé si zjištěné nedostatky uvědomovali a tyto se dále neopakovaly. U mnoha zaměstnavatelů nebyl při kontrolách zjištěn žádný nedostatek, což dokazuje zlepšení v přístupu zaměstnavatelů k BOZP. Mnohdy se při provádění kontrol ze strany inspektorů z OIP stalo, že samotní zaměstnavatelé (především OSVČ zaměstnávající zaměstnance) se aktivně snažili získat co možná nejvíce informací ke zlepšení úrovně BOZP na jejich pracovištích a u jejich zaměstnanců a kladli inspektorům z OIP dotazy týkající se zlepšení pracovního prostředí z hlediska BOZP.

Z provedených kontrol také plyne to, že stav bezpečnosti práce je u zaměstnavatelů spjat s jejich ekonomickou situací a s jejich personálním zajištěním. Mnoho zaměstnavatelů „bojuje“ především s personálním zajištěním v živočišné, nepřetržité výrobě. Také v případě sezónních prací, kde bylo v důsledku epidemiologické situace omezení přílivu zahraničních pracovníků, byly ze strany zaměstnavatelů zaznamenány obavy o personální zajištění. Dále především z oblasti zemědělství odchází důchodová generace, která není adekvátně nahrazována. Ze strany mladých lidí není o práci v zemědělství velký zájem. Zaměstnavatelé se snaží tuto situaci řešit modernizací zařízení (výkonnější stroje, automaty dojení apod.) tak, aby snížili poptávku po zaměstnancích. Z pohledu bezpečnosti práce nová zařízení zvyšují bezpečnost provozů, což je v konečném důsledku pozitivní faktor.

Při kontrolách provozování zařízení byly nejčastěji zjištěny následující nedostatky: chybějící průvodní dokumentace nebo MPBP od provozovaných zařízení, chybějící vyhodnocení rizik při provozování zařízení a chybějící či nefunkční ochranné prvky těchto zařízení (mnohdy úmyslně vyřazeny z provozu). Dále bylo při kontrolách zjištěno množství nedostatků, které se netýkaly pouze oblastí vyplývajících z výše uvedeného zaměření kontrolní činnosti v této specializaci. Jednalo se např. o neoznačení komunikací, prostředky pro poskytování první pomoci nebyly umístěny na viditelném místě a nebyly opatřeny značkou, nevedení knihy úrazů, nestanovení pracovních postupů dle ust. NV č. 27/2002 Sb., špatné skladování chemických látek a směsí, nevyznačení nosnosti podlahy ve skladech, neoznačení spodní hrany vrat, neoznačení prvního a posledního stupně schodišťového ramene, nezajištěné nádrže a jímky proti pádu osob, nepřístupné nouzové východy, nezajištěných zvýšených pracovišť atd.

Z výsledků kontrol prováděných inspektory z OIP je zřejmé, že se situace v BOZP u zaměstnavatelů působících v oblasti zemědělství a potravinářském průmyslu zlepšuje. Při kontrolách bylo zjišťováno méně nedostatků a u některých zaměstnavatelů nebyly zjištěny žádné nedostatky. Stále je však důležité především preventivně působit na zaměstnavatele, a i v následujícím roce 2022 provádět kontroly zařízení v zemědělství a potravinářském průmyslu.

4.6 Lesnictví a dřevozpracující průmysl

Kontrolní činnost v oblasti lesnictví a dřevozpracujícího průmyslu byla i v roce 2021 zaměřena zejména na kontroly zajišťování BOZP u lesních dělníků a obsluh dřevoobráběcích strojů.

Důvodem bylo to, že z výsledků kontrolní činnosti za rok 2020 vyplynulo, že v uvedených odvětvích docházelo často k nebezpečnému provozování strojů a technických zařízení a špatné organizaci práce. Obsluha těchto strojů nebo technického zařízení byla při jejich nesprávném provozování, zejména pak při provádění oprav a údržby, velmi často ohrožena nejen na zdraví, ale i na životě. Dalším důvodem bylo, že i nadále v těchto odvětvích přetrvává nepříznivý vývoj PÚ.

V oblasti lesnictví se kontroly zaměřily na dodržování bezpečných pracovních postupů. Dále se kontrolní činnost zaměřila na technický stav jednotlivých strojů, technických zařízení a nástrojů (např. řetězové pily, ruční nářadí a pracovní pomůcky, lanové zařízení aj.) a další techniku používanou zejména při těžbě a přibližování dříví (např. harvestory a vyvážecí traktory). Součástí kontroly, kromě výše uvedeného, bylo také prověřování zdravotní způsobilosti pro práci s řetězovými pilami, poskytování OOPP a pracovních pomůcek na základě vyhodnocení rizik a na kontrolu jejich používání.

Druhá část kontroly byla zaměřena na oblast dřevozpracujícího průmyslu, zejména na stav bezpečnostních prvků dřevoobráběcích strojů, zda se používají k účelům a za podmínek, pro které jsou určeny v souladu s návodem výrobce nebo MPBP, jak jsou stroje a zařízení kontrolovány, opravovány, seřizovány, udržovány a čištěny a jakým způsobem je o těchto činnostech vedena dokumentace. Také se prověřovalo, jakým způsobem byly a jsou prováděny pravidelné kontroly strojů a technických zařízení a také se kontrolovalo poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik a zda jsou OOPP při práci používány.

OIP vybraly ke kontrole subjekty, které prováděly svou činnost v:

- lese a na pracovištích obdobného charakteru,
- dřevozpracujícím průmyslu.

Kontroly v lese a na pracovištích obdobného charakteru byly zaměřeny zejména na:

- vyhledávání, hodnocení rizik a přijímání opatření při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru,

- školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k BOZP k vykonávaným pracím; povinnost zaměstnavatelů o vedení dokumentace o provedených školeních,
- seznámení zaměstnanců s návody a MPBP na obsluhu strojů a strojních zařízení,
- zdravotní způsobilost pro práci s řetězovou pilou,
- poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik a na kontrolu jejich používání při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru,
- poskytování a kontrolu používání pracovních pomůcek (např. kmenový spínač, dřevorubecká lopatka apod.),
- dokumentaci související s vyhledáváním rizik na pracovišti (např. předání pracoviště, upozornění na možná rizika, vzájemná informovanost),
- zabezpečení ohroženého prostoru,
- technický stav používaných zařízení (např. řetězových pil, křovinořezů, mechanizačních prostředků, harvesterů, vyvážecích souprav, lanových zařízení),
- provádění předepsaných kontrol a revizí u strojů a strojních zařízení (např. hydraulická ruka na vyvážecí soupravě apod.),
- organizaci práce a pracovní postupy při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru (např. těžba dříví, práce s řetězovou pilou, zpracování polomů, vývrátů, soustředování a manipulace dříví),
- skladování a nakládání s chemickými látkami (např. pohonné hmoty, mazadla apod.),
- seznámení zaměstnanců s bezpečnostními listy (např. pěstební práce),
- skladování a manipulace s dřívím.

Kontroly v dřevozpracujícím průmyslu byly zaměřeny zejména na:

- vyhledávání, hodnocení rizik a přijímání opatření při práci ve dřevozpracujícím průmyslu,
- školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k BOZP k vykonávaným pracím; povinnost zaměstnavatelů o vedení dokumentace o provedených školeních,
- seznámení zaměstnanců s návody a MPBP na obsluhu strojů a strojních zařízení,
- doložení zdravotních způsobilostí včetně informování zaměstnanců zaměstnavatelem o kategoriích vykonávaných prací,
- stanovení osob odpovědných za provoz a technický stav zařízení,
- poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik a na kontrolu jejich používání při práci na dřevoobráběcích strojích,
- kontrolu obsahu provozní a průvodní dokumentace strojů a technických zařízení,
- bezpečné provozování technických zařízení, strojů a nářadí, včetně stavu bezpečnostních prvků,
- provádění předepsaných kontrol, revizí a údržby strojů a technických zařízení,
- dodržování stanovených pracovních postupů pro práci na dřevoobráběcích strojích,
- označení nebezpečných míst na stroji a strojním zařízení bezpečnostní značkou,
- skladování a nakládání s chemickými látkami (např. pohonné hmoty, mazadla apod.),
- seznámení zaměstnanců s bezpečnostními listy (např. impregnace dřeva).

V roce 2021 bylo provedeno celkem 227 kontrol u 206 subjektů, při kterých bylo zjištěno celkem 363 porušení. Z celkového počtu provedených kontrol nebyly zjištěny nedostatky u 104 kontrol. Tabulka níže obsahuje bližší údaje v rámci plnění této kontrolní činnosti.

Tab. č. 29 – Vybrané ukazatele v lesnictví a v dřevozpracujícím průmyslu dle OIP

Ukazatel	OIP								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrolovaných subjektů	16	17	16	47	19	19	43	29	206*
Počet kontrol	16	17	16	47	19	19	64	29	227
Počet zjištěných porušení	11	20	11	51	29	27	55	159	363
Počet opatření	0	1	0	0	0	0	0	0	1

Pozn.: *Subjekty nelze sčítat, 1 subjekt mohl být kontrolován více OIP.

V níže uvedené tabulce je uveden přehled nejvíce porušovaných právních předpisů. Nejčastěji zjišťovaná porušení právních předpisů se týkala nedodržování zákoníku práce, zák. č. 309/2006 Sb., NV č. 101/2005 Sb., NV č. 378/2001 Sb., NV č. 339/2017 Sb. a vyhl. č. 48/1982 Sb.

Z následující tabulky je zřejmé zastoupení zjištěných porušení jednotlivých právních předpisů.

Tab. č. 30 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů v lesnictví a v dřevozpracujícím průmyslu

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
zákoník práce	134	36,9
zák. č. 309/2006 Sb.	110	30,3
NV č. 101/2005 Sb.	43	11,8
NV č. 378/2001 Sb.	37	10,2
NV č. 339/2017 Sb.	30	8,3
vyhl. č. 48/1982 Sb.	9	2,5
Celkem	363	100

Zhodnocení výsledku kontrol dle zaměření:

Les a pracoviště obdobného charakteru

- **Vyhledávání, hodnocení rizik a přijímání opatření při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru**

Dokumentace k vyhledávání a hodnocení rizik a přijatých opatření měly kontrolované subjekty zpravidla zpracované. Kvalita dokumentací záležela na tom, jestli si tyto dokumentace vedly kontrolované subjekty samy anebo jim tuto činnost zajišťovaly OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik, se kterými měly uzavřené smluvní vztahy.

Seznamování zaměstnanců s riziky a s výsledky vyhodnocení rizik a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik bylo převážně prováděno při vstupním či periodickém školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP.

Při kontrolní činnosti u zaměstnavatelů bylo zjištěno několik nedostatků. Jednalo se např. o nevyhodnocení rizik pro jednu nebo více konkrétních činností, konkrétně např. kácení stromů vychýlených mimo těžiště, napružených nebo zmrzlých či výkon práva myslivosti.

Situace u OSVČ podnikajících v oblasti lesnictví byla podobná jako u běžných zaměstnavatelů. Při kontrolách záleželo na tom, jestli měly tyto kontrolované subjekty již nějakou zkušenost s kontrolou ze strany orgánů inspekce práce. Pokud byla u takového kontrolního subjektu již v minulosti provedena kontrola zaměřená na oblast bezpečnosti práce, tak byla dokumentace k vyhledávání a hodnocení rizik většinou v pořádku. Vyskytovaly se zde pouze drobné nedostatky spojené např. s nevyhodnocením rizik pro nově zakoupené stroje. Veškeré dokumentace BOZP si OSVČ

nechávaly většinou jednorázově vypracovat externími OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik, ale poté si již dokumentaci nenechaly aktualizovat, neboť by to byly pro ně další finanční náklady. Jejich aktualizace proto byly provedeny většinou až na základě dalších kontrol ze strany orgánu inspekce práce. Při kontrolách OSVČ, u kterých doposud nebyla provedena kontrola v oblasti bezpečnosti práce, byla situace většinou mnohem horší. Dokumentace k vyhledávání a hodnocení rizik a přijatých opatření nebyly zpracovány vůbec, nebo jejich úroveň byla velmi slabá.

- **Školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k BOZP k vykonávaným pracím; povinnost zaměstnavatelů o vedení dokumentace o provedených školeních**

Školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP byla ve většině případů prováděna buď samotnými vedoucími zaměstnanci, nebo byly k této činnosti využívány služby externích OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. V případech odborných školení pro obsluhu řetězových pil či speciálních lesnických strojů byly taktéž využívány OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik.

O provedených školeních byly kontrolovanými subjekty vedeny záznamy, které byly součástí dokumentací BOZP. Velký rozdíl v úrovni vedených dokumentací o provedených školeních byl zjištěn u právnických osob a PFO zaměstnávajících zaměstnance. Právnické osoby měly dokumentaci o provedeném školení na vyšší úrovni, neboť si ji nechávali zpracovat OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. Naproti tomu některé PFO zaměstnávající zaměstnance si školení zajišťovaly svépomocí.

Při kontrolách bylo mnohdy pro zaměstnavatele problematické, aby prokázali, že jejich zaměstnanci byli zacvičeni k předepsaným činnostem (práce s řetězovými pilami, obsluha mechanizačních prostředků a soustředování dříví traktorem, koňmi nebo lanovým zařízením) a jejich dovednosti byly ověřeny.

Častým nedostatek bylo, že osnovy školení mnohdy neobsahovaly všechny potřebné platné právní předpisy k BOZP. Byly v nich uváděny pouze odkazy na právní předpisy a chyběly tak zcela návody na obsluhu daných strojů či zařízení a interní směrnice a předpisy, jako jsou např. MPBP, konkrétní provozní předpisy a pracovní postupy pro činnosti, které tyto kontrolované subjekty vykonávaly. Zaměstnavatelé tak jen formálně splnili zákonnou povinnost, ale pravý smysl školení nenaplnili.

Školení a přípravak výkonu práce u OSVČ byla ve většině případů prováděna u zadavatelů prací. Přesto bylo při kontrole zjištěno větší množství OSVČ, které neměly ani povědomí o povinnostech, které jsou uvedeny v NV č. 339/2017 Sb.

- **Seznámení zaměstnanců s návody a MPBP na obsluhu strojů a strojních zařízení**

Seznamování zaměstnanců s návody a MPBP na obsluhu strojů a strojních zařízení bylo nejčastěji provedeno v rámci jejich školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP. Častým zjištěním bylo pouhé formální seznámení zaměstnanců s návody a MPBP.

V dokumentacích o provedených školení, tj. nejčastěji v osnovách školení, bylo mnohdy pouze obecně uvedeno, že zaměstnanci byli seznámeni s návody používaných strojů a strojních zařízení a s vydanými MPBP. Bližší určení a specifikace mnohdy chyběly. Někteří zaměstnanci tak ve skutečnosti neobdrželi dostatečné a přiměřené informace a pokyny o BOZP.

Problém se seznámením s návody či MPBP k obsluhám strojů a strojních zařízení byl zjištěn u OSVČ, pokud si pořídily ke svým činnostem již použité lesnické stroje, jako je např. harvestor, vyvážecí soupravu, lesní kolový traktor, lanové zařízení apod., ať již z tuzemska nebo ze zahraničí. K těmto strojům často neměly kontrolované OSVČ originální návody k obsluze, neboť jim nebyly se strojem dodány a tyto osoby tomu nevěnovaly pozornost. V případě nákupů strojů ze zahraničí byl často zjištěn

problém, že návody nebyly v českém jazyce. Z těchto důvodů nedocházelo k dostatečnému seznámení s návody k obsluze.

- **Zdravotní způsobilost pro práci s řetězovou pilou**

Provádění pracovnělékařských prohlídek u zaměstnanců za účelem ověření jejich zdravotních stavů bylo i v roce 2021 pro jejich zaměstnavatele značně komplikované, a to z důvodu pokračující pandemie virového onemocnění COVID-19. Mnoho smluvních pracovnělékařských poskytovatelů služeb nestíhalo provádět pracovnělékařské prohlídky anebo jejich provádění odsouvali na pozdější dobu.

V případě periodických pracovnělékařských prohlídek tak za této situace prakticky nedocházelo k prohlídkám zaměstnanců u poskytovatelů pracovnělékařských služeb jejich zaměstnavatelů.

Z hlediska kontroly proto bylo složité kontrolovat zdravotní způsobilosti zaměstnanců k vykonávaným pracím, zejména v první polovině roku. Případné nesrovnalosti v oblasti zdravotní způsobilosti byly z výše uvedených důvodů s kontrolovanými subjekty konzultovány tak, aby byla sjednána náprava.

Během kontrolní činnosti bylo u některých zaměstnavatelů zjištěno, že připustili, aby jejich zaměstnanci vykonávali práce s řetězovou pilou, aniž by byly ověřeny jejich zdravotní způsobilosti, a to např. provedením vstupních lékařských prohlídek před vznikem jejich pracovních poměrů.

Dokládání zdravotních způsobilostí pro práce s řetězovými pilami bylo u PFO zaměstnávajících zaměstnance a OSVČ horší než u právnických subjektů. Mnoho OSVČ pracujících v lesnictví často o povinnosti absolvovat zdravotní prohlídky pro práce s řetězovými pilami stále ještě nevěděly, nebo se na to alespoň vymlouvaly, případně této povinnosti nepřikládaly velkým význam.

- **Poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik a na kontrolu jejich používání při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru**

Nedostatky v poskytování OOPP byly v rámci inspekční činnosti zjištěny výjimečně. Téměř všichni kontrolovaní zaměstnavatelé svým zaměstnancům poskytli OOPP. Zjištěné nedostatky se týkaly zejména toho, že zaměstnavatelé nepředložili při kontrole vypracované, případně aktualizované, seznamy poskytování OOPP, a to podle vyhodnocení rizik konkrétních podmínek vykonávaných prací a charakteru pracovišť. Přesto, že někteří zaměstnavatelé měli vypracované vlastní seznamy pro poskytování OOPP na základě vyhodnocených příslušných rizik, nebyly tyto OOPP zaměstnancům vždy poskytnuty. Zaměstnancům nebyla např. poskytnuta ochranná obuv proti pořezání či antivibrační rukavice. Zaměstnavatelé mnohdy své pochybení zdůvodňovali neochotou svých zaměstnanců používat při práci stanovené OOPP.

Při kontrolách používání OOPP při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru tak bylo inspektory zjištěno, že tito zaměstnanci stanovené OOPP nepoužívali. Ze strany kontrolovaných subjektů tak nedocházelo k provádění kontrol používání OOPP. V některých případech byly ze strany kontrolovaných subjektů voleny nevhodné OOPP, které proti daným rizikům jejich zaměstnance nechránily, nebo chránily jen omezeně.

Častým nedostatkem bylo, zejména u OSVČ, používání ochranných dřevorubeckých přileb s prošlými užitnými dobami či poškozenými síťkami. V rámci kontrol bylo v několika případech zjištěno, že obsluhy mechanizačních prostředků a speciálních lesnických strojů (např. univerzální kolový traktor, lesní kolový traktor, harvester a vyvážecí souprava), nepoužívaly ochranné přilby při pohybu na pracovištích kolem strojů, kde probíhala těžba dříví nebo hrozil pád větví.

U zaměstnavatelů, kteří využívali služeb OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik, nebyly zjištěny nedostatky v dokumentaci BOZP či neposkytnutí OOPP ze strany zaměstnavatelů. Kontrola používání OOPP byla u řady kontrolovaných subjektů doložena.

- **Poskytování a kontrola používání pracovních pomůcek (např. kmenový spínač, dřevorubecká lopatka apod.)**

Poskytování a používání klínů, kalačů a dřevorubeckých lopatek při těžbě dříví bylo naprostou samozřejmostí. Během kontrolní činnosti nebyly zjištěny případy, kdy by toto ruční nářadí bylo nadměrně opotřebené.

Při kontrolách zaměstnanců a OSVČ provádějících těžbu dříví bylo zjištěno, že mnohdy nebyli vybaveni kmenovými spínači, které se používají při kácení stromů vychýlených mimo těžiště, napružených nebo zmrzlých. Přestože v době provedené kontroly tito lesní dělníci neprováděli kácení stromů, které by vyžádalo použití kmenových spínačů, lze předpokládat, že pokud je nemají vůbec k dispozici, tak je ani v případě potřeby nemohou použít.

Během kontrol bylo také kontrolováno, zda jsou lesní dělníci vykonávající práce s řetězovými pilami, křovinořezy nebo ručním nářadím s ostřím vybaveni prostředky pro poskytnutí první pomoci (lékárnička, obvazový balíček) včetně prostředků pro přivolání poskytovatele zdravotnické záchranné služby. Bylo zjištěno, že lesní dělníci, zejména pak OSVČ, neměli u sebe kapesní obvazový balíček. Lékařničky měli zpravidla ve svých automobilech, kterými se na pracoviště dopravili. Dostupnost jejich automobilů ovšem nebyla s ohledem na rizika vykonávaných pracovních činností vždy ideální. Pro přivolání první pomoci byly lesními dělníky používány mobilní telefony.

- **Dokumentace související s vyhledáváním rizik na pracovišti (např. předání pracoviště, upozornění na možná rizika, vzájemná informovanost)**

Dodržování vzájemného informování o rizicích a přijatých opatření k ochraně před jejich působením bylo kontrolováno pouze v případě, pokud na jednom pracovišti byly úkoly plněny zaměstnanci 2 a více zaměstnavatelů.

V rámci kontrolní činnosti bylo kontrolováno, zda při předání pracoviště jinému zaměstnavateli byl vyhotoven a předán záznam, který obsahoval informace o rizicích a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením.

OSVČ, které prováděly těžbu dříví prostřednictvím řetězových pil, byly většinou o rizicích informovány při předání pracovišť zadavateli. Rizika byla často součástí smluv o díla, na jejichž základě prováděly v porostu těžební činnost. Téměř všechny OSVČ měly doklady o předání nebo převzetí pracovišť přímo u sebe. Vzájemná informovanost mezi OSVČ, které vykonávaly svoje pracovní činnosti v těsné blízkosti, probíhala ústně, což si navzájem OSVČ ve svých výpovědích vždy potvrdily.

- **Zabezpečení ohroženého prostoru**

Zabezpečení ohrožených prostorů bylo v době ohlášených kontrol téměř vždy provedeno. Zejména lesní cesty, pěšiny a turistické trasy, které procházely přes ohrožené prostory, byly zpravidla zabezpečeny před a za místy těžby dříví výstražnými páskami nataženými přes komunikace, nebo výstražnými tabulkami s upozorněním na probíhající těžbu dříví. Občas bylo zjištěno, že přes komunikace byla umístěna vozidla nebo lesnické stroje. Inspektoři z OIP v rámci své kontrolní činnosti upozorňovali kontrolované subjekty na nevhodnost tohoto způsobu zabezpečení. Stává se totiž, že turisté takto odstavená vozidla obejdou, protože si myslí, že jsou zde pouze zaparkovaná a dostávají se tak přímo do ohrožených prostorů, kde jim hrozí nebezpečí úrazu. Výjimečně byly na vjezdech do lesů umístěny výstražné tabule s upozorněním na probíhající těžbu dříví.

Z kontrol příčina a okolností PÚ, které se staly v roce 2021, ovšem vyplynulo, že zabezpečení ohrožených prostorů nebylo vždy provedeno dostatečně a ohrožené prostory byly velmi často ignorovány.

- **Technický stav používaných zařízení (např. řetězových pil, křovinořezů, mechanizačních prostředků, harvestorů, vyvážecích souprav, lanových zařízení)**

Při kontrole bylo sledováno, zda byly stroje, technická zařízení a nářadí udržovány ve stavu neohrožujícím bezpečnost a zdraví zaměstnanců a zda jejich bezpečnostní prvky plnily svou funkci.

Technické stavy používaných zařízení byly ve většině případů dobré. Důraz by měl být kladen především na kontroly ocelových lan u bubnových navijáků, harvestory a vyvážecí soupravy měly často poničené výstražné symboly na hydraulických rukách.

Mezi nejčastěji zjišťované nedostatky u používaných řetězových pil patřily chybějící, případně nadměrně opotřebené, a tedy nefunkční, zachycovače roztržených řetězů. Dále bylo zjištěno, že některé kontrolované subjekty nevedly evidenci o výsledcích revizí, kontrol a oprav používaných řetězových pil.

- **Provádění předepsaných kontrol a revizí u strojů a strojních zařízení (např. hydraulická ruka na vyvážecí soupravě apod.)**

V oblasti provádění předepsaných kontrol a revizí bylo zjištěno, že převážná část strojů a technických zařízení, zejména pak novějších strojů sloužících k těžbě, soustředování či vyvážení dříví, byla provozována s platnými předepsanými kontrolami a revizními zprávami. Revize a v některých případech i kontroly byly prováděny dodavatelským způsobem. Důvodem byla skutečnost, že se jednalo o stroje, u kterých je vysoká pořizovací cena. A dále také to, že pokud dojde k zanedbání preventivních kontrol, tak jsou následné opravy u těchto strojů mnohem dražší.

U starších strojů a strojních zařízení byla situace horší. Jejich majitelé vynakládali finanční prostředky primárně na zajištění provozuschopnosti těchto strojů a na provedení revizí již potom neměli finance. Případně provozovatelé těchto strojů měli strach, že by jejich stroje revizí neprošly. V některých případech byly kontroly a revize strojů provedeny po více letech, a to až z důvodu právě ohlášené či probíhající kontroly.

Kontrolní činností bylo zjištěno, že některé revize byly prováděny v nepravidelných termínech. Problém byl i s odstraňováním zjištěných nedostatků ze strany provozovatelů, kdy nedocházelo k odstranění závad uvedených v revizních zprávách k daným zařízením. Pokud došlo ze strany provozovatelů k odstranění závad uvedených v revizních zprávách v daném termínu, tak o tomto odstranění často chyběly písemné zápisy.

- **Organizace práce a pracovní postupy při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru (např. těžba dříví, práce s řetězovou pilou, zpracování polomů, vývratů, soustředování a manipulace dříví)**

Organizace práce a pracovní postupy při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru byly u mnoha kontrolovaných subjektů stanoveny pouze rámcově a obecně. Většinou nezohledňovaly specifika konkrétních pracovišť, ale pouze opakovaly ust. právních předpisů. S pracovními postupy byly zaměstnanci seznamováni nejčastěji v rámci provedených školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP.

Samozřejmě i v této oblasti se objevily určité nedostatky. Mezi nejčastěji se opakující lze považovat nevypracování konkrétních písemných pracovních postupů pro těžbu a soustředování dříví, případně nevypracování pracovních postupů v souladu s NV č. 339/2017 Sb. Konkrétní pracovní postupy byly velmi často projednávány v porostu s lesníkem, a to ústní formou.

Zjistit, zda byly při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru dodržovány stanovené pracovní postupy, zejména při těžbě dříví, soustředování dříví a při pracích s řetězovými pilami, bylo velmi složité. V přítomnosti inspektorů z OIP během prováděných kontrol byly velmi často tyto pracovní

činnosti zastaveny a samotné nedodržování pracovních postupů před kontrolujícími inspektory z OIP předvedl jen malý počet jedinců. Posoudit tak, jak lesní dělníci doopravdy dodržují zásady BOZP, šlo mnohdy jen dle stavu pracovišť po provedení těžby, případně po provedeném soustředění dříví, nebo až na základě vzniku PÚ.

- **Skladování a nakládání s chemickými látkami (např. pohonné hmoty, mazadla apod.)**

Pohonné hmoty, mazadla a oleje byly často skladovány v obalech (např. obalech – láhvích od nápojů, kanystrech), které pro tento účel nebyly určené a bezpečné. Na těchto obalech nebyl vyznačen jejich obsah a bezpečnostní označení.

- **Seznámení zaměstnanců s bezpečnostními listy (např. pěstební práce)**

Zaměstnanci, kteří přicházejí do styku s nebezpečnými látkami, musí být v potřebném rozsahu seznámeni s účinky těchto látek, se způsoby, jak s nimi zacházet, s ochrannými opatřeními, se zásadami první pomoci, s potřebnými asanačními postupy a s postupy při likvidaci poruch a havárií. Těmto zaměstnancům musí být dle nařízení REACH zajištěn přístup k informacím ohledně látek nebo směsí, které zaměstnanci používají nebo jejichž účinkům mohou být během své práce vystaveni, tedy k informacím z bezpečnostních listů.

Seznamování zaměstnanců s bezpečnostními listy bylo nejčastěji provedeno v rámci jejich školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP. V dokumentacích o provedených školeních, tj. nejčastěji v osnovách školení, bylo mnohdy pouze obecně uvedeno, že zaměstnanci byli seznámeni s bezpečnostními listy používaných nebezpečných látek. Bližší určení a specifikace mnohdy chyběla. Zaměstnanci tak ve skutečnosti obdrželi pouhé formální seznámení, ale potřebné informace o nebezpečných látkách nikoliv.

- **Skladování dříví**

V důsledku pokračující intenzivní těžby kůrovcového dříví docházelo i nadále na skládkách dříví v lesních porostech k přetlaku dřevní hmoty, což vedlo ke skladování kulatiny do vysokých hrání podél veřejně přístupných cest. Kontrolou bylo zjištěno, že dříví uložené na skládkách občas překračovalo přirozený sklon uskladněného dříví a skládky nebyly zajištěny proti samovolnému pohybu zajišťovacími klíny.

Dřevozpracující průmysl

- **Vyhledávání, hodnocení rizik a přijímání opatření při práci ve dřevozpracujícím průmyslu**

Dokumentace k vyhledávání a hodnocení rizik a přijatých opatření měly kontrolované subjekty zpravidla zpracované. Kvalita těchto dokumentací záležela na tom, jestli si tyto dokumentace vedly kontrolované subjekty samy, nebo jim tuto činnost zajišťovaly OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik, se kterými měly uzavřené smluvní vztahy.

Seznamování zaměstnanců s riziky a s výsledky vyhodnocení rizik a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik bylo převážně prováděno při školeních o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP.

Při kontrolní činnosti u zaměstnavatelů bylo zjištěno hned několik nedostatků. Nejčastěji těmto subjektům bylo vytýkáno, že neměly provedené vyhodnocení rizik pro jednu nebo více konkrétních činností. Během kontrol se také objevily případy, kde v rámci vyhodnocených rizik byly zakomponované činnosti a přijatá opatření, které vůbec nebyly součástí daných pracovišť kontrolovaných subjektů, což mělo za cíl, že dokumentace byly zbytečně obsáhlé a nepřehledné.

Situace u OSVČ podnikajících v dřevozpracujícím průmyslu byla podobná jako u běžných zaměstnavatelů. Většina těchto OSVČ totiž zaměstnává i nějaké zaměstnance buď na hlavní pracovní poměry, tj. na pracovní smlouvy anebo na dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr. Při kontrolách záleželo na tom, jestli měly tyto kontrolované subjekty již nějakou zkušenost s kontrolou ze strany orgánů inspekce práce. Pokud byla u takového kontrolovaného subjektu již v minulosti provedena kontrola zaměřená na oblast bezpečnosti práce, tak byla dokumentace k vyhledávání a hodnocení rizik většinou v pořádku. Vyskytovaly se zde pouze drobné nedostatky spojené s nevyhodnocením rizik pro nově zakoupené stroje nebo pro nově prováděné činnosti. Veškeré dokumentace k BOZP si OSVČ nechávaly většinou jednorázově vypracovat externími OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik, ale poté si již dokumentace nenechaly aktualizovat. Aktualizace proto byla většinou provedeny až na základě dalších kontrol ze strany orgánu inspekce práce. Při kontrolách OSVČ, u kterých doposud nebyla provedena kontrola v oblasti bezpečnosti práce, byla situace často o mnoho horší. Dokumentace k vyhledávání a hodnocení rizik a přijatých opatření nebyly zpracovány vůbec, nebo jejich úroveň byla velmi slabá.

- **Školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k BOZP k vykonávaným pracím; povinnost zaměstnavatelů o vedení dokumentace o provedených školeních**

Školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP byla ve většině případů prováděna buď samotnými vedoucími zaměstnanci, nebo byly k této činnosti využívány služby externích OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. OSVČ také často využívaly služeb těchto OZO pro absolvování odborných školení, zejména např. pro obsluhy řetězových pil, případně pro obsluhy motorových manipulačních vozíků.

O provedených školeních byly kontrolovanými subjekty vedeny záznamy, které byly součástí dokumentací k BOZP. Velký rozdíl v úrovni vedených dokumentací o provedených školení byl zjištěn u právnických osob a PFO zaměstnávajících zaměstnance. Právnické osoby měly dokumentace o provedených školeních na vyšší úrovni, neboť si je nechávaly zpracovat OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. Naproti tomu některé PFO zaměstnávající zaměstnance si školení zajišťovaly svépomocí.

Častým nedostatek bylo, že osnovy školení mnohdy neobsahovaly všechny potřebné platné právní předpisy k BOZP. Byly v nich uváděny pouze odkazy na právní předpisy a chyběly tak zcela návody na obsluhu daných strojů či zařízení a interní směrnice a předpisy, jako jsou např. MPBP, konkrétní provozní předpisy a pracovní postupy pro činnosti, které tyto kontrolované subjekty vykonávaly. Zaměstnavatelé tak jen formálně splnili zákonnou povinnost, ale pravý smysl školení nebyl naplněn.

- **Seznámení zaměstnanců s návody a MPBP na obsluhu strojů a strojních zařízení**

Seznamování zaměstnanců s návody a MPBP na obsluhy strojů a strojních zařízení bylo nejčastěji provedeno v rámci jejich školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP. Častým zjištěním bylo pouhé formální seznámení zaměstnanců s návody a MPBP.

V dokumentacích o provedených školení, tj. nejčastěji v osnovách školení, bylo mnohdy pouze obecně uvedeno, že zaměstnanci byli seznámeni s návody používaných strojů a strojních zařízení a s vydanými MPBP. Bližší určení a specifikace mnohdy chyběly. Někteří zaměstnanci tak ve skutečnosti neobdrželi dostatečné a přiměřené informace a pokyny o BOZP.

- **Doložení zdravotních způsobilostí včetně informování zaměstnanců zaměstnavatelem o kategoriích vykonávaných prací**

V oblastech dokládání zdravotních způsobilostí a informování zaměstnanců zaměstnavateli o kategoriích jejich vykonávaných prací nebyly během kontrol zjištěny zásadní nedostatky.

Provádění pracovnělékařských prohlídek u zaměstnanců za účelem ověření jejich zdravotních stavů bylo i v roce 2021 pro jejich zaměstnavatele značně komplikované, a to z důvodu pokračující pandemie virového onemocnění COVID-19. Mnoho smluvních pracovnělékařských poskytovatelů služeb nestíhalo provádět pracovnělékařské prohlídky anebo jejich provádění odsouvali na pozdější dobu.

V případě periodických pracovnělékařských prohlídek tak za této situace prakticky nedocházelo k prohlídkám zaměstnanců u poskytovatelů pracovnělékařských služeb jejich zaměstnavatelů.

Z hlediska kontroly proto bylo složité kontrolovat zdravotní způsobilosti zaměstnanců k vykonávaným pracím, zejména v první polovině roku. Případné nesrovnalosti v oblasti zdravotní způsobilosti byly z výše uvedených důvodů s kontrolovanými subjekty konzultovány tak, aby byla sjednána náprava.

Během kontrolní činnosti bylo u některých zaměstnavatelů zjištěno, že připustili, aby jejich zaměstnanci vykonávali práce, aniž by byly ověřeny jejich zdravotní způsobilosti, a to např. provedením vstupních lékařských prohlídek před vznikem jejich pracovních poměrů.

Informace o kategorizaci vykonávané práce byla zaměstnancům nejčastěji sdělována v rámci vstupních školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, případně byla tato informace uvedena v pracovních smlouvách nebo dohodách o pracích konaných mimo pracovní poměr.

- **Stanovení osob odpovědných za provoz a technický stav zařízení**

Stanovení osob odpovědných za provoz a technický stav zařízení bylo častěji zjištěno u právnických osob, ale i zde byly zjištěny případy, kdy nebyly písemně jmenovány odpovědné osoby za provozy např. EZ, nebo motorových manipulačních vozíků. Tento nedostatek vyplýval především z nenastudování průvodních dokumentací k daným technickým zařízením, konkrétně návodů k jejich obsluhám. Kontrolované subjekty často předpokládaly, že stanovení osob odpovědných za provozy a technické stavy zařízení není potřeba, proto bylo nutné kontrolovaným subjektům zdůraznit, že se návody ke strojům a technickým zařízením mohou lišit, i když se jedná o podobné, nebo zcela identické stroje a technická zařízení, které se mnohdy liší pouze výrobcem.

Písemné jmenování opomíjely jak právnické osoby, tak PFO zaměstnávající zaměstnance. Častým sdělením těchto PFO bylo, že za danou problematiku odpovídá samotná PFO.

- **Poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik a na kontrolu jejich používání při práci na dřevoobráběcích strojích**

V oblasti poskytování OOPP byly v rámci kontrolní činnosti zjištěny nedostatky jen výjimečně. Téměř všichni kontrolovaní zaměstnavatelé svým zaměstnancům poskytli OOPP. Zjištěné nedostatky se týkaly zejména toho, že zaměstnavatelé nepředložili při kontrole vypracované, případně aktualizované, seznamy poskytování OOPP, a to podle vyhodnocení rizik konkrétních podmínek vykonávaných prací a charakteru pracovišť. Přesto, že někteří zaměstnavatelé měli vypracované vlastní seznamy pro poskytování OOPP na základě vyhodnocených příslušných rizik, tyto OOPP svým zaměstnancům neposkytli. Zaměstnancům nebyly např. poskytnuty OOPP pro práce s řetězovými pilami (např. ochranné oděv a pracovní obuv odolnou proti pořezání). Zaměstnavatelé mnohdy své pochybení zdůvodňovali tím, že řetězové pily jsou zaměstnanci používány během PD jen zřídka, a proto není nutné zaměstnance vybavovat tak nákladnými OOPP. S tímto pochybením také úzce souvisela neochota zaměstnanců používat při práci tyto stanovené OOPP v průběhu celého kalendářního roku, zejména pak v průběhu letních měsíců. Stejná situace byla i v případě vybavení a kontroly používání krátkých vyztužených zástěr u kotoučových a válcových pil.

Při kontrolách používání OOPP tak bylo zjištěno, že tyto zaměstnanci stanovené OOPP nepoužívali. Ze strany kontrolovaných subjektů tak nedocházelo k provádění kontrol používání OOPP. V několika případech byly ze strany kontrolovaných subjektů voleny nevhodné OOPP, které proti daným rizikům jejich zaměstnance nechránily, nebo chránily jen omezeně.

U zaměstnavatelů, kteří využívali služeb OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik, nebyly zjištěny nedostatky v dokumentacích k BOZP či neposkytnutí OOPP ze strany zaměstnavatelů. Kontrola používání OOPP byla u řady kontrolovaných subjektů doložena.

Při kontrole pomůcek a přípravků pro práce bylo zjištěno pár případů, kdy zaměstnanci, kteří obsluhovali zejména různé stolní kotoučové pily, nepoužívali předepsané přípravky nebo pomůcky pro odsun řezaných materiálů od pilových kotoučů.

Výše uvedené nedostatky byly zjišťovány jak u právnických osob, tak u PFO zaměstnávající zaměstnance i OSVČ.

- **Kontrola obsahu provozní a průvodní dokumentace strojů a technických zařízení**

Nové stroje a technická zařízení byly většinou provozovány v souladu s průvodními dokumentacemi, které byly na žádost inspektorů z OIP kontrolovanými subjekty předloženy. U starších strojů a technických zařízení, kde průvodní dokumentace chyběla, případně strojů zakoupených v zahraničí, u nichž byly dokumentace v cizím jazyce, byly průvodní dokumentace nahrazovány MPBP.

Samozřejmě i v této oblasti bylo u některých kontrolovaných subjektů provedenou kontrolní činností zjištěno, že dané dokumentace neměly zpracované vůbec anebo je měly zpracované nedostatečně, kdy chyběla jejich aktuálnost ke skutečnému stavu. V případech, že došlo k pořízení nových zařízení či k podstatným změnám na pracovištích, tak tyto změny nebyly zahrnuty do současných MPBP.

Při kontrole předkládaných dokumentací bylo zjištěno, že v nich nebyly např. uvedeny zásady bezpečné práce při pracích na strojích a technických zařízeních (mazací plán, plán údržby, potřebné OOPP pro práci apod.). K některým strojům a technickým zařízením nebyly předloženy návody k obsluze v českém jazyce ani MPBP, které by je nahrazovaly. Tento nedostatek byl pozorován především u strojů a technických zařízení zakoupených v zahraničí.

Rovněž bylo opakovaně zjištěno, že někteří zaměstnavatelé nevedli záznamy o prováděných kontrolách a údržbách provozovaných strojních a technologických zařízení dle požadavků výrobců podle průvodních dokumentací, přičemž fakticky kontroly a údržby zajišťovali. Toto zjištění nejčastěji souviselo s tím, že dokumentace ke strojům či technickým zařízením nebyly dostatečně prostudovány, což také vedlo v některých případech k neurčení osob odpovědných za provoz a technické stavy těchto zařízení.

- **Bezpečné provozování technických zařízení, strojů a nářadí, včetně stavu bezpečnostních prvků**

Během prováděných kontrol bylo sledováno, jestli technická zařízení, stroje a nářadí byly provozovány ve stavu neohrožujícím bezpečnost a zdraví zaměstnanců a jestli byly bezpečnostní prvky u uvedených zařízení bez závad a plnily svoji funkci. Pozornost inspektorů z OIP byla zaměřena nejen na právnické osoby a PFO zaměstnávající zaměstnance, ale také na jednotlivé OSVČ.

Z provedených kontrol vyplynulo, že provozování technických zařízení, strojů a nářadí, včetně stavu bezpečnostních prvků, bylo v některých případech podceňováno všemi uvedenými subjekty.

Stále bylo velmi rozšířené provozování technických zařízení a strojů bez funkčních ochranných zařízení. Nejčastěji zjišťovanými nedostatky v této oblasti byla chybějící ochranná zařízení (kryty) řezných nástrojů. Typickým příkladem tak byla stolní kotoučová pila bez krytu řezného kotouče. Dalším problémem u kotoučových pil bylo, že když už byly pily vybaveny ochrannými kryty, tak tyto ochranné kryty plnohodnotně neplnily svoji funkci. Ochranné kryty byly mnohdy různě upravovány a při kontrolách bylo zjištěno, že byly často ke strojům přichyceny napevno a nešlo je volitelně nastavovat podle tloušťky řezaných materiálů.

V pilařských provozech se inspektoři z OIP setkávali s uvolněnými kryty u starších zařízení, která jsou stále v provozech. Tyto kryty byly často provizorně zafixovány kusem drátu nebo provazu. Po upozornění ze strany inspektorů z OIP byly tyto nedostatky na místě odstraněny.

Důležitou oblastí byla kontrola pohybujících se částí zařízení. Mezi pohybující se části zařízení patří řetězové a řemenové převody na technologických linkách a dopravnících. Zejména starší typy dopravníků nebyly opatřeny ochrannými kryty nebo ochrannými zařízeními na všech úsecích.

Problémem byly stroje, které byly zakoupeny od jiných subjektů jako již použité. U těchto strojů byly často provedeny úpravy bývalými majiteli a vznikaly tak nová riziková místa, a to např. otvory na čištění strojů, kde by mohlo dojít ke vzniku PÚ zaměstnanců. Kontrolované subjekty často argumentovaly tím, že jim byly stroje takto dodány. Vzhledem k tomu, že ke strojům mnohdy chyběly průvodní dokumentace, domnívaly se, že je vše v pořádku.

- **Provádění předepsaných kontrol, revizí a údržby strojů a technických zařízení**

V oblasti provádění předepsaných kontrol a revizí bylo zjištěno, že převážná část strojů a technických zařízení byla provozována s platnými předepsanými kontrolami a revizními zprávami. Revize a v některých případech i kontroly byly prováděny v převážné míře dodavatelským způsobem. Pravidelné servisy dle technických podmínek výrobců nebyly vždy prováděny.

Kontrolní činností bylo zjištěno, že některé revize byly prováděny v nepravidelných termínech. Problém byl i v některých případech s odstraňováním zjištěných nedostatků ze strany provozovatelů, kdy nedocházelo k odstranění závad uvedených v revizních zprávách k daným zařízením. Pokud došlo ze strany provozovatelů k odstranění závad uvedených v revizních zprávách v daném termínu, tak o tomto odstranění často chyběly písemné zápisy.

- **Dodržování stanovených pracovních postupů pro práci na dřevoobráběcích strojích**

Většina kontrolovaných subjektů měla pracovní postupy pro práce na dřevoobráběcích strojích zpracovány, a to např. v MPBP. Při kontrolní činnosti bylo ale také zjištěno, a to převážně u menších zaměstnavatelů, že tyto subjekty neměly písemně zpracované pracovní postupy pro práce na dřevoobráběcích strojích. Přitom se mnohdy jednalo o velmi nebezpečné pracovní činnosti, a to např. u odstraňování poruch na strojích a technických zařízeních, při kterých byla velká rizika ke vzniku případných PÚ.

Kontrolované subjekty se v těchto případech spoléhaly na návody k obsluze u daných dřevoobráběcích strojů, ale tyto návody často neobsahovaly konkrétní pracovní postupy pro dané činnosti. Vzhledem k tomu, že při probíhající kontrolní činnosti byla prakticky zastavena každá práce, která zastavena být mohla, bylo tak velmi obtížné zkontrolovat dodržování samotných pracovních postupů. Posoudit, jestli byly dodržovány zásady BOZP, šlo mnohdy jen dle stavu pracovišť, nebo až na základě vzniku PÚ.

- **Označení nebezpečných míst na stroji a strojním zařízení bezpečnostní značkou**

Nové stroje a strojní zařízení měly nebezpečná místa označena bezpečnostními značkami v souladu s průvodními dokumentacemi. Označení starších strojů a strojních zařízení bylo mnohdy poškozeno běžným provozem.

- **Skládání a nakládání s chemickými látkami (např. pohonné hmoty, mazadla apod.)**

Pohonné hmoty, mazadla a oleje byly často skladovány v obalech (např. obalech – láhvích od nápojů, kanystrech), které pro tento účel nebyly určeny a bezpečné. Na těchto obalech nebyl vyznačen jejich obsah a bezpečnostní označení.

- **Seznámení zaměstnanců s bezpečnostními listy (např. impregnace dřeva)**

Zaměstnanci, kteří přicházejí do styku s nebezpečnými látkami, musí být v potřebném rozsahu seznámeni s účinky těchto látek, se způsoby, jak s nimi zacházet, s ochrannými opatřeními, se zásadami první pomoci, s potřebnými asanačními postupy a s postupy při likvidaci poruch a havárií. Těmto zaměstnancům musí být dle nařízení REACH zajištěn přístup k informacím ohledně látek nebo směsí, které zaměstnanci používají, nebo jejichž účinkům mohou být během své práce vystaveni, tedy k informacím z bezpečnostních listů.

Seznamování zaměstnanců s bezpečnostními listy bylo nejčastěji provedeno v rámci jejich školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP. Často bylo zjištěno pouhé formální seznámení zaměstnanců s velkým množstvím bezpečnostních listů. V dokumentacích o provedených školení, tj. nejčastěji v osnovách školení, bylo mnohdy pouze obecně uvedeno, že zaměstnanci byli seznámeni s bezpečnostními listy používaných nebezpečných látek. Bližší určení a specifikace mnohdy chyběla. Zaměstnanci tak ve skutečnosti neobdrželi potřebné informace o nebezpečných látkách.

Shrnutí:

Sankční postihy byly uplatňovány v souladu s příslušnými ust. zákona o inspekci práce. Za zjištěná porušení právních předpisů byly v roce 2021 kontrolovaným subjektům ze strany inspektorů z OIP uloženy v aktuálním kontrolním období, tzn. v rámci výše uvedené kontrolní činnosti, celkem 2 pokuty v celkové výši 37 000 Kč.

Situace v oblasti lesnictví byla i v roce 2021 nadále ovlivněna pokračující kůrovcovou kalamitou, kdy byla především uplatňována nahodilá těžba kůrovcem napadaného dříví před plánovanou mytní těžbou. Z hlediska bezpečnosti práce byl zásadním problémem nedostatek kvalifikovaných lesních dělníků pro těžbu dříví. Akutní nedostatek těchto dělníků prohloubila pokračující pandemie způsobená virovým onemocněním COVID-19 ve světě, v jejímž důsledku existovala pro zahraniční lesní dělníky na státních hranicích ČR různá omezení, a proto nemohly být jejich služby využívány.

V oblasti dřevozpracujícího průmyslu závisela úroveň BOZP na tom, jestli úkoly v oblasti BOZP zajišťovaly OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik anebo samotní zaměstnavatelé. Obecně lze konstatovat, že úroveň BOZP u větších zaměstnavatelů byla lepší, neboť úkoly v oblasti BOZP byly zajišťovány právě těmito OZO. Zaměstnavatelé s menším počtem zaměstnanců a OSVČ služby k zajišťování úkolů v prevenci rizik téměř nevyužívali a docházelo u nich velmi často k podcenění pracovních rizik a nedodržování pracovních postupů. U OSVČ byly tyto nedostatky shledávány nejčastěji v souvislosti s neznalostí právních předpisů k zajištění BOZP a přesvědčením o tom, že se na ně tyto zákonné požadavky nevztahují.

Mezi nejčastější nedostatky v oblasti dřevozpracujícího průmyslu patřilo provozování zařízení bez chybějících průvodních dokumentací nebo MPBP od provozovaných zařízení, chybějící vyhodnocení rizik pro jednu nebo více konkrétních činností či pro konkrétní zařízení. Dále také chybějící či nefunkční ochranné prvky těchto zařízení, které byly mnohdy záměrně vyřazeny z provozu.

Závěrem lze konstatovat, že zaměření kontrolní činnosti i její cíl byl splněn, a to i přes různá opatření spjatá s pokračující pandemií v souvislosti s virovým onemocněním COVID-19 na území ČR. Výsledky kontrolní činnosti prokázaly, že požadavky BOZP dle platných právních předpisů jsou v oblasti lesnictví a dřevozpracujícího průmyslu v některých případech podceňovány.

Vzhledem k počtu zjištěných porušení u kontrolovaných subjektů v oblasti lesnictví a dřevozpracujícího průmyslu budou i v roce 2022 v této oblasti prováděny další kontroly.

4.7 Nebezpečné látky

Kontrola zaměstnavatelů, kteří na svých pracovištích nakládají s nebezpečnými chemickými látkami a směsmi (obecně řečeno s nebezpečnými látkami), byla v roce 2021 opět zařazena do kontrolní činnosti, a to z důvodu opakujících se PÚ souvisejících s nebezpečnými látkami nejen při každodenní práci, ale zejména při provádění údržby strojů a zařízení. Shrneme-li nejčastější příčiny těchto PÚ, dostaneme se k nepřidělování OOPP zaměstnavateli, dále k nedostatečné informovanosti zaměstnanců o nebezpečných vlastnostech daných látek či k nebezpečným způsobům prací s těmito látkami, které zaměstnavatelé přehlížejí a tolerují. Zejména se jedná o nedostatečně vyhodnocená rizika v souvislosti s použitím nebezpečných látek, které mohou tvořit výbušnou atmosféru.

Dalším důvodem provádění těchto kontrol byla také skutečnost, že legislativa v oblasti prevence závažných havárií (dále jen „PZH“) se poměrně důkladně zaměřuje na subjekty, které nakládají s větším množstvím nebezpečných látek, a tedy celková BOZP je již v těchto subjektech na dobré úrovni, ale naopak v menších subjektech není příliš povědomí o bezpečné práci s těmito látkami. Zaměstnavatelé si často neuvědomují, že vůbec s nebezpečnými látkami jejich zaměstnanci pracují. Jedná se zejména o provozy, kde jsou nebezpečné látky pouze součástí technologie, a zaměstnavatelé nekladou důraz při nákupu a bezpečném nakládání s nebezpečnými látkami. Nakládáním se rozumí výroba, dovoz, distribuce, prodej, používání, skladování, balení, označování a vnitropodniková doprava. Typicky se jedná o čisticí a dezinfekční prostředky, mazací přípravky a další.

Ke kontrolám byly vybírány subjekty, které nakládají s nebezpečnými látkami, ale nespádají do působnosti zák. č. 224/2015 Sb. Tyto kontroly se týkaly každého inspektora z OIP se specializací na chemický průmysl, ropný průmysl a nebezpečné látky.

Kontrolní činnost byla zaměřena z velké části preventivně a díky inspektorům specialistům z OIP i informativně, jelikož velká část menších zaměstnavatelů stále nemá dostatečné znalosti o bezpečném nakládání s nebezpečnými látkami a ani o evropské legislativě, která je v ČR přímo aplikovatelná a závazná (zejména Nařízení REACH a Nařízení CLP). Zásadnější bylo časté zjištění nedostatečných znalostí OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik, pro které bylo většinou vyhodnocení rizik spojených s nebezpečnými látkami otázkou pouze jejich přímého působení dle jejich nebezpečných vlastností (kyselina = žíravá), avšak neuvědomovaly si velké riziko následné chemické reakce při nevhodném skladování, zejména pokud se jednalo např. o jednu záchytnou nádrž pro všechny druhy nebezpečných látek.

Kontroly byly zaměřeny zejména na:

- vyhledání a hodnocení rizik v souvislosti s nakládáním s nebezpečnými látkami a seznámení zaměstnanců s nimi,
- způsobilost zaměstnanců nakládajících s nebezpečnými látkami,
- školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP a zejména seznámení zaměstnanců s účinky nebezpečných látek a se způsoby, jak s nimi zacházet, s ochrannými opatřeními, se zásadami první pomoci, s potřebnými asanačními postupy a s postupy při likvidaci poruch a havárií (zejména přístup k informacím v bezpečnostních listech),
- OOPP pro práci s nebezpečnými látkami na základě vyhodnocených rizik a vlastního seznamu,
- povinnosti na úseku PÚ, evidence úrazů, kontrola příčin a vzniku PÚ, opatření proti opakování PÚ a jejich realizace,
- pracovní a technologické postupy spojené s nakládáním s nebezpečnými látkami,
- opatření na ochranu proti výbuchu [prevence rizik, klasifikace prostorů, písemná dokumentace o ochraně před výbuchem (dále jen „DOPV“)],
- stav pracoviště a značení,
- bezpečné skladování nebezpečných látek.

Kontroly dodržování povinností souvisejících s nakládáním s nebezpečnými látkami nebyly v roce 2021 zaměřeny pouze na chemický či ropný průmysl, jelikož smyslem kontrolní činnosti bylo monitorovat, ve kterých oblastech lidské činnosti je o bezpečné práci s nebezpečnými látkami nejméně povědomí. Toto povědomí a celkové znalosti problematiky bezpečné práce s nebezpečnými látkami je a bylo na nižší úrovni u těch zaměstnavatelů, kteří tyto látky využívali pouze jako součást výrobního procesu či jen okrajově (např. jako čisticí prostředky, mazadla, hnojiva, dezinfekce atd.).

Dalším důvodem k provádění těchto kontrol byla skutečnost, že s nebezpečnými látkami přichází všichni do styku každý den a pouze málo zaměstnanců i zaměstnavatelů si opravdu uvědomuje rizika spojená s těmito látkami, které mohou ohrozit zdraví, majetek či životní prostředí. Kontroly byly také zaměřeny na subjekty, ve kterých ještě kontroly neproběhly, a dále na ty, které vykazovaly vyšší míru pracovní úrazovosti související s nebezpečnými látkami.

Mezi subjekty vybranými ke kontrole se objevily např. subjekty provozující následující činnosti:

- lakovny,
- galvanovny,
- sklady nebezpečných látek (bazénové chemie, pesticidů, hnojiv),
- likvidace odpadů, čištění a prodej IBC kontejnerů,
- reklamní činnost,
- míchání barev,
- výrobní společnosti (výroba kosmetiky, pracích prostředků, obalových materiálů),
- a další.

V rámci kontrolní činnosti bylo zkontrolováno celkem 76 právních subjektů, z toho 71 právnických osob a 5 fyzických osob. U těchto subjektů bylo provedeno celkem 77 kontrol, viz následující tabulka.

Tab. č. 31 – Vybrané ukazatele u nebezpečných látek dle OIP

Ukazatel	OIP								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrolovaných subjektů	0	16	10	12	8	12	8	10	76
Počet kontrol	0	17	10	12	8	12	8	10	77
Počet zjištěných porušení	0	29	40	10	45	34	15	31	204
Počet opatření	0	9	2	2	5	2	2	0	22

Celkový počet kontrol bez zjištěných nedostatků činil pouze 26, tedy cca 34 % všech kontrol, což potvrzuje význam kontrol. Subjekty, které byly kontrolovány, si často neuvědomovaly rizika spojená s nebezpečnými látkami, jelikož manipulace s těmito látkami není jejich hlavní činností, a v některých případech si ani nebyly vědomy skutečnosti, že s nebezpečnými látkami nakládají.

Při zbývajících 51 kontrolách bylo zjištěno celkem 204 porušení právních předpisů. V rámci provedených kontrol inspektoři z OIP vydali celkem 22 technicko-organizačních opatření (dále jen „TOO“).

Nejčastěji porušené právní předpisy a jejich četnost zobrazuje níže uvedená tabulka.

Tab. č. 32 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů z nebezpečných látek

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
zákoník práce	66	32,4
zák. č. 309/2006 Sb.	50	24,5
NV č. 101/2005 Sb.	41	20,1
NV č. 375/2017 Sb.	17	8,3
NV č. 378/2001 Sb.	9	4,4

vyhl. č. 48/1982 Sb.	9	4,4
NV č. 201/2010 Sb.	8	3,9
NV č. 362/2005 Sb.	2	1,0
NV č. 406/2004 Sb.	2	1,0
Celkem	204	100

Nejčastěji se zjištěná porušení týkala výrobních a provozních budov (69 porušení), nebezpečných látek (39 porušení), řízení péče a bezpečnosti práce (32 porušení), skladů a skladování (21 porušení) a evidence a registrace PÚ (13 porušení).

Zhodnocení výsledků kontrol dle zaměření:

- **Vyhodnocení rizik**

Vyhodnocení rizik je stěžejní pro řízení rizik v daných subjektech. Samotné hodnocení rizik je velmi komplexní činnost, do které by mělo být zapojeno co nejvíce vstupů – od podnětů zaměstnanců, přes zhodnocení vedoucím zaměstnancem, až po připomínky OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. Důležité je rovněž hodnotit všechny pracovní činnosti, a to nejen ty běžné, každodenní, ale zejména ty jednorázové při údržbách či haváriích.

Při kontrolách se inspektoři z OIP většinou setkali sice s vyhodnocenými riziky, avšak velmi často se jednalo pouze o výstupy počítačových programů, které nebyly nastaveny na konkrétní podmínky v daných firmách. Mnoho zaměstnavatelů tak mělo několikasetstránkové registry rizik, které ale v praxi nebyly absolutně použitelné a seznámení zaměstnanců bylo velmi náročné a neprůkazné.

V oblasti nebezpečných látek se jednalo o časté nedostatečné vyhodnocení, kdy se jako riziko hodnotilo pouze určitá nebezpečná vlastnost dané látky. Opomíjela se ale skutečnost, že nebezpečné látky musí být používány a zejména skladovány v souladu s požadavky, které stanoví např. bezpečnostní listy. Příkladem může být vyhodnocení rizika žíravosti u kyseliny sírové, která způsobuje těžké poleptání kůže a poškození očí, avšak nevyhodnocení neslučitelných materiálů, jakými mohou být silné kyseliny, zásady či oxidační činidla. V praxi tak docházelo na společné skladování kyseliny sírové a hydroxidu sodného s jednou záchytnou vanou.

Zaměstnanci byli s riziky své práce a přijatými opatřeními školeni, i když ne vždy dbali zaměstnavatelé na dostatečná ověření, zda všemu zaměstnanci porozuměli. Nejčastější a mnohdy nevyhodnocenou rizikovou činností zůstalo zejména přelévání nebezpečných látek do menších nádob či nádob od nápojů pro snadnější manipulaci bez jakékoliv informace, o jakou látku se jednalo. Při kontrolní činnosti se každý rok setkáváme s PÚ, kdy se zaměstnanci nějaké nebezpečné látky omylem napijí.

Inspektoři z OIP se stále snaží působit především preventivně, kdy na základě proběhlých a šetřených PÚ informují zaměstnavatele i zaměstnance, co se může přihodit, a především radí s nastavením rizik na konkrétnější hodnoty přizpůsobené konkrétním pracovištím.

- **Způsobilost zaměstnanců nakládajících s nebezpečnými látkami**

Ověření odborné i zdravotní způsobilosti zaměstnanců je základem pro správné nastavení BOZP s nebezpečnými látkami. Zaměstnavatelé ve většině případů dbali právních předpisů v této oblasti, avšak našly se i případy neprovedení vstupních a periodických pracovnělékařských prohlídek. Tím, že si zaměstnavatelé neověřili způsobilost svých zaměstnanců, připustili, že tito zaměstnanci mohli vykonávat zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jejich schopnostem a zdravotní způsobilosti.

- **Školení a informovanost o nebezpečných látkách**

Zaměstnanci pracující s nebezpečnými látkami musí být seznámeni s účinky těchto látek, se způsoby, jak s nimi zacházet, s ochrannými opatřeními, se zásadami první pomoci, s potřebnými asanačními postupy a s postupy při likvidaci poruch a havárií. Přístup k informacím o nebezpečných vlastnostech daných látek požaduje také Nařízení REACH.

Školení byla prováděna v periodách určených zaměstnavateli dle schválených obsahů. U nebezpečných látek je tak stěžejní bezpečný způsob nakládání s těmito látkami, jejich skladování, informace z bezpečnostních listů, správné použití správných OOPP či první pomoc a postupy k likvidacím případných havárií. Pozitivním zjištěním při kontrolách bylo, že stále hodně zaměstnavatelů používá pro srozumitelnější seznámení zaměstnanců i tzv. pravidla pro nakládání s nebezpečnými látkami. Povinnost vést tato písemná pravidla, která musela být projednávána s místně příslušnou KHS, byla zrušena v roce 2020.

Inspektoři z OIP při kontrolách zaměstnavatele důrazněji informovali o potřebě školit své zaměstnance konkrétněji tak, aby bylo jasné, s jakými informacemi a z jakých bezpečnostních listů byli zaměstnanci seznámeni.

- **OOPP**

Povinnost zaměstnavatelů přidělit zaměstnancům OOPP je zastihne v případech, kdy nelze rizika odstranit nebo dostatečně omezit prostředky kolektivní ochrany nebo opatřeními v oblasti organizace práce. Přidělování OOPP bylo stanoveno na základě vyhodnocených rizik dle vlastních seznamů, přičemž evidence vydaných OOPP byla vedena různě, písemně i elektronicky. Formálně byly požadavky na OOPP nastaveny poměrně dobře, avšak realita na pracovišti byla mnohdy zcela jiná.

Při kontrolách bylo zjištěno, že největším problémem v problematice OOPP byla nedůslednost vedoucích zaměstnanců při kontrolách používání OOPP zaměstnanci, a také zejména neseznámení zaměstnanců se správným použitím OOPP, což bylo zejména u nebezpečných látek zdraví ohrožující. Dalším častým jevem byly nevhodně určené OOPP pro práci s nebezpečnými látkami, kdy mohlo dojít k proniknutí látky na těla zaměstnanců (příkladem může být zatečení kyseliny sírové pod ochranné brýle bez bočnic), či jejich špatná údržba a používání v rozporu se stanovenou dobou životnosti, kdy bylo i na první pohled zřejmé již další neplnění základní funkce OOPP, a to ochrany před možnými riziky.

Zaměstnavatelům také byla připomínána povinnost vzájemné slučitelnosti při poskytování více druhů OOPP či povinnost učinit opatření proti ohrožení infekčními onemocněními při použití jednoho OOPP více zaměstnanci, což bylo v době pandemie způsobené virovým onemocněním COVID-19 zvláště důležité.

- **Pracovní úrazovost**

Nebezpečné látky nebývají častým zdrojem PÚ, každoročně mají podíl na vzniku PÚ s pracovní neschopností nad 3 dny pouze ve 3 % všech případů. Nejčastějšími úrazy je potřísnění nebezpečnou látkou při manipulaci či poleptání po požití nebezpečné látky z neoznačených láhví.

Při kontrolách se ukázalo, že knihy úrazů byly vedeny řádně, PÚ byly evidovány a šetřeny a zaměstnanci byli seznamováni s příčinami a okolnostmi vzniku těchto PÚ. V několika případech bylo zjištěno, že zaměstnavatelé nese-psali a nezaslali záznamy o úrazech dle NV č. 201/2010 Sb. na místně příslušné OIP. Ukázalo se, že tato skutečnost nenastala z důvodu neznalosti zaměstnavatelů na úseku pracovní úrazovosti, ale zejména z důvodu zatajení PÚ před OIP či PČR.

- **Pracovní postupy spojené s nakládáním s nebezpečnými látkami**

Mezi dokumenty upravující pracovní postupy spojené s nakládáním s nebezpečnými látkami můžeme zařadit MŘS, pracovní postupy pro výrobní operace, správnou laboratorní praxi, technologické postupy

pro výrobu či postupy pro likvidaci odpadů. Absence vypracování konkrétních postupů byla častá především u menších zaměstnavatelů a dále u těch, kteří s nebezpečnými látkami pracovali jen velmi okrajově ve formě čistících či dezinfekčních prostředků. V předpisech a postupech často chyběly základní informace o vlastnostech nebezpečných látek, použití pracovních pomůcek či použití OOPP pro bezpečné práce.

Při jedné kontrole bylo zjištěno, že i když byl pracovní postup stanoven s ohledem na BOZP správně, zaměstnanec o něm neměl dostatečné povědomí, což může být důsledkem nejen nedostatečné kontroly vedoucího zaměstnance, ale i nedostatečného porozumění zaměstnancem.

- **Protivýbuchová ochrana**

Protivýbuchová ochrana byla vzhledem ke své komplikovanosti častým zdrojem nedostatků zjišťovaných při kontrolách a celkově bylo používání zejména hořlavých či výbušných látek v praxi velmi podceňováno. Mnozí zaměstnavatelé si také neuvědomovali rizik možného výskytu hořlavých či výbušných par či prachů, které mohly být následně iniciovány (např. prostřednictvím horkých povrchů, mechanických jisker, EZ či statické elektřiny), a mohlo tak dojít až k samotnému výbuchu.

Písemná DOPV se zpracovává v návaznosti na výsledky posuzování rizika výbuchu. Nejčastějším zjišťovaným nedostatkem týkajících se těchto dokumentací byly jejich celkové absence, neaktuálnost či nedůsledné provedení stanovených opatření v praxi, což mohlo mít za následek vystavení zaměstnanců nebezpečí výbuchu.

Na protivýbuchové ochraně si více dávají záležet zaměstnavatelé, u kterých je zřejmé riziko tvorby výbušné atmosféry. Jedná se zejména o lakovny, kdy i prostřednictvím dodavatelů lakoven mohou zaměstnavatelé čerpat potřebné informace o bezpečné práci.

- **Skladování nebezpečných látek, stav pracoviště, značení**

Větší množství nebezpečných látek bylo skladováno v samostatných skladech tomu určených a zkolaudovaných, zatímco menší množství látek bylo skladováno ve speciálních skříních. Sklady zkolaudované pro skladování nebezpečných látek byly většinou bez problémů na rozdíl od skladovacích prostor, které sloužily k jiným účelům. V takových prostorech pak chybělo zejména větrání, nepropustná podlaha či umístění vypínačů vně skladu. Méně příznivý stav z hlediska bezpečného skladování nebezpečných látek bylo zpravidla opět u zaměstnavatelů, kteří tyto látky využívali jen velmi okrajově. Takoví zaměstnavatelé často neměli dostatečné prostory ani potřebné znalosti o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, které by umožnily bezpečné skladování nebezpečných látek. Nebezpečné látky tak byly při kontrolách nalezeny v kanystrech na chodbách, skleničkách na stolech či v láhvích od nápojů ve skříních.

Při kontrolách skladování nebezpečných látek se inspektoři z OIP setkávali zejména s nebezpečným skladováním vzájemně reagujících látek, nežádka se tyto látky skladovaly na společné záchytné vaně. Dále se vyskytovala častá koroze, nedostatečný úklid či nerovné podlahy.

Při kontrolách pracovišť byla podceňována i možnost rychlého úniku v případě vzniku mimořádných událostí, protože hodně zaměstnavatelů vůbec nezvažovalo situace, kdy mohly nastat požáry či výbuchy. Při kontrolách byly zjištěny chybně značené či neznačené únikové východy a únikové cesty či jejich zastavení materiály a surovinami pro výrobu.

V oblasti značení nebezpečných látek se ve skladech nevyskytly zásadní problémy, avšak náhradní obaly sloužící pro manipulaci s menším množstvím nebezpečných látek byly nedostatečně značeny a tyto obaly byly nevhodné (nápojové láhve), což může mít za následek záměnu a následné požití nebezpečné látky. Mezi typický příklad můžeme zařadit mazací olej či dezinfekci v neoznačených láhvích od nápojů.

Shrnutí:

Za zjištěná porušení právních předpisů byla v roce 2021 kontrolovaným subjektům ze strany inspektorů z OIP uložena v aktuálním kontrolním období, tzn. v rámci výše uvedené kontrolní činnosti, celkem 1 pokuta v celkové výši 80 000 Kč.

Za nejzásadnější porušení v oblasti nebezpečných látek můžeme označit nedostatečné seznámení zaměstnanců s nebezpečnými látkami, se kterými pracovali, a rovněž nevhodné skladování vzájemně reagujících nebezpečných látek. Vlastnosti nebezpečných látek byly velmi podceňovány, a proto je nutné na zaměstnavatele neustále preventivně působit, ať už při samotných kontrolách či v rámci poradenství.

Kontroly bezpečné práce s nebezpečnými látkami považujeme za velmi důležité, jelikož tyto látky nejsou nebezpečné jen při samotném nakládání, kdy může dojít k požárům či výbuchům, ale jejich nepříznivé účinky (např. karcinogenní) se mohou u zaměstnanců projevit až za několik let. PÚ spojených s nebezpečnými látkami nebývá mnoho, ale z hlediska závažnosti bývají velmi významné, zvláště v kombinaci s požáry, výbuchy a úniky nebezpečných látek.

4.8 Terciární sféra

Kontrolní činnost v oblasti terciární sféry byla v roce 2021 zaměřena na kontroly zajišťování BOZP u níže uvedených subjektů poskytující své služby občanům z řad veřejnosti.

Konkrétně se tak jednalo o zaměstnavatele v oblasti zásilkových služeb, tj. přepravce zásilek včetně jejich logistických center a skladů, ve kterých převážně dochází k manipulaci se zásilkami a k jejich skladování.

Dále se kontrolní činnost zaměřovala i na oblast školství. Hlavní pozornost kontrolní činnosti byla zaměřena na vysoké školy a jejich součásti (např. fakulty), včetně jejich jiných a účelových zařízení (např. stravovací zařízení, ubytovací zařízení, knihovny apod.), a to jak u veřejných, státních, tak i soukromých vysokých škol. Z důvodu počtu tohoto typu škol na území ČR byly sekundárně kontrolovány i základní umělecké školy, konzervatoře, vyšší odborné školy a jejich školská zařízení (např. stravovací, ubytovací zařízení), a to bez rozdílu jejich zřizovatele. Důvodem kontrol byl i ten fakt, že tyto subjekty nebyly v oblasti terciární sféry samostatně v minulosti ještě kontrolovány.

V rámci návaznosti na zjištěné nedostatky při plnění kontrolní činnosti v roce 2020 byly kontroly dále vykonávány i v prodejnách stavebního materiálu. Tentokrát bez omezení dle velikosti prodejny. Do této kategorie tak byly zařazeny: „klasické“ stavebniny, specializované prodejny stavebního materiálu (např. elektroinstalačního, vodárenského, kanalizačního, spojovacího materiálu, kovových konstrukcí, barev a laků apod.). Kontrolní činnost byla také zaměřena na maloobchodní prodejny bez daného omezení vzhledem k jejich prováděným činnostem.

U uvedených subjektů se kontrolní činnost BOZP zaměřovala na to, zda byla u uvedených zaměstnavatelů dostatečně vyhodnocena rizika, a to zejména z pohledu zvolených pracovních postupů u jejich zaměstnanců (např. u zaměstnanců ve skladech, kurýrů, pedagogických pracovníků, správců budov, uklízeček, personálu ve stravovacích zařízeních, prodejců). Dále také z pohledu pracovních technologických postupů vyplývajících z MPBP, velikostí, technických stavů a úklidů pracovišť (např. vnitřních prostor budov, kotelen), zahrnujících i vnitřní sklady (např. archivy, knihovny, dílny, úklidové místnosti, sklady zboží), ale i často vnější sklady (např. sklady materiálů), u kterých musí být vypracovány MŘS, včetně řešení otázek pohybu osob na pracovištích, dopravy na pracovištích (např. i v rámci logistických center, garáží s autoprovozy, dopravních prostředků v prodejnách stavebního materiálu). U problematiky organizace práce a stanovení pracovních postupů zaměstnavateli se pozornost kontrolní činnosti zaměřovala i na práce ve výškách (např. u uklízeček, skladníků), ruční

manipulace, skladování manipulačních jednotek, na práce s chemickými látkami a směsmi (např. u úklidových prací, ve stravovacích provozech, prodejnách stavebního materiálu, maloobchodních prodejnách). Dále také z rizik vyplývajících opatření u zaměstnavatelů v podobě zvolených OOPP, jejich kontrolování a poskytování, a to např. i v souladu s bezpečnostními listy u chemických látek a směsí. Nedílnou součástí kontrol u zaměstnavatelů byla také problematika školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k BOZP a jejich evidence k vykonávaným pracím na daných pracovištích včetně seznámení zaměstnanců s návody zařízení, nejen technických, které pro svoji činnost používají (např. kuchyňské spotřebiče, žebříky a schůdky, ruční a motorové vozíky, dopravní prostředky, zařízení pro plynulou dopravu nákladů, elektronářadí a ruční nářadí apod.). U těch byly také kontrolovány např. minimální požadavky na jejich bezpečný provoz a používání zařízení včetně např. provádění kontrol a příslušných revizí.

Každý OIP provedl kontrolu u uvedených subjektů terciární sféry. Kontroly byly prováděny inspektory práce se specializací na terciární sféru.

Kontroly byly zaměřeny zejména na:

- vyhodnocení rizik při práci, obsluze, údržbě, opravách používaných zařízení u zmíněných subjektů včetně manipulace (i ruční) a skladování břemen; seznámení zaměstnanců s těmito riziky a s opatřeními na ochranu před jejich působením,
- zpracování požadovaných MPBP (zahrnujících i příslušné pracovní technologické postupy pro používání zařízení, např. i k dopravním prostředkům) včetně MRS; seznámení zaměstnanců s uvedenými dokumenty,
- požadavky na organizaci práce a pracovní postupy dle oblastí činností kontrolovaných subjektů včetně ruční manipulace a skladování břemen; zajištění BOZP na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky (např. v archivech, skladech; u uklízeček apod.), BOZP na venkovních pracovištích (např. u správců budov; nakládací rampy apod.),
- OOPP – zpracování seznamů na základě vyhodnocených rizik a jejich vlastní poskytování, seznámení a kontroly používání; jejich používání i v souladu s bezpečnostními listy u chemických látek a směsí např. u uklízeček, personálu v jídelnách, případně pedagogů,
- dodržování požadavků na bezpečné provozy a používání zařízení (zejména provozní dokumentace, údržby, kontroly, revize zařízení používaných u uvedených subjektů, používání zařízení k účelům a za podmínek, pro které byla určena, a to v souladu s návody výrobců, bezpečné ovládání a vybavenost ochrannými zařízeními včetně jejich funkčnosti),
- doložení zdravotních způsobilostí; informování zaměstnanců zaměstnavatelem o kategoriích vykonávaných prací,
- školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k BOZP k vykonávaným pracím; povinnost zaměstnavatelů o vedení dokumentace o provedených školeních,
- vedení evidence o PÚ v knihách úrazů včetně zpracování záznamů o PÚ.

V rámci plnění kontrolní činnosti bylo OIP provedeno celkem 323 kontrol, při kterých bylo zjištěno celkem 453 nedostatků. Z celkového počtu provedených kontrol nebyly u 119 z nich zjištěny nedostatky.

Dále bylo v rámci kontrolní činnosti navrženo celkem 23 TOO. Níže zobrazená tabulka obsahuje bližší údaje v rámci plnění kontrolní činnosti.

Tab. č. 33 – Vybrané ukazatele v terciární sféře dle OIP

Ukazatel	OIP								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrolovaných subjektů	48	33	32	37	25	14	97	26	283*
Počet kontrol	48	37	33	39	26	15	98	27	323
Počet zjištěných porušení	29	72	49	13	45	45	207	102	562
Počet opatření	0	0	0	1	0	0	1	0	2

Pozn.: *Subjekty nelze sčítat, 1 subjekt mohl být kontrolován více OIP.

Tab. č. 34 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů v terciární sféře

Předpis	Počet porušení	% vyjádření daného porušení
zák. č. 309/2006 Sb.	224	40,0
zákoník práce	181	32,2
NV č. 101/2005 Sb.	86	15,3
NV č. 378/2001 Sb.	55	9,8
NV č. 201/2010 Sb.	7	1,2
vyhl. č. 48/1982 Sb.	2	0,3
vyhl. č. 91/1993 Sb.	2	0,3
ostatní	5	0,9
Celkem	562	100

Ve výše uvedené tabulce je pro představu uveden přehled nejvíce porušovaných právních předpisů.

Nejčastěji zjištěné porušení právních předpisů se týkalo nedodržování zák. č. 309/2006 Sb., zákoníku práce, NV č. 101/2005 Sb. a NV č. 378/2001 Sb.

Zhodnocení výsledku kontrol dle zaměření:

- **Vyhodnocení rizik při práci, obsluze, údržbě, opravách používaných zařízení u zmíněných subjektů včetně manipulace (i ruční) a skladování břemen; seznámení zaměstnanců s těmito riziky a s opatřeními na ochranu před jejich působením**

Kontrolované subjekty měly zpravidla zpracovanou dokumentaci k vyhledávání a hodnocení rizik a přijatých opatření, která byla na velmi dobré úrovni. Tato úroveň však byla ovlivněna i kvalitou poskytovaných služeb ze stran OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik, které měly s kontrolovanými subjekty uzavřené smlouvy. Zpravidla tak měly kontrolované subjekty vyhledána a vyhodnocena rizika a přijatá opatření s ohledem na jejich vykonávané činnosti. Takto byla přijímána a prováděna technická, organizační a jiná opatření k prevenci rizik. Obecně lze zhodnotit, že rizika byla vždy zpracována, ovšem jejich samotná analýza někdy nevycházela z podmínek konkrétních pracovišť, neboť některá OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik do nich zahrnula i rizika, která se na těchto pracovištích kontrolovaných subjektů nenacházela. Tím pádem v některých případech byly dokumentace s těmito riziky cílené na pracoviště, činnosti a předměty kontrolovaných subjektů, které nebyly součástí jejich provozu, nebo s nimi jejich zaměstnanci nepracovali. Jednalo se např. o vyhodnocená rizika na veškerá tlaková zařízení, a to i tam, kde žádná taková zařízení nebyla, riziko nebezpečí při práci s vlečkou, chemickými látkami a chemickými směsmi, práce ve výškách, nebo v kolejišti, tam kde nikdy nebyla zavedena vnitřní železniční doprava. Jednalo se hlavně o provozovny zásilkových společností, ale i maloobchodní prodejny zaměřené na prodej potravin.

Seznámení zaměstnanců s vyhledanými riziky a ochranou před jejich působením bylo běžně prováděno při školeních o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, a to jak při jejich vstupních, tak

i opakovaných zajištění ze strany kontrolovaných subjektů. Kontrolované subjekty si naplňovaly svoje povinnosti tím, že byli jejich zaměstnanci s vyhledanými a vyhodnocenými riziky řádně seznámeni.

Inspektoři OIP také v problematice vyhodnocení rizik a přijatých opatření prověřovali u kontrolovaných subjektů skutečný stav kontrolovaných pracovišť s uvedenými výsledky kontrolovaných subjektů v jejich dokumentacích o provedených posledních ročních prověrkách BOZP. Kontrolováno bylo zejména, zdali kontrolované subjekty do rámců těchto ročních kontrol včlenily školení zaměstnanců, kategorizaci prací, smluvní závazky týkající se pracovnělékařské péče, vedení knih úrazů, poskytování OOPP na základě vyhodnocených rizikových faktorů, provozní dokumentace k zařízení a strojům, evidence PD zaměstnanců a konkrétní technologické a pracovní postupy.

Dále bylo kontrolováno i to, zda byly naplněny povinnosti ze strany kontrolovaných subjektů, a to vzájemně se písemně informovat o vyhledaných rizicích a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením, plní-li na jednom pracovišti úkoly zaměstnanci 2 a více zaměstnavatelů. I v této oblasti byly zjištěny občasné nedostatky, převážně tak u kontrolovaných subjektů, které se zabývaly prodejem stavebního materiálu a maloobchodním prodejem.

Na některých pracovištích u kontrolovaného subjektu chyběla dokumentace dle NV č. 406/2004 Sb. při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu. Kontrolovaný subjekt, tzn. zaměstnavatel, si tak správně pracoviště zkontroloval a vyhodnotil rizika s tím, že u něj nehrozí nebezpečí výbuchu vzniklé s provozováním jeho pracovních činností, ale neučinil o tom žádný záznam.

Jisté nedostatky se v této oblasti nejčastěji objevovaly u kontrolovaných subjektů, jež neprovedly dostatečná vyhodnocení rizik pro vykonávané práce, kterou samy i jejich zaměstnanci vykonávali, a to zejména pro manipulaci a skladování s materiálem a zbožím. Uvedeným tímto zaměstnavatelé nepřijali adekvátní opatření k omezení jejich působení, aby bylo ohrožení zdraví a bezpečnost zaměstnanců minimalizováno. Většinou se jednalo o rizika u skladování, manipulaci a ukládání materiálů, např. u skladů prodejny stavebního materiálu a u zásilkových služeb. Dále také nebylo např. vyhodnoceno riziko střetu motorového manipulačního vozíku, případně dopravního prostředku (automobilu) s osobou – zaměstnancem. Tento nedostatek byl především zjištěn také u subjektů zabývajících se zásilkovými službami, nebo u skladů s chemickými látkami a směsmi včetně barev. S uvedenými činnostmi souvisela i vlastní vybavenost pracovišť, kde obvyklým nedostatkem bylo neoznačení maximální přípustné nosnosti podlah, stejně tak trvalé neoznačení regálů štítky s uvedením největší nosnosti buněk a nejvyšších počtů buněk ve sloupcích. U zařízení určených k manipulaci a skladování břemen, např. u motorových manipulačních vozíků, docházelo nejčastěji k porušením v podobě nezabepečení těchto zařízení před spuštěním nepovolanými zaměstnanci.

- **Zpracování požadovaných MPBP (zahrnujících i příslušné pracovní technologické postupy pro používání zařízení, např. i k dopravním prostředkům) včetně MŘS; seznámení zaměstnanců s uvedenými dokumenty**

MPBP tak ty byly ve větší míře u kontrolovaných subjektů zpracovány a v těchto případech byly i k dispozici na daných pracovištích. Jejich kvalita a existence byla také ovlivněna tím, zda si je zpracovával samotný kontrolovaný subjekt (zaměstnavatel) anebo OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. Nebyla tak výjimka absence zpracování MPBP jako je tzv. „Dopravní řád“ nebo MŘS a chybějící pracovní postupy pro ruční manipulaci a skladování břemen, stejně tak jako pro manipulaci pomocí manipulačních motorových vozíků. Některé kontrolované subjekty neměly v MPBP navržena organizační a bezpečnostní opatření pro bezpečné provozy skladů, např. dopravu a přepravu materiálů.

Další nedostatky byly shledány v MŘS, kde často chybělo ve schématech skladů vyznačení komunikací ve vnitřních a venkovních skladech, které pak nebylo vyznačeno ani fyzicky přímo na těchto pracovištích. V několika případech nebyly schématické půdorysné plány skladů vůbec předloženy. Dále byly nedostatky shledávány v tzv. „Dopravním řádu“ (případně označen jako „Dopravně-provozní řád“), v němž byla stále opomíjena zimní údržba venkovních pozemních komunikací zahrnujících venkovní

skladovací plochy, parkovací plochy, chodníky apod. Tyto komunikace jsou běžně součástí škol, prodejen stavebního materiálu, maloobchodních prodejen i u zaměstnavatelů zásilkových služeb. Mezi další zjištěné nedostatky v této oblasti patřilo např. chybějící určení odpovědné osoby za údržbu komunikací a nedostatečná organizace práce a nestanovení pracovních postupů pro tuto činnost. V některých případech chybělo u tzv. „Dopravních řádů“ stanovení nejvyšších povolených rychlostech v areálech pracovišť kontrolovaných subjektů, i když byly fyzicky tyto informace v podobě dopravních značek v areálech umístěny. Případně některé MPBP nebyly aktuální na současné podmínky na pracovištích.

Během kontrolní činnosti byla také zjištěna i absence doložení MŘS u venkovních skladů, kde kontrolované subjekty si neuvědomily dodržení této povinnosti i pro venkovní objekty sloužící ke skladování materiálů. Seznámení s MŘS byla povětšinou uvedena v osnovách vstupních i periodických školení k zajištění BOZP u jednotlivých kontrolovaných subjektů. Z praxe také vyplynulo, že teoretické znalosti vyplývající z platných právních předpisů byly v těchto rádech uvedeny, ale praktická část a zaměření na konkrétní sklady byly v některých případech nedostatečné, i když fyzické stavy skladů byly v pořádku. Dalším nedostatkem bylo u MŘS, a to zejména u subjektů zabývajících se logistikou, jejich zastaralé či neaktuální znění vzhledem k současným požadavkům na pracovištích.

Nedostatky byly zjištěny jak u prodejen stavebního materiálu („klasických“ stavebnin), tak i u specializovaných prodejen barev a laků – sklady chemických látek a směsí včetně barev. Dále u kontrolovaných škol, a to např. u jejich ubytovacích zařízení a při nich fungujících skladech s chemickými látkami a směsmi používaných při úklidu. Občas také tyto kontrolované subjekty, coby zaměstnavatelé, neseznámily své zaměstnance s bezpečnostními listy u těchto běžně používaných čisticích prostředků, se kterými během své pracovní činnosti přicházeli do styku.

Napříč všemi kontrolovanými subjekty, tzn. danými školami včetně jejich zařízení, prodejen stavebního materiálu, maloobchodních prodejen, zásilkových služeb, bylo kontrolováno, zda mají kontrolované subjekty vytvořeny MPBP, kterými se stanoví bezpečnost provádění jednotlivých pracovních operací s ohledem na zvláštnosti pracovišť a pracovních prostředí a pracovní a technologické postupy pro bezpečné provozování skladů, strojů a dopravních prostředků. Tyto dokumenty byly obecně na dobré úrovni. Byly v nich stanoveny podmínky pro provozování skladů, dopravních prostředků, nebo strojů. Často byly takto vytvořeny i vnitřní směrnice pro kontrolu bezpečnosti práce (termíny kontrol pracovišť, revizí, požívání alkoholu, OOPP apod.).

- **Požadavky na organizaci práce a pracovní postupy dle oblastí činností kontrolovaných subjektů včetně ruční manipulace a skladování břemen; zajištění BOZP na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky (např. v archivech, skladech; u uklízeček apod.), BOZP na venkovních pracovištích (např. u správců budov; nakládací rampy apod.)**

Obecně lze říct, že případná absence zpracovaných pracovních postupů byla zjištěna např. u malých a středních prodejen stavebního materiálu, které nevyužívaly služeb OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. Organizace práce a manipulace s břemeny byla u všech kontrolovaných subjektů, zejména v prodejnách stavebního materiálu a v maloobchodních prodejnách, řešena MPBP a rámcovými pracovními postupy, které byly zpracovány na základě platné legislativy. Samozřejmě i vedení dokumentace v této oblasti byla v některých případech ovlivněna kvalitou poskytovaných služeb OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. Občas neobsahovala konkrétní zajištění skladovaného materiálu proti pádu a obsahovala jen všeobecné informace. Tím pádem tato dokumentace k BOZP, zpracovaná prostřednictvím služeb OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik pro zaměstnavatele, nebyla aplikována na podmínky jejich konkrétních pracovišť včetně vhodných vyhodnocení rizik. V návaznosti na tento stav pak docházelo např. i ke špatnému určení OOPP pro zaměstnance vykonávajícího svoji pracovní činnost ve skladech.

Co se týče kontrolovaných subjektů, z našeho pohledu zaměstnavatelů, v oblasti zásilkových služeb, v oblasti školství a maloobchodních prodejen, tak zde nebyla ve velké míře zjištěna porušení. Zejména ruční manipulace byla dodržována dle stanovených vnitřních předpisů zaměstnavatelů. Zároveň byla tato ruční manipulace a skladování břemen, v souvislosti s nebezpečím pádu z výšky, prováděna z pravidelně a řádně kontrolovaných žebříků a schůdků. Nicméně některé pracovní postupy pro ruční manipulaci s břemeny se mnohdy omezovaly jen na váhové limity břemen, chyběly v nich další aspekty pro samotné provádění manipulace s břemeny.

U kontrolovaných subjektů bylo v rámci kontrolní činnosti zjišťováno, zda mají písemně zpracované bezpečné pracovní postupy pro skladování, manipulaci s břemeny, provoz motorových manipulačních vozíků a dopravy a také to, zda s těmito bezpečnými pracovními postupy byli jejich zaměstnanci řádně seznámeni. Zpravidla kontrolované subjekty doložily požadované dokumentace k zajištění BOZP na jejich pracovištích, které měly dobrou vypovídající úroveň a jejich zaměstnanci byli s nimi řádně seznámeni. V rámci kontrol bylo kontrolováno dodržování stanovených pracovních postupů při práci na pracovištích kontrolovaných subjektů a také úroveň údržby provozních částí těchto objektů. V této oblasti byly zjištěny některé z nedostatků. Převážně se nedostatky týkaly nedodržování stanovených pokynů k úklidům pracovišť (zejména ve skladech a např. v místnostech určených pro údržbáře škol).

Pro vlastní výkon pracovních postupů zaměstnanci na pracovištích zaměstnavatelů měla pro jejich bezpečné provádění a bezpečnou organizaci práce vliv i vybavenost jednotlivých pracovišť, a to z pohledu naplnění povinných zákonných požadavků na ně. Zejména se jednalo o porušení povinností zaměstnavatelů vyplývajících z přílohy NV č. 101/2005 Sb. Kontrolní zjištění se týkala hlavně skladů a skladových prostor u kontrolovaných subjektů, kde např. částečně chyběla výrazná odlišení manipulačních (dopravních) komunikací od ostatních ploch. Dále také u manipulačních prostorů, míst pro vykládání a nakládání materiálů a komunikací pro pěší. U některých zaměstnavatelů byla bezpečnostní vyznačení místy špatně viditelná, znečištěná prachem a provozem motorových manipulačních vozíků. Občas nebyly osazeny správné bezpečnostní značky, nebo, a to bylo častějším zjištěním, vyznačení a bezpečnostní značky byly místy poničené. Z těchto důvodů bylo kontrolovaným subjektům doporučeno pravidelné obnovování značení skladových zón a komunikací.

Důsledkem nedostačujících skladových prostor (z pohledu jejich kapacit) nebyly komunikace v těchto prostorech používané pro pěší trvale volné a dostatečně široké, stejně tak jako materiály a předměty nebyly skladovány a stohovány tak, aby se i při ukládání, manipulaci, nebo odebírání nemohly sesunout. Nebyla určena bezpečnostní opatření při skladování manipulačních jednotek (např. určení maximálních výšek stohů, počty vrstev ve stozích, maximální nosnosti). S tímto souviselo nesprávné skladování materiálů ve skladovacích regálech, které nebyly bezpečně upevněny a skladovaný materiál nebyl zajištěn proti náhodnému pádu. Z důvodu expedice uskladněných manipulačních jednotek, a často i v souvislosti s nedostatečnou kapacitou vnitřních skladů, byly zastavěny únikové východy, nebo přístupy k hlavním ovládačům zařízení, např. zdvižných vrat. Tyto nedostatky byly zjištěny především u prodejen stavebního materiálu a u zásilkových služeb.

BOZP na pracovištích vykazovalo ve skladech jak vnitřních, tak i venkovních, nedostatky v podobě neoznačení regálů, kde chybělo trvalé označení štítky s uvedením největších nosností buněk a nejvyšších počtů buněk ve sloupcích, a to např. u malých pomocných regálů. V neposlední řadě se kontroloval stav pracovišť z pohledu provádění úklidů a likvidací např. rozbitých a nepotřebných euro palet, obalů od stavebního a izolačního materiálu.

V případech BOZP na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky při pracovních činnostech v archivech a příručních skladech uklízeček si kontrolované subjekty naplnění zákonných povinností zajistily formou školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k BOZP poskytovaných OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. Především u daných škol bylo kontrolní činností zjištěno, že v rámci pracovních postupů při úklidových pracích, např. umývání oken uklízečkami, nepřijali tito zaměstnavatelé dle ust. § 3 NV č. 362/2005 Sb. dostatečnou technickou a organizační opatření k zabránění

pádu zaměstnanců z výšky nebo do hloubky na pracovištích, která leží ve výšce nad 1,5 m nad okolní úrovní.

- **OOPP – zpracování seznamů na základě vyhodnocených rizik a jejich vlastní poskytování, seznámení a kontroly používání; jejich používání i v souladu s bezpečnostními listy u chemických látek a směsí např. u uklízeček, personálu v jídelnách, případně pedagogů**

V oblasti OOPP bylo v rámci kontrol zjištěno, že ve většině případů si kontrolované subjekty plnily své povinnosti dle ust. § 104 zákoníku práce, a to tak, že především v dostatečném rozsahu poskytovaly svým zaměstnancům příslušné OOPP. Ovšem u některých těchto zaměstnavatelů byla zjištěna absence zpracovaných seznamů právě na základě vyhodnocení rizik k daným pracovním činnostem zaměstnanců a jejich přidělování zaměstnavateli bylo spíše na základě vlastního uvážení. Většina kontrolovaných subjektů byla schopna doložit, že u svých zaměstnanců prováděla také kontrolu používání poskytnutých OOPP.

V rámci provedené kontrolní činnosti bylo zjištěno, že evidence k OOPP byla kontrolovanými subjekty vedena jak v elektronické, tak i listinné podobě. Zejména v případech, kde tito zaměstnavatelé využívali služeb OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik, nebyly zjištěny nedostatky v dané dokumentaci BOZP k OOPP, či k jejich fyzickému neposkytnutí zaměstnancům. Kontrola používání OOPP byla u řady kontrolovaných subjektů doložena i v ročních prověrkách BOZP.

Většina kontrolovaných subjektů měla vyhodnocena rizika a jako opatření proti působení těchto rizik byly vhodně zvoleny OOPP, a to v návaznosti pro dané pracovní činnosti zaměstnanců, včetně vedení dokumentace na poskytnutí (výdej) těchto OOPP zaměstnancům. Ovšem v některých případech byly zjištěny nedostatky v podobě vedené dokumentace k OOPP. Konkrétně u evidenčních karet zaměstnanců na výdej OOPP bylo např. chybně uvedeno, jaký OOPP byl poskytnut (např. neurčení konkrétní pracovní obuvi pro danou pracovní činnost zaměstnance). Tato konkretizace má svoje opodstatnění i při případné kontrole příčin a okolností PÚ ze strany inspektorů BOZP a VTZ z OIP. Během kontrol bylo také zjištěno, že někteří zaměstnavatelé přikládali problematice OOPP menší váhu, např. u provádění menších počtů kontrol k jejich používání.

Často se u kontrolovaných subjektů jednalo v problematice OOPP spíše o administrativní pochybení, např. nesoulady mezi vlastními seznamy vydaných OOPP a evidenčními kartami zaměstnanců s vydanými OOPP. Ve většině zjištěných případů se jednalo o situace, kdy zaměstnavatelé přidělovali zaměstnancům více OOPP, než byla jejich stanovení v seznamech pro přidělování OOPP na základě vyhodnocených rizik. Kontroly používání OOPP byly u provozovatelů škol a školských zařízení a zásilkových služeb součástí základních povinností vedoucích zaměstnanců jednotlivých úseků a u prodejen stavebního materiálu a maloobchodních prodejen byly většinou součástí ročních prověrek BOZP.

Zaměstnanci kontrolovaných subjektů byli seznámeni s bezpečnostními listy chemických látek a směsí používaných při své práci, a to dle předložených dokumentací v rámci školení o právních a ostatních předpisech k BOZP. Zaměstnanci měli bezpečnostní listy k dispozici v tištěné, popřípadě elektronické podobě. Úroveň kvality seznámení byla však diskutabilní. Při kontrole knih úrazů u zaměstnavatelů nebyly povětšinou zjištěny žádné záznamy o zranění způsobené chemickou látkou a směsí. Pokud byly objeveny nějaké nedostatky, tak u OOPP nebyla převážně zaměstnavateli poskytnuta ochrana očí – ochranné brýle, případně ochranné štíty, a to při používání a manipulaci s chemickými látkami a směsmi. Zjištěné nedostatky byly zjištěny především u škol – jejich účelových, nebo školských zařízení, tj. ubytovacích a stravovacích zařízení.

- **Dodržování požadavků na bezpečné provozy a používání zařízení (zejména provozní dokumentace, údržby, kontroly, revize zařízení používaných u uvedených subjektů, používání zařízení k účelům a za podmínek, pro která byla určena, a to v souladu s návody výrobců, bezpečné ovládání a vybavenost ochrannými zařízeními včetně jejich funkčností)**

Většina kontrolovaných subjektů disponovala u svých strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí, tj. obecně zařízení, danými průvodními a provozními dokumentacemi (zahrnující i originální návody na obsluhu zařízení). Kontrolované subjekty zpravidla dodržovaly požadavky na bezpečný provoz a používání zařízení k účelům a za podmínek, pro která byla určena. V průběhu kontrol bylo zjištěno, že někteří zaměstnavatelé měli pro nová i starší zařízení originální návody na obsluhu. U starších zařízení, u kterých nebyly originální návody, nebo u zařízení, které měly dokumentaci v cizím jazyce, měli vyhotovené MPBP, zpracované např. OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik ve spolupráci s technikem, který měl na starosti technická zařízení na pracovištích zaměstnavatelů.

Dále byly kontroly zaměřeny na zabezpečení regálů a provádění pravidelných kontrol dle jejich návodů k použití, se skladovaným materiálem a zbožím, a to nejen se stavebním materiálem, ale hlavně i na bezpečné skladování chemických látek a směsí včetně barev, potravin a potřeb pro provoz stravovacích zařízení apod.

Kontrolované subjekty si byly také vědomy nutnosti provádět pravidelné kontroly a revize u VTZ a o provedených kontrolách, zejména EZ, na vyžádání předložily požadované doklady. Ovšem i v této oblasti se objevovaly nedostatky, a to v podobě např. neurčení odpovědných osob za vedení dokumentací a bezpečných provozů zařízení, provádění revizí včetně běžně používaných elektrických spotřebičů. U zaměstnavatelů zabývajících se prodejem stavebního materiálu a zásilkovou činností bylo, v rámci kontrolního vzorku, u některých z nich zjištěno neplnění povinností dle ust. § 4 odst. 1 písm. c) zák. č. 309/2006 Sb. při provádění pravidelných a řádných údržeb, kontrol a revizí některých zařízení, nejčastěji tak u různých druhů manipulačních vozíků.

V oblasti dodržování požadavků na bezpečné provozy a používání zařízení byla v průběhu kontrol zaznamenána i porušení, kdy zaměstnavatelé nezajistili, aby byla zařízení pravidelně a řádně kontrolována, vybavena provozní dokumentací a aby následná kontrola byla u nich prováděna nejméně jednou za 12 měsíců v rozsahu stanoveným MPBP, popřípadě průvodní dokumentací, jak uvádí ust. § 4 odst. 2 NV č. 378/2001 Sb. Dále také porušení, kdy kontrolovaný subjekt nezajistil, aby byla provedena celková revize elektrické instalace v provozní budově. V návaznosti na uvedené ust. § z NV č. 378/2001 Sb. byla u kontrolovaných subjektů opomíjena povinnost zaměstnavatelů provádět nejméně jednou za 12 měsíců následné kontroly u „neelektrických“ zařízení, jako jsou např. přídavná zařízení u manipulačních vozíků. Některá takto zjištěná zařízení byla provozována bez ochranných zařízení, v rozporu s průvodními a provozními dokumentacemi.

V případě škol, konkrétně základních uměleckých škol, byly občas zjištěny nedostatky u technických zařízení a strojů, neboť zaměstnavatelé při kontrolách nepředložili žádný platný doklad prokazující provedení kontroly EZ, točen na keramickou hlínu a elektrických komorových odporových pecí.

U strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí používaných v oblasti školství, prodejen stavebního materiálu, maloobchodních prodejen a u provozovatelů zásilkových služeb bylo zjištěno, že povětšinou jsou tato zařízení provozována s platnými předepsanými kontrolami a potřebnými revizními zprávami. Obecně se dá zhodnotit, že u novějších i starších zařízení jejich provozovatelé dodržovali termíny předepsaných kontrol a revizí.

Občas nebyly u některých zaměstnavatelů dodrženy minimální požadavky na bezpečné provozy a používání zařízení, a to např. stavem jejich ovladačů, přívodů energií k zařízením, případně dispozicemi pracovišť (nedostatečné manipulační prostory kolem nich a nevhodná organizace práce).

Situace, kdy byly kontrolované subjekty v podnájmech a neměly platné revizní zprávy pro dané objekty, kde provozovaly svoje pracovní činnosti, nebo neměly revizní zprávy vůbec, se opakovaly i v roce 2021. Zaměstnavatelé tak často nechápali, že oni odpovídají za bezpečný stav pracoviště včetně povinností zajistit revize u EZ, PZ, TZ a ZZ, která se zde nacházela. Docházelo i k situacím, kdy tito nájemci (zaměstnavatelé) ani nevěděli, že dle nájemní smlouvy měli příslušné revize zajišťovat oni, a ne pronajímatel objektu. Nicméně tyto situace nebyly zastoupeny ve velké míře.

Byl kontrolován technický stav a vybavení strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí používaných napříč všemi zvolenými kontrolovanými subjekty, např. regály, žebříky, zařízení v kuchyních, stroje využívané k údržbě zeleně kolem objektů, motorové manipulační vozíky, ruční (paletové) vozíky apod. I zde lze konstatovat, že úroveň zajištění BOZP pro zaměstnance je na dobré úrovni.

- **Doložení zdravotních způsobilostí; informování zaměstnanců zaměstnavatelem o kategoriích vykonávaných prací**

V oblastech dokládání zdravotních způsobilostí a informování zaměstnanců zaměstnavateli o kategoriích jejich vykonávaných prací nebyly během kontrolní činnosti zjištěny výrazné nedostatky. Kategorie vykonávaných prací byly zpravidla uvedeny v dokladech k ověření zdravotní způsobilosti a dále byly také uváděny v osnovách školení o právních a ostatních předpisech k BOZP, se kterými byli zaměstnanci seznámeni.

Obecně se dá říct, že v rámci běžné kontrolní činnosti kontrolované subjekty doložily požadované lékařské posudky o ověření zdravotní způsobilosti pro svoje zaměstnance, a to napříč všemi aktuálně kontrolovanými subjekty v terciální sféře. Samozřejmě byly zjištěny i nedostatky, kdy zaměstnavatelé nepředložili doklady prokazující zdravotní způsobilosti zaměstnanců k výkonu daných prací, neinformovali zaměstnance o kategoriích jimi vykonávaných prací, neprovedli vstupní lékařské prohlídky před vznikem pracovních poměrů zaměstnanců.

Dle zjištěných skutečností z kontrol bylo už, nejen pro malé zaměstnavatele, problematické uzavřít smlouvy o poskytování pracovnělékařské péče s registrujícími poskytovateli pracovnělékařských služeb.

- **Školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k BOZP k vykonávaným pracím; povinnost zaměstnavatelů o vedení dokumentace o provedených školeních**

Převážná část z kontrolovaných subjektů měla zpracovanou dokumentaci o právních a ostatních předpisech k zajištění školení BOZP od OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik, které jim zpracovali dokumentaci v souladu s platnou legislativou a doplnili ji o specifické pracovní činnosti kontrolovaných subjektů.

Školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k BOZP byla běžně kontrolovanými subjekty zajištěna a prováděna, a to např. vedoucími zaměstnanci, nebo OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. Kvalita školení závisela na odbornosti těchto OZO či vedoucích zaměstnanců. Obsahem těchto školení bylo tak např. seznámení s právními a ostatními předpisy k zajištění BOZP, zásady první pomoci, pracovní postupy k daným činnostem, návody k obsluze zařízení apod. O daných školeních byly zaměstnavateli vedeny záznamy, které byly součástí dokumentace k BOZP.

Bylo zjištěno, že v některých případech nebylo uvedeno, že by byli zaměstnanci seznámeni s MPBP, ani bezpečnostními pokyny, návody k obsluze provozovaných strojů a technických zařízení. Zaměstnanci pak byli proškoleni jen všeobecně a chyběly jim odborné znalosti pro práci s konkrétními zařízeními. Tento nedostatek především převládá i u starších strojů, kdy někteří zaměstnavatelé neměli k dispozici jejich návody k obsluze a ani neměli vypracované MPBP, které by chybějící návody k obsluze nahradily. Zaměstnavatelé pak nemohli doložit faktické seznámení zaměstnanců s průvodními či provozními dokumentacemi k těmto strojům (nejvíce se to týkalo např. starších kuchyňských robotů

používaných ve školních kuchyních). Dále bylo zjištěno, že v dokumentacích o provedených školeních k zajištění školení o právních a ostatních předpisech k BOZP vedenými kontrolovanými subjekty, nebylo vždy prokazatelné seznámení zaměstnanců s konkrétními bezpečnostními listy používaných chemických látek a směsí na pracovištích.

Někteří zaměstnavatelé prováděli školení o právních a ostatních předpisech k BOZP formou e-learningu. Následně však neměli osnovy o těchto provedených školeních a doklady o proškolení konkrétních zaměstnanců. Zpravidla se tak téměř vždy jednalo o prodejní řetězce, kde uvedené školení prováděl externí OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik přes výukový software. V těchto případech chybělo seznámení zaměstnanců s MPBP, bezpečnostními pokyny a návody k obsluze provozovaných strojů a technických zařízení u zaměstnavatelů. Tímto tak nebyly zohledněny konkrétní podmínky na pracovištích zaměstnavatelů. Na druhou stranu i z důvodu stále probíhajícího výskytu virového onemocnění COVID-19 na území ČR museli někteří zaměstnavatelé přizpůsobit formu školení o právních a ostatních předpisech k BOZP podmínkám současné situace, a proto zvolili provedení tohoto školení prostřednictvím on-line formy apod.

- **Vedení evidence o PÚ v knihách úrazů včetně zpracování záznamů o PÚ**

Kontrolované subjekty plnily povinnosti spojené s vedením evidence o PÚ v knihách úrazů včetně zpracování záznamů o PÚ a jejich hlášení v souladu s požadavky dle NV č. 201/2010 Sb. Při kontrolách byly požadovány a doloženy knihy úrazů, které byly kontrolovanými subjekty vedeny buď v elektronické nebo v listinné podobě.

Knihy pro záznamy úrazů byly na každém pracovišti, taktéž i evidence šetřených PÚ, a to formou založených záznamů o úrazech. Téměř každý kontrolovaný subjekt měl i zpracovaný předpis pro šetření a odškodňování PÚ. V roce 2021 byly zaznamenány spíše drobné úrazy na pracovištích způsobené většinou nepozorností zaměstnance, jako je zakopnutí, uklouznutí, pád na schodech nebo nedodržením platných vnitřních předpisů subjektů.

Případné nedostatky v této oblasti se týkaly např. pozdních zaslání záznamů o úrazech příslušným institucím, nejčastěji vůči OIP.

Mimo již výše uvedený popis jsou dále doplněny informace k jednotlivým konkrétním kontrolovaným subjektům:

- **Zásilkové služby**

Tyto kontrolované subjekty si zpravidla úkoly v hodnocení a prevenci rizik zajišťovaly OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik, a to na základě uzavřených smluv. V naprosté většině případů nebyly zjištěny nedostatky. Pokud ano, tak v menší míře, a ne zpravidla závažného charakteru. Tento fakt vyplýval i z toho, že většina zaměstnavatelů v oblasti zásilkových služeb si zajistila kmenovými zaměstnanci pouze obsluhu zařízení pro plynulou dopravu nákladů (tzv. dopravníků nebo dopravních linek) a administrativu. Samotná přeprava byla zajišťována převážně smluvně, s výjimkou malých kontrolovaných subjektů. Tím pádem zásilky nedistribuovali pokaždé kmenoví zaměstnanci těchto zaměstnavatelů, ale různí dopravci, kteří si následně ještě pronajímaly i OSVČ. Zásilky si tak většinou předávali na veřejných komunikacích před provozovny.

Častým problémem při kontrole skladovacích prostor provozovaných pracovišť, tj. dep, byly u zaměstnavatelů v oblasti zásilkových služeb nevyznačené dopravní komunikace a pěší komunikace ve skladech, kde se pohybovali současně zaměstnanci kontrolovaných subjektů, zaměstnanci jiných zaměstnavatelů a samotná manipulační technika. Hlavními riziky na provozovaných depech byla zejména manipulace s materiály a provoz manipulační techniky. Byly zjištěny PÚ při práci s přepravními klecemi, ve kterých bylo s balíky manipulováno v rámci dep (např. najetí na nohu

zaměstnanec, úder o konstrukci klece hlavou zaměstnance apod.). Častým zdrojem PÚ bylo i zakopnutí o uložený materiál.

Napříč všemi kontrolovanými subjekty v oblasti zásilkových služeb byly v menší míře zjištěny následující nedostatky, např. trvalá neoznačení regálů štítky s uvedením největších nosností buněk a nejvyšších počtů buněk ve sloupcích, neoznačení prvních a posledních stupňů ve schodišťových ramenech, nevyznačení skladových ploch od ostatních ploch, mechanická namáhání potrubních systémů (zavěšené předměty na nich), neprovádění úklidů na pracovištích, občasná neposkytnutí vhodných OOPP zaměstnancům, organizace práce u skladování a stohování materiálů (balíků), neprovádění údržeb a kontrol paletových regálů (jejich deformace vlivem prováděných pracovních činností), nedostatečné údržby a kontroly motorových manipulačních vozíků včetně jejich součástí (např. deformace vidlic, opotřebování jejich aretačních čepů apod.), nepředložení průvodních dokumentací k přídatným zařízením k motorovým manipulačním vozíkům (např. k vidlicím), neprovádění kontrol a revizí u dopravníků, nepředložení provozních dokumentací u některých technických zařízení včetně nedostatečných kontrol u nich (např. u přepravních klecí), nevhodné pracovní postupy pro ruční ukládání do regálů ve výšce nad 1,8 m apod.

Z pohledu BOZP byly a jsou u těchto subjektů velkým problémem situace, kdy docházelo v krátkém časovém období k navezení velkého množství zásilek (balíků) na depa. Zejména během toho, než došlo k přetřídění a expedici velkého množství těchto zásilek, byly velmi často zaměstnavateli nedodrženy povinnosti vyplývající z právních předpisů ke skladování, stohování, požadavků na průchodnost komunikací, zachování volných únikových cest atd.

- **Vysoké školy a jejich součásti (např. fakulty), včetně jejich jiných a účelových zařízení (např. stravovací zařízení, bytovací zařízení, knihovny apod.)**

Co se týče vedení dokumentací k BOZP u všech typů škol, včetně vysokých, u kterých byly provedeny v roce 2021 kontroly, tak se dala jejich úroveň srovnat s kontrolovanými subjekty v oblasti středního vzdělávání, jež byly kontrolovány inspektory BOZP ve specializaci terciární sféry v roce 2019. Podobně jako u nich byl občas problematický fyzický stav místností pro údržbu, případně kotelen. Tento problém s úpravou interiérů budov pro dodržení podmínek BOZP stále přetrvává zejména v budovách a na pracovištích škol a jejich součástí, které se nachází v historických částech měst. Tyto budovy bývají zpravidla památkově chráněné a úprava jejich interiérů z pohledu BOZP, např. u madel u schodišťových ramen, je buď neřešitelná, nebo trvá dlouho. Záleží na tom, kdy Národní památkový ústav tyto úpravy umožní. Některé vysoké školy provozují svou činnost ve vlastních budovách, jiné jsou v pronájmu (např. ty, které provozují soukromé vysoké školy). Jedna vysoká škola, zaměřená na studium MBA, měla pouze pronajatou kancelář a zaměstnávala 2 zaměstnance na dohody o provedení práce. Pro potřeby vlastní výuky si pronajímala učebny jiné vysoké školy a akademičtí pracovníci zde vyučovali na základě živnostenských listů.

Samotné kontroly v oblasti školství byly ovlivněny i výskytem virového onemocnění COVID-19 na území ČR a postupně se měnícími mimořádnými opatřeními Ministerstva zdravotnictví. U kontrolovaných subjektů nebyly zjištěny nedostatky závažného charakteru. Úrazovost je v této míře nízká, nejčastěji zastoupena vznikem ostatních či závažných PÚ. Jednalo se např. o zakopnutí o stupeň schodišťového ramene, uklouznutí na podlaze na chodbě školy apod. V případě účelových zařízení, jež jsou součástí těchto škol, se u stravovacích zařízení jednalo např. o pořežení, popálení při přípravě pokrmů, uklouznutí a následný pád na mokré podlaze atd.

Pokud se zaměříme na konkrétní nedostatky zjištěné během kontrol, lze uvést např. nevybavení zařízení ochranným zařízením (např. kryty na světlech, hradítek u brusky), neoznačení prosklených dveří (např. balkonových dveří na chodbách kolejí či školy) ve výšce 1,1 m až 1,6 m nad podlahou, neoznačení regálů štítky s uvedením největších nosností buněk a nejvyšších počtů buněk ve sloupcích, nedodržení opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí u požárů (např. přístupy k hasicím přístrojům),

neprovádění následných kontrol u žebříků nejméně jednou za 12 měsíců dle NV č. 378/2001 Sb., nevybavení schodišťových ramen madly, skladování chemických látek a směsí mimo bezpečné obaly (např. v plastových láhvích) a jejich neoznačení, neprovedení nátěrů u plynových potrubí, nedostatečné manipulační prostory u EZ (např. rozvaděče), nedodržení lhůt a kontrol u technických zařízení. Dle prováděné výuky byl ojediněle u vysoké školy zjištěn např. i nedostatečný manipulační prostor kolem zařízení (kotoučové pily), nedodržení použitelného stavu u OOPP (např. ochranná přilba u řetězové pily), nefunkční pojistka u řetězové pily, nevybavenost ochranným zařízením proti odlétajícím předmětů na zařízení (lis).

- **Základní umělecké školy, konzervatoře, vyšší odborné školy a jejich školská zařízení (např. stravovací, ubytovací zařízení)**

V rámci kontrolního vzorku se u základních uměleckých škol objevovaly nedostatky, a to v podobě např. neprovedených revizí EZ, točen na keramickou hlínu, elektrických komorových odporových pecí, neprovedení ověření zdravotních způsobilostí u zaměstnanců, nebo jejich opožděná provedení ze strany zaměstnavatelů.

U zaměstnavatelů provozujících konzervatoře byla také kontrolní zjištění zastoupena spíše v menší míře, např. zaměstnavatel neprováděl kontrolu brusky používané na jeho pracovišti, zaměstnavatelé nestanovili pracovní postupy při práci ve výšce (např. při mytí oken u uklízeček), neposkytli vhodné OOPP zaměstnancům (např. uklízečkám).

Podobná situace byla i u vyšších odborných škol. Mezi občasná kontrolní zjištění patřila např. nedodržení opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí u požárů (nezajištěné hasicí přístroje proti pádu), neoznačení hlavních ovládačů EZ, nevybavení schodišťových ramen madly, nevybavení zařízení ochrannými zařízeními (např. kryty na světlech), neprovádění revizí TNS včetně neurčení odpovědných osob u nich.

Obecně byl standard BOZP u těchto kontrolovaných subjektů převážně na velmi dobré úrovni a byl i velmi dobře zaveden v praxi.

- **Prodejny stavebního materiálu**

V případě provedených kontrol u prodejen stavebního materiálu byly případné nedostatky, podobně jako v roce 2020, častěji zjištěny u kontrolovaných subjektů, které nevyužívaly služeb OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. Z tohoto pohledu tak často tito zaměstnavatelé nevedli dokumentaci o vyhledaných a vyhodnocených rizicích v souvislosti s přijímáním opatření k prevenci rizik, a to na základě vyhledávání, posuzování a vyhodnocování rizik možného ohrožení života a zdraví, která se týkala výkonu práce jejich zaměstnanců. Zejména tam, kde služby zajišťovaly OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik, byly z velké části bez nedostatků. Mimo „klasické“ stavebniny byly kontrolovány i prodejny s barvami (včetně např. fasádních), laky, malířskými, instalatérskými, topenářskými potřebami včetně sanitárního zařízení, hobby markety, prodejny dřeva a dřevařských materiálů pro stavby a další specializované prodejny se stavebním materiálem.

Kontrolní činnosti u těchto zaměstnavatelů v sobě zahrnovaly především kontrolu vnitřních a venkovních skladů pro skladování manipulačních jednotek, kde nejčastěji používanou manipulační technikou pro jejich přemísťování byly motorové manipulační vozíky. Častým nedostatkem byly v prostorech skladů prodejen stavebního materiálu stojící motorové manipulační vozíky, tzv. vysokozdvíhací motorové vozíky, které nebyly zaměstnavateli zabezpečeny před spouštěním nepovolanými zaměstnanci (přístupné klíčky ve spínacích skříňkách zapalování). U těchto pojízdných zařízení prováděli servis nejčastěji přímo dodavatelé těchto zařízení. V případě provedených kontrol u zařízení a technických vybavení kanceláří a dalších zázemí (např. kuchyní) byly revize často vykonány externími revizními technikami s patřičnými oprávněními pro dané činnosti.

Časté nedostatky tak vyplývaly z nedodržení povinností k podrobnějším požadavkům na daná pracoviště. Mezi konkrétní příklady lze uvést např. absence vyznačených dopravních komunikací, prostorů pro vykládání a nakládání materiálů a komunikací pro pěší, neprovedení aretace v krajních polohách u vrat, neoznačení spodních hran u zdvižných vrat ve skladech materiálů, špatně viditelná bezpečnostní značení poničená vnějšími vlivy (např. prachem) a provozem manipulační techniky, poničený povrch podlah (prohlubně), zatarasené únikové cesty, jejich neoznačení značkami pro únik atd. Mimo již uvedené se inspektoři setkali i s tím, že u ocelových konstrukcí hal, sloužících jako sklady, nebyly zaměstnavateli dosud prováděny žádné kontroly jejich stavů.

V případě samotné problematiky skladování se i u prodejen stavebnin našli zaměstnavatelé, kteří neměli regály trvale označeny štítky s uvedením největších nosností buněk a nejvyšších počtů buněk ve sloupcích, tabulky určující maximální přípustné nosnosti podlah, zastavené uličky překážkami (např. z důvodu nedostatečné kapacity skladů), případně také nedostatečné ukotvení a technické zabezpečení samotných regálů, nepředložení jejich průvodních dokumentací zaměstnavateli. Kontrolní zjištění u zaměstnavatelů se také u některých z nich týkala absencemi schématických půdorysných plánů skladů (zejména u těch venkovních), případně nezakreslení komunikací ve vnitřních a venkovních skladovacích prostorech. Někdy skutečné rozložení materiálů ve skladovacích prostorech neodpovídalo předloženým schématickým plánům v MRS. Případně bylo zjištěno, že nebyly dodržovány pracovní pokyny k úklidu pracovišť.

Samozřejmě i samotné skladování a stohování materiálů, předmětů a manipulačních jednotek vykazovalo nedostatky v podobě jejich nedostatečných zajištění proti nahodilým pádům. Občas se jednalo i o případy, kdy u zaměstnavatelů bylo používání poškozených dřevěných EUR palet ke skladování materiálů v paletových regálech. Tímto tak nebyly ze strany kontrolovaných subjektů dodrženy zásady bezpečného chování na pracovištích s možností ohrožení zaměstnanců padajícími nebo vymrštěnými předměty dle ust. § 5 odst. 1 písm. b) zák. č. 309/2006 Sb., nebo dle povinností vyplývajících z přílohy NV č. 101/2005 Sb. k problematice skladování a manipulace s materiálem a břemeny (skladování a stohování tak, aby se manipulační jednotky, materiály a předměty nemohly sesunout).

Mimo výše uvedené se také porušení ze strany zaměstnavatelů vztahovala k používaným zařízením a jejich obsluhám, a to např. tím, že nebyly prováděny kontroly používaných vázacích prostředků, neseznámení obsluh VTZ – ZZ (jeřábů) s návody obsluhy k těmto jeřábům či k přídatným úchopovým zařízením, neseznámení obsluh motorových manipulačních vozíků s příslušnými předpisy, neseznámení a neproškolení obsluh motorových manipulačních vozíků s návody k obsluze k přídatným zařízením k těmto vozíkům, neurčení osob k dodržování termínů a lhůt za provoz EZ, neprovádění revizí u TNS, neprovádění kontrol u ručních vozíků (např. nízkozdvižných paletových, rudlových), neprovádění řádných kontrol u jiných používaných zařízení (např. u kolového nakladače) či nevybavení zařízení příslušnou provozní dokumentací.

Další nedostatky také vyplývaly z možného rizika ohrožení osob dopravou na pracovištích zaměstnavatelů. Do této kategorie osob patřily jak jejich zaměstnanci, tak i zákazníci, které lze dle ust. § 101 odst. 5 zákoníku práce chápat jako fyzické osoby, které se s jejich vědomím zdržovaly na jejich pracovištích. Občasbyly zjištěny chybějící pokyny pro pohyb cizích fyzických osob v areálech subjektů, dále také nesplnění povinností vzájemně se písemně informovat o rizicích a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením mezi více zaměstnavateli na jednom pracovišti (např. prodejcem stavebního materiálu a dopravcem zajišťujícím mu zásobování materiálem).

- **Maloobchodní prodejny**

V případě maloobchodních prodejen byla kontrolní činnost zaměřena na různé subjekty, které nabízí své služby cílovým zákazníkům. Jednalo se např. o prodejny smíšeného zboží, potravin, nápojů a lihovin, čajů a kávy, řeznictví, pečiva (pekárny), vinařských potřeb, drogerie, elektro zboží, náhradních

dílů pro automobily, drogerie, krmiv pro zvířata, tabáku a tisku (trafiky), náhradních dílů pro zahradní a lesní techniku, zahradnických potřeb, brýlí (optiky), textilu, ostatní maloobchodní prodejny s výdejem zásilek i v návaznosti na zásilkové služby apod.

Kvalita a standard nastavení BOZP u těchto zaměstnavatelů byl do jisté míry také ovlivněn tím, zda zaměstnavatelé využívali služeb OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik, či nikoliv.

Zjištěné nedostatky u těchto zaměstnavatelů byly především u skladování materiálů a zboží, jejich manipulaci, vybavenosti, stavu a prováděných kontrol u technických zařízení (např. regálů, ručních vozíků apod.). Do jisté míry se tak opakovaly nedostatky již uvedené u prodejen stavebního materiálu, a to z pohledu nedodržování požadavků na daná pracoviště včetně skladů. V menším zastoupení pak např. zaměstnavatelé neměli platné lékařské posudky o zdravotních způsobilostech svých zaměstnanců, nepodrobili zaměstnance vstupním lékařským prohlídkám před vznikem pracovních poměrů (připuštění výkonů práce bez ověření zdravotních způsobilostí), poskytovali OOPP zaměstnancům bez zpracovaných vlastních seznamů na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce.

Shrnutí:

Sankční postihy byly uplatňovány v souladu s příslušnými ust. zákona o inspekci práce. Právním subjektům byly v oblasti terciární sféry v roce 2021 uloženy v aktuálním kontrolním období, tzn. v rámci výše uvedené kontrolní činnosti, celkem 3 pokuty v celkové výši 78 000 Kč.

V rámci provedených kontrol bylo zjištěno, že většina kontrolovaných subjektů využívala převážně služeb OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik, které neprováděly jen úkoly v hodnocení a prevenci rizik, ale zajišťovaly i zavedení vnitřního systému řízení BOZP včetně školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP u daných subjektů. I vzhledem k této skutečnosti lze zhodnotit, že BOZP bylo ve většině případů na dobré úrovni. Obecně i vlastní spolupráce mezi kontrolovanými subjekty a inspektory OIP byla v průběhu kontrolní činnosti na dobré úrovni, bez výraznějších komplikací. Pracovní úrazovost u kontrolovaných subjektů nevykazovala vyšší hodnoty. Na základě provedených kontrol lze uvést, že zaměření a cíl byl splněn, a to i přes různá měnicí se mimořádná opatření Ministerstva zdravotnictví spjatá s výskytem a průběhem virového onemocnění COVID-19 na území ČR.

Lze konstatovat, že počet zjištěných nedostatků u kontrolovaných subjektů se odvíjel od řady faktorů, které měly vliv na jejich vlastní působení. Jednalo se např. o vlastnictví objektů (vlastní objekty, pronájem objektů s prováděním vlastních činností), jejich stáří, druhy provozovaných činností kontrolovaných subjektů, velikosti daných subjektů, a v neposlední řadě i výdaje finančních nákladů na BOZP včetně případných modernizací objektů a samotných pracovišť včetně používaných zařízení.

V návaznosti na již výše uvedený text byla zjištěna především porušení týkající se podrobnějších požadavků na pracoviště, prostorového a konstrukčního uspořádání a vybavenosti pracovišť z hlediska odpovídajících podmínek na BOZP zaměstnanců a požadavků na pracoviště (zejména v oblasti manipulace a skladování), používání zařízení k účelům a za podmínek, pro která byla určena, včetně doložení dokumentací k nim i s provedenými kontrolami a revizemi, neseznámení zaměstnanců zaměstnavateli s riziky a s opatřeními, které se týkaly vykonávaných prací a daných pracovišť, případně i neseznámení a nedostatečné proškolení zaměstnanců (např. obsluh zařízení) s návody k obsluze k těmto zařízením či k jejím přídatným zařízením.

V souvislosti s uvedenými výstupy z kontrol je nadále nutné věnovat pozornost těmto kontrolovaným subjektům, a to i se zaměřením se na ně v rámci kontrolní činnosti v následujících letech. Důvodem jsou i postupné změny v právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP a podpora těchto subjektů v jejich informovanosti o problematice BOZP a také ověření, zda u nich byla naplněna opatření k odstranění zjištěných nedostatků z minulosti.

Vzhledem k velkému početnímu zastoupení maloobchodních prodejen po celém území ČR budou kontroly u nich prováděny i v roce 2022.

4.9 Zpracovatelský průmysl

Informační systém SÚIP o PÚ, který vede SÚIP ve smyslu zákona o inspekci práce, i v roce 2021 evidoval ve zpracovatelském průmyslu např. u lisovacích a vstřikovacích strojů, tvářecích strojů, dále ve strojírenských subjektech (např. kovovýroby včetně hutnictví) značné množství ostatních a závažných PÚ, ale také PÚ smrtelných. Daná kontrolní činnost byla zaměřena zejména na opatření směřující k minimalizaci možného vzniku PÚ. Jednalo se tedy o organizaci práce, dále na dodržování bezpečných technologických postupů včetně bezpečných pracovních postupů u ruční manipulace s břemeny, dále na přepravní vozíky a ergonomické stoly, ale i na zajištění bezpečného pracovního a manipulačního prostoru, účinnost instalovaných ochranných prvků (koncových spínačů, světelných clon, mříží, zakrytování, zabránění kontaktů s pohyblivými částmi nástrojů apod.). Pozornost byla dále věnována i na provádění pravidelných a řádných údržeb u technických zařízení, na kontroly a revize technických zařízení, přístrojů a náradí a odstraňování zjištěných nedostatků.

Cílem kontrolní činnosti bylo také u zaměstnavatelů ověřit, jakým způsobem jsou provozována strojní zařízení ve zpracovatelském průmyslu (textilní a papírenský průmysl, výroba pryžových a plastových výrobků, výroba skla a skleněných výrobků atd.) a v odvětví strojírenství (obráběcí a tvářecí stroje, svařování atd.), případně v metalurgii. Dále ověřit přístup zaměstnavatelů k vyhodnocení rizik souvisejících s bezpečným pracovním prostorem a bezpečným provozem strojních zařízení ve zpracovatelském průmyslu a v odvětví strojírenství, případně i v metalurgických provozech, včetně manipulace s materiálem a skladování.

OIP vybraly ke kontrole minimálně 15 subjektů na 1 inspektora se specializací pro strojírenství (hutnictví) a zpracovatelský průmysl, tzn. subjekty, které vykazovaly zvýšenou pracovní úrazovost, nebo subjekty, kde se předpokládaly nedostatky při používání strojních zařízení a při manipulaci s břemeny. Stejná pozornost byla také věnována i subjektům, u nichž bylo v předcházejícím období zjištěno porušení povinností na úseku provozování strojních zařízení a manipulace s břemeny.

Kontroly byly zaměřeny zejména na:

- používání zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno, v souladu s provozní dokumentací,
- vyhodnocení rizik práce na zařízeních a přijetí dalších požadavků na bezpečnost MPBP,
- zaměstnavatelem stanovený bezpečný přístup obsluhy k zařízení a dostatečný manipulační prostor se zřetelem na technologický proces a organizaci práce, umožňující bezpečné používání zařízení,
- umístění ovládacích prvků ovlivňujících bezpečnost provozu zařízení mimo nebezpečné prostory, bezpečné ovládání, a to i v případě jejich poruchy nebo poškození, dobrá viditelnost, rozpoznatelnost a v určených případech příslušné označení,
- zajišťování odborné kvalifikace osob obsluhy a údržby zařízení,
- provádění kontrol bezpečnosti provozu zařízení, revizí, preventivní údržby a odstraňování zjištěných nedostatků,
- používání bezpečných a vhodných postupů při práci na zařízeních,
- OOPP (zpracování seznamu na základě vyhodnocení rizik a jejich vlastní poskytování, seznámení a kontrola používání).

V rámci plnění kontrolní činnosti bylo OIP provedeno celkem 721 kontrol. Kontrolováno bylo 713 subjektů. Při těchto kontrolách bylo zjištěno 1 729 porušení.

Tab. č. 35 – Vybrané ukazatele u zpracovatelského průmyslu dle OIP

Ukazatel	OIP								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrolovaných subjektů	55	24	52	88	14	204	211	65	713*
Počet kontrol	55	25	52	88	14	209	213	65	721
Počet zjištěných porušení	33	55	169	124	26	709	393	220	1 729
Počet opatření	0	0	1	2	0	35	2	0	40

Pozn.: *Subjekty nelze sčítat, 1 subjekt mohl být kontrolován více OIP.

Nejčastěji zjišťovaná porušení se týkala nedodržování zákoníku práce, dále zák. č. 309/2006 Sb., NV č. 101/2005 Sb. a NV č. 378/2001 Sb.

Tab. č. 36 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů ve zpracovatelském průmyslu

Předpis	Počet porušení	% vyjádření daného porušení
zákoník práce	564	32,6
zák. č. 309/2006 Sb.	527	30,5
NV č. 101/2005 Sb.	378	21,9
NV č. 378/2001 Sb.	180	10,4
vyhl. č. 48/1982 Sb.	23	1,3
ostatní	57	3,3
Celkem	1 729	100

Zhodnocení výsledku kontrol dle zaměření:

- **Používání zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno, v souladu s provozní dokumentací**

V případě používání zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno, evidujeme velmi často porušení povinností vyplývajících z NV č. 378/2001 Sb. Jednalo se především o nedodržení povinností stanovené návodem k obsluze zařízení dodaným výrobcem. Dále bylo zjištěno, a to u nově montovaných typů strojů, že chyběla ochranná zařízení, např. bezpečnostní zábrany zamezující přístupu osob do nebezpečných míst zařízení, dále chybějící kryty nebezpečných částí strojů, nebo chybějící bezpečnostní prvky v podobě koncových spínačů, světelných závor apod. Tyto nedostatky se objevovaly především u automatizovaných zařízení, ve velkých obráběcích center a linek spojujících několik subsystémů. V případě používaných zařízení (např. lisů, soustruhů) se často jednalo o opakující se nedostatky v podobě demontovaných nebo poškozených ochranných krytů, poškozených, demontovaných nebo vyblokových koncových spínačů, poškozených ovládacích prvků, jisticích prvků, měřicích a snímacích zařízení (např. tlakoměrů, teploměrů) apod. S ohledem na riziko možného poškození zdraví zaměstnanců je nestandardní, že zaměstnavatelé tento stav zařízení dlouhodobě tolerují.

Dále pak velmi často nebyla technická zařízení vybavena od výrobců potřebnými průvodními dokumentacemi, a to především u starších strojů průvodní dokumentace (zahrnující návody k obsluze, montáži a údržbě) zcela chyběla. Chybějící návody byly převážně u větších subjektů nahrazovány MPBP, které ale ne vždy obsahovaly náležitosti uvedené v NV č. 378/2001 Sb., především ve smyslu prováděných kontrol (stanovení jejich rozsahu a četnosti). Zaměstnavatelé mnohdy argumentovali prováděním pravidelného servisu, ve skutečnosti se zpravidla však jednalo pouze o odstraňování závad. V některých případech neměli zaměstnavatelé k používaným zařízením žádnou dokumentaci. U nových zařízeních nebyly v souvislosti s průvodní dokumentací zjištěny závažné nedostatky. Rovněž tak byly prováděny i pravidelné kontroly a o úkonech předepsaných výrobcem zařízení byla vedena pravidelná

evidence. V ojedinělých případech se inspektoři z OIP setkali i s manuály strojů v jiném než českém jazyce.

V oblasti provozování skladů, skladování a manipulace byly zjišťovány nedostatky, a to např. v nadměrném přetěžování regálových buněk, které mělo za následek jejich deformování. Dále byly zjišťovány chybějící bezpečnostní prvky na regálových konstrukcích, např. jejich nedostatečné ukotvení, případně chybějící spojovací prvky.

- **Vyhodnocení rizik práce na zařízeních a přijetí dalších požadavků na bezpečnost MPBP**

Kontrolní činností bylo zjištěno, že většina zaměstnavatelů vede dokumentaci o vyhledávání rizik a stanovených opatřeních na provozovaných zařízeních. V předcházejícím období byla dokumentace o rizicích spíše formální záležitostí zpracovávána dle různých programů. V současnosti působící OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik čím dál tím častěji nastavují vlastní systém vedení dokumentace o vyhledávání rizik a zároveň vycházejí z návodů od výrobců, kde konkrétní rizika jsou již vedena. Další zbytková rizika bývají dopracována dle konkrétních podmínek práce a pracovního prostředí.

V některých případech došlo k pochybení v tom smyslu, že sice konkrétní riziko bylo vyhodnoceno, bylo přijato opatření, ale toto opatření již nebylo přeneseno do provozu a riziko tak svým působením ohrožovalo zaměstnance na pracovišti. Tak jako v letech přecházejících bylo v některých případech zjištěno, že byla v dokumentaci o vyhledávání a vyhodnocování rizik uvedena i rizika, která nesouvisela s konkrétním provozem a rizika se tak na pracovišti vůbec nevyskytovala.

- **Zaměstnavatelem stanovený bezpečný přístup obsluhy k zařízení a dostatečný manipulační prostor se zřetelem na technologický proces a organizaci práce, umožňující bezpečné používání zařízení**

Bezpečný přístup obsluhy k zařízení a dostatečný manipulační prostor k nim, s ohledem na prováděnou činnost, je oblast BOZP, ve které stále převažuje porušování právních předpisů. V automobilovém průmyslu však bylo zjištěno, že výrobní haly byly sice přehušteny stroji a různými zařízeními, ale u pracovních míst obsluh strojů nebyly zaznamenány vážnější nedostatky, tzn. vyhovovala např. ergonomickým požadavkům, které dále dozorují KHS. Jako riziková místa obsluh strojů a zařízení byla vnímána pracovní místa v jejich blízkosti byla prováděna manipulace objemných manipulačních jednotek např. při navážení či odvážení výrobků či materiálů ke strojům nebo k výrobním linkám (JIS palety). Evidujeme řadu PÚ, kdy obsluha strojů zpravidla nevěnovala pozornost pohybu motorových manipulačních vozíků (tzv. vysokozdvizných vozíků), nebo stohování manipulačních jednotek. Rovněž obsluha těchto motorových vozíků sledovala spíše svoji činnost, než např. pohyb operátorů u výrobních linek. V případě manipulace s materiálem bylo zjištěno, že materiál byl ukládán na stropní konstrukce, především administrativních místností nebo přístavků, a to ve výšce cca 2,5 m nad podlahou, přestože uvedený prostor není pro jeho skladování určen.

Bylo také i zjištěno, že přibývají robotizovaná pracoviště, a to ve všech sférách výroby. Tato robotizovaná pracoviště jsou od výrobce zajištěna ochranným oplocením s koncovými bezpečnostními spínači, ale např. opakované poruchy, nebo častá seřizování vedou k vyřazování těchto bezpečnostních prvků. Významné zlepšení vůči předcházejícímu období je oblast pracovního prostředí u svářečů, kteří bývají často zařazováni pro nadlimitní přítomnost svářecích dýmů do 4. kategorie práce dle kategorizace práce. Díky tomu i v tomto oboru přibývá svařovacích robotizovaných pracovišť vybavených výkonnými klimatizačními jednotkami.

- **Privádění nebo odvádění všech forem energií a látek, užívaných nebo vyráběných, bezpečným způsobem**

Většina pracovišť strojírenských a zpracovatelských provozů měla přívod a odvod všech forem užívaných energií a látek zajištěn bezpečným způsobem. Při kontrolách v této oblasti nebyly zjištěny vážnější nedostatky.

Byly zjištěny ojedinělé nedostatky související např. s nedostatečným odvodem zplodin mimo prostor obsluhy, což šlo především spatřovat u svářečských profesí a jejich zařízení. Rovněž u nevhodně uložených prodlužovacích přívodů ke strojním zařízením, které v několika případech vedly přes komunikace, aniž by byla zajištěna dostatečná ochrana před jejich poškozením vlivem pojezdů manipulační techniky. Dalším zjištěním byl i únik řezné emulze z obráběcích a brousících strojů.

- **Vybavení zařízení zábranou nebo ochranným zařízením nebo přijetí opatření tam, kde existuje riziko kontaktu nebo zachycení zaměstnance pohyblivými se částmi pracovního zařízení nebo pádu břemene**

Opakujícím nedostatkem při kontrolní činnosti byla chybějící ochranná zařízení, a to především pevné kryty např. u obráběcích, tvářecích a vstřikovacích strojů. Tyto buď zcela chyběly, nebo byly poškozené a neplnily tudíž funkci, pro kterou byly instalovány. Problém byl řešen většinou dovybavením potřebných krytů a zábran provozovatelem. Tam, kde nebylo možné kryty a zábrany, instalovat (brání bezpečnému používání nebo vytváří riziko pro obsluhu), provozovatel stanovil pravidla pro bezpečnou obsluhu a údržbu MPBP. Vážným nedostatkem v oblasti bezpečnosti práce u tvářecích strojů bylo vyřazování z činnosti dvouručního ovládání. Opakované vážné nedostatky byly zjištěny u koncových spínačů, které byly v řadě případů vyřazeny z provozu, a to např. za účelem zrychlení pracovní činnosti, což nebylo vyhodnoceno jako riziko, a tudíž nebylo přijato odpovídající opatření v oblasti technického či organizačního charakteru. V některých případech bylo zjištěno, že zaměstnavatelé neprováděli pravidelnou kontrolu ochranných zařízení, která by odhalila absenci ochranných zařízení, které odstranil např. zaměstnanec nebo seřizovač, údržbář apod.

Nejčastěji zjištěné nedostatky:

- poškozené ochranné kryty,
- chybějící kontrola bezpečnostních prvků strojního zařízení,
- vyřazené bezpečnostní spínače např. světelné clony apod.
- **Ochrana zaměstnance proti nebezpečnému dotyku u zařízení pod napětím a před jevy vyvolanými účinky elektřiny**

Elektroinstalace ve výrobních a provozních budovách strojírenských a zpracovatelských provozů byly až na výjimky v uspokojivém stavu. Zdrojem nebezpečí z hlediska možného úrazu zaměstnanců elektrickým proudem byly většinou poškozené izolace u prodlužovacích a přívodních kabelů ručního náradí. Přestože se zaměstnavatelé snaží o jejich pravidelnou kontrolu a údržbu, je v této oblasti zjišťováno stále mnoho nedostatků.

- **Umístění ovládacích prvků ovlivňujících bezpečnost provozu zařízení mimo nebezpečné prostory, bezpečné ovládání, a to i v případě jejich poruchy nebo poškození, dobrá viditelnost, rozpoznatelnost a v určených případech příslušné označení**

V této oblasti bylo nejčastěji zjištěno, že byly nečitelné popisky u nejvíce používaných ovládacích prvků jednotlivých strojních zařízení. Zejména u starších technologií nebyly rozpoznatelné funkce ovládacích prvků, neboť chyběla jejich dobrá viditelnost, rozpoznatelnost a v určených případech příslušné označení (piktogram, konkrétní popis, např. stop; změna rychlosti atd.).

Častým zjišťovaným nedostatkem týkajícím se především starších tvářecích strojů byla absence chybějícího krytu nožního ovládače, který musí být chráněn krytem z horní a boční strany. Dále byly zjištěny nedostatky, a to u obráběcích strojů (např. soustruhů, hoblovek, frézek) v nečitelnosti a v podobě chybějících barevných značení ovládacích prvků např. v důsledku poškození, což následně představuje značné riziko záměny funkcí jednotlivých ovládačů.

- **Vybavení ovládačem pro úplné bezpečné zastavení; v době, kdy se zařízení nepoužívá, jeho vypnutí a ve stanovených případech jeho odpojení od zdrojů energií a zabezpečení**

V této souvislosti bylo zjištěno několik porušení týkajících se chybějících uzamykatelných vypínačů příslušných strojů (tvářecích strojů) včetně přijetí opatření proti neoprávněnému použití jeřábů (dálkové ovládání jeřábů) a manipulačních motorových vozíků (klíče v zapalování ve spínacích skříňkách).

- **Vybavení ovládačem pro nouzové zastavení, který zablokuje spouštěcí ovládače tam, kde je to nutné**

Bylo zjištěno, že zaměstnavatelé v několika případech neprovozovali EZ v souladu s požadavky předpisů k zajištění bezpečnosti práce a bezpečnosti technických zařízení tím, že provozovali strojní zařízení bez STOP tlačítek sloužících k nouzovému zastavení strojů, nebo jejich částí v případě nebezpečí. STOP tlačítka byla, zejména u provozovaných starších zařízení, výrazně poškozena.

Nejčastěji zjištěné nedostatky:

- poškozená STOP tlačítka,
- zavěšení např. částí pracovních oděvů, opření polotovarů materiálů apod. na STOP tlačítka.
- **Vybavení zařízení zřetelně identifikovatelnými zařízeními pro jeho odpojení od všech zdrojů energií**

Ojedinelá kontrolní zjištění, zejména u podružných rozvodných zařízení, ukázala, že nebyly hlavní vypínače zřetelně označeny piktogramem či konkrétním popisem, např. STOP.

- **V případě potřeby označení výstražnými nebo informačními značkami, sděleními, značením nebo signalizací, které jsou srozumitelné, mají jednoznačný charakter**

Informační značky a značení byly zejména ve strojírenských a zpracovatelských provozech velmi často poškozené a nečitelné, což je sice dáno charakterem pracovišť (hutní provozy, těžké strojírenství, svařovací pracoviště, lakovny), ovšem vedoucí zaměstnanci této oblasti nevěnovali potřebnou a žádoucí pozornost. Co se týče akustické a optické signalizace zvláště rozsáhlých výrobních linek, tak ta byla ve většině případů v dobrém stavu, neboť je to jeden z nejdůležitějších prvků pro zajištění bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí. V mnoha případech byly na zařízeních zjištěny chybějící popisky ovládačů a sdělovačů jejich funkcí, popřípadě nebyla zařízení udržována v takovém stavu, aby byl splněn požadavek na jejich srozumitelnost. Častým problémem, týkajícím se zejména strojů a zařízení dovezených ze zahraničí, byla absence označení výstražnými nebo informačními značkami, sděleními, značením nebo signalizací, které jsou srozumitelné, mají jednoznačný charakter a nejsou poškozena. Samozřejmostí je umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů na pracovištích v místě, kde může dojít k PÚ. V kontrolních zjištěních v roce 2021 však převládala absence označení spodní hrany u zdvižných vrat.

Nejčastěji zjištěné nedostatky:

- informace na zařízeních v řadě případů nebyly v českém jazyce,

- ve výrobních provozech i administrativních budovách chyběly značky označující riziko střetu osob s překážkami nebo pádu osob např. v případě průhledných nebo prosklených dveří, únikových východů nebo vystupujících konstrukčních prvků apod.
- **Zajišťování odborné kvalifikace osob obsluhy a údržby zařízení, ustanovení osoby odpovědné za jejich provoz**

Doklady o kvalifikaci zaměstnanců byly zpravidla jejich vstupní školení k zajištění BOZP, která ale byla mnohdy obecná a těmto zaměstnancům bylo často jen ústně vysvětleno, jak se daná operace provádí. U zaměstnanců pověřených obsluhou a údržbou zařízení často chyběla prokazatelná seznámení s návody k obsluze a údržbě daných zařízení a praktický zácvik.

Dále zaškolení a zaučení nových zaměstnanců na zařízeních, která měli obsluhovat, bylo často svěřováno dlouholetým zaměstnancům, kteří také i organizovali práci, určovali způsoby práce a pracovní činnosti zaměstnanců. Takto stanovené postupy mohou být přínosem pro zaměstnavatele, ale i tato činnost skrývala řadu rizik (podcenění bezpečnosti práce), která nejsou někdy vůbec vyhodnocena (např. používání krytů, vyřazování z činnosti dvouručního ovládní lisů), a tudíž nejsou přijata žádná opatření proti jejich působení.

Dále bylo i zjištěno, že s ohledem na riziko možné nákazy virovým onemocněním COVID-19 zaměstnavatelé často prodloužili platnost stávajících školení k zajištění BOZP, potažmo začali využívat k zajištění odborné způsobilosti zaměstnanců alternativní školení pomocí e-learningu tak, jak tomu bylo již v předchozím roce. Tímto způsobem se snažili zajistit odbornou způsobilost zaměstnanců v souladu s platnými hygienickými podmínkami v rámci ochrany před možnou nákazou.

Nejčastěji zjištěné nedostatky:

- v osnovách školení často chyběly základní právní a ostatní předpisy, které se týkaly práce, kterou zaměstnanci vykonávali a vztahovaly se k rizikům,
- osnovy školení k zajištění BOZP obsahovaly již neplatné právní předpisy,
- chyběla prokazatelná seznámení zaměstnanců s návody k zařízením.
- **Provádění kontrol bezpečnosti provozu zařízení, revizí, preventivní údržby a odstraňování zjištěných nedostatků**

Kontroly a revize stanovené výrobcem v návodech na obsluhu byly prováděny zejména tam, kde dodavatelská organizace u strojů nebo zařízení zajišťovala servisní služby. Tam, kde neměl zaměstnavatel smluvně sjednané servisní služby, bylo často zjištěno, že kontroly a revize dle návodů výrobců prováděny nejsou. Kontroly a revize VZT byly většinou pravidelně prováděny dle vypracovaného harmonogramu. Opomenutí kontrol či následných revizí souviselo spíše s nedůsledností konkrétní osoby než s chybně nastaveným systémem řízení BOZP. Bylo však také zjištěno, že kontrolované subjekty nedoložily provedení kontroly bezpečnosti zařízení před uvedením do provozu.

- **Používání bezpečných a vhodných postupů při práci na zařízeních**

Pracovní postupy u mnoha zaměstnavatelů byly stanoveny pouze rámcově a obecně, většinou nezohledňovaly specifika konkrétních pracovišť, ale pouze opakovaly ust. právních předpisů. Zaměstnavatelé kladli důraz spíše na technologické předpisy kvalitativního charakteru pro splnění požadavků zákazníka, v menší míře pak na zásady bezpečného chování na pracovištích. Často bylo zjištěno, že ze strany zaměstnavatelů nebyla prováděna důsledná kontrola za účelem zjištění, zda zaměstnanci kontrolovaných subjektů podle stanovených pracovních postupů skutečně pracují.

Přetrvávají však nedostatky v oblasti pracovišť a pracovního prostředí, především na úseku skladování a manipulace s materiálem, např. v podobě neoznačení potrubních rozvodů v závislosti na druhu a směru dopravovaných látek, nebezpečných hran ramp, neoznačování schodišťových stupňů, spodních hran

zdvižných vrat, chybějících zábradlí a madel, nerovných povrchů podlah, neodlišení dopravních komunikací od ostatních ploch se stejnou úrovní, ukládání materiálů mimo místa k tomu určených a zasahujících do pěších a dopravních komunikací, nevhodných a nevyhovujících komunikací pro pohyb motorových manipulačních vozíků atd.

- **OOPP se zaměřením na pracovní činnosti ve zpracovatelském průmyslu**

Kontrolované subjekty obvykle zpracovaly vlastní seznamy na základě vyhodnocených rizik, na jejichž základě přidělovaly zaměstnancům příslušné OOPP. Tyto seznamy obvykle reflektovaly rizika, jejichž působení nešlo zcela eliminovat. Stejně jako v letech minulých, bylo i v předcházejícím období zjištěno, že v některých provozech nebyly OOPP poskytovány v předepsaném rozsahu (dle zpracovaných seznamů zaměstnavateli) anebo nebyly OOPP jimi navrženy vůbec, ačkoliv se jednalo o rizika, která nebyla možné eliminovat jinak než použitím vhodných OOPP. Opakovaně bylo zjištěno, že zaměstnavatelé sice vybavili (poskytli) své zaměstnance OOPP, mnohdy i v souladu s vnitřní směsicí zaevidovali přidělení konkrétních OOPP, seznámili zaměstnance s pravidly pro jejich používání, ale v provozu na pracovištích již nezajistili splnění povinnosti, která spočívala v kontrole používání přidělených OOPP zaměstnanci dle ust. § 104 odst. 4 zákoníku práce.

V několika případech zaměstnavatelé ve svých provozech zavedli výdejové automaty na drobné OOPP (např. na rukavice, chrániče sluchu, ochranné brýle, respirátory). Výdej byl prováděn přiložením čipové karty zaměstnance a tím byla i vedena evidence o přidělení vhodných OOPP.

Nejčastěji zjištěné nedostatky:

- zaměstnavateli nebyly stanoveny způsoby, podmínky a doba používání OOPP,
- chyběly prokazatelné doklady o předání OOPP zaměstnancům.

Shrnutí:

V rámci kontrol v roce 2021 bylo inspektory z OIP uloženo kontrolovaným subjektům v aktuálním kontrolním období, tzn. v rámci výše uvedené kontrolní činnosti, celkem 22 pokut v celkové výši 538 000 Kč.

Vyhodnocením kontrolní činnosti lze konstatovat, že velmi vážná zjištění byla v oblasti organizace práce a pracovních postupů, a to proto, že nebyla důsledně vyhledána a vyhodnocena rizika. Provedenými kontrolami bylo také zjištěno, že většina zaměstnavatelů vede dokumentaci o vyhledávání rizik a stanovení opatření na provozovaných zařízeních.

Velmi rozdílná však byla kvalitativní úroveň OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik poskytujících své služby v oblasti bezpečnosti práce jednotlivým subjektům, což bylo zřejmé v případě zpracování např. vnitřních organizačních směrnic nebo osnov školení k zajištění BOZP. V této oblasti však docházelo k mírnému zvýšení úrovně zpracovaných dokumentů, byly tedy konkrétnější a blíží se skutečným provozním podmínkám na pracovištích zaměstnavatelů.

Z výsledků kontrolní činnosti lze konstatovat, že je v této oblasti trend modernizace výrobních technologií a rozšiřování výrobních kapacit velkých firem, o čemž svědčí značné množství kolaudací, na nichž se inspektoři OIP specializací hutnictví, strojírenství a zpracovatelský průmysl podíleli. Kromě náhrady výrobních zařízení modernějšími je pozitivním trendem rekonstrukce pracovišť s cílem zlepšení pracovního a manipulačního prostoru a zlepšení podmínek skladování. V rámci kontrolní činnosti bylo také zjištěno mírné zlepšování povědomí o osobní odpovědnosti zaměstnanců na všech stupních řízení a promítání této odpovědnosti do jejich rozhodování. Pokračujícím trendem provázejícím modernizaci výrobních prostředků je snížení počtu PÚ u obsluh strojů a převažující podíl PÚ při manipulaci s materiály. Mezi časté PÚ u manipulace s materiály patřil opakovaně střet zaměstnance s motorovým

manipulačním vozíkem, zranění zaměstnance při neopatrné manipulaci s materiálem, nebo PÚ při servisních či montážních pracích na zařízeních.

I v roce 2021, a to v návaznosti na pandemii způsobenou virovým onemocněním COVID-19, bylo zaznamenáno omezení investic do oblasti rozvoje pracovních prostředí, obnovy strojních a technických zařízení, pracovišť. Úroveň bezpečnosti práce pak byla často podkopávána fluktuací zaměstnanců, relativně nízkou nezaměstnaností a velkým podílem agenturního zaměstnávání.

Zástupci kontrolovaných subjektů velmi často využili přítomnosti inspektorů OIP ke konzultacím pro zlepšení stavu zajišťování BOZP. Na základě těchto zjištění je zřejmé, že prováděné kontroly, kromě samotných zjištěných nedostatků, měly i velký význam jako preventivní opatření pro zvýšení povědomí v oblasti BOZP.

Závěrem lze konstatovat, že stanovený cíl prostřednictvím provedené kontrolní činnosti byl splněn všemi OIP.

4.10 Elektrická zařízení

Kontroly byly výhradně zaměřeny na subjekty, které provádějí provoz a údržbu veřejného osvětlení (včetně instalace a demontáže sezonní světelné výzdoby měst a obcí, např. vánoční výzdoby atd.). V minulých letech měly tyto práce přímou i nepřímou souvislost s několika závažnými i smrtelnými PÚ. A to nejen v souvislosti s pádem zaměstnanců z výšky nebo do hloubky, ale i v přímé souvislosti s prací pod napětím a v blízkosti živých částí pod napětím.

Záměrem kontrolní činnosti v oblasti EZ bylo v souvislosti s provozem a údržbou pouličního osvětlení u zaměstnavatelů ověřit, jakým způsobem byly stanoveny pracovní postupy a zajišťovány samotné kontroly, revize a údržby těchto EZ. Dále byla kontrolována odborná způsobilost zaměstnanců provádějících činnost na EZ, zajištění OOPP, pracovní postupy (práce pod napětím, práce ve výškách apod.), rozsah kontrol a revizí.

Kontroly měly mít rovněž preventivní charakter, neboť je vhodné formou osvěty přimět zaměstnavatele k dodržování právních předpisů včetně norem v dané oblasti.

Kontroly byly zaměřeny zejména na:

- vyhledávání, hodnocení rizik a přijímání opatření při provozování činnosti v oblasti EZ,
- školení, seznamování s předpisy ve vztahu k provozovaným EZ a k práci ve výškách,
- pracovní postupy (práce pod napětím, práce ve výškách apod.),
- zpracování vlastního seznamu pro poskytování OOPP na základě vyhodnocení,
- rizik podle konkrétních činností,
- ochranu před úrazem elektrickým proudem,
- provedení elektrických instalací,
- pohyblivé a poddajné přívody,
- provozní dokumentace EZ,
- odbornou způsobilost pracovníků v elektrotechnice,
- revize a kontroly EZ.

V rámci kontrolní činnosti bylo v dané oblasti v roce 2021 provedeno celkem 362 kontrol. Při kontrolách bylo zjištěno celkem 959 nedostatků představujících 1 288 porušení závazných právních předpisů. Dále bylo v rámci kontrol navrženo 64 TOO.

Z celkového počtu zjištěných nedostatků bylo ve 110 případech uloženo, podle ust. § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce, opatření k odstranění zjištěných nedostatků. V 849 případech nebylo vydáno opatření, protože nedostatky byly odstraněny zpravidla v průběhu kontrol.

Tab. č. 37 – Vybrané ukazatele u EZ dle OIP

Ukazatel	OIP								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrolovaných subjektů	35	0	9	18	8	128	36	125	358*
Počet kontrol	36	0	9	18	8	130	36	125	362
Počet zjištěných porušení	10	0	5	37	11	238	65	922	1 288
Počet opatření	1	0	0	0	0	0	1	19	21

Pozn.: *Subjekty nelze sčítat, 1 subjekt mohl být kontrolován více OIP.

Tab. č. 38 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů u EZ

Předpis	Počet porušení	% vyjádření daného porušení
zákoník práce	452	35,1
vyhl. č. 48/1982 Sb.	359	27,8
NV č. 378/2001 Sb.	214	16,6
zák. č. 309/2006 Sb.	137	10,6
NV č. 101/2005 Sb.	99	7,7
vyhl. č. 50/1978 Sb.	11	0,9
vyhl. č. 73/2010 Sb.	6	0,5
zák. č. 174/1968 Sb.	5	0,4
NV č. 406/2004 Sb.	2	0,2
NV č. 390/2021 Sb.	1	0,1
NV č. 591/2006 Sb.	1	0,1
NV č. 362/2005 Sb.	1	0,1
Celkem	1 288	100

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákoník práce v jeho části páté, vyhl. č. 48/1982 Sb., NV č. 378/2001 Sb., zák. č. 309/2006 Sb., a NV č. 101/2005 Sb. (viz předcházející tabulka).

Zhodnocení výsledku kontrol dle zaměření:

- **Vyhledávání, hodnocení rizik a přijímání opatření při provozování činnosti v oblasti EZ**

Je nutno konstatovat, že vyhledávání rizik včetně stanovení opatření, byla velmi často prováděna pouze formálně a často v nich chyběla vyhodnocení rizik týkající se provozu EZ. Pokud byla vypracována, příslušné dokumentace měly často nízkou kvalitu. Analýzy rizik byly prováděny pracovníky bez znalostí technologie a bez odborné praxe v oboru EZ. Při nedodržování předpisů k zajištění bezpečného provozu EZ může za určitých okolností dojít k ohrožení života a zdraví nejen značného počtu zaměstnanců u kontrolovaných subjektů, ale i zástupců široké veřejnosti a současně i ke značným materiálním škodám. Zaměstnavatelé, aby splnili svoje povinnosti, si většinou nechávali zpracovat dokumentace externími pracovníky, a tak často docházelo k tomu, že byly napsány obecně a neodpovídaly konkrétním provozům.

- **Školení, seznamování s předpisy ve vztahu k provozovaným EZ a k práci ve výškách**

V této kontrolní oblasti byly zaznamenány nedostatky ve školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP zaměstnanců, zejména se jednalo o neseznámení zaměstnanců s provozními dokumentacemi a neseznámení zaměstnanců s riziky vznikajícími při práci na EZ a při práci ve výškách.

Zaměstnavatelé neměli k dispozici pro poskytované EZ provozní dokumentace (návody k obsluze, údržbám a opravám), a nemohli tak vytvořit odpovídající podmínky pro BOZP. Uvedené vedlo k tomu, že kontrolované subjekty nepřijímaly opatření k předcházení rizikům tím, že zaměstnanci nebyli proškoleni a seznámeni s návody k obsluze k přiděleným elektrickým strojům, přístrojům a zařízení.

- **Pracovní postupy (práce pod napětím, práce ve výškách apod.)**

Při kontrolách bylo zjištěno, že předložené a vypracované pracovní postupy pro práce ve výškách a pro práce v blízkosti a pod napětím byly často obecného charakteru. Zaměstnanci podle nich nemohli postupovat a z toho důvodu se snažili svoji práci vykonávat dle vlastních zkušeností a postupů, které v mnoha případech zvyšovaly riziko vzniku PÚ.

- **Zpracování vlastního seznamu pro poskytování OOPP na základě vyhodnocení**

Kontrolované subjekty v několika případech nezajistily vypracování nebo aktualizaci vlastních seznamů pro poskytování OOPP, a to na základě vyhodnocení elektrických rizik podle konkrétních činností na EZ. Kontrolované subjekty v důsledku nedostatečného zhodnocení rizik nevybavili (neposkytli) zaměstnance vhodnými OOPP, např. ve vztahu k ohrožení elektrickým obloukem při práci na EZ.

- **Rizika podle konkrétních činností**

Jak již bylo řečeno výše, vypracované směrnice hodnotící rizika předkládané při kontrolách, byly často formulovány obecně, bez specifikování konkrétních činností.

- **Ochrana před úrazem elektrickým proudem**

Z pohledu zajištění ochrany před úrazem elektrickým proudem nebyla zaměstnavateli učiněna dostatečná opatření, zejména nebyla přijata veškerá ochranná opatření k zajištění ochrany za normálních podmínek (ochrana před nebezpečným dotykem živých částí). Dále nebyla přijata veškerá ochranná opatření k zajištění ochrany za jedné poruchy (ochrana před dotykem neživých částí), nebyly dodrženy veškeré požadavky u prostředků zvýšené ochrany před úrazem elektrickým proudem, nebyla aplikována předepsaná doplňková ochrana proudovým chráničem a nebyla přijata dostatečná opatření proti nebezpečným účinkům elektrického oblouku.

- **Provedení elektrických instalací**

Nebyly dodrženy uznávané technické standardy při provozu EZ, např. jističí přístroje v elektrických rozvaděčích veřejného osvětlení nebyly označeny tak, aby jištěné obvody bylo možno snadno rozeznat, nebyly označeny elektrické kabely vedoucí z rozvaděčů veřejného osvětlení, části EZ nebyly mechanicky pevné a spolehlivě upevněné, kryty chráničí před dotykem na živé části byly nedostatečné a poškozené, části EZ nebyly dostatečně chráněny proti nebezpečným účinkům zkratových proudů a přetížení, nebyla učiněna veškerá opatření proti škodlivému působení prostředí na bezpečnost EZ a nebyly zajištěny přístupy k EZ rozvaděčů veřejného osvětlení.

- **Pohyblivé a poddajné přívody**

Pohyblivé a poddajné přívody nebyly používány jen za provozních a pracovních podmínek, pro které byly konstruovány a vyrobeny. Dále tyto nebyly kladeny a používány tak, aby nemohly být poškozeny. U pohyblivých a prodlužovacích přívodů nebyly z hlediska bezpečnosti a funkčnosti použity vhodné elektroinstalační prvky.

- **Provozní dokumentace EZ**

V oblasti technické a provozní dokumentace EZ nebyla v mnoha případech k dispozici dokumentace umožňující práce na EZ rozvaděčů veřejného osvětlení. Nebyly k dispozici protokoly o určení vnějších vlivů, u provozovatelů EZ nebyly uloženy revizní zprávy EZ přístupné v elektronické nebo listinné

podobě kontrolnímu orgánu a nebyly k dispozici v elektronické nebo listinné podobě kontrolní záznamy o kontrole EZ přístupné kontrolnímu orgánu.

- **Odborná způsobilost pracovníků v elektrotechnice**

Zkoušky a přezkušování (i u větších zaměstnavatelů) byly většinou zajišťovány externě u jiných firem, osvědčení o odborné způsobilosti pak nebyla vydávána vlastními zaměstnavateli, ale pouze převzata, a to zpravidla bez zápisů o zkouškách, přezkoušení, kdy zaměstnavatelé měli za to, že sama existence osvědčení je dostačující pro činnosti uvnitř jejich organizací. Následkem pak bylo nepotvrzení tohoto osvědčení ze strany kontrolovaných subjektů, nebo pověřování činností, řízením činností a prováděním revizí pracovníky, kteří neměli odpovídající kvalifikace ve smyslu příslušné vyhlášky.

- **Revize a kontroly EZ**

V této oblasti byly nedostatky nejčastěji zjišťovány při kontrole plnění bezpečnostních předpisů týkajících se provozu EZ. Jednalo se zejména o neprovádění předepsaných kontrol a revizí nebo jejich provádění mimo stanovené lhůty. Dále kontrolované subjekty při plnění zákonných povinností nezajistily stanovení lhůt a rozsahů předepsaných kontrol a revizí EZ. Rovněž tyto subjekty nevedly záznamy o stanovení lhůt a rozsahů revizí EZ a nevedly kontrolní záznamy o předepsaných kontrolách EZ. Často bylo zjištěno, že kontrolované subjekty neprovedly odstranění závad uvedených v revizních zprávách k daným zařízením a spokojily se pouze se skutečností, že revizní zprávy jsou vyhotoveny.

V mnoha případech kontrolované subjekty nerozlišovaly mezi pojmy kontrola a revize EZ. Na žádost kontrolního orgánu o předložení záznamu o kontrolách EZ (kontroly jednou za 12 měsíců ve smyslu ust. § 4 odst. 2 NV č. 378/2001 Sb.) předkládaly kontrolované subjekty revizní zprávy EZ.

Shrnutí:

V rámci kontrol byly v roce 2021 inspektory z OIP kontrolovaným subjektům uloženy v aktuálním kontrolním období, tzn. v rámci výše uvedené kontrolní činnosti, celkem 3 pokuty, a to v celkové výši 40 000 Kč.

Kontroly byly primárně zaměřeny na preventivní působení u zaměstnanců a zaměstnavatelů působících v oblasti provozu a údržbu veřejného osvětlení (včetně instalace a demontáže sezonní světelné výzdoby měst a obcí, např. vánoční výzdoby atd.).

Poznatky z dalších kontrolovaných oblastí ukazují, že největší nedostatky byly v oblasti technické prevence rizik, kdy kontrolované subjekty nezajišťovaly v dostatečné míře údržby, kontroly a revize provozovaných EZ. V přímé souvislosti s těmito nedostatky bylo pak nestanovení osoby odpovědné za stav a provoz EZ.

Kontrolní činnost v roce 2022 bude zaměřena na kontrolu plnění povinností zaměstnavatelů vyhledávat, vyhodnocovat rizika a přijímat opatření jako součást prevence rizik z hlediska bezpečnosti práce u EZ, organizovat práci, stanovovat a zavádět pracovní postupy, seznamovat s nimi zaměstnance a kontrolovat jejich dodržování. Ověřit u zaměstnavatelů, zda a jakým způsobem jsou řešena bezpečnostní opatření, pracovní postupy pro činnosti na EZ. Dále bude tato kontrolní činnost rozšířena o kontroly prevence a seznamování zaměstnanců ve vztahu k činnostem v ochranných pásmech elektrizačních soustav, respektive elektrických vedení a o kontroly provozu a činností při údržbě bioplynových stanic v souvislosti s nedávnými nehodami v této oblasti.

4.11 Zdvihací zařízení

V návaznosti na závažná kontrolní zjištění z předcházejícího období v oblasti ZZ, např. nevyhodnocení konkrétních rizik, dále nezpracování konkrétního systému bezpečné práce (dále jen „SBP“), ale také i klesající úroveň odborných předpokladů zaměstnanců, bylo vhodné a účelné se opět na problematiku ZZ zaměřit.

Inspektoři specializace pro VTZ – ZZ se zaměřili na bezpečnost práce při provozování ZZ bez rozdílu nosnosti a způsobu použití včetně prostředků pro vázání (ocelová a textilní lana, řetězy), zavěšení (traverzy, „S“ a „C“ háky) a uchopení břemene (magnety, svěrky, přísavky). Kontroly se dále také zaměřily, jak na podmínky provozování ZZ, jejich naplňování z hlediska dodržování právních a ostatních předpisů včetně interních organizačních směrnic zaměstnavatelů na úseku provozu ZZ. V rámci kontrolní činnosti byla pozornost věnována i na dodržování povinností zaměstnavatelů z hlediska zabezpečení odpovídající obsluhy, technického stavu, provádění předepsaných kontrolních úkonů a vedení předepsané dokumentace ZZ. Zvláštní pozornost byla věnována bezpečnému provozu mostových, mobilních, nakládacích, konzolových a sloupových jeřábů provozovaných např. v hutním a zpracovatelském průmyslu. Dále při galvanické povrchové úpravě kovů a plastů, vlastní výrobě a v ní využívaných ZZ apod.

Cílem preventivní kontrolní činnosti bylo také přispět i k větší bezpečnosti zaměstnanců pracujících na těchto zařízeních, stejně jako zaměstnanců a dalších osob nezúčastněných, avšak jejich provozem dotčených. Ověřit přístup zaměstnavatelů k vyhodnocení rizik souvisejících s bezpečným provozem ZZ.

Kontroly byly zaměřeny zejména na:

- ověření, zda provozovatelé ZZ mají k dispozici provozní dokumentaci zařízení, dále zda používají zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno,
- odbornou způsobilost (teoretickou a praktickou přípravu) včetně ověření zdravotní způsobilosti k výkonu konkrétní pracovní činnosti,
- prevenci rizik, dále na způsob vedení dokumentace o vyhledaných a vyhodnocených rizicích a také na to, jak zaměstnavatelé přijímají opatření k jejich odstranění,
- SBP nebo místní bezpečnostní předpis pro jiná zdvihadla než jeřáby ve vztahu k používání ZZ a k manipulaci s konkrétními břemeny,
- provádění odborných úkonů k prověření technického stavu ZZ, tzn. zda ZZ jsou řádně revidována, kontrolována a udržována,
- volbu, označení, kontroly, uložení a vedení dokumentace u prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemen, které podléhají evidenci a pravidelným kontrolám technického stavu.

V rámci stanovené kontrolní činnosti, a to v souladu se zákonem o inspekci práce, bylo provedeno 16 inspektory specializace VTZ – ZZ celkem 404 kontrol a zjištěno 578 porušení právních předpisů. Dále bylo vydáno 1 TOO (viz tabulka níže).

Z výše uvedeného vyplývá, že celkově za SÚIP byl počet stanovených kontrol v oblasti ZZ splněn.

Tab. č. 39 – Vybrané ukazatele u ZZ dle OIP

Ukazatel	OIP								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrolovaných subjektů	48	35	29	59	9	89	51	73	391*
Počet kontrol	58	35	29	59	9	90	51	73	404
Počet zjištěných porušení	18	75	53	3	8	66	89	266	578
Počet opatření	0	0	0	1	0	0	0	0	1

Pozn.: *Subjekty nelze sčítat, 1 subjekt mohl být kontrolován více OIP.

Nejčastěji, tak jako i v předcházejícím období, byl porušován zákoník práce, a to v oblasti prevence rizik (dle jeho ust. § 102), dále v oblasti nezajištění školení a neurčení obsahu a četnosti školení včetně nevedení evidence o školení zaměstnanců (dle jeho ust. § 103) a nepřidělení OOPP dle vlastního seznamu na základě vyhodnocených rizik (dle jeho ust. § 104). Velmi často zjišťovaným nedostatkem byla však i nadále absence záznamu o provedení ověření znalostí školených zaměstnanců.

Jako další byl kontrolovanými subjekty porušován zák. č. 309/2006 Sb., a to v oblasti požadavků na výrobní a pracovní prostředky a zařízení, jak vyžaduje jeho ust. § 4 odst. 1 písm. c), tj. pravidelná a řádná údržba, kontrola a revize. Opakovaně kontrolované subjekty také porušovaly i požadavky na organizaci práce a stanovení pracovních postupů tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti (dle jeho ust. § 5 odst. 1).

Dalším závažným zjištěním v oblasti bližších požadavků na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí bylo nedodržení požadavků stanovených NV č. 378/2001 Sb. (dle jeho ust. § 3 a ust. § 4).

V rámci kontrolní činnosti bylo také zjištěno, že v řadě případů kontrolované osoby porušovaly např. ust. § 3 NV č. 101/2005 Sb.

V rámci kontrolní činnosti bylo také zjištěno, že zaměstnavatelé nestanovují lhůty pro provádění periodických lékařských prohlídek v souladu s vyhl. č. 79/2013 Sb. Uvedené tak v souvislosti s nedodržením jejich základní povinnosti ke zdravotní způsobilosti zaměstnanců vyplývající ze zákoníku práce.

Tab. č. 40 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů u ZZ

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
zákoník práce	215	37,2
zák. č. 309/2006 Sb.	189	32,7
NV č. 378/2001 Sb.	98	17,0
NV č. 101/2005 Sb.	67	12,0
Ostatní	9	1,1
Celkem	578	100

Zhodnocení výsledku kontrol dle zaměření:

- **Prevence rizik, vyhledání a hodnocení rizik a přijímání opatření k jejich odstranění**

V rámci kontrolní činnosti byl také kladen důraz na prevenci rizik, tzn. na všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP a z předpisů zaměstnavatele, které mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik při provozu ZZ.

Vyhledávání pracovních rizik na pracovištích spojených s provozem ZZ trvale vykazovala v řadě případů formální přístup. Opakovaně byla tato situace zjišťována v případech, kdy zaměstnavatelé využívají služeb komerčních externích techniků BOZP, kteří ve značné míře využívají komerčně zajišťované, již předem zpracované soubory rizik, bez konkretizace na místní podmínky jednotlivých provozovatelů ZZ a specifika jednotlivých činností spojených s provozem a obsluhou těchto zařízení, případně prostředků pro vázání a zavěšení břemen. Opakovaně se vyskytovaly nedostatky ve zpracování základní předepsané dokumentace, která mnohdy nebyla zpracována odpovídajícím způsobem, opět především s ohledem na konkrétní podmínky provozovatele-uživatele vyhrazených ZZ. Tak jako v předchozích letech, tak i v roce 2021 byly zjišťovány nedostatky v úrovni zpracování organizačních směrnic pro provoz ZZ, jmenovitě SBP pro provoz ZZ, stejně tak jako v dalších interních předpisech,

jako jsou technologické postupy, pracovní návody, pokyny. Jde především o neaktuálnost těchto dokumentů, jejich povšechné pojetí, případně nesoulad jejich obsahu se zjištěnou skutečností.

U menších zaměstnavatelů docházelo často k převzetí tzv. „univerzální dokumentace o rizicích“, kdy mnohdy ani sami zaměstnavatelé nevěděli, co je obsahem této dokumentace a jaké povinnosti jim tato dokumentace ukládá v rámci přijatých opatření ke snížení či odstranění určitého rizika.

- **Odborná způsobilost a ověření zdravotní způsobilosti k výkonu konkrétní pracovní činnosti, a to u vyhrazených a tzv. „nevyhrazených“ ZZ**

V rámci kontrolní činnosti byly zjištěny vážené nedostatky v osnovách školení, kde nebyly uvedeny např. příslušné platné právní předpisy, podle kterých byl zaměstnanec seznámen se svými povinnostmi. Osnovy byly tedy obecné a velmi často obsahovaly i již neplatné technické normy. Při kontrolní činnosti bylo v některých případech také zjištěno, že zaměstnanci nebyli seznámeni s návody na obsluhu konkrétních ZZ včetně používaných prostředků pro zavěšení a uchopení břemen. Nejčastějším nedostatkem bylo neuvedení v osnově školení jeřábníků, pro jaký konkrétní typ jeřábu byl vyškolen. Dalším zjištěním byla skutečnost, že v řadě kontrolovaných subjektů nebyla určena pověřená osoba odpovědná za provoz jeřábů a zdvihadel. U některých zaměstnavatelů převládal také i názor, že předložením např. průkazu jeřábníka nebo vazače automaticky dokazuje, že zaměstnanec problematiku ovládá a vše zná. Takže jej nemusí zaměstnavatel již školit. Dále v rámci kontrolní činnosti, zejména na staveništích, kde se manipulovalo s břemeny za pomoci mobilních jeřábů, byl zjištěn zvýšený výskyt vazačů bez příslušného zaškolení ve vázání břemen. Závažným zjištěním je klesající úroveň teoretické a praktické přípravy jeřábníků a vazačů.

V oblasti ověřování zdravotní způsobilosti bylo zjištěno, že většina zaměstnavatelů si již zvykla na platnost vyhl. č. 79/2013 Sb., v jejíž příloze jsou stanoveny lhůty lékařských prohlídek jeřábníků a vazačů břemen, avšak v SBP i přesto byly uvedeny staré lhůty pro ověření zdravotní způsobilosti jeřábníků a vazačů.

I letošní rok 2021 tak potvrdil, že technickému stavu ZZ byla věnována ze strany jejich provozovatelů větší pozornost, než dodržování podmínek pro kvalifikaci a ověřování zdravotní způsobilosti zaměstnanců, podílejících se na provozu a obsluze ZZ a vázání břemen.

- **MPBP – rozsah SBP ve vztahu k používání ZZ a k manipulaci s konkrétními břemeny**

Zpracování MPBP, tzv. SBP je dán požadavkem ČSN ISO 12480-1. Při kontrolní činnosti bylo zjištěno, že zaměstnavatelé jsou si vědomi povinnosti zpracování SBP. Předložené SBP však v řadě případů neměly požadovaný rozsah, a tudíž neobsahovaly činnosti jeřábu tak, aby byly prováděny bezpečně s přihlédnutím ke všem předvídatelným rizikům. Zaměstnavatelé, aby splnili svoji povinnost, si většinou nechávají zpracovat SBP externími revizními techniky ZZ, a tak často dochází k tomu, že je napsán obecně a neodpovídá konkrétním podmínkám provozu. Převažuje také i skutečnost, že SBP nejsou schváleny odpovědným vedoucím kontrolovaného subjektu.

V SBP byla u některých provozovatelů jeřábů zmínka, že navržení činnosti provedou kompetentní pověřené osoby, přičemž SBP sám o sobě žádné navržené činnosti neobsahoval.

Dalším zjištěným nedostatkem bylo nenaplnění požadavku čl. 4.1 písm. b) ČSN ISO 12480-1 – výběr, zajištění a použití vhodného jeřábu a příslušenství, kdy SBP neobsahovala příslušenství, která se používají v souvislosti s provozem jeřábů, jako jsou např. vhodné vázací či závěsné prostředky.

- **Používání zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno, a to v souladu s návodem výrobce (provozní dokumentací)**

V rámci kontrolní činnosti bylo zjištěno, že zaměstnavatelé často neměli vypracovaný plán kontrol revizí a údržby. Většinou se spoléhají na to, že jim externí firmy budou hlídat lhůty provádění výše

uvedených kontrol a tím dochází k tomu, že kontroly nejsou provedeny v předepsaných lhůtách, nebo nejsou provedeny vůbec. Zaměstnavateli, který má zpracovaný pouze roční plán, bylo v rámci preventivních opatření také doporučeno, aby si zpracoval plán kontrol, revizí a zkoušek v rozsahu od revizní zkoušky k revizní zkoušce a tím se postihl celý cyklus kontrol. Velmi často bylo zjišťováno, že kontrolovaný subjekt nerespektoval závěry revizního technika a neodstraňoval závady, které byly uvedeny v revizní zprávě. Kontrolní činností bylo zjištěno, že při provádění údržby a oprav ZZ ve stáří do 10 let je tato činnost prováděna ve většině případů výrobcem nebo dodavatelem zařízení v rámci prodloužené záruky. U zařízení starších jsou tyto činnosti prováděny vlastní údržbou nebo externí oprávněnou firmou. Technická životnost zařízení (udávaná výrobcem) je sledována v rozsahu omezujících podmínek pro jeho další možné provozování.

V rámci kontrolní činnosti bylo nejčastěji zjištěno:

- obsluhovatelé ZZ nebyli proškoleni z předpisů, které doplňovali jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce – nebyli prokazatelně proškoleni a seznámeni s předpisy k zajištění BOZP při obsluze konkrétního ZZ, školení neobsahovala návody na obsluhu a pracovní postupy pro konkrétní typ ZZ,
 - MPBP, konkrétně tedy SBP pro činnosti jeřábu (jeřábové dopravy) byl často velmi obecný a obsahově nedostatečný. Postrádal popis konkrétních činností při obsluze jeřábu tak, aby odpovídaly danému provozu a byly prováděny bezpečně a obsahoval odkazy na neplatnou legislativu,
 - prostředky pro vázání, zavěšování a uchopení břemene nebyly označeny tak, aby bylo možné určit charakteristiky podstatné pro jejich bezpečné použití (např. nosností) a nebyly pravidelně kontrolovány dle provozní dokumentace anebo nebyly provozní dokumentací vůbec vybaveny,
 - nebyly vyznačeny směry pohybu mostu jeřábu a jeřábové kočky na jeřábu včetně symbolů na dálkovém ovladači jeřábu, dále neoznačeny hlavní vypínače jeřábů, poškozené nebo vyřazené bezpečnostní pojistky z funkce na háčích jeřábů.
- **Volba, označení, kontroly, skladování a vedení dokumentace u prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemene, které podléhají evidenci a pravidelným kontrolám technického stavu**

Řada zaměstnavatelů v oblasti vázacích prostředků nestanovilo termíny kontrol vázacích prostředků s ohledem na četnost používání a na prostředí, ve kterém jsou používány. Velmi vážná zjištění byla v případech, kdy zaměstnavatelé se domnívali, že pokud zaměstnanec předloží vazačský průkaz, který nabyl v předchozím zaměstnání, např. méně jak rok starým záznamem od revizního technika ZZ o absolvování školení vazače břemen, takže tomuto zaměstnanci nemusí zajistit tzv. „nové“ školení ve způsobech vázání břemen. Kontrolní činnost prokázala, že zaměstnavatelé zpravidla nevěděli, nebo nechtěli vědět, že školení by mělo obsahovat informace o konkrétních vázacích prostředcích používaných u daného zaměstnavatele, dále seznámení s konkrétním SBP a dalšími pracovními postupy konkrétního pracoviště. Kontrolou bylo také i zjištěno, že zaměstnavatelé neměli v některých případech k dispozici návody výrobců k používání prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemen zejména na stavenišťích např. velmi poškozené články řetězů, poškozené záplety ocelových lan.

Konkrétně byly zjištěny zejména tyto nedostatky:

- zaměstnavatelé v řadě případů neměli k dispozici návody výrobců k používání prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemen, tzn., při nákupu je prodejce nepředal a provozovatelé je v zásadě ani nepožadovali,
- prostředky pro vázání, zavěšování a uchopení břemene nebyly označeny tak, aby bylo možné určit charakteristiky podstatné pro jejich bezpečné použití (např. nosností) a nebyly pravidelně kontrolovány dle provozních dokumentací,

- prostředky pro vázání, zavěšování a uchopení břemene nebyly skladovány tak, aby nedošlo k jejich poškození,
- háky řetězů nebyly vybaveny bezpečnostní pojistkou, i když bylo patrné, že touto pojistkou byly od výrobce původně vybaveny.

Shrnutí:

V rámci kontrol nebyla inspektory z OIP uložena kontrolovaným subjektům v aktuálním kontrolním období, tzn. v rámci výše uvedené kontrolní činnosti, žádná pokuta. Obsah a zadání této kontrolní činnosti přispělo ke snížení PÚ u ZZ, ale také i ke zlepšení stavu v oblasti bezpečnosti práce u ZZ jak vyhrazených, tak i u tzv. „nevyhrazených“. Při kontrolní činnosti se poukázalo na nedostatky, které se opakovaně vyskytují v oblasti bezpečného provozu ZZ, a to bez rozdílu nosnosti a způsobu používání včetně manipulace s břemeny. Mezi tyto převažující nedostatky patřilo nedodržování SBP na konkrétních pracovištích, dále nedodržování dle návodů výrobců a MPBP. Poznatky získané při plnění této kontrolní činnosti lze hodnotit jako velmi užitečné, a tudíž je nutné této oblasti věnovat i nadále trvalou pozornost, jelikož nedostatky na straně zaměstnavatelů se stále opakují. Nejčastějším TOO bylo doporučováno inspektory z OIP provádění častější obnovy výstražného a informačního značení u automobilových zvedáků, malých ZZ a také k pravidelné aktualizaci směrnic BOZP dle platné legislativy.

Z charakteru nejčastěji porušovaných předpisů, a to v souvislosti s bezpečným používáním ZZ a prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemene, lze konstatovat, že zaměstnavatelé – provozovatelé opakovaně porušují zákoník práce, dále zák. č. 309/2006 Sb., ale i další související předpisy, které se vztahují k bezpečnému provozu ZZ (NV č. 378/2001 Sb., NV č. 101/2005 Sb.).

Na základě výsledků provedených kontrol v roce 2021 v oblasti ZZ, inspektoři pro VTZ – ZZ jednoznačně doporučují, aby se i v následujícím období prováděly kontroly provozu ZZ v rámci kontrolní činnosti, jelikož byly zjišťovány závažné nedostatky, které bezprostředně ohrožovaly životy a zdraví zaměstnanců a jiných osob, které se vyskytovaly v blízkosti těchto zařízení. Při kontrolách byla zjišťována velmi často nízká úroveň odborných znalostí jeřábníků i vazačů břemen, což má zásadní vliv na možný vznik PÚ u ZZ a související manipulaci s břemeny.

Z výše uvedeného je zřejmé, že v následujícím období je vhodné opakovaně zaměřit kontrolní činnost do oblasti provozu ZZ (vyhrazených i „nevyhrazených“) se zvýšeným důrazem na používání vázacích prostředků a prostředků pro zavěšení a uchopení břemen. Důraz v kontrolní činnosti je nutné zaměřit zejména na zdvihadla používaná na staveništích (např. stavební vrátky, výtahy, věžové jeřáby, mobilní jeřáby, plošiny aj.), kde toto odvětví činnosti vykazuje stále zvýšenou pracovní úrazovost. Ve spojitosti s neustále se opakujícími PÚ spojenými se zachycením volných vázacích prostředků či háku jeřábu o materiály či břemena je nutné této problematice věnovat více pozornosti nejen osvětě, ale zpracovaným konkrétním rizikům. Zásadní bude v kontrolní činnosti u inspektorů VTZ – ZZ v roce 2022 však i provádění osvěty v rámci nového zákona o VTZ a souvisejícím NV pro ZZ (účinnost nového zák. č. 250/2021 Sb. o VTZ bude od 1. 7. 2022).

Cíl kontrolní činnosti v dané specializaci byl naplněn všemi OIP.

4.12 Plynová zařízení

Z výsledků kontrolní činnosti OIP a také i z příčin vzniku PÚ vyplývá, že jsou stále při kontrolách zjišťovány nedostatky v oblasti zajištění bezpečnosti provozu PZ. Kontrolované subjekty ne vždy v dostatečném rozsahu zajišťují údržby, kontroly, servis a revize veškerého provozovaného PZ. Nedostatky jsou také zjišťovány rovněž i v oblasti provozních dokumentací a odborných způsobilostí

u obsluh PZ. Provozovatelé si sice ve většině případů uvědomují možná rizika ohrožení zdraví osob, a to nejen zaměstnanců, ale i klientů a veřejnosti, ale ne vždy k této problematice zaujímají takové stanovisko, které by vyloučilo, nebo alespoň omezilo riziko vzniku jakékoliv mimořádné události.

Při kontrolách dodržování bezpečnostních předpisů při provozu PZ v roce 2021 bylo nutné se proto zaměřit zejména na provoz plynových spotřebičů v oblasti průmyslu, např. na plynové pece v porcelánkách a sklárnách, a dále pak na distribuci LPG a CNG (úložišť, zásobníky). Zhodnocení stavu a samotného provozu PZ směřovalo také do oblasti služeb veřejnosti, ve kterých jsou provozovány plynové spotřebiče.

V únoru 2021 na základě obdržení podnětu, který SÚIP postoupila Česká obchodní inspekce, týkající se čerpání LPG do vozidla na čerpací stanici LPG, které nebylo v souladu se základními pravidly bezpečnosti práce, mohlo dojít k ohrožení zdraví, života osob nebo materiálním škodám, byla kontrolní činnost rozšířena o kontroly subjektů provozujících čerpací stanice LPG. Konkrétně zda provádí čerpání kvalifikovaná obsluha čerpací stanice a není čerpání LPG prováděno samotnými řidiči vozidel bez příslušného proškolení.

Kontroly byly zaměřeny zejména na:

- vyhledávání a hodnocení rizik při provozu PZ včetně oblasti poskytování OOPP obsluze PZ,
- odbornou a zdravotní způsobilost osob pověřených obsluhou a údržbou zařízení,
- vedení provozní dokumentace a provádění její aktualizace – provozní řády, provozní deníky, doklady o kvalifikaci osob, harmonogram revizí,
- stanovení opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí spojených s provozem PZ,
- zajištění bezpečného stavu provozovaného PZ pravidelně prováděnými kontrolami, revizemi, údržbou, servisem a odpovídající odbornou úroveň dokladů z kontrol a revizí,
- zajištění bezpečného přístupu pro pracovníky provádějící kontroly, revize, zkoušky, obsluhu a údržbu zařízení,
- zabezpečení dostatečného přívodu spalovacího a větracího vzduchu v objektech, kde jsou provozována PZ,
- vybavení přírodního potrubí plynu předepsanými armaturami, nepoužívání pro jiné účely, než pro které je určeno, provedení dostatečné protikorozní ochrany, značení protékajícího média, označení uzávěrů plynu a zajištění bezpečného přístupu,
- platné osvědčení a oprávnění subjektu dle provozovaného zařízení.

V rámci plnění této kontrolní činnosti bylo OIP provedeno celkem 406 kontrol, při kterých bylo zjištěno celkem 1 733 porušení a vydáno celkem 102 TOO. Z celkového počtu provedených kontrol u 75 kontrol nebylo zjištěno porušení právních předpisů. Níže uvedené tabulky obsahují bližší údaje vyplývající z provedené kontrolní činnosti.

Tab. č. 41 – Vybrané ukazatele u PZ dle OIP

Ukazatel	OIP								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrolovaných subjektů	54	25	26	21	19	97	89	73	403*
Počet kontrol	55	25	26	22	19	97	89	73	406
Počet zjištěných porušení	97	79	74	10	74	351	90	958	1 733
Počet opatření	0	1	0	1	0	0	0	0	2

Pozn.: *Subjekty nelze sčítat, 1 subjekt mohl být kontrolován více OIP.

Celkem bylo vydáno 102 TOO (konkrétně nejvíce, a to 38 TOO vydaly OIP 07 a také OIP 10). Doporučení byla vydána zejména s ohledem na mimořádné události a PÚ v minulosti a sledovala především preventivní účel. Nejvíce doporučení se týkalo provedení dodatečných TOO u provozovaných zařízení s cílem minimalizovat a předcházet rizikovým situacím vyplývajících

z konkrétních výrobních provozů. V případech, kdy byly provozovány plynové spotřebiče skupiny B, u kterých je zvýšené riziko vzniku nebezpečné koncentrace oxidu uhelnatého (dále jen „CO“), byla z hlediska zvýšení bezpečnosti provozu doporučena instalace stabilního detektoru na zjišťování přítomnosti CO. Vzhledem k tomu, že v závislosti na množství CO ve vzduchu může tento stav nastat během pouhých několika sekund, je instalace tzv. „pevných“ detektorů velice účinná a efektivní, protože spouštějí plnou poplašnou signalizaci ještě před výskytem prvních příznaků otravy. Dále byla také doporučena výměna starých regulátorů tlaku plynu, které byly staré 20 a více let (v jednom objektu byl provozován regulátor tlaku plynu z roku 1978) nebo výměna starých uzavíracích armatur, a to kuželových kohoutů za bezpečnější kulové kohouty. Dále byly doporučeny úpravy evidence a plánů revizí a kontrol VTZ, rozsahu záznamů do provozních deníků, školení a ověření znalostí.

V následující tabulce je uveden přehled nejčastěji porušovaných právních předpisů. Nejčastěji zjišťované porušení právních předpisů se týkalo nedodržování ust. zákoníku práce, zák. č. 309/2006 Sb. a NV č. 101/2005 Sb. Z tabulky je zřejmé zastoupení zjištěných porušení jednotlivých právních předpisů.

Tab. č. 42 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů u PZ

Předpis	Počet porušení	% vyjádření daného porušení
zákoník práce	469	27,1
zák. č. 309/2006 Sb.	458	26,4
NV č. 101/2005 Sb.	358	20,6
NV č. 378/2001 Sb.	263	15,2
vyhl. č. 48/1982 Sb.	76	4,4
vyhl. č. 85/1978 Sb.	48	2,8
vyhl. č. 21/1979 Sb.	32	1,8
vyhl. č. 91/1993 Sb.	18	1,1
ostatní	11	0,6
Celkem	1 733	100

Zhodnocení výsledku kontrol dle zaměření:

- **Vyhledávání a hodnocení rizik při provozu PZ včetně oblastí poskytování OOPP obsluze PZ**

Vyhodnocení rizik pro provoz PZ a přijetí opatření k jejich minimalizaci bylo zpracováno u početné části kontrolovaných subjektů obecně, mnohdy typizované dokumentace zpracované externími OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. V dokumentacích bylo taktéž zjišťováno, že nebyla vyhledána rizika pro všechna pracoviště a pracovní činnosti, které se u kontrolovaných subjektů vyskytovaly. Zaměstnanci tak neměli ani možnost se s riziky a s opatřeními seznámit. V některých případech se objevila rizika, která nereflektovala daná pracoviště. Při aktualizaci dokumentace pro provoz PZ a k přijetí opatření k minimalizaci stávajících rizik nedocházelo k zapracování skutečností plynoucích z měnících se podmínek provozu a také z technických stavů zařízení zjištěných prováděnými servisními prohlídkami, kontrolami a revizemi. Zjištěným nedostatkem byly také nekonkrétní plány revizí bez určení specifík provozovaného zařízení a opomenutí vyhodnotit rizika pro přívody média ke spotřebičům.

V oblasti poskytování OOPP zaměstnancům byly opět zjištěny případy, kdy zaměstnavatelé OOPP poskytovali na základě zvyklostí, nikoli na podkladě seznamů zpracovaných po zhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. V některých případech nebylo kontrolovanými subjekty prokázáno přidělování OOPP zaměstnancům, chyběly prokazatelné doklady o předání OOPP zaměstnancům, nebyly vyplňovány karty na předání OOPP s podpisy zaměstnanců. Zaměstnavatelé dále nebyli stanoveny způsoby, podmínky a doba používání OOPP.

- **Odborná a zdravotní způsobilost osob pověřených obsluhou a údržbou zařízení**

Odborné školení zaměstnanců bylo ve většině případů provedeno. Zásadní nedostatky byly zjištěny v osnovách školení, které byly obecné a neobsahovaly příslušné platné právní předpisy. Dále např. nebyla určena četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP a způsob ověřování znalostí zaměstnanců.

Opakujícím se problémem u některých kontrolovaných subjektů byl však nízký počet osob s patřičnou kvalifikací, nebyla záruka zastupitelnosti těchto osob v případě nemoci a dovolené. K tomuto byla vydána také TOO, bylo doporučeno aktualizovat místní provozní řád (dále jen „MPŘ“), aby odpovídal současné situaci zařízení a byla nově určena zastupitelnost obsluhy.

Při kontrolách často nebyla předložena kvalifikace pracovníků pověřených obsluhou PZ s výkonem pod 50 kW (jednalo se např. o kuchyňský personál ve stravovacích zařízeních a ve školních jídelnách, který musí být seznámen s předpisy pro obsluhu a souvisejícími bezpečnostními předpisy, s požárim řádem, poplachovými směrnicemi a musí být zaškolen v obsluze těchto zařízení dle požadavků vyhl. č. 21/1979 Sb.). Právě u obsluhy plynových spotřebičů s výkonem pod 50kW nejčastěji chybělo také ověření zdravotní způsobilosti.

- **Vedení provozní dokumentace a provádění její aktualizace – provozní řády, provozní deníky, doklady o kvalifikaci osob, harmonogram revizí**

Mezi nejčastější nedostatky při kontrolách provozních dokumentací bylo neaktuální nebo úplně chybějící schéma plynofikace, nebylo zřejmé dělicí místo odběrného PZ. Zjištěn byl např. plynovod pro vytápění závěsnými plynovými zářiči, který byl v provozním řádu uváděn jako průmyslový plynovod. Dále chyběly návody k PZ, nebyly zpracovány a aktualizovány provozní řády např. plynových kotelen, průmyslových plynových pecí. Provozní revize PZ pak nebyly prováděny pravidelně a v celém rozsahu provozovaných PZ.

Konkrétně bylo zjištěno např. nezpracování MPŘ pro středotlaké rozvody plynu (např. přívody plynu k hořákům lakovacích kabin, vypalovacích a sušících pecí). MPŘ pro lakovny byly zpracovány bez částí pro PZ lakovny.

V mnoha případech nebyly vedeny revizní knihy, MPŘ neodpovídaly ČSN 38 6405, často bez konkrétních informací pro obsluhu. Pro PZ do výkonu 50kW často nebyly k dispozici pokyny (např. pro plynové ohříváče vody, tepelné zářiče, lokální topidla apod.). U provozovaných velkokuchyňských zařízení, zejména staršího provedení, nebyly návody k obsluze a ani nebyl zpracován MPBP. Obsluha proto neznala pokyny a způsob zajištění bezpečného provozu zařízení, činnosti při vzniku mimořádné situace a také způsob vedení zápisů do provozních deníků.

Kontrolami bylo zjišťováno, že i přesto, že došlo k rekonstrukci, nebyly MPŘ aktualizovány (např. při výměně kotlů, technologie, změně provozovatele, uváděna neplatná telefonní čísla, původní zařízení, které již bylo vyměněno, nebyla uvedena všechna zařízení v kotelně, hlavně zabezpečovací prvky kotelny, detektory plynu – zemního plynu (dále jen „CH₄“) nebo CO, čidla zaplavení, teplotní čidla a další), chyběly situační náčrty s popisem umístění zařízení, způsob a povinnost provádět kontroly a kalibraci detekčních systémů na výskyt CH₄, nebo CO apod.

Pozornost byla při kontrolách zaměřena také na vypracování harmonogramu kontrol a revizí PZ. Uvedené termíny v harmonogramu nejednou neodpovídaly termínům uvedených v MPŘ zpracovanými revizními technikou plynu, nebyla uvedena všechna provozovaná zařízení, velmi často chyběla vyznačení provedených úkonů, nedodržování lhůt a termínu revizí, kontrol PZ, odborných prohlídek nízkotlakých kotelen, servisu PZ, kalibrací detektorů apod.

- **Opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí spojených s provozem PZ**

Většina kontrolovaných subjektů měla opatření pro zdolávání mimořádných událostí zapracováno do MPŘ, případně bylo zmíněno v traumatologickém plánu, nebo v požární poplachové směrnici.

V několika regulačních stanicích chyběla DOPV zpracovaná dle NV č. 406/2004 Sb. U několika kontrolovaných subjektů nebyly určeny osoby odpovědné za stav a provoz PZ, případně nebyly seznámeny s havarijním plánem a také nebyly seznámeny se skutečností, že zajišťují v případě mimořádných událostí spolupráci se záchranými složkami.

- **Zajištění bezpečného stavu provozovaného PZ pravidelně prováděnými kontrolami, revizemi, údržbou, servisem, odpovídající odbornou úroveň dokladů z kontrol a revizí**

Revize a v některých případech i kontroly byly prováděny v převážné míře dodavatelským způsobem. Ne vždy byly prováděny pravidelné servisy dle technických podmínek výrobců. Problém byl v některých případech s odstraňováním zjištěných nedostatků ze strany provozovatelů, nebyly uváděny řádně termíny pro jejich odstranění. V revizích k PZ nebyly uváděny ostatní související revize (např. revize EZ, spalínové cesty, tlakové nádoby) včetně dat jejich provedení.

Při kontrolách byly zjištěny případy, kdy provozovatel neměl k dispozici revizní knihy plynových spotřebičů. Dále pak např. zprávy o revizi PZ neměly náležitosti vyplývající z ČSN 38 6405, neboť nebylo jednoznačně uvedeno označení provozu nebo objektu, nebyl uveden druh zařízení, předmět revize neodpovídal revidovanému zařízení v době revize. Zjišťován byl také obecný popis technických hodnot revidovaného zařízení, nebyly uvedeny konkrétně technické hodnoty revidovaného zařízení a dále nebylo např. zhodnoceno větrání prostoru.

U použité detekční techniky při prováděném měření nebyly uvedeny všechny technické parametry, přesné označení použitého zařízení, výrobní číslo a platnost kalibrace. Zjištěna byla také detekční technika bez platné kalibrace či nebyla určena pro danou činnost, nebyla určena pro zjišťování úniku plynu na plynovodech pod úrovní terénu.

- **Kontrola pracoviště – zajištění bezpečného přístupu pro pracovníky provádějící kontroly, revize, zkoušky, obsluhu a údržbu zařízení; zabezpečení dostatečného přívodu spalovacího a větracího vzduchu; vybavení přívodního potrubí plynu předepsanými armaturami, nepoužívání pro jiné účely, než pro které je určeno, provedení dostatečné protikorozní ochrany, značení protékajícího média, označení uzávěrů plynu a zajištění bezpečného přístupu**

Nedostatečnou péčí o provozované PZ docházelo k porušení právních předpisů, které obecně z pohledu kontrol a údržeb byla zjištěna v případech, kdy např.:

- zaměstnavatelé neprováděli pravidelné kontroly izolace ocelových plynovodů, které byly vedeny v zemi nejméně 1x za 10 let, jak požaduje čl. 23 a tab. č. 1 ČSN 03 8373. Často se jednalo o plynovody, které byly v provozu přes 20 let,
- pěstitelské pánence zařazovali revizní technici pod nízkotlaké plynové kotelny přesto, že se jednalo o technologické zařízení. Plynovody v pěstitelských pánencích a jiných provezech, kde CH₄ je využíván pro technologické účely byly posuzovány jako domovní plynovody podle TPG 704 01, ve skutečnosti se jednalo o průmyslové plynovody dle TPG 703 01 část II,
- pracoviště nebyla vybavena požadovaným technickým zabezpečením – chyběly detektory CH₄, CO, samočinný uzávěr plynného paliva. U stacionárních detektorů na zjišťování úniku hořlavých plynů nebyly prováděny pravidelné kalibrace,
- nebyly prováděny kontroly pojistných zařízení a manometrů nulováním ve stanovených termínech, včetně zápisů do provozních deníků, respektive nebyly sledovány údaje předepsané v provozních řádech,

- dveře do nízkotlakých plynových kotelen nebyly z nehořlavého materiálu. Toto bylo zjištěno např. v objektu školního zařízení, kde dveře do vnějšího prostoru byly kovové, do vnitřního prostoru běžné (bytové) dveře. Plastové dveře bývají osazeny v kotelnách při provádění zateplení objektu, kdy projektanti zateplení nerespektují právní a ostatní předpisy pro kotelny,
- nedostatečný přívod vzduchu, chyběly zcela otvory nebo stávající otvory měly nedostatečný průřez, otvory byly ucpány nebo silně znečištěny prachem do místností s plynovými spotřebiči, nízkotlakých plynových kotelen nebo také pěstiteckých pálenic,
- odvod spalin byl proveden nebezpečným způsobem – nesprávný materiál a typ provedení spalinové cesty nebo spalinová cesta nebyla upevněna,
- v objektech s PZ skupiny B (otevřený spotřebič, který odebírá spalovací vzduch z prostoru, v němž je umístěn, a od kterého se spaliny odvádí do vnějšího ovzduší spalinovou cestou ve smyslu ČSN 73 4201 a ČSN EN 13384-1) bylo instalováno podtlakové větrání, čímž vznikalo riziko otravy obsluhy nebo jiných osob CO. V rámci konzultací byly řešeny případy projektových dokumentací, které kombinovaly atmosférické hořáky s přetlakovými hořáky,
- chráničky při prostupu stavební konstrukci chyběly, měly nedostatečný přesah, dimenzi, nebyly opatřeny ochranou proti korozi, řádně vetknuty do stavebních konstrukcí, v případě, že se jednalo o požární úsek, nebyly zatěsněny protipožárními ucpávkami,
- nepřístupné uzávěry – instalovány také ve výšce nad 2,5 m,
- na konci jednotlivých větví plynovodů nebyla instalována zařízení na odvodu vzduchu nebo odplynění plynovodů,
- jednotlivé větve plynovodů nebyly uzavíratelné. Plynovody a armatury nebyly řádně upevněny. Plynovody sloužily jako nosná konstrukce a také nebyly chráněny před korozi,
- uzavírací armatury nebyly schváleny pro použití na plynná paliva nebo nesplňovaly požadavek TPG 704 01 – neměly dorazy,
- kotelny nebyly vybaveny předepsanou výbavou – samozavírači dveří, bateriovými svítilnami, hasicími přístroji, lékárníčkami dle ČSN 07 0703,
- chyběly, nebo byly již nečitelné bezpečnostní značky.

Při kontrolách revizních techniků PZ, zejména revizních zpráv a zpráv o kontrole PZ, bylo zjištěno, že velká část revizních techniků nedostatečně kontrolovala plynovody uložené v zemi. Často nebyli vybaveni vhodným zařízením pro kontrolu těsnosti plynovodů uložených v zemi a z jejich revizních zpráv nebylo jasné, jak vlastně plynovody kontrolovali nebo nepřipustně vyhodnocovali únik plynu přes plynoměr, který nebyl k uvedenému určen. Někteří uváděli jako způsob ověření těsnosti zemních částí plynovodů jako pochůzkovou činnost po trase plynovodů (někdy nedoloženo skutečné provedení – schéma rozvodů). Vyhotovené protokoly o tlakové zkoušce měly rovněž nedostatky např. nebyl vymezen jednoznačně zkoušený úsek, nedostatečný tlak, nebyl zřejmý materiál plynovodů, nebyl zřejmý způsob vyhodnocení.

U velké části kontrolovaných subjektů se neprováděly kontroly PZ nejméně jednou za 12 měsíců nebo se tyto kontroly neprokazovaly písemnými doklady. V mnoha případech nebyly doloženy doklady k servisům plynových spotřebičů. Servisy byly prováděny většinou jen, když na zařízeních něco nefungovalo a nebyly tak dodrženy postupy dle návodů k obsluhám, což mohlo mít vliv na bezpečnost provozů (např. u plynových kotlů a karem nedokonalé spalování – hrozí otrava CO). Podceňovány byly i netěsnosti na PZ, kdy se odkládala odstranění nebo nebyla odstraněna ve lhůtě stanovené revizním technikem PZ (v některých případech lhůtu neurčí ani stupeň úniku).

Zjištěny byly případy, kdy byly plynové spotřebiče připojeny hadicemi (pružným spojem) s proslou životností, čímž přivádění všech forem energií (CH₄, propan-butan) nebylo provedeno bezpečným způsobem a také se jednalo o případy napojení velkokuchyňských plynových sporáků hadicemi s narušenými povrchy, kde kovové části napojené na pevná potrubí ke koncovce pro připojení

na sporáky byla značně zkorodovaná. Spotřebiče nebyly provozovány a udržovány v souladu s návody výrobců a nebyly prováděny servisy dle technických podmínek výrobců.

Nedostatečná byla také pozornost provozovatelů plynových spotřebičů při kontrolách spalinových cest, na které byly plynové spotřebiče napojeny (možnost úniku CO při nedokonalém spalování CH₄).

U zdrojů zkapalněného zemního plynu, tzv. LNG, bylo např. opomíjeno zajištění bezpečnosti provozu z hlediska úniků plynu (zajištění odorizačních stanic nebo vhodnou detekční technikou) a chyběly průvodní dokumentace, jak z hlediska tlakových, tak PZ (návody, certifikáty, prohlášení o shodě aj.). Někteří provozovatelé v rámci úsporných opatření nezajistili revize, servisy, kontroly v termínech a v rozsahu dle platné legislativy.

- **Platné osvědčení a oprávnění subjektu dle provozovaného zařízení**

Zaměstnavatelé, jako provozovatelé PZ, neplnili v některých případech svoji povinnost zajistit, aby montáže, opravy a revize zařízení vykonávala jen oprávněná organizace a osoby s platnými osvědčeními.

V 1 případě bylo zjištěno, že provozovatel čerpací stanice LPG a plnárny LPG do tlakových nádob na dopravu plynů měl vydáno Oprávnění v rozsahu C3 (plnění LPG do nádrží motorových vozidel), chybělo C4 (plnění tlakových nádob na dopravu plynů) z roku 2015. Kontrolou bylo zjištěno, že žádost na TIČR obsahovala obě podskupiny. Revizní technik od roku 2015 tak neprováděl kontroly odborné způsobilosti provozovatele a neupozornil ho na špatně vydané oprávnění.

- **Kontroly provozovatelů čerpacích stanic LPG**

Kontrolami u subjektů provozujících čerpací stanice nebylo zjištěno čerpání LPG samotnými řidiči vozidel. Čerpání vždy prováděla kvalifikovaná obsluha čerpacích stanic. Byly ovšem zjištěny provozování čerpacích stanic LPG, které nebyly vybaveny předepsaným vybavením, a to provedením a umístěním STOP čár. Dále zde byla nefunkční čidla úniku plynu v prostorách výdejních stojanů, nedostatečné informace pro řidiče, nečitelné bezpečnostní značky výstrahy s písmeny EX upozorňující na nebezpečí výbuchu hořlavých plynů, nefunkční signalizační zařízení pro přivolání obsluhy, neudržované prostory kolem zásobníků uvnitř oplocení nebo poškozené výdejní stojany. Také byly zjištěny případy, kdy rozvody plynné i kapalně fáze u čerpacích stanic LPG nebyly dostatečně chráněny ochrannými nátěry proti korozi a nebyly řádně upevněny.

Při provozu několika zařízení na LPG byly zjištěny nedostatky u zdroje tlakových láhví LPG, nebyly ve většině případů bezpečně skladovány, nezajištěny proti pádu, neoznačeny bezpečnostním značením. Dále připojeny hadicemi po životnosti nebo neurčené pro dané médium apod., zejména pro nevědomost provozovatelů. U zdroje zásobníků LPG chyběly průvodní i provozní dokumentace, nebyly vypořádány smluvní vztahy ve věci vlastnictví a provozování.

Shrnutí:

Právním subjektům byla v roce 2021 ze strany inspektorů z OIP uložena v aktuálním kontrolním období, tzn. v rámci výše uvedené kontrolní činnosti, 1 pokuta v celkové výši 10 000 Kč. Na počtu kontrolovaných subjektů se zčásti projevil výskyt virového onemocnění COVID-19, následná přijatá omezující opatření a dále přerazení inspektorů z OIP na pracoviště KHS.

Kontrolou vybraných subjektů byl splněn cíl kontrolní činnosti, tzn. prověřit stav a úroveň dodržování bezpečnostních předpisů při provozu PZ. Na základě výsledků kontrol je možno konstatovat, že problematice provozu PZ není ze strany provozovatelů vždy věnována patřičná pozornost. Setrvávající stav s virovým onemocněním COVID-19 a souvisejícími omezujícími opatřeními se v budoucnu může u subjektů provozujících PZ projevit v případné neochotě i nadále v plném rozsahu provádět veškeré

úkony pro zajištění bezpečného provozu PZ (revize, kontroly a zkoušky, servisní prohlídky, opakované školení odborné způsobilosti obsluh, investice do rekonstrukcí a obnovy provozu s PZ). To může vést ke vzniku rizikových, v nejhroších případech i havarijních událostí. Z tohoto důvodu vzhledem k vysoké rizikovosti provozu těchto zařízení navrhuje se této oblasti věnovat i nadále.

Kontroly v oblastech PZ bude nutné v příštích letech také zaměřit do odvětví průmyslu (např. do chemického odvětví). Z důvodu rozvoje se dále zaměřit také na oblasti distribuce LPG, CNG a H₂ (zásobníky, úložiště, čerpací stanice, plnicí stanice) a neopomenout ani oblast terciárního sektoru, ve kterém jsou také provozována PZ. V souvislosti s uvedenými výstupy z těchto kontrol je i nadále nutné zaměřit se zejména také na subjekty, kde nebyly provedeny kontroly více než 5 let, a to z důvodu klesající úrovně a znalostí právních předpisů na těchto provozovaných zařízeních, jelikož dochází k výměně zaměstnanců, nepředávání zkušeností z praxe včetně technických znalostí. Je nutné nadále provádět větší osvětu vůči veřejnosti s cílem seznámit s případným nebezpečím, které může nastat při zanedbání bezpečné obsluhy, servisu, údržby, revizí a kontrol PZ. Upozornit provozovatele na novou legislativu v oblasti zajištění bezpečnosti provozu VTZ, připomenout jejich povinnosti vyplývající z platných právních a technických předpisů. Na závěr je důležité také uvést, že součástí každé provedené kontroly byla poradenská činnost týkající se zejména pomoci při orientaci v oblasti bezpečnostních předpisů.

4.13 Tlaková zařízení

Počet závažných a smrtelných PÚ při provozu VTZ – TZ v minulých letech a výsledky kontrol z OIP ukazují i na nutnost provádění systematických kontrol u provozovatelů TZ. Výběr subjektů byl zaměřen na elektrárenské a teplárenské zařízení kotle s vyššími technickými parametry z důvodu toho, že v posledních letech zde byl nárůst PÚ v souvislosti s provozem TZ velmi výrazný. Dále pak byly vybrány subjekty provozující parní kotle, kde byla pára využívána pro technologii výroby související úzce s provozem VTZ – TZ s větším rizikem. U nevyhrazených TZ byl výběr zaměřen na teplovodní kotle městských výtopen včetně výměňkových stanic z důvodu, že v tomto segmentu již delší dobu tato TZ nebyla cíleně kontrolována.

Z TNS byl pak výběr zaměřen na subjekty, které provozují technologická zařízení výroby, jako jsou akumulátory páry, parní autoklávy, duplikátorové tlakové nádoby, tlakové nádoby při výrobě nápojů, chladicí zařízení, tlakové nádoby, které jsou součástí strojů a technických zařízení výrobních linek, akumulátory tlaku. Tato zařízení byla vybrána z důvodu, že se jedná o zařízení s větším rizikem i mezi VTZ – TZ, což potvrzují závažné a smrtelné PÚ v minulých letech.

Kontroly byly zaměřeny na provoz, obsluhu, provozní údržbu ale i na opravy, montáže a rekonstrukce prováděné na uvedených VTZ – TZ. V souvislosti se zjištěnými provedenými opravami, montážemi a rekonstrukcemi u provozovatelů byly kontroly provedeny i u subjektů, které tuto činnost prováděly. Důvodem tohoto výběru byla ta skutečnost, že neodborně provedené opravy, montáže a rekonstrukce mohou výrazně zvýšit rizikovost provozů, takto montážemi sestavených, opravených či rekonstruovaných VTZ – TZ. Tato činnost je dána současnou legislativou a bude upravena i v rámci připravované změny příslušných právních předpisů, zejména po nabytí účinnosti zák. č. 250/2021 Sb. o VTZ, který zahrnuje i problematiku ZZ.

Při kontrolní činnosti byli odborní zástupci kontrolovaných subjektů obecně upozorňováni na chystající se změny v OZO legislativě související s připravovanou účinností výše uvedeného zákona, aby tak následně mohli tyto změny sledovat a včas reagovat na nové podmínky a povinnosti týkající se provozu VTZ, včetně TZ.

Kontroly byly zaměřeny zejména na:

System obecné a technické prevence:

- zda bylo provedeno vyhledání a vyhodnocení rizik při provozu TZ, a to nejen z hlediska samotného provozu, ale i z hlediska provádění preventivní a provozní údržby, ať byla prováděna vlastními pracovníky nebo dodavatelem, stanovení opatření pro jejich eliminaci,
- v jakém stavu byla bezpečnostní výstroj TZ, např. pojistné ventily, pojistné membrány, systémy uvolňující tlak, měřící, signalizační, blokující a regulační EZ a elektronická zařízení související s bezpečností, zda bylo vyhodnocení rizik a stanoveny zásady kontroly a údržby bezpečnostní výstroje,
- zda byla zajištěna odborná a zdravotní způsobilost osob pověřených obsluhou a údržbou zařízení,
- zda byla vedena provozní dokumentace, např. provozní řády a provozní předpisy, provozní záznamy, zápisy o zkouškách bezpečnostní výstroje, předepsaná průvodní dokumentace, popř. pasporty vyhrazených TNS a parních kotlů,
- zda byla stanovena opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí spojených s provozem TZ,
- zda kontrolovaný subjekt zajišťoval bezpečný stav provozovaného VTZ – TZ pravidelně prováděnými kontrolami, revizemi, údržbou a servisem, zda má zpracované plány revizí, zda byly jmenovány odpovědné osoby za provoz a údržbu,
- zda měly doklady z kontrol a revizí předepsané náležitosti a odpovídající odbornou úroveň.

Pracoviště:

- zda nebyly používány nevhodné armatury z hlediska kompatibility jejich materiálu s procesním médiem,
- bezpečný přístup pro obsluhu, údržbu zařízení a pro provádění kontrol a revizí,
- vybavení TZ zabezpečovacími zařízeními a jejich funkčnost,
- ochrana zařízení proti korozi,
- funkčnost veškeré signalizace a havarijního větrání,
- jak bylo řešeno odstavení zařízení z provozu v případě havárie,
- vybavení obsluhy pro práci v kotelně, kompresorových stanic apod. funkčními OOPP,
- provedení potrubí a jejich odolnost proti poškození, zda bylo potrubí tlakových médií vybaveno předepsanými armaturami, nebylo používáno pro jiné účely, než pro které bylo určeno, zda byla provedena dostatečná tepelná izolace, značení protékajícího média a jeho směr a určení, zda byly označeny uzávěry, regulační armatury a bezpečnostní výstroj, byl k nim zajištěn bezpečný přístup,
- zajištění možnosti opuštění nebezpečného prostoru a značení únikových cest,
- zajištění přívodu vzduchu pro větrání a spalování v kotelnách,
- odstraňování závad zjištěných předchozí revizí nebo zkouškou,
- zda obsluha dodržovala předpisy, návody od výrobce, normativy a další pokyny, se kterými byla prokazatelně seznámena.

V roce 2021 bylo v rámci plnění této kontrolní činnosti provedeno celkem 274 kontrol u 272 kontrolovaných subjektů. Při kontrolách bylo zjištěno celkem 807 porušení. Z celkového počtu provedených kontrol nebylo u 49 kontrol zjištěno porušení právních předpisů. Dále bylo vydáno v rámci těchto kontrol celkem 67 TOO. Tabulky níže obsahují bližší údaje na základě provedené kontrolní činnosti.

Tab. č. 43 – Vybrané ukazatele u TZ dle OIP

Ukazatel	OIP								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrolovaných subjektů	1	19	30	30	5	78	35	74	272*
Počet kontrol	1	19	30	30	5	80	35	74	274
Počet zjištěných porušení	5	22	100	6	19	140	87	428	807
Počet opatření	0	0	2	0	0	0	0	1	3

Pozn.: *Subjekty nelze počítat, 1 subjekt mohl být kontrolován více OIP.

Tab. č. 44 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů u TZ

Předpis	Počet porušení	% vyjádření daného porušení
zákoník práce	296	36,6
zák. č. 309/2006 Sb.	220	27,2
NV č. 101/2005 Sb.	126	15,6
NV č. 378/2001 Sb.	124	15,4
vyhl. č. 91/1993 Sb.	22	2,7
vyhl. č. 48/1982 Sb.	8	1,0
NV č. 362/2005 Sb.	4	0,5
vyhl. č. 18/1979 Sb.	2	0,3
NV č. 375/2017 Sb.	2	0,3
ostatní	3	0,4
Celkem	807	100

V tabulce výše je uveden přehled nejčastěji porušovaných právních předpisů. Nejčastěji zjištěná porušení právních předpisů se týkala nedodržování ust. zákoníku práce, zák. č. 309/2006 Sb. a NV č. 101/2005 Sb. Z tabulky je tak zřejmé zastoupení zjištěných porušení jednotlivých právních předpisů.

Zhodnocení výsledku kontrol dle zaměření:

- **Systém obecné technické prevence**

Mírně zlepšující se stav v oblasti vyhledávání, hodnocení a přijímání opatření k minimalizaci rizik dle předložených dokumentací byl vidět u některých subjektů v tom, že se aktivněji do systému prevence zapojovali někteří revizní technici TZ. To se projevilo tím, že v některých případech vyhodnocení rizik, týkající se provozu TZ nebylo jen v ryze obecné poloze. Byly k dispozici i dokumenty o vyhledaných rizicích, které byly dodány samotnými revizními technikami, případně dodavateli a prodejci zařízení, zpracovanými OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik. Stále velká část dokumentace vyhodnocení rizik při provozu, obsluze, údržbě a zacházení s TZ se však týkala nebezpečí, která byla řešena opatřeními vyplývajícími z předpisů pro provoz (ČSN, ČSN EN, MPŘ a provozními předpisy výrobců apod.). V souvislosti s provozem VTZ – TZ však docházelo i ke vzniku náhlých závad, které nešlo okamžitě odstranit, nebo byly ze strany provozovatelů tolerovány i přesto, že byly v rozporu s ostatními předpisy pro provoz. Provozovatelé se často rozhodli provozovat VTZ – TZ i s těmito závadami, a to z důvodu neomezení výroby a neuvědomovali si povinnost právě v tomto okamžiku provést ve spolupráci s pracovníkem OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik, revizním technikem TZ a odpovědným pracovníkem, vyhodnocení konkrétního nově vzniklého rizika a vypracování k němu odpovídající dokumentace. Bez takto provedeného vyhodnocení, stanovení opatření k minimalizaci rizik vyplývajících z této závady a seznámením veškerého obsluhujícího personálu s tímto rizikem, provozovatelé těchto zařízení je v tomto stavu provozovali jeden i více měsíců, než se závada odstranila. Při kontrolách byly zjišťovány závady týkající se nesprávné funkce bezpečnostní výstroje, regulace, signalizace, kdy nebyl dodržen příslušný normativ, nebo provozní předpis a k daným

závadám do doby jejich odstranění a nebyly doložené dokumentace o vyhodnocení rizik vyplývajících z těchto závad.

Odborná způsobilost byla ve většině případů zajištěna školením obsluh ve smyslu ostatních právních předpisů externími revizními technikami, kteří prováděli revize zařízení. Zvýšil se počet toho, kdy ze zápisů o školení a přezkoušení vyplývalo, že obsluhy byly přezkoušeny formou testů nebo otázek z oblastí, které měly předpoklad být nejrizikovější. Pouze v ojedinělých případech u kontrolovaných subjektů nebyla doložena odborná způsobilost osob podílejících se na provozu TZ.

Při kontrolách zdravotních způsobilostí obsluh TZ byly zdravotní způsobilosti dokládány dokumenty o pravidelných zdravotních prohlídkách. U periodických lékařských prohlídek obsluh tlakových nádob, případně topičů, bylo často zjišťováno, že byla zdravotní způsobilost neustále posuzována bez zřetele na obsluhu VTZ. Jednalo se o servisní techniky, případně údržby, kdy pracovníci vykonávají různé pracovní činnosti, kdy periody lékařských prohlídek nebyly nastaveny vůbec, nebo jen na základě zařazení do jednotlivých kategorií prací, a to bez zřetele na specifikaci obsluhovaných VTZ – TZ. Tam kde periodické lékařské prohlídky zajišťovaly personální odbory, byly přesněji dodržovány termíny periodických kontrol a tam, kde to zajišťovali odpovědní pracovníci za VTZ – TZ, byla zase lépe uváděna specifikace TZ, které pracovníci obsluhovali.

Při kontrole vedení a kvality provozních dokumentací, zejména u TNS, bylo stejně jako v minulém roce zjištěno nevedení provozních deníků, chybějící záznamy o kontrolách bezpečnostní výstroje a neprovádění revizí ve stanovených lhůtách. Při provozu středotlakých parních kotlů provozní záznamy byly většinou vedeny v předepsaných termínech a rozsazích. Přitom bylo však občas zjištěno že údaje neodpovídaly obsahu a hodnotám, jak byly zapsány. Stejně jako v minulých letech odpovědní pracovníci buď nebyli stanoveni, nebo tuto odpovědnost u menších subjektů přebírali vědomě zástupci podnikajících subjektů. U větších subjektů se stávalo, že odpovědní pracovníci, kteří měli odpovědnost za více VTZ, neměli u nich řádně vedené technické a průvodní dokumentace. U TNS nebyly k dispozici pasporthy, MPŘ neměly předepsané náležitosti a mnohdy již ani neodpovídaly současnému provozu. Nebylo kontrolováno dodržování termínů jednotlivých revizí a zkoušek.

Opatření při zdolávání mimořádných událostí byla uvedena ve vnitřních havarijních plánech, případně u středotlakých a horkovodních kotlů byly uvedeny v MPŘ. Zde ověření znalostí obsluh týkající se kromě jiného i zdolávání mimořádných událostí při provozu středotlakých kotlů by mělo být předmětem právě přezkoušení dle čl. 141 ČSN 07 0710 provozovateli 1x za 3 roky, v rámci ověřování znalostí z MPŘ. Vzhledem k tomu, že nebyla stanovena forma zápisů těchto přezkoušení, pokud byla přezkoušení vůbec doložena, tak bylo jen formálně strohým zápisem v provozních denících kotlů uvedeno, že byla provedena. Z těchto zápisů nevyplýval většinou rozsah přezkoušení a ani nebyla zmíněna oblast zdolávání mimořádných událostí.

Dále bylo kontrolami zjištěno, že revize, kontroly a zkoušky byly převážně provedeny na základě požadovaného plánování. Plány revizí byly provedeny rozmanitými metodami od klasických tabulek (ale často ve formě elektronické), přes navrzení těchto termínů přímo v revizích až po jejich stanovení v podrobně rozpracování v rozsáhlých harmonogramech. Tímto však nelze říct, že by kontrolami nebyla u TNS zjištěna v některých případech absence plánů revizí a zkoušek. Opět byly zjišťovány případy, kdy byly plány revizí a zkoušek u TNS předloženy, avšak jejich kontrolami bylo zjištěno, že neplnily zcela svůj účel. V těchto plánech byly uváděny jiná evidenční, a i výrobní čísla zařízení, která nekorespondovala s evidenčními i výrobními čísly konkrétních zařízení v provozech. V žádné předložené dokumentaci, zejména u středotlakých parních kotlů a TNS potřebných pro technologii výroby, nebylo zřejmé, zda a kdy byla naplánována nutná a předpokládaná provozní údržba. U těchto VTZ – TZ bylo toto nutné určovat dle skutečného stavu a závad uvedených v revizních zprávách (ochrana proti korozi, oprava, výměna a seřízení bezpečnostní výstroje, ověření způsobilosti k provozu z hlediska „nizko cyklové únavy“ apod.) a nespolehat se na to, že to až v revizích uvedli revizní technici jako doporučení, nebo opatření. Plánování předpokládané provozní údržby u VTZ – TZ nutných pro

technologii provozu a výroby vedlo k jejich spolehlivějšímu provozu. Není pak takový předpoklad toho, že by došlo k odstavení výroby související s odstavením provozu TZ, a to z důvodů náhle vzniklých závad nebo poruchy, což samozřejmě také představuje nová rizika v rámci bezpečnosti těchto provozů.

Ve zvýšeném počtu případů, oproti minulosti, bylo ze strany provozovatelů prováděno dodatečné dohledávání záznamů nejen o úkonech s delší periodicitou, ale i těch, které byly prováděny každoročně. Při kontrolách bylo mimo jiné zjištěno, že v průběhu posledních 2 let poznamenaných mimořádnými okolnostmi v souvislosti s pandemií způsobenou virovým onemocněním COVID-19, došlo u některých provozovatelů TZ k narušení zavedených rutinních postupů v provádění revizí zařízení. Revize byly odkládány a posunovány a až při kontrolách inspektorů z OIP provozovatelé zjišťovali, že poslední provozní revize byly provedeny v roce 2019 a až touhle kontrolní činností si opětovně uvědomovali nutnost plnění svých povinností v této oblasti.

Stále se opakovaly nedostatky z předchozích let, a to týkající se obsahu revizních zpráv, nejenom TNS, ale i u parních a horkovodních kotlů. Nejednalo se pouze o administrativní chyby nebo překlapy (data, výrobní čísla, umístění apod.), ale zejména o neúplné, všeobecně zpracované či nevyhodnocené závěry a stanovení opatření k eliminaci rizik týkající se zjištěných závad při revizích a zkouškách. Závady byly zjištěny i ve způsobu provedení jednotlivých odborných prohlídek nízkotlakých kotlen, revizí a zkoušek VTZ. Zjištěné nedostatky při kontrolách a revizích byly odstraněny po konzultaci s konkrétními revizními technikami, což bylo doloženo buď novým samostatným záznamem, nebo přímo uvedením v revizních zprávách.

- **Pracoviště**

Provozní podmínky různých pracovišť byly velmi rozdílné, a proto zejména u TNS se nacházely závady z hlediska bezpečného přístupu k těmto zařízením z důvodů jejich nevhodných umístění, nevhodného skladování materiálů a výrobků. V neposlední řadě i z důvodu nepořádku na pracovištích. Byly případy, kdy v důsledku následného řešení odhlučnění kompresorů docházelo k zamezení přístupů k tlakovým nádobám, které byly nutné pro obsluhy, k provádění preventivních a provozních údržeb. Častým jevem bývalo chybné umístění výstrojí na horní části nádoby bez obslužných plošin, kdy nebyl řešen přístup k bezpečnostním výstrojím, které bylo nutné v pravidelných termínech zkoušet. Toto bylo i dokladem nesprávných a nedůsledných provedení výchozích revizí.

Při kontrolách VTZ – TZ bylo při jejich provozech zjištěno, že tato zařízení byla provozována se zjevnými závadami, jako je např. vnější i vnitřní koroze zařízení, provozování zařízení s netěsnostmi na ventilech a potrubních dílech, nedostatečné údržby uzavíracích armatur, omezovacích zařízení včetně čidel a výstrojí zařízení včetně bezpečnostních výstrojí. Často se vyskytovaly instalované tlakoměry, které byly nefunkční, nečitelné nebo bez správně vyznačené hodnoty maximálně přípustného tlaku.

Dále byly zjištěny závady a nevhodně provedené opravy a úpravy zařízení, jako např. u provedení odfuků i přírodního potrubí k pojistným ventilům a nevhodné vyústění do sběrného potrubí. Nejzávažnější nedostatky byly zjištěny při kontrolách z důvodů zanedbávané údržby a kontroly zařízení. V důsledku nových logistických přístupů neměli provozovatelé důležité náhradní díly (bezpečnostní výstroje, regulační, ovládací a signalizační zařízení, čidla, čerpadla a jiných náhradních dílů) nutné pro provoz ve skladových zásobách. Tímto docházelo z důvodu zabezpečení výroby u subjektů k častým improvizacím při provozech, které nebyly v souladu s právními předpisy, což mohlo vést až k ohrožení zdraví a života osob v důsledku úniku médií a jejich expanzi z tlakového celku tlakových nádob, kotlů nebo i z potrubních vedení, a to mnohdy při samotných provozních údržbách z důvodu chybně zvolených pracovních postupů.

Stav nainstalovaných a užívaných potrubních systémů, provedení potrubí a jejich odolnost proti poškození a vybavení předepsanými armaturami, byl vyhovující. Nedostatky týkající se označení dle protékajícího média nebyly zjišťovány tak často, jako v minulých letech a další potřebná identifikace odpovídala místním podmínkám. Zajištění přívodu vzduchu pro větrání a spalování ve středotlakých

parních kotelnách odpovídalo požadavkům, což bylo v několika případech ověřeno v projektových dokumentacích. V nízkotlakých kotelnách, někdy i ve výměňkových stanicích, zejména u menších provozovatelů, byla však úroveň obsluh, preventivních a provozních údržeb velmi rozdílná. Často i na velmi nízké odborné úrovni a byla vedoucími pracovníky zanedbávaná a nekontrolovaná. Dále také zařízení provozovaly obsluhy s nedostatečnými znalostmi. Podceňoval se také stav, kdy se do zařízení již neinvestovalo, ale byla stále v provozu. Obecně lze uvést, že kvalita údržby a modernizace stále úzce souvisí s finančními náklady, které provozovatelé do zařízení investují. Dále je také spjata s kompetencemi osob podílejících se na provozu TZ. Většinou byla omezena na zajištění minimálních požadavků provozu zařízení. Na základě uvedeného bude v příštích letech nutný tlak ze strany inspektorů z OIP, aby nutná omezení v této oblasti nebyla na úkor bezpečnosti provozu těchto TZ.

Při kontrolní činnosti inspektory z OIP bylo zjištěno, že ne vždy byli provozovatelé schopni dohledat, zda a jakým způsobem proběhlo odstranění závad zjištěných předchozími revizemi, kontrolami, zkouškami a servisními prohlídkami, protože mnohdy ani subjekty disponující systémy zajišťování jakosti ve výrobě, nebyly schopny aplikovat jejich principy v oblasti provozu VTZ a zápisy v provozních denících nebyly v tomto případě důsledně vedeny. Výjimkou nebyly bohužel ani některé větší teplárenské provozy. Ve výsledku bylo sice shledáno, že nápravná opatření prováděna byla, ale většinou v tom nebyl zaveden stálý organizační režim. Dodržování pokynů pro obsluhy zařízení (předpisy, návody výrobců, normativy a další) byly přímo úměrné jejich kvalitě, výhrady se tedy netýkaly neprovádění, nebo např. četnosti provádění úkonů, ale spíše jejich prokazatelnosti. Nesprávná praxe ze strany subjektů, provádějících opravy a rekonstrukce, nebyla přímo zjištěna. Z předložených dokumentací bylo ale zřejmé, že při finalizaci akcí opakovaně vznikaly situace, kdy zařízení byla v provozech dříve, než byly všechny požadované úkony doloženy.

Při provozu středotlakých parních kotlů nebyla vždy prováděna řádná úprava napájecí a kotelní vody a nebyla provozními, popřípadě laboratorními, zkouškami v pravidelných termínech zjišťována jejich předepsaná kvalita. Rovněž skladování chemických látek a směsí používaných pro technologii, čištění systémů nebo úpravu vody, často neodpovídalo požadavkům na skladování těchto chemikálií. Při manipulaci s chemickými látkami a směsmi byly také zjištěny nedostatky v poskytování odpovídajících OOPP zaměstnavateli svým zaměstnancům.

Shrnutí:

Právním subjektům byly v roce 2021 uloženy inspektory z OIP v aktuálním kontrolním období, tzn. v rámci výše uvedené kontrolní činnosti, 2 pokuty v celkové výši 31 000 Kč. Kontroly zajištění bezpečnosti práce TZ při provozech a údržeb včetně oprav, montáží a rekonstrukcí, poukázaly na to, že provozy VTZ – TZ, jako jsou středotlaké kotle a TNS, byly vhodně zvoleny. A to zejména za situace, kdy v brzké době dojde k úpravám právních a ostatních předpisů v oblasti všech VTZ. Přestože se stav bezpečnosti provozu VTZ – TZ, jako jsou kotle a tlakové nádoby, oproti minulému roku zlepšil, bylo stále při kontrolách nacházeno poměrně velké množství porušení příslušných právních předpisů.

Souviselo to zejména s absencí povědomí vysoké míry rizika odpovědných pracovníků VTZ – TZ, která vyplývá z jeho podstaty. Tekutiny v těchto zařízeních jsou běžně pod vysokým tlakem, mají vysoké teploty a většinou jsou tyto tekutiny na bodu varu a tlakové celky jsou otápěny. Potom při poruše celistvosti tlakového celku dochází okamžitou expanzí těchto tekutin k ohrožení širokého okolí. Míra destrukční energie závisí na velikosti otevření tlakového celku. Je tím vyšší, čím kratší je čas, za který se uvolní energie obsažená v tlakovém celku. Při kontrolách prováděnými inspektory z OIP je nutno odpovědné osoby u subjektů na tyto rizikové důsledky upozorňovat a seznamovat je s konkrétními událostmi z praxe, jež se staly na podobných zařízeních. Tahle osvětová činnost je potřeba z toho důvodu, aby si tyto osoby skutečně uvědomovaly svoji odpovědnost a nebraly svá pověření pouze jako formální závazek k výkonu své práce.

4.14 Integrovaná inspekce

Orgány inspekce práce vykonávají společné kontroly s ČBÚ a obvodními báňskými úřady (dále jen „OBÚ“), KHS a hasičskými záchrannými sbory (dále jen „HZS“) krajů. Tyto tzv. orgány integrované inspekce společně s krajskými úřady a Českou inspekcí životního prostředí (dále jen „ČIŽP“) vykonávají kontroly na základě požadavků zák. č. 224/2015 Sb., který stanoví systém PZH pro objekty, ve kterých je umístěna nebezpečná látka, s cílem snížit pravděpodobnost vzniku a omezit následky závažných havárií na životech a zdraví lidí a zvířat, životním prostředí a majetku v těchto objektech a v jejich okolí.

Právní subjekty spadající do režimu PZH se dělí na 2 skupiny (A a B), a to v závislosti na množství nebezpečných látek umístěných ve svých prostorech, přičemž skupina B se liší od skupiny A větším množstvím nebezpečných látek, a tím pádem i větší nebezpečností a více povinnostmi na úseku PZH.

O zařazení do skupiny A, nebo do skupiny B rozhoduje příslušný krajský úřad po posouzení návrhu na zařazení předloženého právním subjektem. OIP má možnost vyjadřovat se k tzv. bezpečnostní dokumentaci (k bezpečnostním programům, bezpečnostním zprávám a jejich aktualizaci) předkládané krajskými úřady při řízeních o schválení této dokumentace.

Kontroly (neboli integrované inspekce) probíhaly dle schváleného plánu kontrol u vybraných právních subjektů. Subjekty zařazené do skupiny B se kontrolují každoročně a subjekty zařazené do skupiny A jednou za 3 roky. Četnost kontrol může ČIŽP upravit odchylně na základě systematického posuzování nebezpečí závažných havárií u jednotlivých objektů. Není však výjimkou ani mimořádná kontrola u subjektů, které v minulosti vykazovaly velkou míru porušení právních předpisů. V roce 2021 došlo k různým změnám a zejména k posunutí termínů kontrol vzhledem k pandemii způsobené virovým onemocněním COVID-19.

Kontroly byly zaměřeny zejména na:

- odbornou a zdravotní způsobilost zaměstnanců, školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti práce, o rizicích práce s nebezpečnými látkami a opatřeními k jejich eliminaci,
- poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik a dle seznamu zpracovaného zaměstnavatelem, stav OOPP a jejich používání zaměstnanci,
- stav na pracovišti, včetně značení,
- průvodní a provozní dokumentaci,
- pracovní a technologické postupy,
- posouzení stavu technického zařízení uvedeného v dokumentaci vzhledem k reálnému stavu, včetně revizí zařízení, stavu elektroinstalace, TZ, PZ a ZZ,
- skladování a manipulace s nebezpečnými látkami, včetně značení zásobníků a skladů s nebezpečnými látkami,
- stav únikových cest,
- opatření na ochranu proti výbuchu (prevence rizik, klasifikace prostorů, písemná DOPV),
- pracovní úrazovost v souvislosti s nebezpečnými látkami,
- přijatá opatření ve vztahu k minulým mimořádným událostem.

Kontroly bezpečnostní dokumentace

Kontrolované zařazené subjekty předkládají krajským úřadům zpracovanou bezpečnostní dokumentaci. Skupina A zpracovává bezpečnostní program PZH ve smyslu ust. § 10 a ust. § 11 zák. č. 224/2015 Sb. a skupina B zpracovává bezpečnostní zprávu ve smyslu ust. § 12 zák. č. 224/2015 Sb. OIP v postavení dotčeného orgánu státní správy mají k těmto bezpečnostním programům či zprávám možnost vyjádřit se v rámci svých kompetencí.

Inspektoři z OIP měli v roce 2021 možnost dát připomínky k celkem 18 bezpečnostním dokumentacím v oblasti PZH, včetně jejich aktualizací. Krajské úřady také OIP informují o zařazení či vyřazení právních subjektů či o stanovení zóny havarijního plánování.

Nevýhodou řízení o bezpečnostní dokumentaci je často skutečnost, že dokumentace obvykle obsahuje odkazy na interní předpisy, které ale OIP nemá k dispozici a nemůže tak vykonat podrobnější kontrolu. Důležité je zmínit, že hodnocení rizik závažné havárie a přijatých preventivních bezpečnostních opatření nenáleží OIP, ale zpracovateli posudku, proto je bezpečnostní dokumentace pro orgány inspekce práce především informativní, a to zejména u nově zařazených subjektů. Informace uvedené v bezpečnostní dokumentaci inspektoři z OIP z velké části ověřují až při samotné fyzické kontrole daného pracoviště.

Mezi připomínky, které OIP k bezpečnostní dokumentaci navrhovaly, patřilo např. následující:

- neplatné kontaktní údaje OIP,
- neaktuální či chybějící právní předpisy,
- v návrhu dokumentace uveden „Harmonogram údržby, kontrol a revizí“, avšak samotná dokumentace žádné požadavky na revize neobsahovala,
- neaktualizované bezpečnostní listy,
- nezhodnocení všech rizik při práci s nebezpečnými látkami,
- dokumentace neobsahovala řešení výbušného prostředí.

Integrované inspekce dle zák. č. 224/2015 Sb.

Krajské úřady a částečně i ČIŽP se zaměřují na kontrolu plnění požadavků dle zák. č. 224/2015 Sb., přičemž ostatní orgány státní správy provádějí kontrolu v rámci svých kontrolních kompetencí. U kontrolovaných subjektů bývá provedena i kontrola odstranění nedostatků z předchozích kontrol, a to většinou s kladným výsledkem, kdy subjekty nedostatky odstranily a zlepšily tak svůj stav na úseku bezpečnosti práce a VTZ.

Při žádné uskutečněné kontrole nebylo nutné vydat rozhodnutí o zákazu používání zařízení nebo pracovišť. V rámci kontrolní činnosti bylo zkontrolováno celkem 90 právnických osob, u kterých bylo provedeno celkem 211 kontrol, a to nejen v oblasti bezpečnosti práce, ale i v oblasti bezpečného provozu VTZ (viz níže uvedená tabulka).

Tab. č. 45 – Vybrané ukazatele u integrovaných inspekcí dle OIP

Ukazatel	OIP								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrolovaných subjektů	4	26	8	6	17	13	19	17	90*
Počet kontrol	5	46	10	19	29	14	23	65	211
Počet zjištěných porušení	1	10	6	0	57	28	15	138	255
Počet opatření	0	0	0	0	0	0	0	1	1

Pozn.: *Subjekty nelze sčítat, 1 subjekt mohl být kontrolován více OIP.

Počet kontrol bez zjištěných nedostatků činil 129, což je více než 61 % z celkového počtu kontrol. Ve zbývajících 82 kontrolách bylo zjištěno 255 porušení právních předpisů.

Subjekty si uvědomovaly rizika vyplývající z jejich činností, což lze interpretovat zvyšujícím se tlakem na prevenci rizik, která je podpořena platnou legislativou. Opatření bylo v rámci kontrol vydáno pouze 1 a ve většině případech došlo k odstranění zjištěných nedostatků během kontroly, a tedy bez nutnosti vydávání opatření k odstranění zjištěných nedostatků. Dále bylo vydáno 106 TOO.

Od doby zavedení integrovaných inspekcí se většina právních subjektů dostala na velmi dobrou úroveň v oblasti bezpečnosti práce a bezpečného provozu VTZ a nízkou míru pracovní úrazovosti. Zjištěné

nedostatky zpravidla nebyly závažné tak, aby mohly ohrožovat život a zdraví zaměstnanců, a vydaná opatření a doporučení jsou ze stran právních subjektů respektována a realizována.

Nejčastěji porušené právní předpisy a jejich četnost uvádí následující tabulka.

Tab. č. 46 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů u integrovaných inspekci

Předpis	Počet porušení	% vyjádření daného porušení
zákoník práce	86	33,8
NV č. 101/2005 Sb.	59	23,1
zák. č. 309/2006 Sb.	47	18,4
NV č. 378/2001 Sb.	35	13,7
vyhl. č. 48/1982 Sb.	13	5,1
NV č. 375/2017 Sb.	6	2,4
NV č. 362/2005 Sb.	3	1,2
NV č. 406/2004 Sb.	3	1,1
vyhl. č. 21/1979 Sb.	2	0,8
vyhl. č. 50/1978 Sb.	1	0,4
Celkem	255	100

Nejčastěji se zjištěná porušení týkala výrobních a provozních budov (85 porušení), TNS (29 porušení), zařízení pro rozvod plynu (27 porušení), řízení péče a bezpečnosti práce (21 porušení), silových elektrických vedení (12 porušení), nebezpečných látek (11 porušení) či rozvodných zařízení (10 porušení).

Mezi konkrétní nedostatky zjištěné při kontrolách v roce 2021 patřily např.:

- nevhodné skladování vzájemně reagujících nebezpečných látek,
- znečištěné či poškozené OOPP, nevhodný výběr OOPP,
- MPŘ regulační stanice neobsahoval požadované náležitosti,
- obsluha PZ neměla platné osvědčení obsluhy,
- neprovádění kontrol a revizí VTZ,
- koroze potrubních vedení,
- nedostatečná údržba hadic určených k dopravě nebezpečných látek,
- poškozené bezpečnostní značky a značení, neoznačené rozvody,
- nedostatečné či neprovedené uzemnění,
- neaktualizovaná DOPV, nevyhodnocení možných iniciačních zdrojů,
- neprokatelné odstraňování nedostatků z revizních zpráv,
- neprokatelné seznamování zaměstnanců s účinky nebezpečných látek,
- nerovnosti na vnitřních komunikacích, chybějící ochranné lišty, poškozené žebříky,
- a další.

Kontrolována byla i přijatá opatření a odstranění nedostatků zjištěných při předchozích kontrolách, což obecně přispívá ke zlepšení reálného stavu na pracovištích zařazených subjektů, a především ke snížení rizika vzniku závažných havárií.

V rámci svých pravomocí inspektoři vydávali i doporučení ke zlepšení stavu na úseku bezpečnosti práce a VTZ. Mezi konkrétní vydaná doporučení při kontrolách v roce 2021 patřilo např.:

- aktualizovat právní předpisy uváděné ve vnitřních předpisech,
- evidovat a řádně uchovávat provozní dokumentaci, zejména kontrolní záznamy VTZ,
- obnovit a doplnit výstražné značky,
- důsledněji dodržovat lhůty mezi jednotlivými revizemi a kontrolami VTZ,

- zkontrolovat opatření a doporučení stanovená v DOPV,
- zvážit poskytování OOPP i pro vedoucí provozu,
- respektovat stanovisko revizního technika,
- zajistit opravu komunikace,
- a další.

Spolupráce s ostatními orgány státní správy

Kontroly vykonávají inspektoři z OIP z různých specializací a garantem za plnění tohoto úkolu (oblastí) je zpravidla inspektor se specializací na chemický průmysl, ropný průmysl a nebezpečné látky. Uvedení inspektoři dalších specializací velmi pomáhají komplexnějším kontrolám, a to zejména v oblastech VTZ či dopravy. Kontroly probíhaly na základě pozvánky zasláné oblastními inspektoráty ČIŽP, kterým byla po každé kontrole podávána informace o výsledku kontroly dle ust. § 41 odst. 1 zák. č. 224/2015 Sb.

Inspektoři z OIP neshledali nedostatky při koordinaci kontrol a při spolupráci s ČIŽP, popřípadě s ostatními orgány integrované inspekce. Problémem však může být v některých případech skutečnost, že naše kontroly bezpečnosti práce a bezpečného provozu VTZ bývají komplexnější, a tím pádem i časově a personálně náročnější, což ze strany ostatních orgánů není vždy plně chápáno.

Spolupráce mezi kontrolními orgány tak probíhá i v případě potřeby kontrol mimořádných, konaných za účelem prošetření podnětů vzbuzujících důvodné podezření o závažném porušování povinností stanovených zák. č. 224/2015 Sb., v důsledků havárií, nehod a skoro nehod nebo na základě poznatků vyplývajících z vlastní kontrolní činnosti.

Mimořádné události, PÚ

O mimořádných událostech, kterými mohou být požáry či výbuchy, jež nastanou v objektech spadajících pod režim zák. č. 224/2015 Sb., se orgány inspekce práce většinou dozví se zpožděním a z různých zdrojů (PČR, HZS, krajský úřad, média). V případě, kdy se nestane žádný závažný PÚ či smrtelný PÚ, nejsou subjekty povinny orgány inspekce práce informovat.

V roce 2021 byly provedeny kontroly šetření PÚ v subjektech spadajících do režimu zák. č. 224/2015 Sb. (např. zasažení zaměstnance louhem při vyprazdňování hadice, PÚ strojvedoucích nákladové železniční dopravy, PÚ hasičů při zásazích u výbuchů). Kontrola uskutečněna na základě výbuchu při odhexanování extraktoru ve společnosti na zpracování řepkového semene a výrobu produktů z této suroviny není prozatím k datu kompletování této zprávy dokončena.

Shrnutí:

V roce 2021 nebyla při integrovaných inspekcích uložena v aktuálním kontrolním období, tzn. v rámci výše uvedené kontrolní činnosti, ze strany inspektorů z OIP žádná pokuta.

Integrovaná inspekce trvale zlepšuje stav na úseku bezpečnosti práce a bezpečného provozu VTZ ve vybraných kontrolovaných subjektech. Inspektoři z OIP se shodli na tom, že stav v subjektech zařazených do skupiny B byl výrazně lepší než v subjektech skupiny A, a to nejen z důvodu každoročních kontrol, ale i z důvodu větší zodpovědnosti k problematice PZH a BOZP obecně. Zásadní roli hraje např. i skutečnost, že subjekty zařazené do skupiny A mají často problematiku PZH a BOZP řešenou prostřednictvím externích společností, a nikoliv vlastními zaměstnanci. Doporučení vydávána inspektory z OIP byla kontrolovanými subjekty respektována a realizována.

Kontrolované subjekty jsou na tyto společné kontroly více orgánů státní správy zvyklé a ani při loňských omezeních nenastal i přes všechna hygienická opatření žádný zásadní problém. Ze strany kontrolované i kontrolující osoby je stále kladen dostatečný důraz na důležitost těchto kontrol, které mohou zásadním

způsobem ovlivnit nejen život a zdraví zaměstnanců, ale i život a majetek okolní infrastruktury a samozřejmě i životní prostředí.

4.15 Program Bezpečný podnik

Program Bezpečný podnik je dlouhodobě zařazován do kontrolní činnosti SÚIP a zároveň je i jedním z cílů Národní politiky BOZP, kdy slouží jako informační a osvětový nástroj k podpoře bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí. Zavedením programu Bezpečný podnik mohou zaměstnavatelé dosáhnout nejen funkčního systému řízení BOZP, který ob stojí ve skutečném provozu, ale především mohou dosáhnout zvýšení úrovně BOZP, která vede ke snížení pracovní úrazovosti, a tedy i ke snížení nákladů spojených s PÚ.

Účast v programu Bezpečný podnik je zcela dobrovolná a držitelé osvědčení prokazují, že se systému řízení BOZP věnují v mnohých případech i nad zákonné požadavky, a to např. stanovením kratších termínů revizí a kontrol, než vyžadují právní předpisy, či zavedením programů pro podporu zdraví a zdravého životního stylu. Lépe tak jsou vnímáni nejen odbornou veřejností, ale zejména i svými zaměstnanci.

Platnost osvědčení je 3 roky a během této doby probíhají v zapojených společnostech jak průběžné prověrky vedené OIP, tak i vlastní každoroční vnitřní audity. Prověrky v roce 2021 byly značně omezeny nejen z důvodů restrikcí způsobených v souvislosti s pandemií v souvislosti s virovým onemocněním COVID-19, ale i z důvodů ekonomických či personálních problémů společnosti.

Cílem programu je podpora zavedení komplexního, efektivního a neustále se zlepšujícího systému řízení BOZP, který vede k dosažení vyšší úrovně BOZP. Z hlediska prevence je cílem programu především vytvoření podmínek pro předcházení vzniku mimořádných událostí, a to zejména PÚ. Jedním z cílů je také vyžadování systémového přístupu k řízení BOZP u dodavatelů, odběratelů a ostatních spolupracujících subjektů. Mezi povinnosti společností, které již osvědčení vlastní, patří každoroční zasílání tzv. indikátorů zlepšování na místně příslušný OIP, které sumarizují stav a zlepšení fungování oceněné společnosti na úseku BOZP za uplynulý rok.

Prověrky plnění požadavků programu Bezpečný podnik provádí všechny OIP na základě žádosti právního subjektu o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP s požadavky programu Bezpečný podnik. Spolu se žádostí jsou dokládány i další související dokumenty jako např. zpráva o zavedení programu (zpráva z auditu), vyplněný seznam kontrolních otázek programu a zejména stanoviska dotčených orgánů státní správy, a to HZS, KHS, ČIŽP, případně dle své činnosti i stanovisko OBÚ. Bezpečný podnik se díky tomuto přístupu nezabývá pouze problematikou BOZP, ale vtaňuje do sebe i problematiku požární ochrany, hygienických požadavků na pracovní prostředí či ochrany životního prostředí.

Prověrky byly zaměřeny zejména na:

- seznámení se s údaji týkajícími se daného právního subjektu (s procesy a činnostmi, údaji o pracovní úrazovosti, o haváriích, o porušování předpisů zjištěném při předchozích kontrolách či prověrkách a o vydaných rozhodnutích týkajících se vyřazení strojů a zařízení z provozu, zákazu činnosti),
- ověření splnění všech požadavků programu, které se na daný subjekt vztahovaly,
- ověření zajištění součinnosti na úseku prevence rizik a vzájemné informovanosti o rizicích mezi jednotlivými právními subjekty v případě, že se u prověřovaného právního subjektu nebo na jeho pracovišti vyskytovaly další právní subjekty (dodavatelé, spolupracující společnosti),

- ověření, zda údaje uvedené v přehledu indikátorů zlepšování odpovídají skutečnosti, tj. zda plní požadavek neustálého zlepšování.

Zhodnocení prověrek

Společnosti po prostudování všech dostupných informací o programu a po zavedení a zhodnocení systému řízení BOZP podávají na místně příslušný OIP žádost o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP s požadavky programu, a to spolu se stanovenými dokumenty, které jsou uvedeny ve veřejně přístupné Příručce k programu Bezpečný podnik. V případě jakýchkoli nedostatků v dokumentaci k žádosti OIP žádající společnosti informují a pomáhají jim v nápravě. Po zhodnocení všech dokumentů i vnitřních záznamů o dané společnosti inspektorem – garantem programu na OIP i SÚIP přichází na řadu sestavení harmonogramu prověrky a následně prověrka samotná.

Prověrka systému řízení BOZP probíhá v závislosti na procesech a činnostech, které se v dané společnosti vyskytují, a to konkrétně v těchto oblastech:

- VTZ – ZZ, PZ, TZ, EZ,
- PPV a pracovní podmínky,
- doprava,
- nebezpečné látky a havárie,
- stavební činnost,
- výrobní a provozní zařízení,
- systém řízení BOZP.

Navzdory přetrvávající pandemii, kdy mnohé společnosti bojovaly o přežití a zároveň čelili nedostatku zaměstnanců, bylo v roce 2021 prověřeno celkem 24 společností více než 60 inspektory z různých specializací ze všech OIP. Tito inspektoři z OIP zrealizovali celkem 149 prověrek systému řízení BOZP, na základě kterých byly vydány dílčí zápisy o výsledku prověrky systému řízení BOZP. Dílčí zápisy slouží jako podklad pro sepsání celkové závěrečné zprávy o výsledku prověrky systému řízení BOZP, kterou zpracovává inspektor – garant programu na OIP a která bývá projednávána za účasti vedoucího inspektora OIP a managementu společnosti. Bližší údaje vykazuje následující tabulka.

Tab. č. 47 – Údaje o prověrkách dle OIP

Ukazatel	OIP								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet prověřovaných subjektů	2	5	2	3	1	3	5	3	24
Počet prověrek	14	30	11	17	10	15	33	19	149
Počet zjištěných nedostatků/neshod	0	5	6	0	2	4	3	4	24
Počet doporučení	0	13	18	23	7	0	0	8	69

Prověrky byly prováděny u nově zapojených společností, dále u společností stále pokračujících v programu, a také se jednalo o tzv. průběžné prověrky, kdy je ověřován stav systému řízení BOZP v průběhu 3 let platnosti osvědčení.

V případě zjištění nedostatků či neshod s programem Bezpečný podnik v zavedeném systému řízení BOZP v prověřovaných společnostech byly tyto projednávány se zástupci managementu a odstraňovány v termínu do konce prověřování. Nedostatky, které vyžadovaly delší termín k odstranění, byly odstraněny ve velmi krátké době po ukončení prověrek a tato skutečnost byla na OIP písemně doložena. Inspektoři z OIP velmi napomáhají tomu, aby systém řízení BOZP nebyl jen formálně nastaven, ale zejména aby byl použitelný a využitelný v praxi.

Při prověrkách bylo zjištěno celkem 24 nedostatků či neshod s programem, mezi kterými se většinou vyskytují takové, které lze odstranit do konce prověrky, nejsou systémové a vznikají jako důsledek tzv. provozní slepoty, jako např.:

- poškozené bezpečnostní značky a značení,
- nepřístupné rozvaděče,
- neupevněné kabelové vedení,
- neaktuální dokumentace (např. protokol o určení vnějších vlivů, DOPV, MPBP),
- nedostatečná kontrola dodržování pracovních postupů,
- nedostatečná kontrola používání OOPP externích zaměstnanců,
- neoznačené vázací prostředky,
- nedostatečné dokumentování předání rizik na pracovišti, kde plní úkoly zaměstnanci 2 a více zaměstnavatelů,
- seznamy zakázaných prací neuvádějí konkrétní práce a pracoviště,
- nestanovení osob odpovědných za provoz VTZ,
- nevyznačení skutečné nosnosti jeřábu dle průvodní dokumentace,
- špatné umístění stop tlačítka v kotelně,
- a další.

Stále je velmi důležité rozlišování mezi nedostatkem a neshodou, kdy nedostatek je většinou způsobený selháním jedince, avšak za neshodu se považuje systémová chyba. Jako typický příklad můžeme uvést nedostatek = chybějící revize u jednoho zařízení, neshoda = žádné revize u všech zařízení.

V případě zjištění závažných nedostatků či neshod, vedení přestupkového řízení souvisejícího s požadavky programu, nevytvoření podmínek pro prověrku a celkově negativního výsledku prověrky systému řízení BOZP, může OIP doporučit nevydávat osvědčení Bezpečný podnik či dokonce může navrhnout i odebrání osvědčení v případě zjištění, že právní subjekt porušil předpisy k zajištění BOZP v návaznosti na selhání zavedeného systému řízení BOZP. V roce 2021 se nestalo, že by nějaká prověrka dopadla negativně s výsledným nedoporučením OIP vydávat osvědčení a ani nebylo žádné společnosti osvědčení odebráno. Pouze v 1 případě u nového zájemce o program Bezpečný podnik OIP nedoporučil po prohlídce pracoviště vůbec žádost podávat.

Inspektoři z OIP v rámci prověrek uplatňují i možnost vydání doporučení na úpravu systému řízení BOZP, kterých bylo celkem 69. Jednalo se především o doporučení provádět častější a důkladnější kontroly a prohlídky strojů a zařízení, při kterých lze zjistit případné nedostatky, či doplnění a aktualizace dokumentací a dalších zavedených směrnic tak, aby odpovídaly fyzickému stavu na pracovištích a aby nechyběla vzájemná provázanost těchto dokumentů. Vydávaná doporučení vychází především ze znalostí a zkušeností inspektorů z OIP, kteří jsou nedílnou součástí zlepšování systému řízení BOZP ve společnostech a tato jejich pomoc bývá těmito společnostmi velmi ceněna a vyzdvihována.

Jako další doporučení vydaná v roce 2021 můžeme zmínit např.:

- důslednější kontroly povolení k práci související s obsluhou VTZ,
- přehlednější označení hlavních uzávěrů médií na potrubním mostu,
- zajištění kontroly správného označení lahví k dopravě plynu v českém jazyce při převzetí lahví,
- prověření funkčnosti samouzavíracích zábran proti pádu z výšky na zásobnících,
- zajistit nátěr v místě koroze žebříku,
- zabezpečit funkčnější vzájemnou provázanost dokumentů řešících problematiku proti výbuchové ochrany,
- důslednější vyhodnocování obsahu inspekčních úkonů, následných opatření, podmínek provozu zařízení a průkaznější seznámení všech dotčených osob,

- zpřesnění údajů v provozních denících zařízení,
- provádění kontrol dýchacího přístroje i přes jeho nepoužití,
- zajištění spolupráce odpovědných osob při nákupu nových zařízení (zejména úseku ekonomického a BOZP),
- u školení zajistit seznámení obsluhy s konkrétním typem zařízení,
- konkrétnější seznam OOPP,
- a další.

Klíčovým faktorem při prověrkách plnění požadavků programu Bezpečný podnik je i ověřování indikátorů zlepšování, které společnosti každoročně zasílají začátkem roku na místně příslušný OIP. Mezi důležitý indikátor zlepšování patří vývoj pracovní úrazovosti, který má u společností nosících titul Bezpečný podnik většinou klesající tendenci v důsledku zlepšování pracovních podmínek a pracovního prostředí.

Získání osvědčení Bezpečný podnik je stále prestižní záležitostí, a i v roce 2021 měly o tento program společnosti zájem, i když některé musely od zapojení se do programu zcela ustoupit či posunout termín prověrky, a to zejména z důvodu nepřipravenosti či komplikací spojených s již výše uvedenou pandemií. Důležitou roli v propagaci programu mají všichni inspektoři z OIP, kteří jej prezentují u vrcholového managementu společností. V roce 2021 OIP kontaktovalo celkem 5 nových společností, které projevily zájem zapojit se do programu Bezpečný podnik a kterým bylo ze strany OIP poskytováno poradenství. Poradenství je také poskytováno společností, které již osvědčení získaly, čehož si jejich zástupci rovněž velmi cení.

Slavnostní předávání osvědčení úspěšným společností za účasti generálního inspektora SÚIP a zástupce MPSV se obvykle koná v měsících květen a říjen. Pandemie způsobená virovým onemocněním COVID-19 květnové předávání sice neumožnila a ocenění tak byla předána v souladu s aktuálními epidemiologickými podmínkami prostřednictvím OIP, avšak v říjnu se již osvědčení, jako tradičně, předávala prezenčním způsobem za účasti ministryně práce a sociálních věcí. Všechny společnosti, které osvědčení v roce 2021 získaly, jsou rozděleny dle OIP vedoucích prověrku systému řízení BOZP a jsou uvedeny v následujících tabulkách.

Seznam všech společností vlastnících platné osvědčení Bezpečný podnik je dostupný na oficiálních internetových stránkách SÚIP.

Tab. č. 48 – Subjekty, které převzaly osvědčení v létě roku 2021

OIP 09	MP Krásno, a.s.; provozovna Valašské Meziříčí
OIP 10	ENERGETIKA TRINEC, a.s.

Tab. č. 49 – Subjekty, které převzaly osvědčení v říjnu roku 2021

OIP 03	Pražská teplárenská a.s.
	S u b t e r r a a.s.
OIP 04	SYNTHOS Kralupy a.s.
	SYNTHOS PBR s.r.o.
	TAMERO INVEST s.r.o.
OIP 05	ACO Industries k.s.
OIP 06	Plzeňská teplárenská, a.s.
	VODÁRNA PLZEŇ a.s.
OIP 07	ČEZ Distribuce, a. s.
OIP 08	Bühler Motor s.r.o.

	Správa a údržba silnic Pardubického kraje
OIP 09	CCI Czech Republic s.r.o.
	OHLA ŽS, a.s.
OIP 10	Siemens, s.r.o.; o. z. Elektromotory Frenštát

Shrnutí:

Na základě splnění podmínek stanovených uvedeným programem bylo v roce 2021 i přes značné omezení ekonomické činnosti předáno osvědčení Bezpečný podnik celkem 16 úspěšným společnostem. Pandemie způsobená virovým onemocněním COVID-19 zasáhla do všech oblastí lidské činnosti, a proto lze velice kladně zhodnotit to, že i přes tuto nepříznivou situaci Bezpečné podniky nezapomínají na neustálé zlepšování úrovně BOZP. Platné osvědčení ke dni vydání této zprávy vlastní celkem 73 společností.

OIP prováděly v roce 2021 prověrky společností, které podaly žádost o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP s požadavky programu Bezpečný podnik, a také prováděly průběžné prověrky společností již vlastních osvědčení, a to v souladu s vnitřními akty řízení. S ohledem na stále pokračující již uvedenou pandemii nebylo lehké vytvořit podmínky pro prověrky jak na straně prověřované, tak i prověřující, a proto bylo uskutečněno prověrek méně než předchozí roky.

Inspektoři z OIP během roku poskytovali poradenství a konzultace společnostem, které projevíly zájem o účast na programu Bezpečný podnik. Velice kladně byl těmito inspektory hodnocen přístup a organizační zajištění ve společnostech v průběhu prověrek. Neméně důležitá je i ta skutečnost, že program bývá plně podporován managementem společností a je chápán jako nástroj pro zlepšení pracovního prostředí i pracovních podmínek všech zaměstnanců.

Program Bezpečný podnik je velmi přínosný pro ty, kteří mají zájem zavést systém řízení BOZP tak, aby byl v praxi funkční, avšak z hlediska orgánů inspekce práce se jedná o velmi časově i personálně náročnou činnost, a to zejména pro inspektory z OIP – garanty programu, kteří zastávají nejen funkci prověřovací, ale zejména i funkci organizační a poradenskou. Účast v programu bývá hodnocena velmi kladně jak samotnými zástupci a zaměstnanci společností, kteří rádi využívají doporučení a námětů zkušených inspektorů z OIP při prověrkách, tak i zároveň slouží jako neustálý kontakt těchto inspektorů s novými a modernějšími technologiemi. Lépe a kvalitněji je tak nastavena interakce mezi společnostmi a orgány inspekce práce, která má za následek otevřenější přístup a snazší pochopení právních předpisů upravujících BOZP.

Seznam použitých zkratek

BOZP	bezpečnost a ochrana zdraví při práci
CH ₄	zemní plyn
CLP	evropské nařízení o klasifikaci, označování a balení látek a směsí
CNG	stlačený zemní plyn
CO	oxid uhelnatý
ČBÚ	Český báňský úřad
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČR	Česká republika
ČSN	česká technická norma
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
DOPV	dokumentace o ochraně před výbuchem
ES	Nařízení Evropského parlamentu a Rady
EU	Evropská unie
EX	nebezpečí výbuchu
EZ	elektrické zařízení
GŘ ÚP ČR	Generální ředitelství Úřadu práce České republiky
HACCP	Systém analýzy rizika a stanovení kritických kontrolních bodů (Hazard Analysis and Critical Control Points)
HZS	hasičský záchranný sbor
H ₂	vodík
IMI	Systém pro výměnu informací o vnitřním trhu
KHS	krajská hygienická stanice
LNG	zkapalněný zemní plyn
LPG	zkapalněný ropný plyn
MPBP	místní provozní bezpečnostní předpis
MPŘ	místní provozní řád
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŘS	místní řád skladu
NLZ	nelegální zaměstnávání
NV	nařízení vlády
OBÚ	obvodní báňský úřad
OIP	oblastní inspektorát práce (inspektorát)
OIP 03	OIP pro hlavní město Prahu se sídlem v Praze
OIP 04	OIP pro Středočeský kraj se sídlem v Praze
OIP 05	OIP pro Jihočeský kraj a Vysočinu se sídlem v Českých Budějovicích
OIP 06	OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj se sídlem v Plzni
OIP 07	OIP pro Ústecký kraj a Liberecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem
OIP 08	OIP pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj se sídlem v Hradci Králové
OIP 09	OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj se sídlem v Brně
OIP 10	OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj se sídlem v Ostravě
OOPP	osobní ochranné pracovní prostředky
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
OZO	odborně způsobilá osoba
OZP	osoba se zdravotním postižením
PČR	Policie České republiky
PD	pracovní doba
PFO	podnikající fyzická osoba
PPV	pracovněprávní vztahy
PÚ	pracovní úraz
PZ	plynové zařízení
PZH	prevence závažných havárií
REACH	nařízení o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek

SBP	system bezpečné práce
SÚIP	Státní úřad inspekce práce (Úřad)
TIČR	Technická inspekce České republiky
TNS	tlaková nádoba stabilní
TOO	technicko-organizační opatření
TPG	technická pravidla – gas
TZ	tlakové zařízení
ÚP ČR	Úřad práce České republiky
ust.	ustanovení
VTZ	vyhrazené technické zařízení
vyhl. č.	vyhláška číslo
zák. č.	zákon číslo
ZoZ	zákon o zaměstnanosti
ZP	zákoník práce
ZZ	zdvihací zařízení

Seznam tabulek

Tab. č. 1 – Vývoj počtu kontrol, uložených pokut a výše pokut v letech 2018 až 2021.....	1
Tab. č. 2 – Další činnost orgánů inspekce práce.....	1
Tab. č. 3 – Počet služebních míst inspektorů dle kontrolních oblastí.....	3
Tab. č. 4 – Počet kontrol v oblasti zaměstnanosti v roce 2021 dle OIP.....	11
Tab. č. 5 – Vývoj počtu zjištěných nelegálně pracujících osob ve vztahu k počtu kontrol.....	12
Tab. č. 6 – Počet zjištěných nelegálně pracujících osob ve vztahu k počtu kontrol a OIP.....	13
Tab. č. 7 – Nelegálně zaměstnaní cizinci ze zemí mimo EU.....	14
Tab. č. 8 – Nelegálně zaměstnaní občané zemí EU.....	14
Tab. č. 9 – Kromě NLZ byla nejčastěji zjištěna následující porušení zákona o zaměstnanosti.....	16
Tab. č. 10 – Kromě NLZ bylo nejčastěji zjištěno porušení zákoníku práce.....	16
Tab. č. 11 – Počet a výše pokut za nelegální zaměstnávání uložených v roce 2021.....	17
Tab. č. 12 – Počet a výše pokut uložených v roce 2021 za NLZ na základě kontrol roku 2021.....	17
Tab. č. 13 – Kontroly zastřeného zprostředkování zaměstnání.....	19
Tab. č. 14 – Kontroly agenturního zaměstnávání a zprostředkování zaměstnání odhalily nejčastěji tato porušení zákoníku práce.....	29
Tab. č. 15 – Kontroly agenturního zaměstnávání a zprostředkování zaměstnání odhalily nejčastěji tato porušení zákona o zaměstnanosti.....	29
Tab. č. 16 – Počet a výše pokut v oblasti agenturního zaměstnávání a zprostředkování zaměstnání...	30
Tab. č. 17 – Nejčastější porušení ust. zákoníku práce u uživatelů.....	30
Tab. č. 18 – Přehled PÚ v letech 2019 – 2021 (pouze SÚIP).....	49
Tab. č. 19 – Přehled PÚ zaměstnanců občanů EU a cizinců (pouze SÚIP).....	49
Tab. č. 20 – Vybrané ukazatele ve stavebnictví dle OIP.....	51
Tab. č. 21 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů ve stavebnictví.....	51
Tab. č. 22 – Projektové dokumentace dle OIP.....	60
Tab. č. 23 – Řízení k vydání kolaudačního souhlasu dle OIP.....	60
Tab. č. 24 – Vybrané ukazatele v dopravě dle OIP.....	63
Tab. č. 25 – Typy objektů a srovnání zjištění s předchozím kontrolním obdobím.....	63
Tab. č. 26 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů v dopravě.....	63
Tab. č. 27 – Vybrané ukazatele v zemědělství a potravinářském průmyslu dle OIP.....	67
Tab. č. 28 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů v zemědělství a potravinářském průmyslu	67
Tab. č. 29 – Vybrané ukazatele v lesnictví a v dřevozpracujícím průmyslu dle OIP.....	77
Tab. č. 30 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů v lesnictví a v dřevozpracujícím průmyslu....	77
Tab. č. 31 – Vybrané ukazatele u nebezpečných látek dle OIP.....	89
Tab. č. 32 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů z nebezpečných látek.....	89
Tab. č. 33 – Vybrané ukazatele v terciární sféře dle OIP.....	95
Tab. č. 34 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů v terciární sféře.....	95
Tab. č. 35 – Vybrané ukazatele u zpracovatelského průmyslu dle OIP.....	108
Tab. č. 36 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů ve zpracovatelském průmyslu.....	108
Tab. č. 37 – Vybrané ukazatele u EZ dle OIP.....	115
Tab. č. 38 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů u EZ.....	115
Tab. č. 39 – Vybrané ukazatele u ZZ dle OIP.....	118
Tab. č. 40 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů u ZZ.....	119
Tab. č. 41 – Vybrané ukazatele u PZ dle OIP.....	123
Tab. č. 42 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů u PZ.....	124
Tab. č. 43 – Vybrané ukazatele u TZ dle OIP.....	131
Tab. č. 44 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů u TZ.....	131
Tab. č. 45 – Vybrané ukazatele u integrovaných inspekcí dle OIP.....	136

Tab. č. 46 – Přehled nejčastěji porušovaných předpisů u integrovaných inspekcí.....	137
Tab. č. 47 – Údaje o prověrkách dle OIP	140
Tab. č. 48 – Subjekty, které převzaly osvědčení v létě roku 2021	142
Tab. č. 49 – Subjekty, které převzaly osvědčení v říjnu roku 2021	142

Seznam grafů

Graf č. 1 – Vývoj počtu přijatých podnětů ke kontrole v období let 2015 až 2021	5
Graf č. 2 – Procentuální vývoj počtu porušení u dokončených kontrol na základě podnětu.....	10
Graf č. 3 – Vývoj počtu nelegálně pracujících osob	13